

Seljord

MØTEINNKALLING

Utval:	Formannskap
Møtestad:	Kommunehuset, Kommunestyresalen
Dato:	01.09.2022
Tidspunkt:	09:00

Utvalsmedlemmene blir med dette innkalla til møte. Den som er vald som medlem av folkevald organ, pliktar å delta i organets møter med mindre det ligg føre gyldig forfall jf. kommunelova § 8-1, fyrste ledd. Eventuelt forfall må meldas snarast til sentralbordet.

Om du vurderer deg inhabil i ei sak, må det meldas frå om dette. Utvalet vil ta standpunkt til spørsmål om habilitet, jf. forvaltningslova. Vararepresentantar møter etter nærmare innkalling.

Tilleggsinformasjon:

Program:

09.00 Orientering frå IDEA kompetanse og NAV Vest-Telemark om status i Seljord (VTA.plassar) og plan for ombygging og bruk av Rokk Kaffe - Ved Beate Reiten Stavland og Frode Iversen frå IDEA kompetanse og Gerd Kari Skaalen frå NAV

09.20 Sakshandsaming startar

11.30 Lunsj

12.00 Besøk på kunstutstillinga "DYRISK", Kunstlåven og orientering frå Seljord kunstforening v/ Dag Feldborg

13.00 Sakshandsaming fortsett

Seljord kommune
25.08.2022
Beate Marie Dahl Eide

Ordfører

Saksliste

Saksnr	Sakstittel	Arkivsak
	Referatsaker	
RS 45/22	Stadfesting - Fortsatt drift Smiso Telemark - Årsrapport 2021	2021/2875
RS 46/22	Referat politiråd 17.06.22	2021/3249
RS 47/22	Avtale om politiråd 2022 - 2025	2021/3249
RS 48/22	Vedtak - Søknad om støtte til spele inn låtar - Eilev Bjørge og Frode Flatland	2022/1246
RS 49/22	Referat fra befarung - prøvegraving 10052022	2021/3681
RS 50/22	Elektronisk uravstemming	2022/275
RS 51/22	Oversending av endeleg tilsynsrapport - Tilsyn med samfunnstryggleik og beredskap i Seljord kommune 01.06.2022	2022/245
RS 52/22	Signert samarbeidsavtale USN - Seljord Kommune	2022/1709
RS 53/22	Innkalling og saksdokument til møte i Vest-Telemarkrådet 30.08.2022	2022/337
RS 54/22	Skjønnsmidlar 2022 - oppmoding om innspel frå kommunane i Vestfold og Telemark	2021/1386
	Saker til handsaming	
PS 105/22	Godkjenning av protokoll frå forrige møte	
PS 106/22	Rådmannen orienterer 1. september	2021/3651
PS 107/22	Helseberedskapsplan Seljord kommune	2022/1708
PS 108/22	Justering av kommunal planstrategi	2022/1188
PS 109/22	Felles klimaplan for Vest-Telemark	2021/3625
PS 110/22	Trafikktryggleik - høyring om nullvisjonsplan	2022/1243
PS 111/22	Bygdevekstavtale	2022/1849
PS 112/22	Samarbeidsavtale Seljord idrettslag og Seljord kommune 2022	2022/1834
PS 113/22	Støtte til beredskap for Dyrsku'n 2022	2022/1824
PS 114/22	Klage på kompensasjon for tapt omsetnad, grunna Covid-19 , som grunneigar rundt Dyrskuplassen- Wenche Skogheim	2021/3352
PS 115/22	Klage på vedtak om Kompensasjon for tapt inntekt grunna Covid-19 - Alf Skogheim	2021/3501
PS 116/22	Lien Fjellgard AS - Endring av skjenkeløyve	2021/1675

PS 117/22	Forskrift om folkevaldes rett til godgjersle og permisjon 2023 - 2027	2022/1847
PS 118/22	Politisk organisering 2023 - 2027	2022/1848

Årsrapport 2021

Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark

Organisasjon

Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark, forkortet SMISO – Telemark, er en trosmessig og politisk nøytral stiftelse som drives med støtte fra kommuner i gamle Telemark, fylkeskommunen, Helse sør-øst, og statlige midler.

Senter mot incest og seksuelle overgrep er et støttesenter for mennesker av alle kjønn som har opplevd seksuelle overgrep enten som barn eller voksen. Vi har også tilbud til pårørende, partnere og andre nærstående til dem som har vært utsatt for overgrep. Senteret driver forebyggende arbeid gjennom undervisning i barnehage, barne- og ungdomsskoler og videregående skoler, og vi ekspederer forespørsler om undervisning og veiledning til samarbeidende offentlige og private instanser, frivillig sektor og utdanningsinstitusjoner.

Formål

Vedtektene til stiftelsen sier følgende om vår virksomhet:

"Senter mot incest og seksuelle overgreps formål er å gi seksuelt misbrukte og krenkede kvinner/menn og barn og deres pårørende støtte og veiledning. Senter mot incest og seksuelle overgrep skal gjennom ulike aktiviteter bidra til at brukerne finner sitt egenverd ved hjelp til selvhjelp.

Senteret skal bidra til å synliggjøre forhold i samfunnet som opprettholder og skjuler incest og seksuelle overgrep. Dette skal skje gjennom utadrettet virksomhet som foredrag, undervisning, veiledning, bruk av media og gjennom holdningsendringer via brukerne på senteret."

Vi er et lavterskeltilbud, som blant annet innebærer at det ikke er nødvendig med henvisning fra andre instanser for å bruke oss. Det skal heller ikke være lang ventetid for å få timeavtale, og tilbudene er gratis. Alle ansatte ved Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark er underlagt taushetsplikt tilsvarende Forvaltningslovens § 13 ff, og har meldeplikt til barneverntjenesten om vi har grunn til å tro at et barn utsettes for overgrep.

Hva er seksuelle overgrep?

Det finnes flere definisjoner på seksuelle overgrep, og vi legger til grunn en bred definisjon. Når vi bruker begrepet seksuelle overgrep favner det incest, voldtekt og andre seksuelle krenkelser både fysisk og nettrelatert.

"Seksuelle overgrep er fysisk og/eller psykisk utnyttelse av barn eller voksnes seksuelle integritet".

Fra vårt ståsted er det viktig å fremheve at seksuelle overgrep skjer uavhengig av kjønn, relasjoner og alder på overgriper og den som har opplevd overgrep. I tillegg skiller vi ikke på hvilke seksuelle handlinger som er utført eller hvor lenge overgrepene har pågått.

Undersøkelser viser at overgrep i flertallet av tilfellene skjer mellom parter som kjenner hverandre i en eller annen grad, og at det overfor barn stort sett handler om voksne som barnet har et tillitsforhold til.

Hjelp til selvhjelp og traumebevisst omsorg

Ved senteret arbeider alle ansatte etter grunnholdningen hjelp til selvhjelp. Vårt menneskesyn bygger på prinsippet om at evnen til å heles etter seksuelle overgrep ligger i personen selv. Gjennom en traumebevisst omsorg og tilnærming gir vi den utsatte støtte til å bearbeide overgrepene, og bli klar over hvordan de preger livet i dag. Vi ser på seinvirkningene av overgrep som nødvendige overlevelsestrategier som en gang ble valgt for å mestre en uholdbar livssituasjon.

Definisjon på hjelp til selvhjelp :

"Selvhjelp er å ta tak i egne muligheter, finne frem til egne ressurser, ta ansvar for livet sitt og selv styre det i den retning en ønsker. Selvhjelp er å sette i gang en prosess, fra passiv mottaker til aktiv deltaker i eget liv." (Hentet fra Nasjonal plan, hjelp til selvhjelp.)

Tilbud til brukere

Telefonkontakt

Telefonen er ofte det første kontaktleddet vi har. Mange fortsetter å bruke telefonen som et tillegg eller alternativt kontaktnett. Vi har telefontid hverdager mellom kl.09.00-15.00 og onsdager til kl.18.00.

Enesamtaler

Både utsatte for overgrep og deres nærstående kan benytte seg av enesamtaler, som avtales som timeavtale innenfor åpningstiden, og kan gjennomføres fysisk eller via telefon eller video.

Parsamtaler

Både den som selv har vært utsatt og dennes partner kan oppleve samlivet som komplisert på noen områder. Parsamtaler er en mulighet for par til å prate sammen, med en nøytral 3. person tilstede som fungerer som veileder/ordstyrer.

Partnergruppe

Ofte kan det være vanskelig for partner å forstå/se seinvansker av overgrep, ha spørsmål til hvordan de best kan være til hjelp, og også selv ha behov for støtte og ivaretagelse. Vår erfaring er at partnere finner det nyttig å få dele tanker med andre i samme situasjon. Gruppen ledes av en veileder ved senteret.

Åpent Hus

Hensikten med Åpent Hus, er at en kan treffe andre brukere av senteret for lunsj og sosialt samvær i trygge omgivelser. Det er kaffe, te og aviser tilgjengelig, i tillegg til mulighet for kreativ utfoldelse. Det oppleves ofte som et stort skritt i den enkeltes prosess å våge å møte andre i tilsvarende situasjon.

Temakvelder

Vi tilbyr psykoedukasjon i form av temakvelder vanligvis en gang pr. måned, hvor vi foreleser og samtaler rundt forskjellige fagtemaer som er aktuelle og ofte felles for seksuelt misbrukte. Det er fritt opp til brukerne å komme med forslag til temaer, og det er en blanding av interne og eksterne forelesere.

Støttegruppe

I en støttegruppe arbeider brukerne sammen for å nå sine personlige mål. Det er ulikt hvorvidt gruppene er åpne eller lukket, hvor mange deltakere det er med, og hvor lenge de arbeider sammen. Å være med i en støttegruppe gir anledning til å møte andre seksuelt misbrukte som en kan dele tanker og erfaringer med og få gjensidig støtte. Støttegruppen ledes av veiledere ved senteret og kan foregå både på dagtid og kveldstid

Selvhjelpsgruppe

I forlengelsen av en støttegruppe kan deltakerne fortsette å møtes på senteret for fortsatt støtte og hjelp i hverandre. Disse gruppene har ingen veileder fra senteret.

COS-grupper

Vi tilbyr grupper for foreldre for å styrke dem i rollen, og som et ledd i vårt arbeid for å sikre godt samspill der barn er pårørende.

Andre aktiviteter

Hvert år drar vi på tur før sommeren, og til jul arrangeres julebord. Dette er tradisjoner som har stor oppslutning. For noen brukere er dette et viktig bidrag til følelsen av livskvalitet, normalitet, tilhørighet og mulighet for deltakelse i kulturelle aktiviteter.

Verdensdagen mot overgrep, den 19. november blir markert på ulike måter enten for brukerne eller utadrettet mot fagfolk eller innbyggere generelt.

Brukermedvirkning

Det gjennomføres jevnlig evalueringssamtaler med den enkelte, og to ganger i året inviteres det til brukermøter for ris og ros og forslag til forbedringer eller fortsettelser.

Bibliotek

Vi har et godt utvalg av bøker til utlån, og biblioteket holdes oppdatert. Brukerne kan også her komme med forslag til bøker de ønsker vi skal ha inne. Biblioteket består av både faglitteratur og skjønnlitteratur.

Undervisning

Vi driver utstrakt undervisnings- og foredragsvirksomhet og forebyggende arbeid i skoler. Dette er nærmere omtalt senere i rapporten.

Forskning

Senteret har gjennomført en pilotstudie blant skole- og barnehageansatte i forhold til meldeplikten til barneverntjenesten, og resultatene fra dette arbeidet er nedfelt i rapporten *Ær è min sak a?* Rapporten kan bestilles ved henvendelse til Senteret.

Hjemmeside

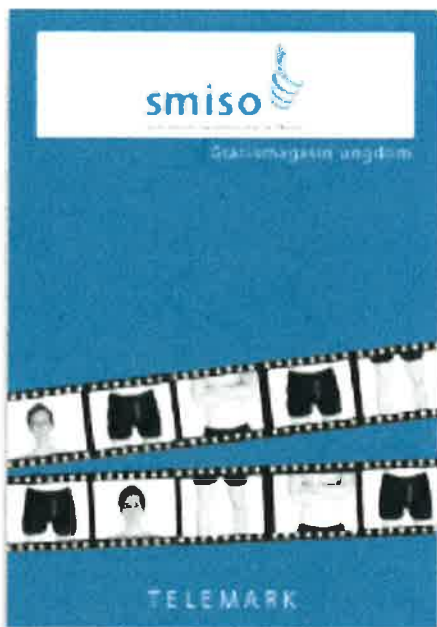
Senteret har egen hjemmeside som forteller om vår virksomhet. Hjemmesiden oppdateres jevnlig og adressen er www.smisotelemark.no

Markedsføring

Vi har en opplysningsfilm på kinoen i Porsgrunn og Notodden som går i reklameinngangen til dagens filmer, og ellers sendes informasjonsmateriell jevnlig ut til offentlige og private instanser som gjennom sitt arbeid kan møte mennesker som trenger hjelp i forhold til opplevde overgrep. Vi har også opprettet en side på Facebook og Instagram i den hensikt å spre informasjon om tilbudet vårt til innbyggere i Telemark. Her har vi også i år fått laget en informasjonsfilm som har nådd bredt ut til befolkningen. Vi har gjennom vårt fokus på utsatte menn utarbeidet en brosjyre direkte rettet mot denne brukergruppen.

Magasin

Alle ungdomskolene vi har besøkt gjennom året har fått et klassesett av magasinet rettet mot ungdom. Slik håper vi på å nå flere, bygge ned tabuer, samt søke økt kjennskap til senterets eksistens i befolkningen generelt.

Statistikk

Telefonhenvendelser

Telefonhenvendelser	2021	2020	2019	2018	2017
e-post, sms					
Sum	907	789	564	331	727
Herav førstegangs-henvendelser *	103	78	71	53	78

*Førstegangshenvendelser representerer første gang en ny bruker henvender seg til senteret på telefon. Dette er ikke nødvendigvis uttrykk for antallet nye brukere ved senteret.

Vi registrerer antall telefonhenvendelser til senteret i løpet av ett år. Dette representerer det totale antall telefonhenvendelser som også inkluderer flere henvendelser fra samme individ.

Av det totale antall telefonhenvendelser i 2021 var 93,1% fra kvinner og 6,6% fra menn og 0,4 fra annet kjønn. 4,1% av brukerne som selv har tatt kontakt er under 18 år, noe som er en betydelig økning fra tidligere år hvor vi har ligget på rundt 1% henvendelser direkte fra mindreårige. 7,9 % er fra pårørende som foreldre, søsken og venner.

34,3 % av telefonhenvendelsene kommer fra samarbeidspartnere. Vi opplever at andre instanser som møter barn og voksne gjennom sitt arbeid i økende grad tar kontakt i forhold til enkeltbrukere, undervisning og veiledning. Hovedtyngden kommer fra utdanningsinstitusjoner, barnehage, psykisk helsevern, helsesykepleier, overgrepsmottak og barnevern, men også noe fra advokater og politi.

Besøkende

Besøkende	2021	2020	2019	2018	2017
Antall individer					
Sum	161	109	125	168	166
Herav førstegangs-besøkende*	122	70	71	96	98

*Førstegangs besøkende representerer første gang en person kommer fysisk til senteret for deltakelse i første aktivitet.

Besøkende til senteret representerer antallet individuelt fysisk besøkende som er enten utsatte, pårørende eller partnere og kun det antall som har benyttet seg av tilbud som foregår på eller i regi av senteret.

Av de besøkende er 87 % kvinner og 13% menn, og 0 annet kjønn. Aldersspredningen blant våre brukere er fra 14 til 77 år. 84,3 % var selv utsatt, 11,6 % nærstående og 4,1 % var både utsatt og nærstående.

12,4 % av den totale brukergruppa hadde en eller begge foreldre som var født i utlandet, noe som er en fortsatt økende andel de siste årene.

Rundt halvparten av våre brukere er trygdemottakere, og 35 % av den totale brukergruppen har kontakt med annet hjelpeapparat i tillegg til oss, og det dreier seg i hovedsak om fastlege, psykisk helsevern, NAV og politi/advokat.

55,4 % opplevde overgrepene før utgang av barneskole, 30 % før fylte 7 år. Dette også tilsvarende fjoråret. For 67 % pågikk overgrepene over flere ganger, og over flere år. 40,6 % rapporterer om at de har mer enn en overgriper. I de fleste tilfeller er overgriper en i nære familierelasjoner eller en den utsatte kjenner fra før. 68,9 % har ikke anmeldt saken.

Aktivitet, samlet brukerrettet

Aktiviteten på senteret har også i år vært preget av corona, og gjenspeiler dermed det samlede tilbudet og besøket ved senteret. Antallet helt nye brukere av året har derimot ikke gått ned, men har en økning fra fjoråret på 74%. Denne voldsomme økningen av helt nye brukere kan ha sin forklaring i mange forhold.

Vi har ulike tilbud den enkelte kan benytte seg av, og fører statistikk over den samlede aktiviteten på huset for å synliggjøre at antallet individer ikke nødvendigvis gir noe helhetlig bilde av behovet for tilbud eller bruken av senteret. Når vi ser på det totale besøket, hvor den enkelte kan benytte seg av både flere tilbud og samme tilbud flere ganger, og noen bruker senteret i kort tid og andre i lenger, så er fordelingen av vårt brukerrettede arbeid som følger:

86,3 % av vår brukerrettede aktivitet er knyttet til enesamtaler, familiesamtaler, parsamtaler dette året, og viser i klartekst at vår prioritet har vært å holde dette tilbudet åpent hele året og gi alle utsatte og deres nærstående et samtaletilbud uavhengig av smittesituasjon.

12,1 % er åpent hus, og andre gruppetilbud, en betydelig nedgang, som skyldes stengt i perioder for samling av mennesker.

I tillegg kommer oppfølging den enkelte ønsker i samarbeid med annet hjelpeapparat.

Kommentar statistikk brukerrettet

Når en leser statistikken ført av Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark, er det viktig å være klar over at tallene er gjeldene for henvendelser til senteret, og gir ikke noe bilde av situasjonen i samfunnet for øvrig. Våre statistikker sier lite om omfanget av seksuelle overgrep.

Utadrettet virksomhet

Denne delen av vår virksomhet består av :

Prosjekter

Vi involveres i prosjekter i løpet av et år som andre instanser har initiert og ønsker vårt bidrag til. Fylkeskommunen har fått 9 millioner over 3 år til tiltak og utprøving av modeller i kommunene til forebygging av seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner. Vi har inngått en intensjonsavtale med fylket om å bidra i dette arbeidet hvor 3 kommuner i det nye fylket Telemark/Vestfold er valgt ut. Vi har deltatt i ulike grupper og møter knyttet til dette gjennom hele året, og også vært direkte involvert i prosjektarbeidet til Larvik overfor fremmedspråklige.

I forbindelse med vår Partnerskapsavtale med fylket, hvor folkehelse og forebygging i frivillig sektor er sentral, har vi i året som gikk inngått samarbeidsavtale med Idrettsforbundet, for å gi ansatte og frivillige økt handlingskompetanse på tema. Vi har også gitt tilbud om foredrag, workshops og veiledning til fylkets religiøse miljøer, uten at det har ført frem så langt. Frivilligheten er en arena hvor tilgangen på barn er stor, kunnskapen lav og kontrollen liten og behovet for voksne stort. Av den grunn anser vi det forebyggende arbeidet her som særs sentralt og vil være et av våre store satsingsområder i årene fremover.

Veiledning

Personer engasjert i arbeid med barn eller voksne, som har spørsmål om seksuelle overgrep eller trenger veiledning i en konkret situasjon, kan henvende seg til oss via telefon eller ved møte. Vi registrer en sterk økning av henvendelser fra ansatte i skoler, barnehager, barnevern og andre kommunale instanser som står i situasjoner hvor de trenger veiledning eller en sparringspartner på sak.

Vi har gjennom året også kontakt med studenter på ulike studieretninger som vil vite mer om vår virksomhet, eller skal skrive oppgaver om seksuelle overgrep. Gjennom kontakten med oss får de tilgang til litteratur og fagkunnskap fra ansatte eller brukere ved senteret.

Studenter i praksis

I 2021 har vi ikke hatt studenter i praksis grunnet covid.

Oppdrag eksternt

I løpet av et år kommer det forespørsler om kurs eller enkeltstående foredrag fra ulike instanser og organisasjoner. Vi skal være tilgjengelig for samarbeidspartnere, og tar imot og følger opp forespørsler fortløpende. Vi er hovedsakelig finansiert av offentlige midler og anser vår utadrettede virksomhet som en del av vårt mandat, og tilbyr derfor disse tjenestene uten vederlag.

Seksuelle overgrep er et stort fagområde, og hva den enkelte instans ønsker fokus på kan være forskjellig. Vi legger opp program tilpasset de behov som etterspørres og den tid som er avsatt. Det samme gjelder gjennomføringstidspunktet, som kan være både dagtid og kveldstid.

Vi har i 2021 sammenlagt gjennomført 63 oppdrag, og undervist 1975 personer, som er en nedgang i antall oppdrag, men ikke noen stor endring i antall personer undervist. Det betyr at vi dette året har undervist større forsamlinger. Også i år har vi veldig mange oppdrag som er blitt avlyst og utsatt på grunn av smittesituasjonen, men deler av høsten var tilnærmet normal. Oppdragsgivere er ansatte og elever ved grunnskoler, spesialskoler og barnehager, videregående skoler, voksenopplæring for innvandrere, kirkens sos, politikere, eksterne konferanser, psykisk helse, barnevern og Nav, og utdanningsretninger som lærer, førskole, barnevern og helsesøster ved Universitetet.

De fleste av undervisningsoppdragene omhandler kunnskap om tegn på overgrep hos barn, opplysningsplikt til barneverntjenesten, hvordan håndtere en mistanke eller konkret historie, hva skjer med mennesker som har opplevd overgrep (senvansker), hvordan møte utsatte for overgrep og dere nærstående, samt hva skjer med hjelperen i møte med seksuelle overgrep.

Forebyggende arbeid

Vi har et kvalitetssikret undervisningsopplegg for 2,4 og 6 trinn på barneskole. Vår målsetting med dette undervisningstilbudet er å:

- Forebygge seksuelle overgrep, hvor hovedvekt legges på temaer som kropp, seksualitet, grensesetting, holdninger og vennskap.
- Spre kunnskap om seksuelle overgrep og konsekvensene ved dette.
- Gi informasjon om hvor en kan henvende seg for å få hjelp.

Vi har over tid vært i den situasjonen at etterspørselen etter våre forebyggende undervisningsopplegg er så stor at vi ikke klarer å etterkomme alle. Vi er ikke dimensjonert for å undervise alle barn på flere trinn i alle barneskoler i hele fylket. Vi ferdigstilte derfor i nye opplegg for de samme klassetrinn som skolene tilbys å sertifiseres i, og gjennomføre. Vi bidrar med opplæring, implementering, og oppfølging av skolens personale, og de forplikter seg til årlig faglig oppdatering gjennom deltakelse i kurs hos oss. På denne måten kan vi nå flere barn, og samtidig gi flere voksne mot og kunnskap om et vanskelig og tabubelagt tema. I år vi fått kun ett nytt sertifiseringskurs og et oppfølgingskurs med allerede sertifiserte, men vi har to fulle kurs på vent som vi håper å få kjørt våren -22.

Senteret driver også forebyggende arbeid gjennom et eget undervisningsopplegg for ungdomsskoleelever. Konseptet er at en gjennom ulike filmer med situasjoner som omhandler overgrep i gjenkjennbare situasjoner, åpner for refleksjon og diskusjon som kan bidra til økt bevisstgjøring blant ungdom i forhold til seksuelle overgrep.

Vi har også et prosjekt for å øke fokuset på både kropp, sunn seksualitet, grensesetting og overgrep ved 1 trinn og overfor russen i videregående.

Samarbeidskommuner

Våre tilbud er tilgjengelige og gratis for hele vårt nedslagsfelt, uavhengig av hvilken kommune de kommer fra. Vi samarbeider også med alle 17 kommunene i tidligere Telemark.

Samarbeidsmøter med kommunale instanser

Avhengig av den enkelte brukers behov, og tilknytning til øvrig hjelpeapparat, har vi kontakt med forskjellige kommunale instanser. Dette samarbeidet er svært nyttig og nødvendig. I året som har gått har vi hatt direkte samarbeid med:

- Barnevernstjenester i flere kommuner, ansvarsgruppemøter tilknyttet flere av våre brukere, sosiallærere, miljøterapeuter, lærere og helsesøstre på barne- og ungdomsskoler og videregående skoler, barnehager, sosialkontor, krisesenter, voksenopplæring, og psykisk helsetjeneste i flere kommuner.

Samarbeid andre instanser

Gjennom året har vi kontakt med ulike instanser utenfor kommunal virksomhet for samarbeid eller kontakt i forhold til enkeltbrukere. Vi har etablert et tettere samarbeid med overgrepsmottak gjennom rutiner for kontakt vedrørende felles brukere. I 2021 har vi hatt kontakt med følgende instanser utenfor kommunal sektor:

- Advokater i forbindelse med bistandsoppdrag og erstatning, Spesialisthelsetjenester psykiatri, prester, privatpraktiserende psykologer, overgrepsmottak, fastleger, politi, andre senter i landet, NAV, Talenhus, Rusinstitusjoner, DPS`er, Bup`er, sykehus, gynekologer, tannleger, fysioterapeut/psykomotorikere.

Vi har også påbegynt et samarbeid med Alternativ til vold, Krisesenteret, Overgrepsmottaket og oss. Både for gjensidig nytte for ledere og personalgrupper, men også for utarbeidelse av felles undervisningsopplegg for universiteter og høyskoler.

Styret

Stiftelsen Senter mot seksuelle overgrep i Telemarks styre har i 2021 bestått av følgende personer:

Terje Talseth Gundersen	styreleder
Marjan Farahmand	Skien kommunes representant
Christina Rogsund	ansattes representant
Maja Foss Five	styremedlem
Brigitte Voss	styremedlem
Jone Blikra	styremedlem
Anders Rambekk	styremedlem
Jorunn Schmitz	varamedlem
Christine Aune	vara ansattes representant
Torunn Hauen	vara Skien kommune
Erik Næss	vara Skien kommune

Det har i 2021 blitt avholdt 2 ordinære styremøter, samt årsmøte. Årsmøtet er åpent, og representanter fra bidragsinstanser blir invitert og har møte-, tale-, og forslagsrett.

Personal

Vi har i år hatt 5,8 årsverk fordelt på 7 og 6 personer. Alle ansatte er inkludert i yrkesskadeforsikring og tjenestepensjon.

Inger Lise Stølsvik	daglig leder 100 %
Mette Sterner	veileder 100%
Katrine Melfald Pedersen	veileder 100 % (svangerskapspermisjon tom 01.11.21)
Christina Rogsund	veileder 80 %
Lars Ingar Larsen	veileder 100% (vikariat tom 30.09.21)
Christine Aune	veileder 100%
Birger Svela	veileder 100%

Kompetanse hos ansatte. Ved senteret er det høy formell kompetanse, og det er en personalgruppe med stor spredning i fagbakgrunn. Vi har jurist, barnevernspedagog, barnehagelærer, sykepleier og fysioterapeut, alle med videreutdanninger og erfaring med veiledning og traumer, flere med masterutdanning.

Sykefravær: Vi har et sykefravær på 2,1 %, hvorav 1 % er knyttet til covid. Sykefraværet anses betryggende lavt. Om karantener og barns sykdom inkluderes har vi et samlet fravær på 3 %.

Intern veiledning/forebygge sekundærtraumatisering.

Vi har veiledning gjennom deltakelse på kurs, kompetanseheving via RVTS, og vi inviterer fagpersoner som kan bidra.

Vi har veiledning internt, slik at ansatte med spesiell kunnskap står som veileder for personalgruppa for å øke samlet kompetanse eller behov for veiledning på enkelte områder. I år har det vært temaer som skam, nettrelaterte overgrep, porno, voldtekt, angst, seksualitet, kjønnslemlestelse, stabilisering, og mentalisering.

Vi har ellers stort fokus på å forebygge sekundærtraumatisering gjennom mulighet for daglig veiledning og debriefing etter den enkeltes behov. Vi har intern kollegaveiledning og kollegapar som har felles ansvar for brukere.

Som et ledd i arbeidet for å ivareta personalet har vi 4 dager i løpet av året hvor eget velvære og ivaretagelse av gruppa er i fokus, og vi har mulighet for felles trening/tur en gang hver uke.

Deltakelse på eksterne kurs

Hvert år prioriteres kunnskapsheving gjennom eksterne tilbydere av kurs og konferanser. Vi har også i år valgt å delta på en del webinarer og nettbaserte kurs, som for eksempel om spiseforstyrrelser i flere moduler levert av Villa sult og Finn Skårderud, Skadelig seksuell atferd og kartleggingsverktøyet Profesør via Rvts sør, overgrep i religiøse miljøer, overgrep mot barn med funksjonsnedsettelse, Rvts sin årlige konferanse Barnehøyde, eldre og traumer og demens, ungdom utnyttet til kriminalitet og menneskehandel, og Ungdomskonferansen om Ung data, men også fått vært på en fysisk konferanse om selvmord og forebygging hvor Modum bad stod som arrangør.

Vi skulle også vært sammen med øvrige senter på denne kanten av landet via samarbeidet vi har med RVTS, og Landskonferansen for alle landets sentre i vinter, men måtte avlyse begge disse.

Lokaler

Hovedkontoret ligger i Holbergsgate 14 i Skien, som også huser andre bedrifter. Våre lokaler ligger i 2. etg. Med alt på en flate, med tilgang via både trapp og heis.

Nytt av året er en liten satelitt i Seljord, hvor vi har etablert samtaletilbud annenhver uke for utsatte og nærstående som bor i øvre deler av fylket, for å bøte på lang reisevei til Skien. Dette har vært en ønsket utvikling gjennom mange år, og etter etterspørselen å dømme, vil vi måtte utvide tilbudet med flere dager i tiden fremover.

Økonomi

Alle kommunene i gamle Telemark er med på spleiselaget til senteret. De bidrar med minimum 3 kroner pr. innbygger, men mange har etterkommet vår søknad om økning til kroner 6 pr. innbygger, samt årlig indeksregulering. Vi får og stadig flere som inngår samarbeidsavtale med senteret som strekker seg over en fireårig periode. I tillegg fikk vi midler fra Vestfold og Telemark fylkeskommune og Helse sør-øst. Vi har en partnerskapsavtale med Vestfold og Telemark fylkeskommune, hvor samarbeidet er mer formalisert, og innholdet i hva vi skal levere av tjenester mer konkretisert og retter seg for årene fremover mot forebyggende arbeid i frivilligheten og videregående skole. Skien kommune er vår vertskommune, og bistår oss ved søknad om statlige midler, og har en fast plass i styret som velges hvert 4. år i forbindelse med kommunevalget.

Statstilskudd utløses av summen av andre offentlige tilskudd, med en fordeling på 20/80. Dette innebærer at for hver krone vi får fra kommuner, fylket og helse sør-øst, utløses inntil fire kroner fra staten.

Selv om den økonomiske utviklingen til senteret har vært positiv de siste årene, er det likevel slik at vi ikke har den ønskede forutsigbarhet fra år til år. Potensialet for utvikling av senteret er stort, og behovet for langtidsplanlegging likeså, men finansieringsordningen vi har i dag bidrar ikke til dette.

Vårt regnskap revideres av Revisjonsselskapet

Årsregnskap for 2021

**Stiftelsen Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark
3704 SKIEN**

Innhold:

Resultatregnskap

Balanse

Noteopplysninger

Uavhengig revisors beretning

Resultatregnskap for 2021

Stiftelsen Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark

	Note	2021	2020
Annen driftsinntekt	4	4 748 546	5 133 557
Sum driftsinntekter		4 748 546	5 133 557
Lønnskostnad	2	(4 036 292)	(3 710 451)
Avskrivning på varige driftsm. og immatr. eiendeler	3	(17 400)	(17 400)
Annen driftskostnad		(1 080 558)	(1 035 923)
Sum driftskostnader		(5 134 250)	(4 763 773)
Driftsresultat		(385 704)	369 784
Annen renteinntekt		448	1 465
Annen finansinntekt		5 920	7 051
Sum finansinntekter		6 368	8 516
Annen rentekostnad		(51)	(133)
Sum finanskostnader		(51)	(133)
Netto finans		6 317	8 383
Ordinært resultat før skattekostnad		(379 387)	378 167
Ordinært resultat		(379 387)	378 167
Arsresultat	6	(379 387)	378 167
Overføringer			
Annen egenkapital	6	(379 387)	378 167
Sum		(379 387)	378 167

Balanse pr. 31. desember 2021
Stiftelsen Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark

	Note	2021	2020
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar, verktøy, kontormaskiner og lign.	3	158 505	175 905
Sum varige driftsmidler		158 505	175 905
Sum anleggsmidler		158 505	175 905
Omløpsmidler			
Fordringer			
Andre fordringer		28 769	31 473
Sum fordringer		28 769	31 473
Bankinnskudd, kontanter og lignende	7	1 837 722	2 150 784
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		1 837 722	2 150 784
Sum omløpsmidler		1 866 490	2 182 257
Sum eiendeler		2 024 995	2 358 162

Balanse pr. 31. desember 2021
Stiftelsen Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark

	Note	2021	2020
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital	6	1 365 644	1 745 031
Sum opptjent egenkapital		1 365 644	1 745 031
Sum egenkapital		1 365 644	1 745 031
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Skyldige offentlige avgifter		288 256	271 738
Annen kortsiktig gjeld	5	371 095	341 392
Sum kortsiktig gjeld		659 351	613 131
Sum gjeld		659 351	613 131
Sum egenkapital og gjeld		2 024 995	2 358 162

SKIEN, 04.02.2022

Stiftelsen Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark

Terje Sigurd Thalseth Gundersen
Styrets leder

Jone Blikra
Styremedlem

Brigitte Mi Ran Voss
Styremedlem

Christina Rogsund
Styremedlem

Maja Foss Five
Styremedlem

Anders Rambekk
Styremedlem

Marjan Farahmand
Styremedlem

Inger Lise Stølsvik
Daglig leder

Noter til regnskapet for 2021

Stiftelsen Senter mot incest og seksuelle overgrep - Telemark

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk for små foretak.

Tilskudd fra kommuner, fylkeskommuner og statlige institusjoner inntektsføres i den periode de er bevilget for. Andre pengegaver inntektsføres etter hvert som de mottas.

Kostnader medtas etter sammenstillingsprinsippet, dvs at kostnader medtas i samme periode som tilhørende inntekter inntektsføres.

Følgende klassifiserings- og vurderingsprinsipper er anvendt:

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen et år, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler / langsiktig gjeld.

Fordringer:

Kundefordringer og andre fordringer er bokført til pålydende med fradrag for avsetning til forventet tap.

Varige driftsmidler:

Anleggsmidler er bokført til historisk anskaffelseskost. Driftsmidlene avskrives årlig lineært med grunnlag i driftsmidlets økonomiske levetid.

Note 2 Ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte m.v.

Lønnskostnader består av følgende poster:	2021	2020
Lønninger	3 364 141	3 136 480
Folketrygdavgift	496 752	433 084
Pensjonskostnader	146 888	108 145
Andre personalkostnader	28 511	32 742
Sum lønnskostnader	4 036 292	3 710 451
Antall årsverk	7	7

Note 3 Varige driftsmidler

	Driftsløsøre	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2020	212 223	212 223
Tilgang		0
Avgang	0	0
Anskaffelseskost 31.12.2020	212 223	212 223
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2020	-53 718	-53 718
Balanseført verdi pr. 31.12.2020	158 505	158 505
Årets ordinære avskrivninger	17 400	17 400
Avskrivningssatser (lineær)	10 %	

Noter til regnskapet for 2021

Stiftelsen Senter mot incest og seksuelle overgrep - Telemark

Note 4 Driftsinntekter

Stiftelsens driftsinntekter består av tilskudd fra staten ved Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BUFDIR), Vestfold og Telemark fylkeskommune og kommunene i Vestfold og Telemark fylke etter følgende fordeling:

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	3 547 006
Vestfold og Telemark fylke	125 000
Skien kommune	328 000
Drangedal kommune	24 604
Nome kommune	20 503
Tinn kommune	35 880
Helse Sør-Øst	180 000
Bamble kommune	86 113
Kragerø kommune	35 000
Midt Telemark Kommune	61 509
Vinje kommune	23 900
Porsgrunn kommune	105 000
Tokke kommune	14 379
Siljan kommune	14 000
Notodden kommune	71 761
Hjartdal kommune	9 645
Seljord kommune	18 453
Fyrsdal kommune	8 526
Nissedal kommune	9 392
Kviteseid kommune	18 000
Sum tilskudd	4 736 671

Note 5 Annen kortsiktig gjeld

	2021	2020
Påløpte feriepengar, m.v.	359 095	334 792
Påløpte kostnader og annen gjeld	12 000	6 600
Sum	371 095	341 392

Note 6 Egenkapital

	Annen egenkap.	SUM
Egenkapital		
Pr. 31.12.20	1 745 031	1 745 031
Årets resultat	-379 387	-379 387
Pr. 31.12.21	1 365 644	1 365 644

Note 7 Bundne midler

I posten inngår bundne bankinnskudd med kr 201 310.

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Anders Rambekk

Styremedlem

Serienummer: 9578-5997-4-66391

IP: 88.90.xxx.xxx

2022-02-21 16:24:54 UTC

Jone Blikra

Styremedlem

Serienummer: 9578-5993-4-2501889

IP: 46.15.xxx.xxx

2022-02-22 08:05:41 UTC

Maja Foss Five

Styremedlem

Serienummer: 9578-5997-4-1069210

IP: 77.16.xxx.xxx

2022-02-22 09:49:32 UTC

Christina R Rogsund

Styremedlem

Serienummer: 9578-5999-4-1791381

IP: 46.230.xxx.xxx

2022-02-22 19:42:09 UTC

Terje Sigurd Thalseth Gundersen

Styreleder

Serienummer: 9578-5997-4-609053

IP: 51.174.xxx.xxx

2022-02-22 20:49:32 UTC

Inger Lise Stølsvik

Daglig leder

Serienummer: 9578-5995-4-698416

IP: 193.214.xxx.xxx

2022-02-23 12:23:34 UTC

Brigitte Mi Ran Voss

Styremedlem

Serienummer: 9578-5995-4-60125

IP: 213.52.xxx.xxx

2022-02-23 16:18:00 UTC

Marjan Farahmand

Styremedlem

Serienummer: 9578-5997-4-364791

IP: 89.8.xxx.xxx

2022-02-24 11:23:07 UTC

Penneo Dokumentnøkkel: L128E-ZUITZ0-BHPS8-DY8J8-4JIOV-YFHU

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validate>

Til årsmøtet i
Stiftelsen Senter mot incest og seksuelle overgrep – Telemark

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Stiftelsen Senter mot incest og seksuelle overgrep – Telemark's årsregnskap som viser et underskudd på kr 379 387. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2021, resultatregnskap og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfylder årsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- gir årsregnskapet et rettviseende bilde av stiftelsens finansielle stilling per 31. desember 2021 og av dens resultat for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet. Vi er uavhengige av stiftelsen slik det kreves i lov, forskrift og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av the International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til stiftelsens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til <https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om utdeling og forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at stiftelsen er forvaltet og utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Skien, den 4. februar 2022
REVISJONSSELSKAPET AS

Are K. Monsen
Statsautorisert revisor

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Are Kristian Monsen

Statsautorisert revisor

Serienummer: 9578-5997-4-1436828

IP: 185.51.xxx.xxx

2022-02-24 16:49:56 UTC

Penneo Dokumentnøkkel: 6Q43M-FSXEL-XLEA4-Z4MXW-ZF6UK-2LBC2

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>**. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validate>

Målsettinger for perioden 2022-2026

- Forebyggende arbeid i ungdomsskoler, barneskoler og videregående nye undervisningsopplegg utarbeidet av oss, implementeres i den enkelte skole slik at vi sikrer tilbud over hele fylket og ikke begrenses til vår kapasitet. Skolene forplikter seg til et videre samarbeid gjennom årlig faglig oppdatering fra senteret.
- Forebyggende arbeid rettet mot frivilligheten. Barn ferdes på mange arenaer på sin fritid hvor frivillige voksne er tilstede. Her er ofte kunnskapen om vold og overgrep lav, tilgangen på barn stor og kontrollen liten.
- Kompetanseheving samarbeidende personell- gi økt handlingskompetanse til mennesker som i sitt daglige arbeid møter barn, og til dem som møter utsatte voksne.
- Barn som pårørende. Systematisk kartlegging, og tilbud gis foreldre gjennom COS-grupper
- Mannlige brukere. Vi erfarer at det er et større tabu for menn å søke hjelp etter opplevde overgrep. Vårt fokus i perioden er ulike tiltak som kan føre til å senke terskelen.
- Øke kompetanse og tilrettelegging for mennesker med funksjonsnedsettelse
- Øke kompetansen og senke terskel for kjønnsminoriteter og seksuelle minoriteter
- Fremmedspråklige Hovedfokus er fremmedspråklige kvinner og enslige mindreårige flyktninger. I perioden viderefører vi påbegynt samarbeid med instanser som møter disse gruppene spesielt.
- Nettrelaterte overgrep, større fokus på tiltak og informasjon om tilbud til utsatte for nettrelaterte overgrep, som og kan styrke oppfatningen av at senteret er til for denne brukergruppen.
- Markedsføring. Informasjon om vår eksistens skal ut til alle husstandene i tidligere Telemark, og gi tilbud til dem som ber om det uten lang ventetid.

Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark

Senter mot incest og seksuelle overgrep

Smiso Telemark

Holbergsgate 14, 3717 Skien

post@smisotelemark.no

www.smisotelemark.no

tlf. 35 58 88 80

Åpningstid alle hverdager, mellom kl 9.00-15.00, onsdag til klokken 18.00.

From: Inger Lise Stølsvik[inger.lise@smisotelemark.no]

Sent: 08.08.2022 13:08:17

To: Info Nissedal[info@nissedal.kommune.no]; Postmottak Notodden[postmottak@notodden.kommune.no]; Postmottak Vinje[postmottak@vinje.kommune.no]; Nome - Postmottak Rådhuset[postmottak@nome.kommune.no]; postmottak[postmottak@drangedal.kommune.no]; Postmottak - Tinn[postmottak@tinn.kommune.no]; Epost Midt-Telemark Kommune[post@mt.kommune.no]; Bamble Postmottak[postmottak@bamble.kommune.no]; Postmottak Tokke[postmottak@tokke.kommune.no]; Post Seljord Kommune[post@seljord.kommune.no]; Postmottak Fyresdal kommune[postmottak@fyresdal.kommune.no]; postmottak@hjordal.kommune.no[postmottak@hjordal.kommune.no]; postmottak@skien.kommune.no[postmottak@skien.kommune.no]

Subject: [SPAM] Bekreftelse fortsatt drift Smiso Telemark

Vi viser til inngått samarbeidsavtale med Smiso Telemark, og bekrefter herved fortsatt drift inn i 2023 som kommunen etter avtalen har forpliktet seg til å bidra med driftsmidler. Vedlagt følger årsrapport for 2021. Skulle det mot formodning være andre krav som må innfris for å utløse neste års støtte, ber vi om at dette formidles oss snarest.

Med vennlig hilsen

Inger Lise Stølsvik

Daglig leder

Smiso Telemark

Senter mot incest og seksuelle overgrep

www.smisotelemark.no

tlf. 35 58 88 80

mob. 92 83 44 54

I tråd med anbefalinger fra Datatilsynet informerer vi om at bruk av E-post kan innebære en sikkerhetsrisiko i forhold til sensitive opplysninger.

Seljord

Referat Politiråd 17. juni 2022

Tilstade:

Beate Marie Dahl Eide	ordfører
Sondra Aasan	varaordfører
Carina Thorvaldsen	formannskapsrepresentant
Michael Berstad	kommunalsjef oppvekst
Beate Våge Lia	kommunalsjef helse
Torunn Raftevoll Rue	kommunalsjef for samfunnsutvikling og drift
Kine Jordbakke	kommuneoverlege
Sveinung Gåra	SLT- koordinator
Trond Neri Flothyl	politikontakt - seksjonsleder
Sigrid Dahl	tenestenestleiar politi
Gunn Annie Hellestad	barnevernsleiar
Hilde Hagen Nilsen	leiar Seljord Næringslag

Forfall:

Rikke Raknes rådmann
Representant frå idrettsrådet ikkje tilstade

Ordfører leiar møtet

Første møte med ny struktur – presentasjon av medlemmar.

Kort gjennomgang av saksliste

1 Kort status frå politi og kommune

- a. Politiet: Gjennomgang av statistikk – nedgang i kriminalitet, men ser som det flater ut i år. Samanlikna med Grenland, større nedgang i Midt- og Vest-Telemark. Nedgang på alle sakstyper bortsett frå miljø- og arbeidslivskriminalitet. Har økt kontroll på motorferdsel i utmark. Jobba meir med arbeidslivskriminalitet.
  - i. Trafikksaker har mindre nedgang enn Telemark totalt. Saker oppretta av politi etter kontroll. Nedgang på voldssaker, kan skyldas pandemi. Usikkerheit med mørketal i nære realsjoner.
  - ii. Markant nedgang i narkotikasaker, men det reflekterer ikkje aktiviteten i området. Ungdom har eit anna forhold til narkotika. Rusdebatt i offentlighet. Høgsterettsavgjerda - brukardosar for rusavhengige straffast ikkje. Fokus på store aktørar og ikkje brukarar. Korleis førebygge rusbruk blant barn og unge? Kommunane skal opprette rådgjevande einingar for rusførebygging - ruskontrakter overlaten til kommunen. Litt rettslig vakuum.
- b. Kommentarer til statistikk:

- det gode vertskap

Seljord kommune
Brøløsvegen 13 A,
3840 Seljord
Tlf: 35 06 51 00
post@seljord.kommune.no
www.seljord.kommune.no

- i. kva tenkjer politiet rundt verktøy? Politiet må førebygge rusbruk – må tenkje på det som eit helseproblem, men ikkje eit straffbar aktivitet. Førebyggande samtale til rusførebyggande arbeid - må vere kreative saman.
  - ii. Kommuneoverlege: Når rus bygger seg opp - samarbeid med politi om tiltak – lett tilgjengelig - må lage egne virkemiddel - finnes ikkje ruskontrakter lenger - Ikkje lenger tvang -
  - iii. Thorvaldsen: Haldningsendring – og utvikling i rusbruk er tydeleg - kan ikkje lenger sjå på det - blitt kult med rus. Må omstille samarbeidet
  - iv. SLT: møte med alle koordinatorar i fylket og konfliktrådet- frustrasjon over at ein ikkje har verktøy
- c. Nasjonal Trusselvurdering. Aukande trussel frå statlege aktørar. Påverking, datainnsamling, rekruttering av kjelder, overvaking, nettverksoperasjonar. Trykk frå Russland aukar. Viktig å vere klar over at dette skjer også her.
- i. Eksilmiljø er utsatt.
  - ii. Trussel frå ekstreme islamistar redusert. Høyreekstreme størst trussel.
  - iii. Merksemd på sikkerhet rundt folkemengder frå politi.

2 Ny samarbeidsavtale om politiråd – utkast ligg ved . Vist og gått gjennom.

- a. Innspel:
- i. Viktigaste endringar – forankre SLT- arbeidet i politirådet som styringsgruppa. – deltakarar - evaluerer og utforme tiltak og satsingar
  - ii. SLT-arbeidet på plass i Seljord. Vi har samla aktørar som arbeider på feltet. SLT-koordinator organiserer samhandling - styringsgruppa kjem med bestilling. Stor fordel å ha samordning og overordna styring og forankring i kommunal leining. Barne og ungdomsteam på individualsaker. SLT samarbeid på systemnivå. Viktig å ha samarbeid på tiltak mellom kommunar i VTM. Veldig bra for samarbeidet.
  - iii. Arbeidslivskriminalitet ikkje med i planen - kan ta det med i avtalen – synleggjering som samfunnsproblem . Politirådet er samstemd i at tema takas inn i avtalen. Nytt utkast til signering sendes med referat
  - iv. Næringslivet – viktig med bevisstgjerung til næringslivet. Ønsker politiet inn i medlemsmøte til hausten.
  - v. Tenesteleiar og ordførar signerar og politirådet har godkjent avtala.

3 Russituasjonen i Seljord spesielt og Vest-Telemark generelt, orientering

v/Barnevernsleiar Gunn Annie Hellestad;

- a. Alder gjeng ned på rusdebut. Ungar i 13 årsalder som har debutert med tyngre stoff. Holdningsendring på både hasj, alkohol og rus. Strevar med haldningar hos foreldre. Trenger å auke fokus på rus. Ønsker å gjøre meir for barne- og ungdomsgruppa for aktivitet. Seljord er absolutt øvst i problemet. Meir urbant og lett å nå.

Kva kan vi gjere med manglande virkemiddel. Var enklare før med ruskontrakter. BV driv med kontroll.

b. Tiltak/forslag:

- i. Ønsker ein arena for ungdom som kan vere open og bidra til rusforebygging. Granvin kommer med tilbod på onsdagar. Få eit betre grep om ungdomsklubben. Eks bilrutene - få til ein plass på tvers av

- det gode vertskap

interesser, alder, mange muligheter. Planen ligger der. Prosjektmiddel og næringsliv med? Ungdomsklubben - jobbar mye frivillig. Når ein plass på institusjon kostar minimum 2,4 mill i året så er det viktig å ha med i reknestykket.

- ii. Skulane har ei stor rolle for å fange opp dei som faller utanfor for å finne andre områder. Spesialundervisning må inn. Sikre mestring for å ikkje falle frå. Felles opplegg gjennom heile oppvekstløpet. Viktig å sjå kompetanseløftet og barnevernsreform.
- iii. Ungdomsgruppa vgs og unge vaksne - ikkje oversikt over det som skjer i denne gruppa. LOS-kordinator inn mot SLT og barne og ungdomsteam som fungerer.
- iv. Felles haldningsskapande arbeid gjennom prosjekt som MOT – knytte alle delar av samfunnet saman. Har apparatet for å koordinere dette.
- v. Trenger en folkehelseplan og den er på vei.
- vi. Samlingsplassar og tiltak for å hindre einsemd.

4 Ungdomsklubben i Seljord, status og drøfting av lokasjon.

- a. Ungdata og kommunen sitt arbeid med barn/unge er sett opp som tema på første kommunestyremøte etter sommaren. Ungdomsrådet, SLT-kordinator, folkehelsekordinator og LOS er invitert inn i møtet.
- b. Bør ikkje ligge i nærleiken av ein pub. Finne eit tilbod som ungdommen ønsker å være.
- c. Det har vært ein episode med vaksne inn på klubben.
- d. Tommy frå ungdomsklubben inn i førre SLT møte -bra innsats og flotte ressurspersonar. Involvering av ungdom – dei vil ikkje tilbake til Granvin – må vere på ungdommanes premisser. Viktig å vere både unge og vaksne i drift. Viktig å satse på dei som jobbar der no - litt større stillingsprosent.
- e. Kostnader i dag: 50 000,- for leige av lokale pr d.d
- f. Sette i gang målretta arbeid - må ha plan.
- g. Politirådet ønsker at kommunestyret og ungdomsrådet behandlar ungdomsklubbens organisering og lokalisering som tiltak i det førebyggjande rus- og inkluderings-arbeidet. Utgreie sak til politisk behandling - finansiering osv.
- h. Frivillighetsentralen kan koplast på mot dei unge.

5 Planlegging og førebuing

- a. Sommar 2022 (ferie, festivalar med meir)
  - i. Politi har vore på møter – ser god planlegging som vanleg
  - ii. Kommuneoverlege bekymra for svømmebassenget - sikkerheit viktig. Lenge sidan sist - utrente festivaldeltagar. Må har nok mannskap.
  - iii. 500-600 timar polititeneste rundt countryfestivalen. Reknar med å rekruttere.
  - iv. Oppsøkande team rundt festivalhelger – natteravn eller liknande - direkte med innsatsleder - Grenland har slikt samarbeid. Store samlingar av unge på andre arenaer osv.
  - v. Talet på overnattingar i arrest gått ned på country, men Dyrsku`n går opp.
  - vi. Vurdere kapasitet for helseundersøkelse
- b. Haust 2022 (skulestart, Dyrsku`n med meir)

- det gode vertskap

- i. Ungdommar som samlast rundt rampa. Manglar oppfølging av det som skjer. Mykje uheldige hendingar. Foreldre må delta og vere merksame. Kunne ein ha brukt assistentar i grunnskulen som ressurs? Kameraovervaking for å hindre «hververk». Dugnad er vanskeleg. Ettermiddagsravnar? Pengar til frivillige org. for å gjøre arbeidet. Bamble legger ut anbod til lag og foreiningar. I Bø har ein involvert ungdom og rånarar.

6 Evaluering av hending med væpna aksjon i Seljord sentrum i juli 2021

- a. Aasan fung ordførar. Torunn fung rådmann. Starta med oppringing av personar i nærleiken. Kommunen fekk kjapt kontakt med politi ved å gå bort. Kommunen ikkje kontakta av politiet. Blei handtera som væpna situasjon. Blei større enn naudsynt. Internt evaluert av politi.

7 Eventuelt

Ingen saker.

Ref. Michael Berstad

Oppfølging i SLT styringsgruppe

SLT-kordinator, politikontakt og arbeidsgruppa er ansvarlege for at tilrådingar i Styringsgruppa blir følgd opp av kommunen, politiet og andre.

Politirådet skal gjennom SLT etablere samarbeid med Ungdomsrådet i Seljord, og politikontakten skal minst ein gong i året møte i ungdomsrådet.

Oppfølging i Politirådet

Rådmann/SLT-kordinator og seksjonsleiar/politikontakt er ansvarlege for at tilrådingar i Politirådet blir følgd opp av kommunen, politiet og andre.

Politirådet gjer framlegg om revidering av politivedtektene dersom dette er naudsynt for å spegle dei strategiske satsingsområda.

Det skal årleg gjennomførast ein eigenevaluering av politirådets arbeid slik at det utgjer ein integrert del av politirådsaktiviteten samtidig som det er ein slags rapportering for året som har gått. Evalueringa har som føremål å etablere kunnskap og innsikt, avdekke svakheitar og styrkar, og slik skape eit grunnlag for vidareutvikling. Ein skal ta i bruk Politidirektoratet sin rettleiar til dette: [veileder-for-eigenevaluering-av-politiradets-arbeid.pdf \(politiet.no\)](#)

Tid:

Avtala blir revidera kvart 4. år. Den kan rullerast oftare dersom behov for det og i samråd med kommune og politi og vedtak i politirådet.

Sted og dato : Seljord, 24.06.2022

Sigrid Dahl
Tenesteeiningsleiar
Midt- og Vest-Telemark politistasjonsdistrikt

Beate Marie Dahl Eide
Ordfører

Seljord kommune

Kultur og næring

Eilev Eiesland Bjørge
Prestegardsvegen 27
3840 SELJORD

Delegert vedtak - nr.

Dykkar ref:	Vår ref 2022/1246-3	Saksbehandlar: Asbjørn Storrusten, tlf. 35 06 51 65	Arkivkode: 223	Dato: 02.06.2022
-------------	------------------------	--	-------------------	---------------------

Vedtak - Søknad om støtte til spele inn låtar - Eilev Bjørge og Frode Flatland

Vedtak: Seljord kommune løyver kr 5.000,- til Eilev Bjørge og Frode Flatland for å få spelt inn to nye songar. Løyvinga vert trekt på budsjett for kultur.

Saksutgreiing:

Eilev Bjørge og Frode Flatland vil reise til eit studio for å spele inn to nye songar.

Eilev skriver i søknaden;

*Me har allereie spela inn og gjeve ut ein song (reven) som kan høres på spotify .
Etter gode tilbakemeldingar vil me ta steget vidare og altså spela inn to songar til.
Forarbeidet blir gjort av underteikna og Frode, slik at studiotida blir minst mogleg.*

*Songane blir spela inn i Juke Joint studio i Notodden.
Detta er kostnadsberegnet til ca 40.000,-.*

Sakshandsammar meiner det er hyggeleg at folk følgjer sine kunstnariske interesser og kanskje dei og musikken kjente og spela mykje. Dette vil vere med på fremme Seljord som kulturkommune.

Spanande å følgje med at elevar frå kulturskulen etter kvart følgjar sine interesser så langt som til å spele inn eigenkomponerte låtar, som kan spelast på radio etc.

For Seljord kommune

Asbjørn Storrusten
kultur- og næringsjef

Dokumentet er sendt elektronisk og har derfor ikkje underskrift.

Mottakarar av dette brevet:
Eilev Eiesland Bjørge

Postadresse: Brøløvsvegen 13 A, 3840 Seljord
Heimeside: <https://www.seljord.kommune.no/>

Telefon: 35 06 51 00
E-post: post@seljord.kommune.no / [eDialog](#)

Bankgiro: 2711.07.10777
Org.nr: 964963738

Referat fra befaring – lekkasje flomvoll

Prosjektnr: 20961	Navn: Flatdøla nord for Flatbygd	V.nr: 016.CC8
Møtedato: 10052022	Kl.: 10.00	Sted: Eikland v/ saga
Til stede: Torunn Raftevold Rue, Knut Skeie Rue, Knut Liestøl Kåre Smeland Torsten Starkloff, Svein Arne Jerstad		
Fravær:		
Møteleder: Svein Arne Jerstad		
Referent: Svein Arne Jerstad	Dato/sign.:	
Saksnr.: 202115986	Arkiv: 411	
Kopi: Elisabet Rui, Eirik Traae, Martin N Jespersen		

Bakgrunn for befaringen

Etter anmodning fra Seljord kommune, SK, har NVE tatt på seg oppgaven med å vurdere de utfordringer som er knyttet til lekkasjer og flomverkets tilstand.

Befaringen gjennomføres for å få kunnskap om den aktuelle delen av flomverket og de utfordringer som er knyttet til lekkasjer og vurderinger i forhold til om det er nødvendig å gjøre noe.

Befaringen

Det ble redegjorde for arbeider knyttet til etablering av, og senere heving av flomvollen. Opprinnelig, og antageligvis, var første del av flomverket kombinert med kjerrevei til gården ovenfor, og den ligger som en «kjerne» i dagens kombinerte vei og flomvoll. Konstruksjonen ble hevet ca. 1 m med tilhørende breddeutvidelse i 1947 da det ble tilkjørt masser som var tatt ut lenger nede i vassdraget.

Område for lekkasjer ble påvist før det ble foretatt forsiktig graving på luftsiden på 3 steder hvor det ble påpekt spesielt mye lekkasje, markert ved grønt på bildet under.

Ble vist bilder av lekkasjer fra flom 2015 og beskrevet hvordan vannet nærmest strømmet opp fra bakken i foten av flomvollen under flommer. Det ble hevdet at problemet hadde blitt større de siste årene. I alle fall er det blitt større fokus på det og følges opp når vannet stiger.

Lekkasjevannet følger langs veien nedover mot bebyggelsen i Landsbyen. Se eget pkt om overvann.

På alle 3 steder var det samme type masser – elvegrus, med drenerende egenskaper. Det var ikke noen tegn til utvasking/ sår i skråningens fot eller nedre deler. Heller ikke observert spor etter elvegrus i terrenget. Gravingen viste at det under flomvollen – under et tynt vegetasjonsdekke, er finkornede sandige masser.

Prøver ble tatt med for nærmere undersøkelser.

Aktuell strekning fra rød strek og frem til bakken Grus i nedre del av skråningen

På vannsiden er det et lag sprengstein utenpå grusmassene for erosjonssikring. Ingen observerte skader eller slitasje på erosjonssikringen.

Ut fra de vurderinger som ble gjort fra de 3 gravestedene på luftsiden, ble det ikke foretatt graving på vannsiden, bortsett fra helt øverst i skråningen ved rød strek i bildet over, hvor det ble avdekket ned til tetningsmembranen som ble lagt ut i 1988. Etter god påvisning fra grunneier ble avslutningen funnet ved første forsøk.

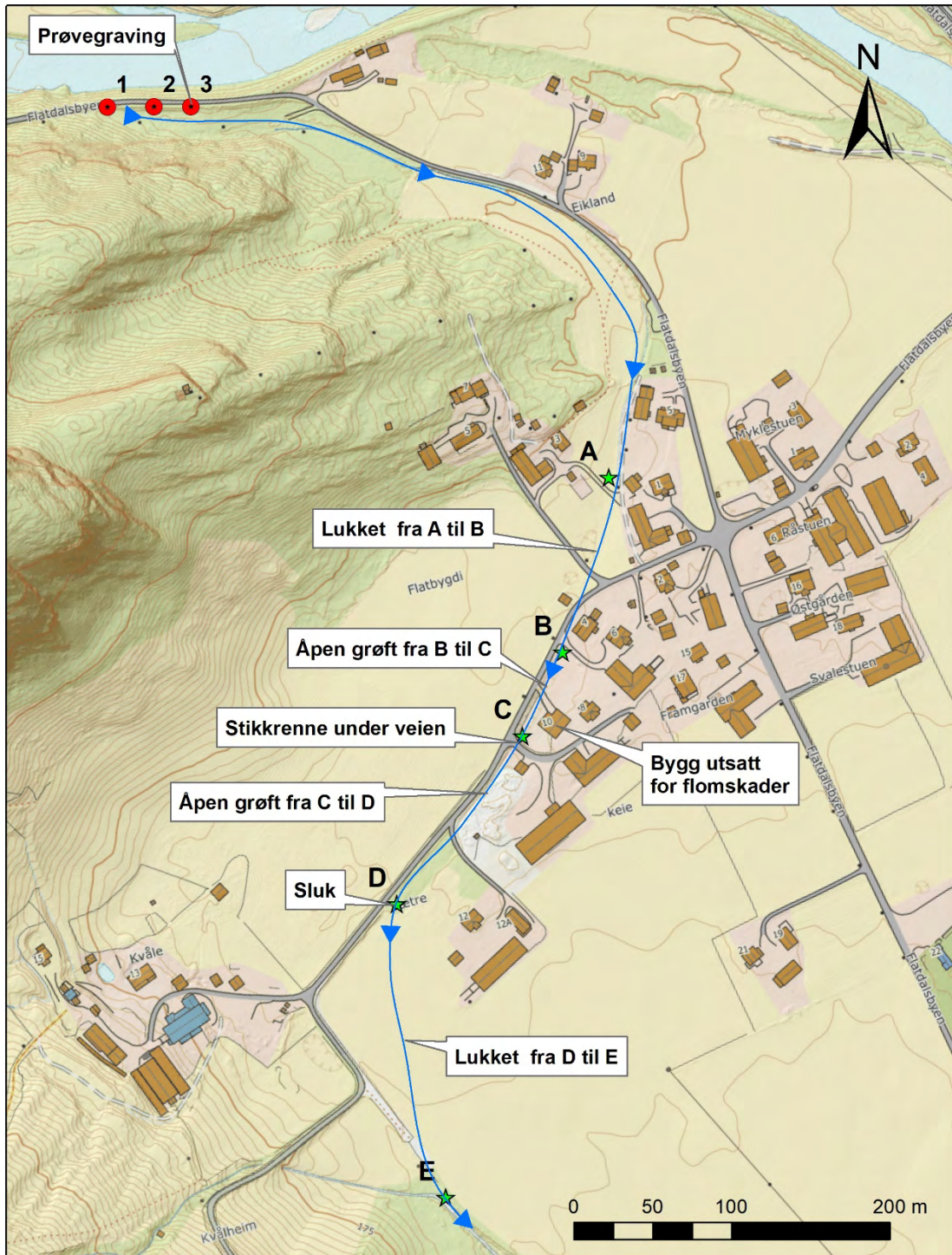
Alle prøvepunktene ble tilbakefylt og planert.

Under befaringen ble det kort orientert fra NVE om utfordringer i forhold til eventuelt tiltak på vannsiden.

På bildet over, er det fra rød strek og et stykke forbi bjørketreet øk helning på skråningen. Videre innover blir skråningen brattere og avstanden til vassdraget mindre. Skråningen er for bratt til etablering av stabil konstruksjon med tetningsmembran. Som en generell orientering, vil det ikke være aktuelt å prosjektere et tiltak som krever fylling og graving i vassdraget for å få en slakere skråning. Dersom tiltak skulle bli aktuelt, må deler av flomvollen/ veien fylles ut på motsatt side, slik at helningen mot elva kan reduseres. Dette forutsetter at det blir inngått avtale mellom grunneier og SK.

Trase for overvann/ lekkasjevann

Etter befaring og graving på flomvollen, fulgte vi traseen for overvann nedover til neste bekk. Vannet følger delvis veigrøft, flommer over dyrkede arealer ned til første bekkelukking, pkt A i skisse under, ca 30 cm rør. Dette røret tar ikke unna overvann/lekkasjevann. Vannstanden bygger seg opp og flommer over dyrket mark og langs veien, før det strømmer tilbake til åpen grøft, pkt B. Litt lenger nede går åpen grøft over i en slukrist, pkt E, og 25 cm rør videre ned til åpen bekk. ca 40-50 m før åpen bekk er et annet 30 cm rør koplet sammen med 25 cm røret. Det ble opplyst at når det er flom er dette systemet for lite til å håndtere overvannet/ lekkasjevannet. Det graves da opp grøft over jordet, mellom D og E, for å hindre at vannet stiger så høyt at det gjør skade på hus.

Oversikt sted for prøvegraving 1,2,3 og dreneringsvei for overvann

Inntak rør ved pkt. A. Vannet stiger og følger terrenget retning mot brunt bygg til høyre for veien

Oppsummering

Prøvegravingene indikerer at massene i fyllingen er homogene, med kornstørrelser fra finsand til grus (elvegus). Ved punkt 2 viste prøvegravingen at under vekstjordlaget, ligger fyllingen på finkornige masser. Det ble ikke oppdaget nevneverdige mengder med finere masser enn finsand. Massene er derfor relativt lett drenerende. Det betyr at det er naturlig at det oppstår lekkasje under flom, når vann fra elven trenger gjennom grunnen under vollen og gjennom vollen. De påviste massene har samtidig tilstrekkelige filteregenskaper til at det etter all sannsynlighet ikke er fare for at indre erosjon kan medføre utvasking av finstoff og dermed svekke stabiliteten i konstruksjonen. Denne vurderingen understøttes også av at det under befaringen ikke ble påvist setninger i konstruksjonen eller spor etter sedimentasjon, utvasking eller oppbygging av fine masser på luftsiden av vollen. I tillegg ble det under befaringen ikke oppdaget noen erosjonsskader på vannsiden av vollen. Dette tyder på at erosjonssikringen av vollen er tilstrekkelig dimensjonert for å håndtere vannhastighetene som har oppstått i elva i løpet av de siste årene.

Ut fra de observasjoner og registreringer som ble gjort under befaringen og etterfølgende vurderinger har vi konkludert med at det ikke er noe som tyder på at flomvollens stabilitet er endret eller truet.

Lekkasjene skaper noen utfordringer for overvannssystemet nedover til åpen bekk ved Kvåle. Ulemper og konsekvenser står etter våre vurderinger ikke i forhold til de kostnader som et prosjekt med tetting av flomvollen medfører.

NVE vil på dette grunnlag ikke gå videre med en detaljplanlegging for tiltak som omfatter tiltak på flomvollen.

Vi ber om at kommunen formidler Referatet til de lokale representantene.

Elektronisk uravstemming

Referansenummer: 3HKUYD

Registrert dato: 21.06.2022 19:47:44

Innledning
Organisasjonsnummer 964963738
Navn på kommune/fylkeskommune/virksomhet SELJORD KOMMUNE
Dato for vedtak 21.06.2022
Det stemmes ☒ JA til det anbefalte forslag ☐ NEI til det anbefalte forslag
Jeg bekrefter herved at jeg har myndighet til å avgi stemme på vegne av ovennevnte kommune/fylkeskommune/virksomhet ☒ Ja

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark

Rapport etter tilsyn

Kommunal beredskapsplikt

Seljord kommune

Tilsynsdato: 01.06.22

Rapportdato: 24.06.22

Innhald

1. Bakgrunn og gjennomføring	3
1.1 Formål og heimelsgrunnlag.....	3
1.2 Tilsynstema	3
1.3 Grunnlagsdokumentasjon	5
1.4 Gjennomføring	7
2. Hovudintrykk	8
Som positivt vil me trekke fram:.....	9
3. Tilsynsfunn	11
3.1 Avvik	11
3.2 Kommenterarar	12
4. Vidare oppfølging	13

1. Bakgrunn og gjennomføring

Tabellen nedanfor oppsummerar nøkkelopplysningar om gjennomføringa og vidare oppfølging. Dei vidare avsnitta gir utfyllande opplysningar om heimelsgrunnlag, grunnlagsdokumentasjon og deltakarar.

Tidspunkt for tilsynet:	01.06.2022
Adressa til kommunen:	Brøløsvegen 13A, 3840 Seljord
Kommunennummer:	3820
Kontaktperson i kommunen:	Egil Birkrem
Statsforvaltaren si tilsynsgruppe:	Jan W. Jensen Ruud (tilsynsleiar) Mari Løwehr Björg Klemetsdal
Tilsynsrapporten er skriven av:	Jan W. Jensen Ruud
Tilsynsrapporten er godkjent av:	Ingvild Aartun/Sigmund Skei
Foreløpig tilsynsrapport sendt:	02.06.2022
Endeleg tilsynsrapport sendt:	24.06.2022
Kommunen sin frist for oppfølgingsplan:	15.08.2022

1.1 Formål og heimelsgrunnlag

Formålet med tilsynet er å sjå til om Seljord kommune sitt arbeid med samfunnstryggleik og beredskap er i samsvar med aktuelle krav fastsett i sivilbeskyttelseslova og forskrift om kommunal beredskapsplikt. Tilsynet har òg sett på delar av beredskapsarbeidet på sektornivå, innanfor helse- og omsorgssektoren (som del av samordna tilsyn) og utdannings- og oppvekstsektoren (verifikasjon - heilskapleg og systematisk samfunnstryggleiks- og beredskapsarbeid).

Tilsynet er gjennomført med heimel i § 29 i sivilbeskyttelseslova og § 10 i forskrift om kommunal beredskapsplikt, samt lov om statleg tilsyn med helse- og omsorgstjenesten m.m. §§ 1 og 2, lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § 12-3, helseberedskapslova § 6-2, jfr. forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid mv. etter lov om helsemessig og sosial beredskap § 10 og folkehelselova § 31, jfr. kommunelova kapittel 30.

1.2 Tilsynstema

Sivilbeskyttelseslova §§14 og 15 og krava i forskrift om kommunal beredskapsplikt. Beredskapskrav innanfor helse- og omsorg/sosialområdet: Helse- og sosialberedskapsplan/ smittevernplan/ pandemiplan/kontinuitetsplan/beredskapsplan for miljøretta helsevern.

Beredskapskrav innanfor oppvekst- og utdanningsområdet: Beredskapsplanar på sektor- og/eller einingsnivå (skule/barnehage) med særskilt fokus på valds-/trusselsituasjonar.

1.3 Grunnlagsdokumentasjon

Desse dokumenta vart innhenta før tilsynet:

Nr.	Dokument	Datering
1.	Utfylt kartleggingsskjema	Mai 2022
2.	Heilskapleg risiko- og sårbarhetsanalyse	22.06.2016
3.	Kommuneplanens samfunnsdel 2017-2029	2017
4.	Kommuneplanens arealdel	11.01.2022
5.	Planarbeid i Seljord kommune 2020-2023 - Planstrategi	15.10.2020
6.	Handlingsprogram til samfunnsdelen av kommuneplanen 2022-2025	2022
7.	Budsjett 2022. Økonomiplan med handlingsdel 2022-2025	2022
8.	Overordna beredskapsplan – Administrativ del	26.03.19
9.	Overordna beredskapsplan – Operativ del (U.OFF.)	29.03.2022
10.	Varslings- og ressursliste til overordna beredskapsplan	13.05.2022
11.	Delplan for atomberedskap	14.03.2022
12.	Kompetanse- og opplæringsplan for beredskapsleiing	April 2018
13.	Evaluering – hending med uvær og bortfall av straum og telefoni 19.11.21	Udatert
14.	Helseberedskapsplan 2022-2030 (utkast)	Mai 2022
15.	Beredskapsplan for Nesbukti pleie- og omsorgssenter – Operativ del (U.OFF.)	05.06.2019
16.	Smittevernplan	03.05.2022
17.	Pandemiplan for Seljord kommune	27.02.2020
18.	Tiltaksplan for massevaksinering i Seljord kommune	07.12.2020
19.	Kontinuitetsplan – Helse og omsorg	25.09.2020
20.	Kontinuitetsplan – Nesbukti pleie- og omsorgssenter	15.06.2020
21.	Kontinuitetsplan – Isolat Nesbukti – Avdeling C	Jan. 2021
22.	Kontinuitetsplan – Heimetenesta	11.11.2020
23.	Kontinuitetsplan – Seljord helsesenter	13.12.2021
24.	Kontinuitetsplan – Teneste for funksjonshemma	13.05.2022
25.	Prosedyre – Besøk ved Nesbukti, Nestunet og Steinmoen under koronapandemi	Udatert
26.	Retningslinje for utskrivning av pasienter fra STHF ved pandemi	25.03.2020
27.	Informasjon om Koronavirus Covid-19 for hjemmebaserte tjenester	19.03.2020
28.	Prosedyre – Smittevern koronavirus – institusjon og heildøgns omsorg	29.05.2020
29.	Prosedyre – Hjemmeisolasjon	18.03.2020
30.	Prosedyre – Informasjon om og retningslinjer for håndtering av Koronavirus for Teneste for funksjonshemma	19.03.2020

31.	Beredskapsplan ved sjukdom og ulykker – Barnehagane i Seljord	Aug. 2017
32.	Rutine for handtering av vald – akutt åtferdsproblematikk	Jan 2010
33.	Tiltaksliste ved alvorlig ulykke på skolen – akuttffase	Udatert
34.	PLIVO-retningslinje	Udatert
35.	PLIVO-rutine barnehage	12.05.2022
36.	PLIVO-rutine (plakat) - barnehage	Udatert
37.	PLIVO-rutune grunnskule	12.05.2022
38.	PLIVO-rutine (plakat) – grunnskule	Udatert
39.	Overordna organisasjonskart	Udatert
40.	Plan for førebygging av hatkriminalitet og valdeleg ekstremisme – Seljord kommune 2016	06.10.2016
41.	Rutineperm for barnvernsarbeid i Vest-Telemark	24.03.2009
42.	Tryggleiks- og beredskapsplan for Dyrsku'n 2019	2019
43.	Beredskapsplan tunnel. Del 2 Spesiell del for Mælefjelltunnelen	08.12.2019
44.	Samarbeidsavtale om beredskap mellom Seljord kommune og Seljord Røde Kors 2017-2021	Udatert
45.	Lokale føresegner: https://lovdata.no/sok?q=seljord+kommune+korona	

Desse dokumenta blei ettersendt i løpet av tilsynsdagen:

Nr.	Dokument	Datering
1.	Kommunikasjonsplan for beredskap og uynskte hendingar	Mai 2022
2.	Avtale om beredskapsvann – Freshwater Norway	08.10.2022

1.4 Gjennomføring

Som del av tilsynet har kommunen i tillegg til oversending av dokumentasjon fylt ut og oversendt eit kartleggings skjema. Tilsynsbesøk med opningsmøte, intervju og sluttmøte vart gjennomført 01.06.2022. Kven som bidrog i arbeidet med kartleggings skjemaet og kven som deltok gjennom tilsynsdagen gjeng fram av tabellen under.

Deltakar	Stilling	Kartleggings skjema	Åpningsmøte	Intervju	Sluttmøte
Beate Marie Dahl Eide	Ordfører		X	X	X
Sondre Aasan	Varaordfører		X	X	
Rikke Raknes	Rådmann	X	X	X	X
Egil Birkrem	Beredskapskoordinator	X	X	X	X
Michael Berstad	Kommunalsjef oppvekst	X	X	X	X
Beate Våge Lia	Kommunalsjef helse og omsorg	X	X	X	X
Asbjørn Storrusten	Kultur- og nærings sjef (informasjonsansvarleg)	X	X	X	X
Kine Jordbakke	Kommuneoverlege	X	X	X	X
Torunn Raftevold Rue	Kommunalsjef samfunns- utvikling og drift	X	X	X	X

Konsulterte under utfyllinga: Kommuneplanleggar Maria Dyrland Fremmelid, Einingsleiar helseavd. Aud Jonskås, Einingsleiar Seljord barne- og ungdomsskule Ingunn Haugland, Einingsleiar Flatdal oppvekstsenter Pia Robertsen, Einingsleiar Seljord barnehage Heidi Færstaul Haugerud, Styrar Seljord barnehage Beate Moen og Styrar Flatdal barnehage Nina Merete Bakkåker

Frå Statsforvaltaren:

Jan W. Jensen Ruud	Stabssjef (Tilsynsleiar)		X	X	X
Mari Løwehr	Seniorrådgjevar			X	X
Bjørg Klemetsdal	Assisterande fylkeslege		X	X	X

2. Hovudinstrykk

Dei overordna krava knytta til den kommunale beredskapsplikta er ivaretekne, ved at planverk i hovudsak er på plass. Den store utfordringa ligg i å få gjennomført revisjonar og oppdateringar. Stor utskifting i kommuneleiinga dei siste åra, kombinert med pandemihandtering, er med på å forklare manglande kapasitet til oppdatering av planverk. Samtidig med slik oppdatering bør det óg vurderast noko justering av utforming og målsettingar for særskilt beredskapsplanane.

Kommunen har jobba godt under pandemien, der ein óg har teke på seg ansvar utover eigen kommune, og aktiviteten i det kommunale beredskapsrådet er fulgt opp. Beredskapsrådet er breitt samansett med god og aktiv ekstern deltaking. Det er utarbeidd mykje godt og situasjonsbetinga planverk, og det vert viktig å sikre den kunnskapen og erfaringa pandemien har gjeve.

Samfunnstryggleik og beredskap er godt omtalt i kommuneplanen sin samfunnsdel og særskilt i oppfølgingsplanen. Kommunen er god på oppfølging av planføresegner knytta til flaum/skred, og har også initiert eigne kartleggingar av desse utfordringane.

Heilskapleg ROS-analyse er frå 2016 og vart gjennomgått i samband med tilsynet i 2018. Analysen er eit godt utgangspunkt for det pågåande revisjonsarbeidet, der det så langt er gjennomført eit arbeid med omsyn til kva for hendingar/tema som skal inngå i revidert analyse. Sidan revisjonsarbeidet har drege ut i tid, og nye erfaringar er hausta gjennom pandemi, Ukraina-krisen og andre meir lokale hendingar, så tilrår me ein ny gjennomgang av kva for hendingar/tema som skal analyserast denne gongen.

Overordna beredskapsplan er god og dekkande og oppfyller forskriftskrava, med god tydeleggjering av oppgåver og ansvar, men her tilrår me ein gjennomgang for ytterlegare å tilpasse planen.

Eit årshjul for arbeidet med samfunnstryggleik og beredskap kunne vere ei god hjelp i å sikre oppdatering/oppfølging av ROS-analysar og planverk.

Helseberedskap

Kommunen har i forkant av tilsynet utarbeidd ein helseberedskapsplan som skal politisk handsamast i september, ein plan som inneheld både pandemiplan og smittevernplan. Kommunen har ikkje utarbeidd plan for miljøretta helsevern, men ansvaret er avklart, prosessen er i gong, og målsettinga er at planen skal ferdigstillast i løpet av hausten.

Kommunen har mykje godt planverk på helsesida som er utarbeidd gjennom pandemien. Dette inneheld kontinuitetsplanar for dei forskjellige einingane, pandemiplan og plan for massevaksinasjon. Mykje av planverket har fungert som arbeidsdokument i handteringa av pandemien, og erfaringane herfrå gir eit særst godt utgangspunkt for å hente ut det generiske slik at det kan fungere godt i ei anna krise. Kommunen kan med fordel vurdere å rydde i planverket på helsesida, og ta erfaringane frå pandemien inn i planverket.

Kommunen har teke på seg kommuneoverlegeansvaret òg for Kviteseid. Kommuneoverlegen rapporterer til rådmannen og har 60 prosent stilling som

kommuneoverlege. Kommunen har nyleg styrkt helsesenteret med ei fastlegestilling, og det blir arbeidd med ytterlegare ei stilling. Kommunen har ikkje problem med rekruttering av fastlegar og har eit godt utstyrt helsesenter. Seljord driftar òg ei interkommunal legevakt.

Kommunen har berre ein sjukeheim, og det framkom divergerande opplysningar om sjukeheimen har eit fast stasjonert naudstraumaggregat på sjukeheimen og om dette har kapasitet til å drifte sjukeheimen ved langvarig bortfall av straum. Kommunen bør klargjere kvar pasientane på sjukeheimen skal evakuerast til dersom dette skulle bli naudsynt.

Kommunen har lager for smittevernmateriell og har definert kven som er ansvarleg for dette. Kommunen har ansvar for legemiddelforsyninga til bebuarane på sjukeheimen i kommunen. Svikt i legemiddelforsyning førekjem stadig oftare og kan ha stor konsekvens, og kommunen bør vurdere om forsyningstryggleiken er tilstrekkeleg ivareteke. Kommunen vil frametter satse på velferdsteknologi. Dette kan gje nye utfordringar for samfunnstryggleiken, og vil vere eit aktuelt tema i heilskapleg ROS.

Oppvekst

Ved førre tilsynet vart det påpeikt at kommunen ikkje hadde planverk som dekte PLIVO-hendingar. Her er gjort mykje arbeid i etterkant, slik at eit godt grunnlag no er på plass. Dette bør snarleg prøvast ut gjennom ei øving. Det me sakna under tilsynet er ein generell beredskapsplan for skule/barnehage. Denne er under utarbeiding og skal etter planen vere ferdig før sommarferien og det nye skuleåret.

Som positivt vil me trekke fram:

- Kommunen har jobba særskilt godt under pandemien, inkludert å ta på seg oppgåver for nabokommune (kommuneoverlege, isolat mv.)
- Mye godt planverk utarbeidd under pandemien – desse utgjer eit godt grunnlag for utvikling av generiske planar/delplanar/tiltakskort mv.
- Godt grunnlag i beredskapsplanverket slik det føreligg, med funksjonskort mm. (men ein gjennomgang for forenkling er tilrådd)
- Styrking av fastlegebemanninga - eit godt grep for grunnberedskapen
- God evaluering med konkrete tiltak etter uveret 19.11.21
- God samansetting av kriseleiinga
- Veldig god aktivitet i det kommunale beredskapsrådet, med mange og aktive eksterne deltakarar (med kommunen som pådrivar)

Nokre utfordringar:

- Finne/avklare naudsynte ressursar for å halde jamn aktivitet i beredskapsarbeidet, med oppdatering av ROS-analysar og beredskapsplanar, samt gjennomføring av øvingsaktivitet
- Tilpasse (ambisjonsnivå) og oppdatere planverket
- Vurdere å redusere antall plandokument, men samstundes avklare om det er nokre planar som manglar (beredskapsplan for kommunehuset som døme)
- Avklare nærare status og målsettingar for naudstrømsforsyning generelt og for sjukeheimen spesielt

- Avklare rolle og styringsline(r) for nyoppretta helseberedskapsgruppe
- Stedfortredere er ikkje avklart for alle funksjonar
- Hauste inn pandemierfaringene og nyttinggjere seg dei planane som er laga for å utvikle gode generiske planar
- Avklare/styrke 1.linja for krisehandtering (sentralbord)
- Vurdere samarbeidsavtale for beredskap med Dyrsku'n (og andre)
- Utfordrande at det er så stor ulikskap mellom dagleg- og kriseorganisering av kommunikasjonsarbeidet. Noko uklar rollefordeling kom fram i intervju
- Alle planar bør daterast og synleggjere når neste revisjon skal gjennomførast, samt kven som er ansvarleg for at det blir gjort

3. Tilsynsfunn

Tilsynet avdekte fire avvik. Sjå òg kommentarar.

3.1 Avvik

Avvik er definert som manglande oppfølging av krav fastsett i sivilbeskyttelseslova §§ 14 og 15 og/eller i forskrift om kommunal beredskapsplikt, eller andre beredskapsrelaterte lover/forskrifter som har vore omfatta av tilsynet.

Avvik nr. 1

Seljord kommune har ikkje ein oppdatert heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse

Regelverkstilvising:

Sivilbeskyttelseslova § 14, 2. ledd og forskrift om kommunal beredskapsplikt § 6, 1. ledd, 1. punktum

Utdjupande kommentar:

Heilskapleg ROS skal oppdaterast i takt med revisjon av kommunedepanar. Det vil seie at kommunen kvart 4. år skal vurdere* om heilskapleg ROS skal reviderast. Samstundes er det krav om at analysen skal oppdaterast når risiko- og sårbarhetsbiletet endrast og/eller ein gjennom evalueringar av hendingar og øvingar finn grunnlag for endringar.

* Vurderingane og konklusjonen med omsyn til revisjon av heilskapleg ROS skal gå fram i planstrategien.

Avvik nr. 2

Seljord kommune har ikkje ein oppdatert overordna beredskapsplan

Regelverkstilvising:

Sivilbeskyttelseslova § 15, 3. ledd og forskrift om kommunal beredskapsplikt § 6, 2. ledd, 1. punktum

Utdjupande kommentar:

Kommunens beredskapsplan skal til einkvar tid vere oppdatert, og som eit minimum reviderast ein gong kvart år.

Avvik nr. 3

Seljord kommune har ikkje ein oppdatert helse- og sosialberedskapsplan som er stadfesta i kommunestyret

Regelverkstilvising:

§§ 1 og 2 i forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid m.v. etter lov om helsemessig og sosial beredskap.

Utdjupande kommentar:

Kommunen pliktar å utarbeide og halde oppdatert ein beredskapsplan for dei helse- og omsorgstenester og sosialtenester han skal sørge for eit tilbod av eller er ansvarleg for.

Planen for helsemessig og sosial beredskap må, når han er ferdig, stadfestast av kommunestyret.

Avvik nr. 4

Seljord kommune har ikkje utarbeidd beredskapsplan for hendingar innanfor miljøretta helsevern

Regelverkstilvising:

Lov om folkehelsearbeid § 28

Utdjupande kommentar:

Kommunen pliktar å utarbeide ein beredskapsplan for sine oppgåver etter denne lova sitt kapittel 3 i samsvar med helseberedskapslova.

3.2 Kommenterar

Kommenterar er definerte som forhold som ikkje oppfyller definisjonen av avvik, men som Statsforvaltaren meiner det er grunn til å peike på for å sikre god oppfølging av beredskapsplikta.

Kommentar nr. 1 - Oppfølgingsplan for heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse

Det er ikkje utarbeidd ein dekkande plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet på bakgrunn av heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse etter revisjonen i 2016, jamfør krav i Forskrift om kommunal beredskapsplikt § 3, bokstav a.

Kommunen bør:

- Starte opp utarbeiding av slik plan for oppfølging etter at revidert heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse er godkjent i kommunestyret
- Involvere det kommunale beredskapsrådet aktivt – mange av tiltaka som er identifisert i heilskapleg ROS vil det vere eksterne aktørar som er heilt eller delvis ansvarlege for å følgje opp
- Vektlegge at tiltaka som vert utarbeidd er konkret og målbare og at ansvarleg(e) for gjennomføring vert utpeika og at tidsfristar vert sett

Kommentar nr. 2 - Oppdatering og oppfølging av kompetanse- og opplæringsplan

Kommunen har ein kompetanse- og opplæringsplan for beredskapsleiing frå 2018 som dekkjer kravet i Forskrift om kommunal beredskapsplikt § 7, 2. ledd, men planen er ikkje oppdatert og heller ikkje følgd opp med opplæringstiltak slik dei er skissert for dei einskilte rollane i kriseleiinga.

Kommunen bør:

- Revidere planen og leggje til rette for oppfølging, til dømes ved å utarbeide eit årshjul for beredskapsarbeidet, der status for kompetanseheving og opplæring (øving) er lagt inn som eit oppfølgingspunkt

- Vurdere å utvide planen med sentrale rollar i krisestab, til dømes 1. linja for kommunikasjonen med innbyggjarane (sentralbord)

Kommentar nr. 3 – Evakueringsplan for sjukeheimen

Kommunen har evakueringsplanar i tråd med krav i Forskrift om kommunal beredskapsplikt § 4d, men tilrår ein gjennomgang av evakueringsplanen for sjukeheimen. Dette då staden kommunen har planlagt med har avgrensa med fasilitetar og er tiltenkt ei generell rolle som senter for evakuerte.

Kommunen bør:

- Avklare eigna stad for ei lengre evakuering av institusjon og om naudsynt inngå beredskapsavtale om slik bruk
- Beredskapsavtalen bør ta høgd for eventuell evakuering av heimebuande pasientar

4. Vidare oppfølging

Kommunen lagar ein plan for når og korleis dei avdekte avvika skal følgjast opp. Planen skal sendast til Statsforvaltaren innan 15. august.

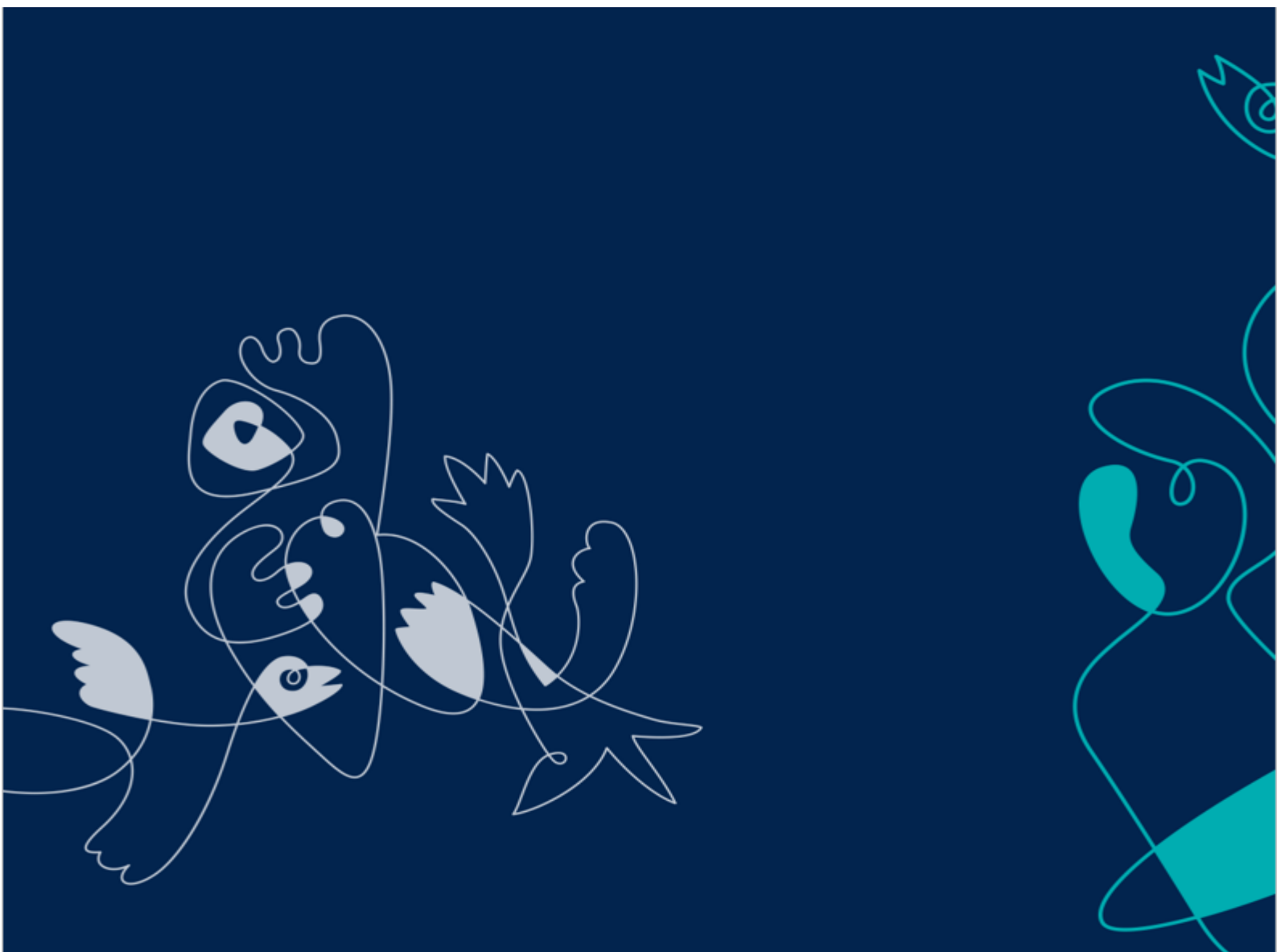
Med utgangspunkt i kommunen sin plan, vurderer Statsforvaltaren om tilsynssaka kan avsluttast. Kommunen får tilbakemelding om dette seinast to veker etter at Statsforvaltaren har motteke kommunen sin oppfølgingsplan.

Dersom kommunen har spørsmål om tilsynsrapporten eller den vidare oppfølginga kan Statsforvaltaren sin tilsynsleiar kontaktast:

Jan W. Jensen Ruud, fmtejjr@statsforvalteren.no , 35 58 61 48 / 995 31 261

STATSFORVALTAREN I VESTFOLD OG TELEMAR

Anton Jenssensgate 4, Statens park, bygning I , Pb 2076, 3103 Tønsberg | sftvpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/vestfold-og-telemark

SELJORD KOMMUNE
Brøløsvegen 13A
3840 SELJORD

Saksbehandlar, innvalstelefon

Jan W Jensen Ruud, 35 58 61 48

Oversending av endeleg tilsynsrapport - Tilsyn med samfunnstryggleik og beredskap i Seljord kommune onsdag 1. juni 2022

Vedlagt er tilsynsrapporten.

Me takkar for ein fin tilsynsdag i Seljord og god oppfølging frå kommunen under tilsynet.

Med helsing

Ingvild Aartun
direktør samordning og beredskap,
fylkesberedskapssjef

Jan W Jensen Ruud
stabssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg: Tilsynsrapport

Samarbeidsavtale om praksisplasser

mellom Seljord kommune og Universitetet i Sørøst-Norge v/fakultet for helse- og sosialvitenskap (USN)

1. Innledning

Avtalen gjelder partenes samarbeid om praksisstudier innenfor ett eller flere av følgende utdanningsprogram ved USN; bachelor i sykepleie, vernepleie, barnevernspedagog, radiografi og optometri, master i jordmorfag, anestesisykepleie, intensivsykepleie, avansert klinisk allmennsykepleie og optometri og synsvitenskap, samt videreutdanning i kreftsykepleie, operasjonssykepleie og master i helsesykepleie.

Dersom ytterligere studietilbud akkrediteres av USN innenfor avtaleperiodens lengde vil også disse inngå i samarbeidet, så fremt avtaleparten kan tilby relevante praksisplasser innenfor den aktuelle utdanningen.

Avtalen gjelder følgende praksisområder¹:

1. Helse og omsorg Seljord kommune
2. ....
3. ....

Avtalen suppleres av særavtale mellom USN og det aktuelle praksisstedet tilknyttet samarbeidspartnerens virksomhet, hvor de nærmere vilkårene for gjennomføringen og omfanget av praksissamarbeidet fastsettes.

2. Formål

Praksisstudier er en integrert del av helse- og sosialfagutdanningene og betinger samhandling med praksisfeltet innenfor den aktuelle utdanningen.

Formålet med avtalen er å regulere samarbeidet og avklare ansvarsforholdene for å sikre at studentene får gjennomført praksisstudiene i tråd med nasjonale og institusjonelle krav, med gode rammebetingelser for kvalitativ gjennomføring og vurdering av praksis. Gjennomføringen forutsetter tett samarbeid mellom fakultetsledelse og virksomhetsledelse, studieprogramledelse, praksiskoordinator, studenter, faglærere og praksisveiledere.

3. Avtalens varighet og omfang

Avtalen inngås for en varighet på tre år fra *august 2022*

Seks måneder før avtalens utløp skal partene i fellesskap vurdere forlengelse av gjeldende avtale, eller inngåelse av ny avtale etter forhandling. Dersom det ikke avtales forlengelse eller inngås ny avtale, opphører avtalen fra ovennevnte dato.

---

¹ Praksisområde brukes som betegnelse på den institusjon, kommune eller virksomhet som tilbyr praksisplasser

For eventuelle endringer innenfor avtaleperiodens lengde, se pkt. 9.

Omfanget av samarbeidet, herunder forpliktelsene i de underliggende særavtalene, vil være knyttet opp til det aktuelle studieprogrammets egenart og krav til praksisperiodens lengde. Antallet praksisstudenter vil videre variere noe fra studieår til studieår, ut fra antallet aktive studenter og kapasitet i virksomheten/ved praksisstedet. Det konkrete antallet praksisstudenter pr. studieår reguleres innenfor særavtalene.

4. Kontaktinformasjon

Seljord kommune	USN
<i>Navn på kontaktperson/stilling og kontaktinfo</i>	
Seljord kommune v/ Beate Våge Lia Kommunalsjef helse og omsorg Mobil 41234321 beate.lia@seljord.kommune.no	Visedekan for utdanningskvalitet og samhandling Aud Mette Myklebust Mobil 90641017 aud.mette.myklebust@usn.no

Partene skal informere hverandre om endringer i kontaktpersoner.

5. Rammebetingelser og regelverk

I nedenstående tabell gis det en oversikt over de mest relevante lover, forskrifter og øvrige rammebetingelser. I tabell 2 ligger det aktive lenker til det til enhver tid gjeldende regelverket på www.lovdata.no. Listene er ikke uttømmende, og angir gjeldende regelverk på avtaletidspunktet.

<u>Lov om universiteter og høyskoler</u>	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15
Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning	https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-30-859?q=skikkethet
Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning	https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-02-07-137
Forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Sørøst-Norge	https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2018-06-15-1090?q=usn

<u>Lov om helsepersonell m.v.</u>	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64
<u>Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester</u>	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30
<u>Lov om pasient- og brukerrettigheter</u>	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63
<u>Lov om spesialisthelsetjenesten m.m.</u>	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-61
<u>Lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern</u>	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-62
<u>Forskrift om felles rammeplan for helse og sosialfagutdanninger</u>	https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-09-06-1353
<u>Forskrift om rammeplaner og retningslinjer for de respektive studieprogram</u>	Det henvises til nasjonale retningslinjer for de respektive studieprogram i særavtalene knyttet til denne avtalen
<u>USNs Kvalitetssystem – åpen nettside</u>	https://www.usn.no/om-usn/kvalitetssystemet/

Studie- og emneplanene innenfor de aktuelle utdanningene er utarbeidet på bakgrunn av gjeldende føringer fra myndighetene som angitt i tabellen, og på vilkår fastsatt av styret ved USN.

6. Skikkethetsvurdering av studentene

Universiteter og høyskoler er ved nasjonal forskrift fastsatt av Kunnskapsdepartementet pålagt å foreta skikkethetsvurderinger av studentene i det aktuelle studieprogrammet, jf. *forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning*.

Vurderingskriteriene er fastsatt i forskriften, og det er viktig at også praksistilbyder har god kjennskap til regelverket og hvilke saksbehandlingsregler som skal følges. Nedenfor er de mest relevante dokumentene knyttet til skikkethetsvurdering inntatt:

<u>Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning</u>	Skikkethetsforskriften på www.lovdata.no
---	--

Informasjon om skikkethetsarbeidet ved USN (åpen nettside)	Lenke til USNs nettside om skikkethetsarbeid
--	--

Skikkethetsvurderingen skal avdekke om studenten har de nødvendige forutsetningene for å kunne utøve yrket. **Løpende skikkethetsvurdering** skal foretas av alle studenter gjennom hele studiet, og skal inngå i en helhetsvurdering av studentens forutsetninger for utøvelsen av yrket. Dersom det under studieløpet, herunder praksisperioden, oppstår begrunnet tvil om en student er skikket, skal det foretas en **særskilt skikkethetsvurdering**.

Det er USN som har det formelle ansvaret for både løpende og særskilt skikkethetsvurdering, og institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering for helse- og sosialfaglige utdanninger er ansvarlig for behandling av tvilsmeldinger. Studenter som ikke vurderes som skikket for yrket kan etter innstilling fra skikkethetsnemnda ved USN, og etter vedtak i USNs klagenemnd, utestenges fra utdanningen i inntil 5 år, jf. universitets- og høyskoleloven.

Ved gjennomføring av praksisstudier er USN avhengig av tett samhandling med praksisstedet for å vurdere studentens faglige og personlige forutsetninger. Det er som følge av dette viktig at praksisstedet er godt kjent med vurderingskriteriene i forskriften. Dersom praksisstedet er i tvil om en students skikkethet, skal det sendes tvilsmelding til USN. Tvilsmeldingen skal inneholde en beskrivelse av grunnlaget for tvilen, og hvilke vurderingskriterier som er oppfylt.

Det er USNs ansvar å sikre at praksistilbyder får nødvendig informasjon om, og opplæringen i hva skikkethetsvurdering etter forskriften innebærer, og hvilket ansvar disse har for å sikre forsvarlig saksgang. Det er videre USNs ansvar å sørge for at studentene får informasjon om skikkethetsvurderingen i høyere utdanning.

Tidspunktene for USNs opplæring på praksisstedet knyttet til skikkethetsvurdering skal inngå i planleggingsdokumentet som omtalt i pkt. 2.

7. Partenes ansvar

Innledning

USN har det overordnede ansvaret for studentenes praksisstudier, og skal tilrettelegge for disse i samarbeid med praksistilbyder. Det skal være samarbeid om praksisstudiene i forkant, underveis og i etterkant av praksisgjennomføringen. USN har hovedansvar for innhold, kvalitet og vurdering i praksis, og for progresjon i praksisstudiet. Praksistilbyder skal sørge for å gjennomføre praksisstudiet i tråd med USNs studie- og emneplaner.

USN skal sørge for å gjennomføre systematiske evalueringer av forberedelser, gjennomføring og etterarbeid i forbindelse med praksisstudiet i samarbeid med praksistilbyder.

USN skal tilrettelegge for Arbeidslivsportalen som ny digital samhandlingsarena for praksis. USN har hovedansvaret for behandling av personopplysninger som finner sted ved USN og i Arbeidslivsportalen. Praksisstedet tar i bruk Arbeidslivsportalen som ny samhandlingsarena for praksis når den er innført ved USN, og har hovedansvaret for den behandlingen av personopplysninger som finner sted ved praksisstedet.

7.1 USNs ansvar og oppgaver

USN skal:

- Sørge for at rettigheter og plikter angående praksisstudiene innarbeides i universitetets kvalitetssystem
- Sørge for at undervisning og veiledning er profesjonsrettet og kunnskapsbasert, og forankret i et forskningsaktivt fagmiljø
- Legge til rette for hospiteringsordninger og kombinasjonsstillinger
- Legge til rette for at studentene oppnår læringsutbytter i praksisstudiet og i studiet som helhet
- Sikre at praksisstudiene organiseres slik at studenten opplever helhet og sammenheng i studiet, og at praksisstudiene bidrar til utvikling av både den enkelte student og det aktuelle praksisområde
- Sørge for at faglærer følger opp studenter ved det enkelte praksisområde under praksisstudiene
- Gjennomføre systematiske forberedelser, gjennomføringer og evalueringer av praksisstudiene
- I samarbeid med praksisområdene, utarbeide rammer for samarbeid med praksisområdene om bachelor- og masteroppgaver, samt FoUI –prosjekter
- Sikre at studenter har nødvendig dokumentasjon, som politiattest, taushetserklæring og helseerklæring
- Informere studentene om løpende og særskilt skikkethetsvurdering

7.2 Praksisområdets ansvar og oppgaver

De ulike praksisområdene skal:

- Tilby et tilstrekkelig antall praksisplasser ut fra USNs løpende behov ift. antall studenter
- Sikre at ledelse og praksisveiledere fra de ulike praksisområdene kan delta på aktuelle samhandlingsarenaer/i aktuelle samarbeidsfora i regi av USN
- Til enhver tid ha fagpersonell med tilstrekkelig veilederkompetanse, og tilrettelegge for at flere veiledere gjennomfører kompetansehevende kurs i veiledning
- Sørge for relevant infrastruktur, for eksempel arbeidstøy, garderobe, ID-kort, nødvendige IT-tilganger
- Sørge for at studenter får tilstrekkelig opplæring i å bruke praksisstedets IT- systemer
- Ivareta arbeidsgiveransvar overfor studentene i praksisstudiene, jf. helsepersonelloven, dette innebærer for eksempel yrkesskadeforsikring
- Bidra til å vurdere studentens prestasjon ved praksisgjennomføringen
- Samarbeide med USN om bachelor- og masteroppgaver, samt FoUI-prosjekter
- Legge til rette for samarbeid om forsknings- og utviklingsarbeid

8. Oversikt over samhandlingsarenaer for gjensidig kompetanseutvikling

USN ønsker å etablere et nært, likeverdig og forpliktende samarbeid med praksistilbydere i regionen. Dette vil utvikle og styrke USNs studieprogrammer, bidra til økt relevans av FoUI-virksomheten og heve kompetansen ved de ulike praksisområdene og ved USN.

Følgende samarbeidsarenaer er aktuelle:

- Fagdager, konferanser, forskningsdager
- Samarbeidsorganer i de ulike praksisområdene eller tilsvarende
- Deltagelse i programutvalg på campus (programkoordinatorer/-ledere, faglærere/-leder, administrasjon, studentrepresentanter, praksisveiledere og ledere)
- Tilbud om kompetanseheving innenfor veiledning
- Samarbeid om kurs, etter- og videreutdanninger
- Samarbeid om forsknings- og utviklingsarbeid, bacheloroppgaver, masteroppgaver og doktorgradsarbeid

9. Endringer i avtalen

Dersom en av partene som følge av forhold som ikke er forutsigbare på avtaletidspunktet har behov for å be om endringer underveis i avtaleperioden, skal dette umiddelbart fremmes for den annen part. Begge parter skal aktivt bidra til å finne løsninger, slik at studentene fortsatt sikres integrert og veiledet praksis. Den som initierer behovet for endring skal innkalle til dialogmøte og det skal fremlegges skriftlige og begrunnede forslag til endringer.

Enighet om endring av avtalens innhold vedlegges kontrakten.

Avtalen er videre inngått i tråd med gjeldende føringer fra Kunnskapsdepartementet og styret ved USN. Ved eventuelle endringer som følge av lov eller forskrift, som får betydning for samarbeidsavtalen, skal partene ved dialog foreta nødvendige justeringer i avtalen som følge av endrede rammebetingelser. Pålagte nasjonale endringer, som f.eks. endringer i krav til læringsutbyttet, premisser for gjennomføringen praksisstudiene, krav som følge av nasjonale retningslinjer etc. skal uten videre legges til grunn for samarbeidet.

10. Særavtaler

Som vedlegg til denne avtalen inngås det særavtaler mellom USN og det respektive praksissted. I særavtalen spesifiseres omfang av praksisstudenter, ansvar og arbeidsoppgaver for tilsatte ved praksisstedet og fagpersonalet knyttet til det enkelte studieprogram.

--oo0oo--

Dette dokumentet er utstedt i 2 eksemplarer. Partene beholder ett eksemplar hver.

Underskrifter

For **Seljord Kommune**

For **Universitetet i Sørøst-Norge**

Sted og dato:

Seljord, 11.7.22

Sted og dato: Tønsberg 12.7.22

Beate Våge Lia

Ria C. Bing-Jonsson

Kommunalsjef helse og omsorg

Dekan

From: Aud Mette Myklebust[Aud.Mette.Myklebust@usn.no]

Sent: 15.07.2022 09:56:21

To: Beate Våge Lia[beate.lia@seljord.kommune.no]

Subject: Samarbeidsavtale USN - Seljord Kommune

Hei,

Da er avtalen skrevet under for USN også.

Takk for godt samarbeid om dette.

Mvh Aud Mette

Aud Mette Myklebust

Visedekan for utdanningskvalitet og samhandling

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Universitetet i Sørøst-Norge

Tel: +47 90641017

aud.mette.myklebust@usn.no

www.usn.no

From: Beate Våge Lia <beate.lia@seljord.kommune.no>

Sent: mandag 11. juli 2022 13:54

To: Aud Mette Myklebust <Aud.Mette.Myklebust@usn.no>

Cc: Magdalena Agata Kall Skjærven <Magdalena.A.Skjarven@usn.no>

Subject: SV: Samarbeidsavtale USN - Seljord Kommune

Med venleg helsing

Beate Våge Lia

Kommunalsjef helse og omsorg

beate.lia@seljord.kommune.no

41234321

Seljord

- det gode vertskap

Fra: Beate Våge Lia <beate.lia@seljord.kommune.no>
Sendt: fredag 8. juli 2022 14:43
Til: Aud Mette Myklebust <Aud.Mette.Myklebust@usn.no>
Kopi: Magdalena Agata Kall Skjærven <Magdalena.A.Skjarven@usn.no>
Emne: Re: Samarbeidsavtale USN - Seljord Kommune

Hei!

Helsesykepleie er aktuelt 👍

Jeg skal signere og sende i retur på mandag. Supert! God helg og god sommer ☀️ ☐

Beate

Last ned [Outlook for iOS](#)

Fra: Aud Mette Myklebust <Aud.Mette.Myklebust@usn.no>
Sendt: Friday, July 8, 2022 1:23:32 PM
Til: Beate Våge Lia <beate.lia@seljord.kommune.no>
Kopi: Magdalena Agata Kall Skjærven <Magdalena.A.Skjarven@usn.no>
Emne: RE: Samarbeidsavtale USN - Seljord Kommune

Hei,

Veldig bra.

Da har jeg endret litt fra det opprinnelige forslaget, har tatt ut bachelor i barnevern fra særavtalen. Hva med helsesykepleie? Kan dere ta imot studenter her?

Avtalen binder dere ikke til å ha overnattingsmuligheter for studenter. Men at dere har noe tilgjengelig vil gjøre det enklere for oss å benytte praksisplassene dere tilbyr. Dette må vi være i dialog om når praksisplasser skal tildeles.

Jeg legger ved nytt dokument- fint hvis du kan skrive under og returnere til meg, så sørger jeg for underskrift fra USN og returnerer til deg.

Mulig vi ikke får slutført dette før i august- nå tar jeg ferie.

Ønsker deg en god sommer.

Mvh Aud Mette

From: Beate Våge Lia <beate.lia@seljord.kommune.no>
Sent: fredag 8. juli 2022 10:20
To: Aud Mette Myklebust <Aud.Mette.Myklebust@usn.no>
Cc: Magdalena Agata Kall Skjærven <Magdalena.A.Skjarven@usn.no>
Subject: SV: Samarbeidsavtale USN - Seljord Kommune

Hei!

Vi ser fram til å inngå fast samarbeid med USN. Avtalen ser fin ut.

Her kommer noen innspill fra Seljord:

Seljord kan ta imot følgende antall studenter samtidig:

Nesbukti pleie -og omsorgssenter(sykehjem): 2 sykepleie

Open omsorg(hjemmesykepleien): 2 sykepleie

Psykisk helse og rus: 1 vernepleie/sykepleie

Helseavdelinga(legekontor/legevakt): 1 sykepleie

Tilrettelagte tenester(teneste for funksjonshemmet): 1 vernepleie

Om avtalen binder oss til å ha overnattingsmuligheter for studentene har vi ikke det helt klart ennå. Vi renoverer et bygg med hybler(blant annet til LIS1 leger og turnusfysioterapi). Det vil da være 1 hybel vi kan låne ut til studenter i perioder. Størrelse og hvor mange som kan bo der(max 1-2) kan vi komme tilbake til. Regner med at hybel vil være klar i løpet av høsten. Kan ikke garantere at den alltid er ledig, men når vi får oversikt i god tid kan vi booke den til student/er som kan ha behov for overnatting grunnet lang reisevei.

Om det er studenter som bor i nærområdet, så er vi klare til å ta imot studenter allerede fra høsten av.

Ser fram til et godt samarbeid☺

Med venleg helsing

Beate Våge Lia

Kommunalsjef helse og omsorg

beate.lia@seljord.kommune.no

41234321

Seljord

- det gode vertskap

Fra: Aud Mette Myklebust <Aud.Mette.Myklebust@usn.no>

Sendt: torsdag 16. juni 2022 15:27

Til: Beate Våge Lia <beate.lia@seljord.kommune.no>

Kopi: Magdalena Agata Kall Skjærven <Magdalena.A.Skjarven@usn.no>

Emne: RE: Samarbeidsavtale USN - Seljord Kommune

Hei,

Da finner du forslag til samarbeidsavtale vedlagt.

Når det gjelder praksisplasser er det vanskelig å tallfeste behov fra oss, da dette avhenger av bosted og eventuelt mulighet for hybel i praksisperioden.

For fleksisykepleie vet vi heller ikke hvilke kommuner studentene kommer fra enda, men det vil være behov også i denne utdanningen.

Det er mulig at vi derfor bør lage en avtale med et maks antall dere kan ta imot, også må vi ha dialog underveis.

Mvh Aud Mette

Aud Mette Myklebust

Visedekan for utdanningskvalitet og samhandling

Fakultet for helse- og sosialvitenskap
Universitetet i Sørøst-Norge

Tel: +47 90641017

aud.mette.myklebust@usn.no

www.usn.no

From: Beate Våge Lia <beate.lia@seljord.kommune.no>
Sent: torsdag 2. juni 2022 12:55
To: Aud Mette Myklebust <Aud.Mette.Myklebust@usn.no>
Subject: SV: Samarbeidsavtale USN - Seljord Kommune

Hei!

Flott, da hører eg frå deg!

Med venleg helsing

Beate Våge Lia
Kommunalsjef helse og omsorg

 beate.lia@seljord.kommune.no

 41234321

Fra: Aud Mette Myklebust <Aud.Mette.Myklebust@usn.no>
Sendt: torsdag 2. juni 2022 08:54
Til: Beate Våge Lia <beate.lia@seljord.kommune.no>
Emne: Samarbeidsavtale USN - Seljord Kommune

Hei,

Jeg har fått beskjed om at du er Seljord kommune sin kontaktperson for å utarbeide en samarbeidsavtale med USN om praksisplasser innenfor våre helse- sosialfagutdanninger.
Jeg sjekker behov i våre fagmiljøer og kommer tilbake med forslag til en samarbeidsavtale.

Med vennlig hilsen

Aud Mette Myklebust

Visedekan for utdanningskvalitet og samhandling

Fakultet for helse- og sosialvitenskap
Universitetet i Sørøst-Norge

Tel: +47 90641017

aud.mette.myklebust@usn.no

www.usn.no

Særavtale mellom USN og praksissted

1. Innledning

Denne avtalen inngås som ledd i samarbeidsavtalen mellom *Seljord kommune* og Universitetet i Sørøst-Norge (USN) v/Fakultet for helse og sosialvitenskap datert *Juli 2022*, og følger kravene fastsatt i denne.

Særavtalen regulerer partenes ansvar og arbeidsoppgaver ved den aktuelle praksisgjennomføringen nærmere, og omfatter følgende:

BACHELOR SYKEPLEIE

Praksissted/ avdeling	Kontaktinformasjon	Kontaktinformasjon USN	Forventet antall studenter 2022-23, 2023-24 og 2024-25
Nesbukti pleie -og omsorgssenter (sykehjem): 2 Open omsorg (hjemmesykepleien): 2 Psykisk helse og rus: 1 Helseavdelinga (legekantor/legevakt): 1		<i>BA Sykepleie, Porsgrunn: Programansvarlig Ingvild.E.Svendsen@usn.no usn.no Praksiskoordinator Stine.Treider@usn.no</i> Fleksibel sykepleieutdanning Tove.kammen@usn.no no	Følgende praksisperioder gjelder. Antall praksisplasser vil variere fra år til år og avtales. 3 års studenter, 8 ukers perioder <u>Høst: uke 35-42 og uke 43-50</u> <ul style="list-style-type: none"> Sykehjem: 2 Hjemmetjeneste: 1 Psykisk helse: 1 <u>Vår: uke 3-10 og uke 12-21</u> <ul style="list-style-type: none"> Hjemmetjeneste: 2 Psykisk helse: 1 1 års studenter, 10 uker x 1 periode <u>Vår: uke 15-23</u> <ul style="list-style-type: none"> Sykehjem: 2 Hjemmetjeneste: 1 Totalt 25 studenter i kommuner i Telemark. Praksisplasser i Seljord kommune avtales

BACHELOR VERNEPLEIE

Praksissted/ avdeling	Kontaktinformasjon	Kontaktinformasjon USN	Forventet antall studenter
Tilrettelagte tenester (teneste for funksjonshemmet): 1 student Psykisk helse og rus: 1		Programkoordinator BA vernepleie sabine.gehring@usn.no Praksiskoordinator elin.nordbo@usn.no	1.års studenter Høst uke 42 - 43 <ul style="list-style-type: none"> • Observasjonspraksis Vår uke 16 - 23 <ul style="list-style-type: none"> • Miljøterapi 2.års studenter Vår uke 2 – 11 <ul style="list-style-type: none"> • Sykehjem 3.års studenter Høst uke 40 - 49 <ul style="list-style-type: none"> • Arbeidstrening • Psykisk helse og rus • Miljøterapi

MASTER HELSESYKEPLEIE

Praksissted/ avdeling	Kontaktinformasjon	Kontaktinformasjon USN	Forventet antall studenter
		Programkoordinator MA helsesykepleie Anne.M.Teige@usn.no	2

2. Antall praksisstudenter pr. praksisperiode

USN og praksisstedet skal hvert år, fortrinnsvis innen *juni* utarbeide et felles planleggingsdokument som avklarer det endelige antallet praksisstudenter for det aktuelle studieåret, nødvendige samhandlingsmøter og opplæringsmoduler. USN ved programkoordinator/-leder har det koordinerende ansvaret for utarbeidelsen av dokumentet.

Partene er innforstått med at antallet praksisstudenter vil variere noe fra studieår til studieår ut fra antallet aktive studenter og kapasitet i virksomheten.

3. Rammebetingelser for praksisgjennomføringen

I tillegg til rammebetingelser og regelverk som angitt i samarbeidsavtalen pkt. 5, gjeldende følgende retningslinjer og direktiver for det aktuelle studieprogrammet:

Internasjonale direktiver for studieprogrammet	
Forskrift om nasjonale rammeplaner/retningslinjer for det aktuelle studieprogrammet	Sykepleie: https://lovdata.no/forskrift/2019-03-15-412 Vernepleie: https://lovdata.no/forskrift/2019-03-15-411
USNs Studieplan for det aktuelle studieprogrammet og emneplaner for praksis	www.usn.no/studieplan

Ved endringer i nasjonale retningslinjer, eller ved fastsettelse av nye/reviderte studie- og emneplaner skal USN informere praksisstedet om dette umiddelbart.

4. Partenes generelle ansvar

Det henvises til samarbeidsavtalen pkt. 7 «Innledning» hva gjelder partenes overordnede ansvar. I det følgende beskrives forholdene knyttet til veiledning og vurdering, og varsel om ikke bestått praksis:

Veiledning og vurdering

Praksisgjennomføringen betinger tett samhandling med praksisfeltet, og veiledning og vurdering av studentene gjennomføres som en felles oppgave for praksisveiledere på praksisstedet og faglærere ved USN. Praksis vurderes med vurderingsuttrykket «bestått/ikke bestått», og USN er formell sensurmyndighet.

Studentene skal sikres veiledning innenfor emneplanens definerte læringsutbytter, og veiledningen skal ivaretas av yrkesutøvere som har formalkompetanse på fagområdet. USN tilbyr videreutdanning i veiledning av studenter, som søkes via USNs søkeportal. Det inviteres også til kortere kurs i praksisveiledning.

Varsel om ikke bestått praksis

Dersom det er tvil om en student vil bestå praksisperioden skal studenten varsles skriftlig så tidlig som mulig i praksisperioden, og senest tre uker før praksisperioden er slutt. Det er USN som er ansvarlig for å foreta slik varsling, på bakgrunn av samhandling med og vurdering av praksisstedet. Nærmere frister for varsling kan være gitt i nasjonale retningslinjer/rammeplan for den enkelte utdanning.

I henhold til gjeldende forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Sørøst-Norge kan en student gjennomføre praksisperioden maksimalt to ganger.

5. USNs ansvar og oppgaver

Programkoordinators/-leders rolle, ansvar og oppgaver

Programkoordinator²/-leder ved USN skal:

- o Ha et faglig ansvar for integrering av praksisstudiene og ivaretagelse av emneplaner for praksis
- o Ha ansvar for årlig informasjon til praksisfeltet om skikkethetsvurdering med tilhørende rutiner og arbeidsbeskrivelser
- o Ha overordnet ansvar for gjennomføring av praksis herunder praksisvurdering og praksisoppfølging
- o Ha ansvar for å bistå faglærer og praksisveileder med ekstra oppfølging i praksis når en student står i fare for ikke bestått, eller ved andre behov
- o Være praksisstedets/leders samarbeidspartner mht. profesjonsfaglige spørsmål knyttet til praksis
- o Være ansvarlig for møteplaner og møteinnkallinger med praksisstedene for ulike involverte utvalg og grupper

Faglærers rolle, ansvar og oppgaver

Faglærer ved USN skal:

- o Delta på aktuelle møter knyttet til praksisstudiene
- o Være faglig kontaktperson for studenter og veiledere under praksisstudiet
- o Sørge for at praksisoppfølging og veiledning er i tråd med rutine for praksisoppfølging, jf. emneplan.
- o Etablere samarbeid med aktuelle veiledere som ønsker å bidra i undervisningen på USN og i forberedelsene til praksisperiodene
- o Legge til rette for gjennomføring av evalueringer og foreslå tiltak knyttet til kvalitetsutvikling av studentenes praksisstudier
- o Være kontaktperson når det gjelder spørsmål om den enkelte students gjennomføring og rutiner knyttet til skikkethetsvurdering

Praksiskoordinators rolle, ansvar og oppgaver

Praksiskoordinator³ ved USN skal:

- o Ivareta de administrative rammene rundt praksisstudiene og være kontaktperson for praksisstedene angående praksisplasser og administrative spørsmål
- o Gjøre avtale om/med relevante praksisplasser og fordele studentene i praksisstudiene
- o Ha ansvar for å følge opp praksisstedene mht. planlegging og evaluering
- o Legge administrativt til rette for utviklingsprosjekter knyttet til praksisfeltet

² Programkoordinator: faglig ansvarlig for et studieprogram ved USN

³ Praksiskoordinator: administrativt ansvarlig for praksisstudiet ved USN

6. Studentenes rolle, ansvar og oppgaver

Studenten skal:

- Gjøre seg kjent med studie- og emneplanen, læringsutbyttene som skal oppnås i praksisperioden og å innhente generell kunnskap om praksisstedet
- Planlegge og ta ansvar for egne studier
- Oppsøke tilgjengelige læresituasjoner, og være i dialog med praksisveileder om de målene det må arbeides videre med under praksisperioden
- Der det er aktuelt, følge praksisveileders turnus så langt det er mulig
- Varsle praksisstedet ved fravær
- Vurdere egen progresjon i forhold til emnets/praksisstudiets læringsutbytter sammen med faglærer og praksisveileder
- Be om veiledning fra praksisveileder og faglærer ved behov

USN er ansvarlig for å gjøre studentene oppmerksom på pliktene under praksisstudiene.

7. Praksisstedets ansvar og oppgaver

Det enkelte praksissted skal organisere praksisstudiet i tråd med USNs studie- og emneplaner.

Leders⁴ rolle, ansvar og oppgaver

Har det overordnede ansvaret for praksisstudiene og skal sørge for at det legges gode rammer for praksisstudiene. Oppgaver kan delegeres, men ikke det overordnede ansvaret.

Leder skal:

- Være kontaktperson for universitetet
- Delta på aktuelle samhandlingsarenaer mellom utdanningen og praksisstedet
- Sørge for praksisveiledere med relevant formalkompetanse
- Planlegge studentenes praksisstudium på eget praksisområde, inkludert turnus der dette er aktuelt
- Legge til rette for at praksisveileder får anledning til å ta veiledningskurs/utdanning i tråd med aktuelle anbefalinger
- Sørge for at praksisveiledere utfører arbeidet med praksisstudiene i samsvar med gjeldende styringsdokumenter
- Sørge for at studentene får nødvendige læresituasjoner for å oppnå læringsutbytter som er satt, og at de sikres avtalt veiledning, samt tid til møter og andre praksisrelaterte aktiviteter
- Sørge for at det stilles egnede fasiliteter til rådighet for veiledningssamtaler og vurdering
- Sørge for at studentene får nødvendig arbeidstøy, garderobe og nødvendige IT tilganger og blir inkludert i det sosiale fellesskapet på arbeidsplassen

---

⁴ Leder: leder ved praksisstedet, enten overordnet eller på avdelingsnivå

- o Sørge for at studenter får nødvendig oppfølging ved uhell, skade jf. helsepersonelloven
- o I samarbeid med faglærer og emneansvarlig, legge til rette for at studenter som har hatt gyldig fravær, gis mulighet til å ta igjen nødvendig antall dager i praksis (i henhold til aktuell emneplan)

Praksisveileders ansvar og oppgaver

Praksisveileder⁵ ved aktuelt praksissted skal:

- o Kjenne til aktuelt regelverk og studieplan for praksisstudiene, og, og sette seg inn i emneplan med læringsutbytter for praksis
- o Delta på samarbeidsmøter med universitetet
- o Tilrettelegge praksis for studenten, inkludert læringssituasjoner, kontinuerlig vurdering og veiledning, samt sørge for nødvendig progresjon
- o Registrere eventuelt fravær og melde dette til faglærer dersom fravær overstiger gjeldene bestemmer i emneplanen
- o Kontakte ansvarlig faglærer som ved behov involverer programkoordinator/-leder ved universitetet dersom det oppstår problemer i praksisperioden
- o Samarbeide med aktuell faglærer, praksiskoordinator eller programkoordinator/-leder ved USN som varsler studenten så snart som mulig, dersom det er tvil om studenten vil bestå praksisperioden
- o Vurdere studentens praksisperiode til bestått/ikke bestått praksis i samarbeid med universitetet
- o Vurdere studentens skikkethet, eventuelt i samråd med leder, og ta kontakt med faglærer jf. forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning

8. Særskilt om covid-19

Partene skal løpende ha kontakt om forhold knyttet til praksisgjennomføringen under koronapandemien, så lenge lokale, regionale og/eller nasjonale forhold påvirker praksisgjennomføringen.

Partene har som utgangspunkt plikt til å gjennomføre praksisstudiene i tråd med avtalen. Dersom en av partene likevel opplever hindringer, f.eks. nye krav til praksisstudentene, barrierer for utsendelse og mottak, vurdering av studentenes prestasjon etc., skal den annen part varsles umiddelbart. Partene skal i fellesskap, og så langt det er mulig, iverksette avbøtende tiltak for å sikre videre gjennomføring.

Dersom studentenes rettigheter og plikter i medhold av midlertidig forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Sørøst-Norge endres som følge av koronasituasjonen, skal USN straks varsle avtaleparten om dette for videre dialog om implementering.

--oo00oo--

---

⁵ Praksisveileder: den som har delegert ansvar fra leder til å veilede studenten i praksisperioden

Dette dokumentet er utstedt i 2 eksemplarer. Partene beholder ett eksemplar hver.

Underskrifter

For Seljord Kommune

For Universitetet i Sørøst-Norge

Sted og dato:

Seljord 11.7.22

Sted og dato: Tønsberg 12.11.21

Beate Våge Lia

Ra C. Bing-Jonsson

Kommunalsjef helse og omsorg

dekan

From: Anne Aasmundtveit[aa@vt-radet.no]

Sent: 23.08.2022 21:15:29

To: Postmottak Fyresdal kommune[postmottak@fyresdal.kommune.no]; Post Kviteseid Kommune[post@kviteseid.kommune.no]; Post Seljord Kommune[post@seljord.kommune.no]; postmottak@tokke.kommune.no[postmottak@tokke.kommune.no]; Info Nissedal[info@nissedal.kommune.no]; Tenestetorget Vinje[tenestetorget@vinje.kommune.no]

Subject: [SPAM] FW: Innkalling og saksdokument til møte i Vest-Telemarkrådet

Hei

Vi ber om vidaresending til alle faste medlemmer og varamedlemmer av dei styrande organ. Ber og om at eposten vert vidaresendt til gruppeleiarar for dei politiske partia i dykkar kommune.

Tusen takk for hjelpa.

Med helsing

Anne Aasmundtveit

Regionrådsleiar

Mobil: 402 38 178

Epost: aa@vt-radet.no

Nett: www.vt-radet.no

Fra: Anne Aasmundtveit <aa@vt-radet.no>

Dato: tirsdag 23. august 2022 kl. 21:08

Til: Jon Rikard Kleven <jon.rikard.kleven@vinje.kommune.no>, "Jarand Felland (SP)" <jarand.felland@tokke.kommune.no>, Erik Skjervagen <Erik.Skjervagen@fyresdal.kommune.no>, Halvor Homme <halvor.homme@nissedal.kommune.no>, Beate Marie Dahl Eide <beate.marie.dahl.eide@seljord.kommune.no>, Bjørn Nordskog <Bjorn.nordskog@kviteseid.kommune.no>, Finn Arne Askje <finn.arne.askje@tokke.kommune.no>, Rikke Raknes <rikke.raknes@seljord.kommune.no>, Kjersti Bergland <kjersti.bergland@fyresdal.kommune.no>, Laila Thorsen <Laila.Thorsen@kviteseid.kommune.no>, Sverre Sæter <sverre.seter@nissedal.kommune.no>, Jan Myrekrok <jan.myrekrok@vinje.kommune.no>

Kopi: Terje Riis-Johansen <trj@vtfk.no>, Sven Tore Løkslid <sven.tore.lokslid@vtfk.no>, Hans Edvard Askjer <hans.edvard.askjer@t-fk.no>, "Willumsen, Mats Øivind" <fmvemow@statsforvalteren.no>, Per Arne <fmvepao@statsforvalteren.no>, Valeria Sunde <valeria.sunde@vtrevisjon.no>, "Syrstad, Fred-Ivar" <fmvesyr@statsforvalteren.no>, Elisabeth Lid <elisabeth.lid@kviteseid.kommune.no>, Solveig Sundbø Abrahamsen

<solveig.abrahamsen@telemarknh.no>, Olav Veum <olav.veum@gmail.com>, "Anniken.Faegri.Damm-Larsen@innovasjon norge.no" <Anniken.Faegri.Damm-Larsen@innovasjon norge.no>, "Rolstad, Pia Hansen" <PiaHansen.Rolstad@skatteetaten.no>, Øystein Øygarden <oystein.oygarden@vtb.no>, Karianne Karlsen Resare <Karianne.Karlsen.Resare@ks.no>, Tom Omnes Lia <tom.omnes.lia@vtfk.no>, Johannes Rindal <jr@vt-radet.no>

Emne: Innkalling og saksdokument til møte i Vest-Telemarkrådet

Til ordfører og kommunedirektører/rådmenn

Innkalling til møte i Vest-Telemarkrådet

Dato: Tysdag 30. august 2022

Klokkeslett: 10.00 – 14.00
Enkel servering frå kl. 09.30

Møtestad: Straand Hotel i Vrådal

Saksdokument er å finne på www.vt-radet.no eller ved å trykke [Saksdokument](#)

Med venleg helsing
Anne Aasmundtveit
Regionrådsleiar

Mobil: 402 38 178

Epost: aa@vt-radet.no

Nett: www.vt-radet.no

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Dykkar ref: Vår ref: Saksbehandlar: Arkivkode: Dato:
2021/1386-2 Rikke Raknes, tlf. 92 25 63 18 233 10.08.2021

Søknad om skjønnsmidlar 2022

Seljord kommune ber med dette om å få tildelt skjønnsmidlar frå Statsforvaltaren til kommunens arbeid med spesialundervisning.

Skule og barnehagefeltet i Seljord kommune har for tida aukande behov for spesialpedagogiske støttetjenester. Dette kan vere tilfeldig variasjon, og/eller starten på ein ny trend. Nivået i Seljord har i fleire år vore lågare enn i mange andre kommunar. Nå har dette snudd, og det er viktig at vi tek tak så raskt som råd her, for å hindre ein ytterlegare auke i antal elevar med slike behov.

Dette auka ressursbehovet er ikkje godt nok tatt vare på i inntektssystemet eller gjennom andre faste tilskotsordningar. På kort sikt er det heller ikkje noko kommunen kan påverka sjølv. Gjennom ei brei satsing håper vi på lengre sikt å få antal elevar med behov for spesialundervisning ned, og kvaliteten på den spesialundervisninga som gis opp.

Bakgrunn og utfordringsbildet

Tabellen under visar utviklinga i Seljord kommune de siste 5 åra:

Skuleår	Totalt antal elevar	Totalt antal elevar med spesialundervisning	%
2020/2021	350	35	10 %
2019/2020	359	24	6,7 %
2018/2019	376	19	5 %
2017/2018	362	26	7,2 %
2016/2017	347	23	6,6 %

* Tallene er henta frå Udir: [Tall om elevar, skoler, spesialundervisning og særskilt norsk \(udir.no\)](#)

Så langt viser tala for det komande skuleåret at auken held ved. I 2021/2022 er det totalt 41 av 361 elevar i Seljord som skal ha spesialundervisning, det utgjør **11,4 %**. Dette er det høgaste talet vi har hatt på området.

Når ein ser til tall frå heile Noreg, er gjennomsnittet både i 2020 og 2019 på 7,7 %. I 2018, 2017 og 2016 låg det på 7,8 %. Gjennomsnittet for Vestfold og Telemark fylke var i 2020 på 8,1 %. Desse talla synar at Seljord ligg langt over snittet på alle vis (*tal henta frå SSB: [12222: Elever i](#)*

[kommunale og private grunnskoler med spesialundervisning, etter årstrinn \(K\) 2015 - 2020. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

Fakta

Seljord barne- og ungdomsskule har til saman 274 elevar pr. august 2021; 175 elevar på barnetrinnet og 99 på ungdomstrinnet. Skulen har ved starten av nytt skuleår 37 enkeltvedtak, kor 26 er knyta til barnetrinnet og 11 til ungdomstrinnet. Dette utgjør til saman 13,5 %.

Ved Flatdal Oppvekstsenter avd. skule er det for komande skuleår totalt 87 elevar, og 4 elevar har vedtak om spesialundervisning. Dette utgjør 4,6 %. Utfordringa der er elevar med svært omfattande behov. Dei fire elevane har til saman 5 fulle stillingar knyta til seg.

Til saman 22 elevar fekk logopedundervisning på 30 minuttar eller 1 time per veke i 2020/2021.

Tabellen under visar tilmeldingar i individualsaker til PPT i prosent per kommune i 2020. I dei to siste kolonnane ser ein samanheng mellom prosentandel tilmeldte til PPT og prosentandel elevar i regionen i grunnskulane.

Kommune	2016	2017	2018	2019	2020	Andel elevar i kvar kommune
	%	%	%	%	%	%
Fyresdal	5,5	11	13	12,5	11	11
Kviteseid	17,5	21	13	10,5	11	13,5
Nissedal	15	9	9,5	10	9	11
Seljord	11	11	26,5	11,5	25	23
Tokke	8	7	12	20	11	16
Vinje	25	23	14	20,5	24	26,5

* Tal frå PPT Vest-Telemarks årsmelding for 2020

Tal frå barnehagane i Seljord understreker også det store behovet for spesialpedagogiske ressursar i Seljord. Inneverande barnehageår er det tildelt rett i overkant av 12 000 timar i spesialpedagogisk hjelp, dette fordelt på 8 barn.

Pågåande og komande satsingar

Nyare forskning viser at tradisjonell spesialundervisning ikkje fungerer slik ein skulle ønske. Målet er at så få som mogleg må ha spesialundervisning. Likevel er det alltid nokon treng slik undervisning, og det er viktig at denne er god og målretta for slik å styrke læring og gi betre resultat, læring og trivsel for den einskilde elev.

Det er over tid satsa på spesialundervisning i Vest-Telemark generelt, og i Seljord spesielt. Heilskap og samanheng i tiltak for barn og unge med særskilde behov er viktig i kommunen vår, og mange tiltak er under planlegging. Noko er allereie i gang.

Som ein del av eit felles arbeid med kompetanseutvikling på skuleområdet i Vest-Telemark, er det i gangsatt ein regional vidareutdanning kring spesialpedagogikk ved Campus Rauland. Vidareutdanninga er for pedagogar i barnehage, grunn- og vidaregåande skule med mål om å løfte den spesialpedagogiske kompetansen i feltet. Komande skuleår vil 6 tilsette frå Seljord få meir kompetanse om dette.

Vidare er Seljord ein av to deltakarar (saman med Nissedal kommune) i et komande forskingsprosjekt som PPT Vest-Telemark har tatt initiativ til. Saman med Østbytnet Senter for

Behandling og Fagutvikling, skal Seljord delta i eit prosjekt for å teste ut Bruce Perry sin nevrosekvensielle modell for læring i Norge. Komande skuleår skal skuleleiarane på opplæring, og året vil elles bli nytta til å kartleggje og førebu implementering.

Seljord kommune har også si eiga satsing på området. Gjennom «God skole»-prosjektet arbeidas det aktivt med å byggje kapasitet og system over tid, med fokus på blant anna eit trygt og godt skulemiljø, inkludering og spesialpedagogisk innsats. Dette er ein del av kommunens arbeid med den desentraliserte ordninga for kompetanseutvikling i skulen (Dekomp).

Framover vil det vera aktuelt for Seljord å sjå på nye løysingar. Spes.ped.-koordinator ved begge skulane er eit mogleg tiltak. Målet med slike stillingar vil vere blant anna å rettleie og hjelpe lærarar med å sette inn tidlig og rett tiltak når elevar strevar, og lage gode rutinar og prosedyrar som til dømes for elevar med dysleksi og kvalitetssikre spesialundervisninga som blir gitt dagleg. Vidare er Dovre-modellen noko vi har til vurdering. Kort fortalt betyr modellen at det ved eit elevtal over tolv vil vere to pedagogar i klasserommet. Dette gjeld primært for basisfag (matematikk, norsk og engelsk).

Hovudmålet med alt dette er å få betre kvalitet på spesialundervisninga, og at elevar som strevar kan få tidleg og rett hjelp og dermed unngå spesialundervisning på sikt.

Ta gjerne kontakt om det trengs meir informasjon i saka.

For Seljord kommune

Rikke Raknes
Rådmann

Dokumentet er sendt elektronisk og har derfor ikkje underskrift.

Mottakarar av dette brevet:
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

PS 105/22 Godkjenning av protokoll frå forrige møte

SAKSFRAMLEGG

Rådmannen orienterer 25. august

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	106/22	01.09.2022
Kommunestyre		

Rådmannen si tilråding:

Formannskapet tek rådmannen si orientering til vitande.

Fellestenester

- Kort oppsummering av sommaren
- Ungdomsrådet – SLT koordinator ny ansvarleg
- Status stillingsutlysningar:
  - Kommunalsjef oppvekst
  - Formannskapssekretær
- Rapport tilsyn beredskap
- Status busetting
- Status evaluering endringsprosessen

Oppvekst

- Status skule og barnehageoppstart
- Statsforvaltaren opnar tilsyn med Seljord kommune sin internkontroll til skolemiljø - Nytilsetingar
  - kulturskolerektor tilsatt, Anne Torunn Øverbø, starta 15. August
  - LOS, Tommy Sandsdalen, starta 15. august

Helse og omsorg

- Har fått fylgande støtte frå statsforvaltar:
  - 500 000 kr i innovasjonsmidlar til prosjekt «simuleringscenter»
  - 574 773 kr til kompetanseheving
- Nytilsette
  - Kommunepsykolog
  - Einingsleiar
- Bustadsosial handlingsplan

Samfunnsutvikling og drift

- Oppsummering vasstrøbbel i sommar

- Status for tenesteområdet

SAKSFRAMLEGG

Helseberedskapsplan Seljord kommune

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	107/22	01.09.2022
Kommunestyre	65/22	15.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Kommunestyret vedtek Seljord kommune sin helseberedskapsplan del A – Administrativ del - slik den ligg føre.

Innleiing:

Det er overordna beredskapsplan Seljord kommune styrer etter i ein beredskapssituasjon. I tillegg har kommunen ein eigen plan for helseberedskap.

Kommunen pliktar å utarbeide og halde oppdatert ein eigen beredskapsplan for helse -og omsorgstenester jf. §§1 og 2 i forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid m.v. etter lov om helsemessig og sosial beredskap.

Helseberedskapsplanens del A -Administrativ del- skal stadfestast av kommunestyret.

Fakta:

Planen som no ligg føre har ein annan oppbygging enn den helseberedskapsplanen som kommunestyret vedtok i mars 2019.

Planen er bygd opp etter mal frå Helsedirektoratet og skal vere eit arbeidsdokument under kriser. Planen tek sikte på å gje nødvendige instruksar, for på kort varsel å kunne mobilisere personell og materiell i kommunen si helse- og omsorgsteneste. Planen bygger på overordna beredskapsplan i kommunen.

Helseberedskapsplanen i Seljord kommune består av:

- A- Administrativ del
- B- Operativ del med tiltakskort
- C- Delplan- Psykososial omsorg og støtte ved ulykker og krisesituasjonar
- D- Delplan- Smittevernplan
- E- Delplan- Pandemiplan
- F- Delplan- Plan for massevaksinering

Administrativ del beskriv korleis Seljord kommune har organisert sitt arbeid med helseberedskap.

Innhaldet i planen skal evaluerast og reviderast:

- Dersom heile eller delar av planen har vore i bruk. Ansvar: Kommunalsjef helse og omsorg
- Minimum ein gong annan kvart år. Ansvar: Kommunalsjef helse og omsorg

Helseberedskapsgruppe

Det er oppretta ei helseberedskapsgruppa som skal koordinere og leie kommunale tiltak innan helse, etter delegering frå beredskapsleiinga.

Det er oppretta ei helseberedskapsgruppe som består av:

- Kommunalsjef Helse og omsorg
- Einingsleiar Open omsorg
- Einingsleiar Institusjon
- Einingsleiar Helseavdelinga
- Einingsleiar Tilrettelagte tenester
- Kommuneoverlege
- Tenestekontoret
- Interkommunal psykologteneste

Dei same funksjonane har allereie godt etablerte møtepunkt kvar 6. veke, som utvida leiargruppe innan helse og omsorg.

Konklusjon:

Kommunestyret vedtek Seljord kommune sin helseberedskapsplan del A – Administrativ del - slik den ligg føre.

Vedlegg

- 1 Helseberedskapsplan DEL A-ADMINISTRATIV

Helseberedskapsplan

DEL A - ADMINISTRATIV DEL	3
1.1 INNLEIING	4
1.2 GRUNNLAGSDOKUMENT	5
1.3 PLANEN SI OPPBYGGING	6
1.4 AVKLARINGAR	6
1.5 KOMMUNEN SITT ANSVAR INNAN HELSE- OG OMSORGSTENESTER	7
1.6 SENTRALE AKTØRAR SINE OPPGÅVER OG MYNDE	9
1.7 UTARBEIDING, GODKJENNING OG REVISJON	11

Del A - Administrativ

Planen er bygd opp etter mal frå helsedirektoratet og skal vera eit arbeidsdokument under kriser. Planen tek sikte på å gje dei nødvendige instruksar, for på kort varsel å kunne mobilisere personell og materiell i kommunen si helse- og omsorgsteneste. Planen bygger på overordna beredskapsplan i kommunen.

Helseberedskapsplanen i Seljord kommune består av:

A – Administrativ del

B – Operativ del med tiltakskort

C – Delplan – Plan for psykososial omsorg og støtte ved ulykker og krisesituasjonar

D – Delplan – Smittevernplan

E – Delplan – Pandemiplan

F – Delplan – Plan for massevaksinering

Revisjonslogg

Dato:	Endring:	Godkjent av:
14.03.2019		Kommunestyret PS
11.05.2022	Endra planens oppbygging. Endra kapittelinnending, lagt til delplanar, konvertert inn i ny designmanual	Kommuneplanleggar, kommunalsjef, helseberedskapsgruppa (skal til politisk handsaming hausten 2022)

1.1 Innleiing

Denne planen er å rekne som ein delplan til kommunen sin overordna beredskapsplan.

Beredskapsarbeid skal gå føre seg på alle nivå i forvaltinga. På nasjonalt nivå er beredskapsarbeid forankra hjå regjering og departement, på regionalt nivå hjå Statsforvaltar og Helseføretaka. Dei fleste kriser oppstår i ein kommune og difor er det kommunale ansvar ufråvikeleg. Alle kommunar er i tillegg forplikta til å hjelpe omliggjande kommunar dersom ein blir beden om det.

Helse- og omsorgstenesta har ei særstilling i kommunalt beredskapsarbeid. Det blir levert tenester til alle innbyggjarane i kommunen. Nokre av tenestene er døgnkontinuerlege innanfor til dømes institusjon, medan andre tenester blir utført i heimen, på dagsenter og på helsesenter.

Seljord kommune er vertskommune for interkommunal legevakt, og har såleis eit ansvar for å levere akutt helsehjelp ved små og store hendingar. I helseavdelinga ligg og kommunen sin kompetanse innan psykisk helsearbeid. Difor vil eininga alltid vere sentral i kommunen sitt beredskapsarbeid, og utgjere ei vesentlege del av operativt personell i kommunen når alvorlege hendingar oppstår.

1.2 Grunnlagsdokument

Relevante dokument, lover og forskrift:

Lov om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-06-23-56>

Lov om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1994-08-05-55>

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester mm (helse- og omsorgstjenesteloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>

Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-12-18-131?q=lov%20om%20sosiale%20tjenester>

Lov om helsepersonell mv. (helsepersonelloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64?q=lov%20om%20helsepersonell>

Lov om spesialisthelsetjenesten m.m (spesialisthelstjenesteloven)

[https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-61?q=lov%20om%20spesialisthelsetjenesten)

[61?q=lov%20om%20spesialisthelsetjenesten](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-61?q=lov%20om%20spesialisthelsetjenesten)

Lov om pasient- og brukerrettigheter Lov om helseforetak m.m. (helseforetaksloven)

[https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63?q=lov%20om%20pasient%20og%20bruker)

[63?q=lov%20om%20pasient%20og%20bruker](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63?q=lov%20om%20pasient%20og%20bruker)

Lov om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold (beredskapsloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1950-12-15-7?q=beredskapsloven>

Lov om kommunal beredskapsplikt , sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)

[https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2010-06-25-](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2010-06-25-45?q=lov%20om%20kommunal%20beredskapsplikt)

[45?q=lov%20om%20kommunal%20beredskapsplikt](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2010-06-25-45?q=lov%20om%20kommunal%20beredskapsplikt)

Forskrift om krav til og organisering av kommunal legevaksordning, ambulansetjeneste, medisinsk nødmeldetjeneste mv. (akuttmedisinforskriften)

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-03-20-231?q=akuttmedisinforskriften>

Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven)

<https://lovdata.no/sok?q=matloven>

Lov om strålevern og bruk av stråling (strålevernloven)

<https://lovdata.no/sok?q=str%C3%A5levernloven>

Kgl. res. om atomberedskap (sept 2013)

<https://lovdata.no/sok?q=atomberedskap>

Nasjonal Helseberedskapsplan

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/a-verne-om-liv-og-helse/id2583172/>

Forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2001-07-23-881?q=beredskapsplanlegging>

Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer – IS – 1810

<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/mestring-samhorighet-og-hap-veileder-for-psykososiale-tiltak-ved-kriser-ulykker-og-katastrofer>

Alle aktuelle lover og forskrifter det henvises til finnes på <https://lovdata.no>

1.3 Planen si oppbygging

Planen har ei kort innleiing fordi ein ynskjer å ha hovudfokus på *beredskapsdelen* -kven gjer kva, korleis og når ved ei krise eller katastrofe.

Det er viktig at planverket fungerer godt i det daglege arbeidet, både i høve til å definere risikoområde /hendingar som kan oppstå, skildre tiltak, og plassere ansvar og roller når kriser og katastrofar oppstår.

Tiltakskort sentrale og skal bidra til at planen er lett å navigere i. Tiltakskort er bygd på risikovurderingar og inneheld konkrete skildringar av korleis ein skal handtere ei hending.

Lowerk, forskrifter og nasjonale føringar skal ligge som lenkjer til internett. Einingane sine planar og varslingslister skal byggjast opp etter ein felles mal, oppdaterast i tråd med årshjulet, og elektronisk utgåve skal ligge i Compilo – kommunen sitt kvalitetssystem. Med dette sikrar ein seg at planen er oppdatert.

Tradisjonelt har beredskapsplanar innehalde detaljerte skildringa av roller og ansvar på skadestad. Dette har ein i denne planen gått bort i frå fordi naudetatane har sine godt innarbeidde prosedyrar for ansvar, oppgåver og triagering på samlingsplass som er i bruk dagleg ved små og store hendingar. Ein har likevel valt å lage eit eige tiltakskort ved større ulykker / katastrofar, mykje fordi kommunen har ansvar for drift av interkommunal legevakt.

Planen har ein eigen heilskapleg smittevernplan med tilhøyrande tuberkuloseplan. Det er lenka til smittevernplanen i denne planen.

Infeksjonskontrollprogrammet ligg i Compilo. Dette er eit styringsdokument som beskriv dei systematiske tiltak som er naudsynte for å redusere/forhindre førekomsten av infeksjonar og berarskap av smittsame mikrobar.

1.4 Avklaringar

Kommuneoverlege og smittevernlege er same person i Seljord. Kommuneoverlege har ansvar for begge funksjonane.

Vikar for kommuneoverlege/smittevernlege er kommunelege ved Legesenteret. Dette avtalar kommuneoverlege ved fråvær.

Vikar for kommunalsjef helse og omsorg er rådmann. Ved eigne avtaler kan og einingsleiar Tilrettelagte tenester vere stadfortredar.

1.5 Kommunen sitt ansvar innan helse- og omsorgstenester

Helse- og sosial beredskap er kommunen og helse- og omsorgstenesta si førebuing på å handtere helsemessige konsekvensar av ulukker, kriser og katastrofar. Helse- og omsorgstenestene skal verne om liv og helse, og bidra til at befolkninga får medisinsk behandling, pleie, omsorg og sosiale tenester. Dette er det overordna mål også ved kriser og katastrofar.

Tryggleiks- og beredskapsarbeidet i Noreg byggjer på fire viktige prinsipp:

- **Ansvarsprinsippet:** Den som har ansvaret for ein organisasjon i dagleg drift, har også ansvaret for organisasjonen i ein ekstraordinær situasjon.
- **Likskapsprinsippet:** Organisering i ekstraordinære situasjonar, krise og krig skal vere mest mogleg lik organiseringa i ein normalsituasjon.
- **Nærleiksprinsippet:** Ekstraordinære situasjonar skal handterast på lågast mogleg nivå.
- **Samvirkeprinsippet:** Alle verksemder har eit sjølvstendig ansvar for å sikre best mogeleg samvirke med relevante aktørar i arbeidet med beredskap og krisehandtering.

Ansvar for ein teneste i normalsituasjon gjev også beredskapsansvar. Den som har ei oppgåve i det daglege, skal og ha oppgåva i ein ekstraordinær situasjon. Ekstraordinære situasjonar kan gjere det naudsynt med omfordeling av ressursar, personell og utstyr. Plan for helse- og sosial beredskap skal byggje på den daglege tenesta, og gjelde for ekstraordinære situasjonar.

I akutte situasjonar der tryggleik, liv og helse er truga er det to faktorar som er viktige og avgjerande:

- Tid
- Kompetanse

Det er difor viktig med eit godt førebudd system som er klar til innsats direkte etter varsling. Dette krev at oppgåve- og ansvarsfordeling til ein kvar tid må vere avklart, både hjå leiing og den einskilde tenesteutøvar. Vidare må kjennskapen til, og kunnskap om helse- og sosial beredskap vere god, og viktigheita av nær samhandling vere prioritert gjennom regelmessig trening på oppgåve- og rollefordeling i ein akuttsituasjon.

Beredskap krev:

- Oppdatert planverk
- Rutinar for risikovurdering
- Tydeleg og avklart ansvar og roller
- Personell
- Materiell
- Kompetanse
- Samhandling /øving

Kommunen skal ha ei definert *overordna kriseleing* med ordførar og rådmann i spissen. Overordna kriseleing blir aktivert ved store og alvorlege hendingar. Dette vil vere hendingar som er, eller kan bli, så omfattande at dei ikkje kan bli handtert i eining. Hendinga gjer det naudsynt med ein spesiell respons, merksemd eller koordinering.

Kommunen skal vidare ha ein *beredskapskoordinator* som er ansvarleg for koordinering av det overordna beredskapsarbeidet. Kommunen skal *ha eit psykososialt kriseteam* som skal fylgje opp tilsette, brukarar og pårørande når kriser og katastrofar oppstår. Kommunen har ei *helseberedskapsgruppe* som består av kommunalsjef og utvida leiargruppe. *Kommunalsjef* leier denne gruppa. I beredskapsarbeid som omhandlar smitte er *kommuneoverlegen* ansvarleg, og vil leie dette arbeidet.

Det er lagt vekt på at desse personane skal samhandle for å sikre ein raud tråd gjennom alt beredskapsarbeid i kommunen. Dette inneber at kommunen ynskjer å ha øvingar der ein brukar planverket aktivt, både på overordna nivå og ute i einingane. Vidare må kommunen ha eit system for å sikre minimumskompetanse om beredskapsarbeid hjå alle tilsette. Tenestekområde helse og omsorg ynskjer å prioritere dette arbeidet i neste planperiode.

I ekstraordinære situasjonar skal kommunen kunne:

- Fremje helse og forebygge sjukdom, skade og lyte
- Forebygge og behandle sosiale problem
- Diagnostisere og behandle sjukdom, skade og lyte
- Gje pleie og omsorg i institusjonar, boligar med heildøgns bemanning og i eigen heim
- Gje hjelp ved ulykker og andre akutte situasjonar
- Sørge for psykososial oppfølging etter ulykker, kriser og katastrofar
- Opprette evakuerte- og pårørandesenter (EPS)

Einingar/tenester som omfattast av helseberedskapsplanen:

- Helseavdelinga
- Open omsorg
- Institusjon
- Tilrettelagte tenester
- Tenestekontoret
- Interkommunal psykologteneste

1.6 Sentrale aktørar sine oppgåver og mynde

Kommunalsjef

- Skal tiltre kommunens sentrale beredskapsleiing
- Ansvar for tenesteområdet helse og omsorg
- Koordinere eininganes innsats i ein beredskapssituasjon
- Bringe vidare informasjon til einingsleiarane og samtidig ta imot informasjon frå dei
- Ha oversikt over tiltak og utfordringar i dei ulike einingane, og skal
- Sette i verk ulike tiltak som einingsleiarane fylgjer opp
- Aktivere relevante einingsleiarar og styre korleis kommunikasjonen dei imellom skal skje

Kommuneoverlege

- Skal tiltre kommunens sentrale beredskapsleiing
- Rådgjeving i forhold til helsemessige aspekt/problemstillingar
- Ha oversikt over medisinskfaglege ressursar i ein krisesituasjon og bidra med prioritering og styring av dei
- Gje medisinskfaglege råd til beredskapsleiinga, kommunalsjef for helse og omsorg og einingsleiarane, og understøtte dei i ein beredskapssituasjon.
- Koordinering av tiltak innan helse- og omsorgstenesta sin innsats saman med beredskapsleiinga, med særleg fokus på samhandling mellom forvaltningsnivåa
- Bidra til utforming av ein samla informasjonsstrategi innanfor planens mandat og ha ansvar for utøving i samarbeid med kommunens beredskapsleiing.
- Kommuneoverlegens rolle er særst viktig i beredskapssituasjonar som involverer akutte helsetenester, folkehelse og smittevern. Kommuneoverlegen leiar arbeidet med smittevern i ein beredskapssituasjon

Einingsleiarane

- Ansvar for beredskapsarbeidet i si eining
- Funksjon som koordinator for dette arbeidet
- Legge til rette på einingsnivå, og skal virke direkte inn mot dei underliggende avdelingane
- Vidareformidle relevant informasjon frå kommunalsjef til si eining, og skal fylgje opp tiltak som vert sett i verk av kommunalsjef
- Sette i verk eigne tiltak som fylgjer av einingas prosedyrar, eller som vert vurdert som hensiktsmessig
- Jobbe tett på einingane i det fortløpande beredskapsarbeidet, kartlegge utfordringar og rapportere til kommunalsjef
- I tillegg skal einingsleiar hjelper einingane slik at dei kan fokusere på sine taktiske oppgåver i ein beredskapssituasjon

Kommunikasjon og samarbeid vil variere i ulike beredskapssituasjonar. Enkelte situasjonar vil krevje regelmessige møte mellom kommunalsjef, kommuneoverlege og einingsleiarar. I andre situasjonar vil telefonisk kontakt vere tilstrekkeleg. Kommunalsjef avgjer samarbeidsform ut frå beredskapssituasjonen.

Helseberedskapsgruppa

Helseberedskapsgruppa skal koordinere og leie kommunale tiltak innan helse, etter delegering frå beredskapsleiinga. Det skal vere tett dialog mellom helseberedskapsgruppa og den overordna beredskapsleiinga undervegs. Viss krisa når eit visst omfang, vil den overordna beredskapsleiinga overta koordinering og ansvar.

Helseberedskapsgruppa sine oppgåver er å vera:

- Ei operativ arbeidsgruppe i aktuelle beredskapssituasjonar /kriser
- Ein rådgjevande instans overfor kommunen si overordna kriseleiing
- Ein instans som set i verk naudsynte tiltak ved behov

Helseberedskapsgruppa består av:

- Kommunalsjef helse og omsorg - leiar
- Einingsleiar Open omsorg
- Einingsleiar Institusjon
- Einingsleiar Helseavdelinga
- Einingsleiar Tilrettelagte tenester
- Kommuneoverlege
- Tenestekontoret
- Interkommunal psykologteneste

Helseberedskapsgruppa ved leiar, eller den som har fått delegert oppgåva, skal sikre at det blir gjennomført øvingar i beredskapsarbeid, og syte for at kommunens ROS analyser innanfor helse- og omsorgstenesta sine område vert utarbeidd og revidert.

Det er kommunalsjef som leier helseberedskapsgruppa, unntaket er kriser som kjem inn under smittevern. Då er det kommuneoverlegen som leier helseberedskapsgruppa.

Helseberedskapsgruppa vil, utover kommunalsjef og kommuneoverlege, bestå av einingsleiarar og fagpersonar. Det er leiar som har ansvar for å konstituere helseberedskapsgruppa.

Helseberedskapsgruppa har mynde innanfor helseberedskapsplanen:

- Kalle inn det personell det er behov for ut frå aktuell hending og behovsanalyse
- Sett i verk, forberede beredskapsarbeid og innsats i tråd med gjeldande beredskapsplanar

- Koordinere beredskapsinnsats innanfor ansvarsområder, der overordna beredskapsleiing ikkje er etablert
- Pålegge tilsette og rekvirert personell nødvendig overtid og/eller skiftarbeid etter fullmakt frå rådmann
- Kjøpe inn/leige inn det utstyr og dei driftsmidlar personalet måtte ha bruk for i den enkelte situasjon
- Inngå nødvendige samarbeidsavtaler.
- Informere overordna beredskapsleiing om arbeidet

1.7 Utarbeiding, godkjenning og revisjon

Jamfør overordna beredskapsplan, er kommunalsjef helse og omsorg ansvarleg for å sikre utarbeiding, revisjon og forsvarleg øving av beredskapsplanar på sitt tenesteområde. Kommunalsjef helse og omsorg har ansvar for administrativ og operativ del av helseberedskapsplanane.

Innhaldet i planen skal evaluerast og reviderast:

- Dersom heile eller delar av planen har vore i bruk. Ansvar: Kommunalsjef Helse og omsorg
- Minimum ein gong annan kvart år. Ansvar: Kommunalsjef Helse og omsorg

For eininganes prosedyrar gjeld fylgjande for evaluering og revidering:

- Dersom heile eller delar av planen har vore i bruk. Ansvar: Einingsleiar
- Minimum ein gong annakvart år. Ansvar: Einingsleiar
- Varslingsplanar og personelloversikt som ikkje er knytta til Gat eller Nødnett reviderast minst ein gong i året. Ansvar: Einingsleiar
- Personalgrupper i GAT oppdaterast automatisk

Denne planen skal vere tilgjengeleg i kommunen sitt elektroniske kvalitetssystem, Compilo. Alle einingsleiarar, kommuneoverlegen og kommunalsjef helse og omsorg skal oppbevare ein papirkopi av planen.

e

SAKSFRAMLEGG

Justering av kommunal planstrategi

Utval	Utvalssak	Møtedato
Samfunnsutval	51/22	31.08.2022
Formannskap	108/22	01.09.2022
Kommunestyre	58/22	15.09.2022

Handsaming i Samfunnsutval - 31.08.2022

Vedtak i Samfunnsutval - 31.08.2022

Rådmannen si tilråding:

I medhald av pbl § 10-1 vedtek Seljord kommune ei justering av planstrategiens tabell over prioriterte planar slik det går fram av saksframlegget.

Innleiing:

Planstrategien blei vedteken i kommunestyret. Som følgje av ulike vedtak som er fatta, etterslep grunna pandemien og andre oppgåver som er kome til, legg rådmannen fram ein oppdatert planstrategi for å gje kommunestyret betre oversikt over planarbeidet og status på dette.

Fakta:

Plan-og bygningslova seier følgjande om planstrategi:

§ 10-1.Kommunal planstrategi

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. [kapittel 11](#).

Om endring av planstrategien står det i rettleiinga:

Kommunen kan revidere planstrategien i løpet av perioden etter behov. Planstrategien er ikke formelt bindende for kommunen og kan fravikes hvis det er gode grunner til det. Dersom kommunen ønsker å avlyse eller utsette en større planoppgave som inngår i planstrategien, bør dette skje gjennom endring av planstrategien der de ordinære prosessreglene følges. Det er imidlertid ingen plikt til å foreta slik endring.

Vurdering:

Rådmannen legg her opp til ei mindre justering av eksisterande planstrategi, mest for å oppdatere med nye planar som er vedtatt og justere framdriftsplanen der det er behov. Vi legg difor ikkje opp til nokon medverknad då dette i stor grad er eit spørsmål om bruk og prioritering av interne ressursar og oppfølging av politiske vedtak som allereie er fatta. Rådmannen legg inn ein ny plan, *rus- og psykiatriplan* som vil vere ei oppfylging av kommunedelplan for helse og omsorg. Dette er eit behov som har meldt seg i perioden. Ny barnevernsreform set også krav om ein plan for *førebygging av omsorgssvikt og åtferdsvanskar* som skal vere ferdig i 2022. *Bustadsosial handlingsplan* vil bli noko forsinka jf. vedtak i kommunestyret om at den skal vere ferdig i oktober og grunna ei oppseiing i staben.

Gjeldande planstrategi:

8 Prioriterte planar i 2020-23

Rådmannen si tilråding til prioritering av strategiske, overordna planar i perioden er vist i tabellen under. I tillegg vil det vere behov for fagplanar som i mindre grad omfattar politikk og ikkje er omtalt i planstrategien. Påbegynte planar er vist med feit skrift.

Planar og strategiar	Plan for vedtaksår:			
	2020	2021	2022	2023
Kommuneplanens arealdel	X	X		
Kommunedelplan for helse og omsorg	X	X		
Kommunedelplan for oppvekst	X	X		
Overordna ROS- Analyse for Seljord	X	X		
Temaplan for trafikktryggleik	X			
Hovudplan for Vatn, avløp og overvatn handtering	X			
Temaplan for bustadsosialt arbeid		X	X	
Digitaliseringsstrategi	X			
Folkehelsestrategi		X		
Plan for rehabilitering og habilitering	X			
Plan for smittevern og pandemi	X			
Plan for velferdsteknologi		X		
Handlingsplan for undervisningssektoren i Seljord kommune			X	
Digital strategi for skule og barnehage		X		
Felles klimaplan for Vest-Telemark		X		
Overordna beredskapsplan		X		
Landbruks- og beitebruksplan			X	

Rådmannen føreslår følgjande endringar (nytt med raud farge):

Namn	2020	2021	2022	2023	Merknad
Kommuneplanens arealdel	x	x			Ferdig
Kommunedelplan for helse og omsorg	x	x	x		Ferdig
Kommunedelplan for oppvekst			x	x	Oppstart sept. 2022, interkommunalt samarbeid om mal og prosess mv.
Overordna ROS- Analyse for Seljord	x	x	x		Revisjon i 2022, godkjenning hausten 22, jf. avvik på tilsyn.
Temaplan for trafikktryggleik	x				Ferdig
Hovudplan for vatn, avløp og overvatn handtering		x			Ferdig
Temaplan for bustadsosialt arbeid					Erstattast av Bustadsosial handlingsplan
Digitaliseringsstrategi				x	Ikkje påbegynt. Bør sjåast i samanheng med

					ny driftsavtale på IKT, mulig interkommunalt samarbeid m.m.
Folkehelsestrategi			x		Oppstart 2022
Plan for rehabilitering og habilitering					Blir ikkje laga. Inngår som del av HO-plan. Har rutinar som satt i system
Plan for smittevern og pandemi	x	x	x	x	Reviderast årleg
Helseberedskapsplan			x		Ferdig 2022 jf. tilsyn
Plan for velferdsteknologi					Lagast ikkje. Inngår som del av HO-plan
Handlingsplan for undervisningssektoren i Seljord kommune					Lagast ikkje. Inngår som del av oppvekstplan
Digital strategi for skule og barnehage					Lagast ikkje. Inngår som del av oppvekstplan
Felles klimaplan for Vest-Telemark		x	x		Godkjenning hausten 2022
Overordna beredskapsplan		x	x	x	Enkel revisjon basert på overordna ROS, ferdig til årsskiftet
Landbruks- og beitebruksplan				x	Utsettast eit år grunna kapasitet
Bustadsosial handlingsplan			x	x	Ferdig på nyåret 2023
Plan for førebygging av omsorgssvikt og åtferdsvanskar					Ferdig 2022, jf. krav i ny barnevernsreform
Rus- og psykiatri plan				x	Utsettast til 2023 grunna skifte av nøkkelsonell.

Rådmannen meiner i tillegg at vi bør ha betre styringsdokument når det gjeld kultur, næring og fritid/frivilligheit. Rådmannen vil jobbe vidare med korleis dette skal utformast.

Konklusjon:

Rådmannen tilrår at tabellen i planstrategien blir oppdatert slik det går fram av saka. Vi gjer ingen endringar i resten av dokumentet.

Vedlegg

SAKSFRAMLEGG

Felles klimaplan for Vest-Telemark

Utval	Utvalssak	Møtedato
Samfunnsutval	54/22	31.08.2022
Formannskap	109/22	01.09.2022
Kommunestyre	60/22	15.09.2022

Handsaming i Samfunnsutval - 31.08.2022

Vedtak i Samfunnsutval - 31.08.2022

Rådmannen si tilråding:

- a. I medhald av plan- og bygningsloven § 11.9 tilrår samfunnsutvalet kommunestyret å vedta klimaplan for Vest-Telemark slik den ligg føre.
- b. Vest-Telemarkrådet er sekretariat for eit interkommunalt klimaforum/utval med ansvar for koordinering av tiltaka i handlingsplanen.
- c. **Namngjeven person** vert vald til kommunen sin representant i klimaforumet/utvalet.

Innleiing:

Vedtak i Vest-Telemarktinget

I møtet av 19. april 2022 vedtok Vest-Telemarktinget å tilrå kommunane å vedta klimaplan for Vest-Telemark slik den ligg føre.

Fakta:

Bakgrunn

Arbeid med felles klimaplan tok til etter at Vest-Telemarkrådet vedtok 15. oktober 2019 å setje i gang arbeidet med felles klimaplan.

Det vart nedsett ei arbeidsgruppa og ei litt større referansegruppe med representant(ar) frå kvar kommune. Begge gruppene har hatt jamlege møte sidan oppstart, både digitale og fysiske. Vest-Telemarkrådet har munnleg blitt orientert om framdrift i planarbeidet på kvart rådsmøte.

Referansegruppa si samansetning:

Torunn Raftevold Rue, natur- og miljørådgjevar, seinare kommunalsjef, i Seljord kommune
Benedikte Nes, varaordførar (MDG) i Tokke kommune
Per Wraa, skog- og utmarksrådgjevar i Tokke kommune
Øyvind Myhren Tjøstheim, arealplanleggar i Vinje kommune (slutta i Vinje 14. september 2020)
Thor Christiansen, landbruksrådgjevar i Vinje kommune
Anne-Sofie Bergene Strømme, plan- og miljørådgjevar i Vinje kommune
Marianne Vrålstad, miljørådgjevar i IATA- renovasjonsselskapet, Nissedal kommune sin representant.
Tarjei Gjelstad, fagleiar samfunnsutvikling og teknisk drift i Kviteseid kommune
Egil Jøsendal, formannskapsmedlem (MDG) i Kviteseid kommune
Elin Skålid, landbruksrådgjevar i Fyresdal kommune
Anne Aasmundtveit, regionrådsleiar i Vest-Telemarkrådet

Arbeidsgruppa si samansetning

Torunn Raftevold Rue, leiar av arbeidsgruppa og referansegruppa
Silje Hegg
Audun Aasmundtveit
Børge Skårdal
Anne Aasmundtveit

Klimaplanen som her føreligg er ein interkommunal kommunedelplan etter kap. 9 i pbl:

§ 9-1. Interkommunalt plansamarbeid

To eller flere kommuner bør samarbeide om planlegging etter denne lov når det er hensiktsmessig å samordne planleggingen over kommunegrensar. Samarbeidet kan omfatte alle kommunale plantyper.

[...]

§ 9-3. Planprosess og planinnhold

For planprosess og innhold i planene gjelder reglene for vedkommende plantype, jf. kapittel 11 og 12. Hver kommune har ansvar for at saksbehandlingsreglene følges innanfor sitt område.

De deltakende kommuner kan overføre til styret den myndighet til å treffe vedtak om planprosessen som etter loven er lagt til kommunen.

Hvert kommunestyre treffer endelig planvedtak for sitt område.

Kommunedelplanar for definerte tema skal ha ein handlingsdel som seier korleis planen skal følgjast opp dei fire påfølgjande åra eller meir. Denne klimaplanen har difor ein handlingsdel i slutten av plandokumentet. Handlingsdelen skal rullerast årleg jf. pbl 11-1, 4. ledd. Det vert lagt til grunn at dette blir gjort i den enkelte kommune i samband med den årlege rulleringa av kommuneplanens handlingsdel jf. økonomiplanen etter kommunelova § 14-2 og pbl § 11-1.

Bakgrunnen for dette er at tiltaka har budsjettmessige konsekvensar sjølv om desse ikkje er kostnadsberekna i klimaplanens handlingsdel. Den einsskilde kommune må sjå planen i samanheng med budsjett og økonomiplan og dei heilskapelege styringssystema som t.d. kommuneplan, kommunedelplanar, sakshandsaming, rutinar med meir. Det er ikkje noko i vegen for at den enkelte kommune kan ha eigne tiltak som dei andre kommunane ikkje har.

Høyringsprosess

Klimaplanen har vore på høyring og offentleg ettersyn. Vest-Telemarkrådet har hatt rolla som sekretariat for kommunane i høyringsprosessen.

Vedtak om høyring og offentleg ettersyn vart fatta i alle formannskap/utval i alle kommunane i løpet av hausten 2021.

- Formannskapet i Tokke kommune 24. november 2021
- Formannskapet i Kviteseid kommune 25. november 2021
- Hovudutvalet for plan og miljø i Fyresdal kommune 30. november 2021
- Formannskapet i Nissedal kommune 2. desember 2021.
- Samfunnsutvalet i Seljord kommune 8. desember 2021
- Plan- og miljøutvalet i Vinje kommune 8. desember 2021

Etter vedtak i kommunane vart høyringsutkastet til klimaplan lagt ut på høyring og offentleg ettersyn 17. desember 2021. Høyringsfristen vart sett til 20. februar 2022.

Innbyggjarar, organisasjonar og offentlege organ vart invitert til å kome med innspel til sjølve planen og til handlingsdelen. Det kom inn totalt 18 høyringsinnspel frå ulike organisasjonar og instansar. Sjå høyringsinnspela her: [Høyringsinnspel](#)

Endringar i planen etter høyring

Arbeidsgruppa og referansegruppa har hatt arbeidsmøte og drøfta alle innspela enkeltvis og tema for tema i planen. Det er i handlingsdelen det er gjort flest endringar i samsvar med innspel som har kome inn.

Det var m.a. tilbakemelding på at planen var for omfattande, men fleire uttrykte også at den var både språkleg god og lettlest. Det er gjort nokon små endringar i tekstdelen som svar på innspela, men referansegruppa valde å prioritere innspel som gjaldt tiltaksdelen.

Dei tre tidlegare hovudmåla er blitt samanfatta til eitt hovudmål:

Kommunane i Vest-Telemark skal redusere det totale klimafotavtrykket frå eiga verksemd, ta vare på naturmangfaldet og vere pådrivarar for klimavenlege løysingar i regionen i samsvar med nasjonale føringar og målsetjingar.

Det kom inn innspel frå m.a. Statsforvaltaren og fylkeskommunen i Vestfold og Telemark om at ein bør vurdere konkrete mål for klimagassutslepp. Dette har referansegruppa valt å ikkje gjera då måloppnåing vil kunne vera vanskeleg å dokumentere. Transport står for det meste av utsleppet i regionen, og utslepp frå transport kjem i stor grad frå gjennomgangstrafikk og i mindre grad frå lokal- og turisttrafikk. Vårt svar på denne problemstillinga er i tiltaksdelen å prioritere utbygging av infrastruktur for fossilfri energi langs hovudvegane i regionen, dvs. E134, RV36 og RV41, og på den måten legge til rette for utsleppsreduksjon.

Det er no gjort ei endring for eit av dei sju satsingsområda; *Offentlege innkjøp* er foreslått blir til *Innkjøp* slik at satsingsområdet og skal gjelde for næringslivet.

Satsingsområda i planen er:

- Arealforvaltning
- Jordbruk
- Skogbruk
- Sirkulærøkonomi og avfall
- ENØK
- Innkjøp
- Transport

Det kom inn nokon innspel på utarbeiding av klimarekneskap og klimabudsjett. Så nær som alle kommunane i Vest-Telemark er medlem av det fylkeskommunale klimanettverket som har som krav at alle medlemmer må utarbeide både klimarekneskap og -budsjett. Difor er ikkje dette lagt inn som tiltak. Derimot er innspel om arealrekneskap lagt inn, slik at ein kan sette seg mål for arealforvaltninga og etablere kunnskap om faktisk arealbruk.

Vest-Telemarkrådet si vidare rolle i klimaplanarbeidet

Det kom og innspel om at Vest-Telemarkrådet må ta eit ansvar for å koordinere tiltaka i planen. På bakgrunn av dette har Vest-Telemarkrådet søkt om prosjektskjønnsmidlar hos Statsforvaltaren for miljøkoordinator i ein toårs-periode. Svar på denne søknaden er venta i slutten av mai.

Uavhengig av om ein får skjønnsmidlar eller ikkje, vil det vera føremålstenleg at kommunane held fram med å samarbeide om klimatiltak. Det er viktig å oppretthalde engasjementet og viljen til å sette tiltaka ut i livet. Det vert difor foreslått å nedsette eit forum/utval bestående av ein representant frå kvar kommune og der Vest-Telemarkrådet er sekretariat. Mandatet til eit slikt klimaforum vil vera å prioritere, initiere og gjennomføre/koordinere tiltak i handlingsdelen. Klimaforumet vil invitere inn fagpersonar frå kommunane og ekstern bistand utifrå behov og satsingsområde.

Vest-Telemarkrådet vil vera ansvarleg for å organisere møta i forumet og trygge framdrift i koordinering og iverksetting av tiltak.

Konklusjon:

Seljord kommune vedtek klimaplan for Vest-Telemark slik den ligg føre.

Vedlegg

- 1 Klimaplan for Vest-Telemark

Klimaplan for Vest-Telemark

Dei menneskeskapte klimaendringane vil føre til alvorlege og irreversible konsekvensar for dyr, natur og menneske over heile kloden. Endringane skjer allereie. Dei er synlege i Noreg. Me må førebu samfunnet og tilpasse oss eit klima i endring. Kampen mot klimaendringane krev at me saman handlar kraftfullt for å kutte utsleppa av klimagassar i ein global dugnad.

Regjeringas klimaplan. Meld. St. 13 (2020–2021)

Vest-Telemarkrådet
2022

**Vest-Telemark -
ein region med berekraftig framtid**

Hovudmål:

Kommunane i Vest-Telemark skal redusere det totale klimafotavtrykket frå eiga verksemd, ta vare på naturmangfaldet og vere pådrivarar for klimavenlege løysingar i regionen i samsvar med nasjonale føringar og målsetjingar.

Føreord	9
Innleiing	11
Arealbruk og naturmangfald	12
FNs berekraftsmål	12
Fylkets grønne lunge.....	12
Lokale løysingar i global dugnad.....	12
Vest-Telemark – på lag med naturen	12
Klimagassutslepp i Vest-Telemark	13
Karbonlagring i økosystem.....	13
Berekraftige matsystem	14
Berekraftig skogbruk	14
Ressursar i krinslaup	14
Klimautfordringa som kjelde til nyskaping og kvalitet i lokalsamfunnet.....	15
Arealforvaltning.....	17
FNs naturavtale	18
Naturens gratistenester.....	18
Naturleg karbonfangst gjennom fotosyntese.....	19
Bit-for-bit nedbygging av naturen.....	20
Signalartar i Vest-Telemark (storaure og villrein).....	20
Luft og temperatur.....	21
Vatn.....	22
Vasskraft i Vest-Telemark.....	23
Klimatilpassing og kommunal arealpolitikk	23
Omdisponering.....	24
Aktiv bruk av plan- og bygningslova	25
Jordbruk.....	27
Berekraftige matsystem	28

Matsikkerheit og solidaritet.....	28	Miljøfyrtårn.....	56
Sjølvsforsyning og beredskap.....	28	Verdas overforbruksdag – Earth Overshoot Day.....	56
Beitelandet Vest-Telemark og dagens status.....	29	Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulær økonomi.....	57
Beiting og karbonlagring i jord.....	30	Transport.....	59
Albedo.....	32	Nasjonal politikk knytt til energiberarar.....	60
Kulturlandskap og biologisk mangfald.....	33	Transport i Vest-Telemark.....	60
Lokale krinslaup og matsuverenitet.....	35	Status for nokre indikatorar ved årsskiftet 2020/21.....	61
Eit naturnært jordbruk.....	36	Nybilsal 2020, drivstoff-fordeling.....	61
Skogbruk.....	39	Kjøretøypark ved årsskiftet 2020/21.....	61
Karbonlager og -sluk.....	40	Oversikt ladeinfrastruktur per kommune.....	62
Artsmangfald i skog.....	41	Kollektivtrafikk. Ekspresbuss.....	62
Skogen som produkt og produsent.....	42	Infrastruktur hydrogen.....	62
Bygg i tre!.....	43	Utvikling av infrastruktur.....	63
Bioenergi.....	44	Oppsummert om utslepp frå transport i Vest-Telemark.....	63
Biokol.....	44	Innkjøp.....	65
Skogvern og avskoging.....	45	Miljøkrav i offentlege kjøp.....	66
Sirkulær økonomi og avfall.....	47	Miljøvenlege innkjøp.....	66
Grunnprinsipp.....	48	ENØK.....	69
Avfallspyramiden.....	49	ENØK-fokus ved nybygg.....	71
Plukkanalyser.....	50	FNs berekraftsmål.....	73
Cradle to Cradle, «vogge til vogge».....	51	Forslag til tiltak i ein handlingsplan.....	77
Gjenvinning.....	51		
Materialgjenvinning.....	51		
Energigjenvinning.....	52		
Renovasjon i Vest-Telemark.....	52		
Glas- og metallemballasje.....	52		
Plastemballasje.....	53		
Papir og kartong.....	53		
Matavfall.....	54		
Farleg avfall.....	54		
Restavfall.....	54		
Returordning i landbruk og næringsliv.....	55		
Biobasert økonomi.....	55		

Føreord

Arbeidet med klimaplanen for kommunane i Vest-Telemark har halde på sidan 2019 og har vore gjennomført etter plan- og bygningslova, med føreskrivne trinn og prosessar. Mellom anna har både planprogram og ferdig planforslag vore på open høyring med mange gode tilbakemeldingar. Form og tematisk disponering på ein slik plan kan diskuteras. Det viktigaste er likevel at planen til slutt kan gje grunnlag for at noko relevant blir gjort. Difor er tiltaksdelen ein avgjerande del av heilskapen.

Når dette dokumentet etter kvart blir endeleg vedteke av dei respektive kommunestyra, er det kommunane sin offisielle plan for å redusere klimautslepp og å tilpasse seg nye rammer.

Det er lov å ville meir enn det som går fram av plan og tiltak – planen er eit slags minimum (eit minste felles multiplum). Situasjonen innanfor dette feltet er skiftande og tiltak må gjennomgåast og reviderast.

Innhaldet i sjølve planen kan berre gje smakebitar av ulike fagfelt og ein introduksjon til ulike tema. Ambisjonen er ikkje å tilby eit komplett og oppdatert bilete av alle mekanismar og aktivitetar som bidreg til utlepp av klimagassar.

Tiltaka i denne planen er i fyrste rekke kommunane sitt ansvar – åleine, i fellesskap eller i samarbeid med eigne selskap og det private næringsliv. Næringslivet er i det heile ein føresetnad for å lukkast. Dette gjeld alle greiner av næringslivet, primærnæringar, transport, industri, anlegg og tenesteytande næringar og verksemder. Det er difor svært gledeleg at det i høyringsrunden kom mange framtidsretta innspel både frå einskildbedrifter og frå Vest-Telemark Næringsforum.

Kommunane i Vest-Telemark er relativt arealstore og problemstillingar knytt til areal og arealbruk er sentrale både i dokumentet og ute i naturen. Areal er ein faktor som kan bidra til opptak og lagring av klimagassar. Korleis arealet framstår påverkar graden av solrefleksjon (albedoeffekten) og er i nokon grad eit resultat av menneskeleg aktivitet og arealforvaltning.

I arbeidet med planen har me vore opptekne av god naturforvaltning og aktiv bruk av arealet m.a. til matproduksjon, kanskje med ei breiare portefølje av produksjonar enn i dag. God lokal ressursutnytting gjev inntekter og kan gje grunnlag for utsleppskutt.

Nasjonalt og internasjonalt arbeid med reduksjon av klimagassutslepp vil medføre store kostnader, i alle fall i ein lengre omstillingsperiode. Dette er kostnader som til slutt må berast av kvar og ein av oss. Det er difor avgjerande at tiltaka er gjennomtenkte og effektive i høve til målet om reduserte utslepp av klimagassar.

No ligg planen her, klar til bruk. Bruk han!

Innleiing

I 2019 kom både FNs klimapanel (IPCC) og det internasjonale naturpanelet (IPBES) med rapportar som peikte på behovet for å sikre ein arealbruk som tek vare på både klima og natur (IPCC 2019, IPBES 2019).

Dei slår fast at verda har alvorlege utfordringar med å stogge klimaendringane og tapet av naturmangfald. Vår bruk av naturen påverkar klimaet, og klimaendringane påverkar igjen naturen.

Klimakrisa og naturkrisa er tett samankopla, og utfordringane desse krisene skapar må løysast i samanheng. Aldri før har menneska påverka jorda så mykje som no.

Vi står overfor to hovedutfordringer: Det blir stadig mindre natur og stadig mer klimagasser. Begge disse tendensene henger sammen med en økende befolkning som både individuelt og totalt forbruker stadig mer.

Dag O. Hessen

Arealbruk og naturmangfald

Korleis me brukar og forvaltar jordas areal og naturmangfald, er saman med klimaendringane, den største utfordringa me må finne løysingar på for å nå dei globale berekraftsmåla. Tap og øydelegging av leveområde og naturareal på grunn av auka menneskeleg aktivitet, trugar arts- og naturmangfald, økosystemfunksjonar og naturgode, både globalt og nasjonalt. Klimasmart og berekraftig arealbruk, bevaring og restaurering av natur og økosystem på land, i kystsona og til havs er naudsynt for å oppfylle Noregs miljømål og for å handtere klimakrisa.

FNs berekraftsmål

FNs berekraftsmål er verdas felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, motarbeide ulikskap og stogge klimaendringane innan 2030. Kvar nasjon har forplikta seg til å legge dei 17 berekraftsmåla til grunn for all planlegging og samfunnsutvikling, og å utvikle eigne strategiar tilpassa økonomiske, sosiale og miljømessige tilhøve.

Fylkets grønne lunge

Dei store og varierte naturområda i dei seks kommunane i Vest-Telemark er den største føremona regionen har i arbeidet med å motverke klima- og naturkrisa. Med 44% av arealet i fylket - om lag 7.700 km² - og knappe 14.000 innbyggjarar er Vest-Telemark fylkets grønne lunge. Naturen vår er mangfaldig grunna stor topografisk variasjon. Me har barskog og lauvskog, artsrike bekkekløfter, mangfaldige myrar, vassdrag, fjell og vidder. Jordbruk og lange tradisjonar med støyldrift i fjellet har gjeve oss verdfulle kulturlandskap med høgt artsmangfald. Me har eit ansvar for å ta vare på natur som kanskje verkar triviell for oss, men som er sjeldan på verdsbasis.

Lokale løysingar i global dugnad

Ulike land, regionar, landskap og lokalsamfunn har ulike føresetnader i kampen mot klima- og naturkrisa. Berekraftig utvikling blir kontinuerleg skapt av

menneske som lever på ein stad. Skal ein finne gode løysingar må ein ta på alvor at alle stader er unike. Det gjeld både økosystem og menneskesamfunn. Forankring, stadeigne løysingar og lokalt eigarskap er naudsynt for fruktbare prosessar.

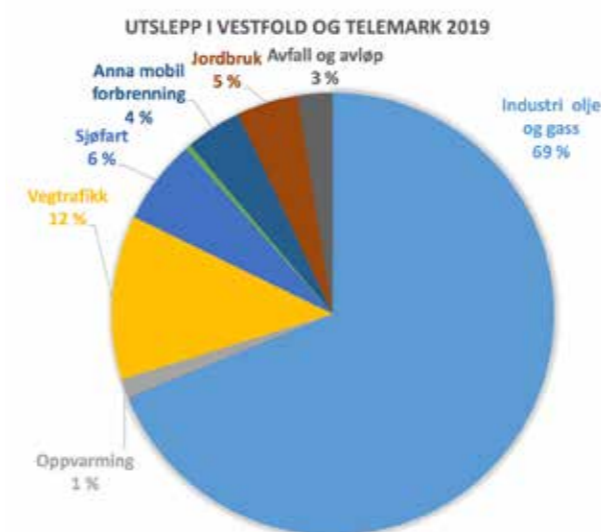
Vest-Telemark – på lag med naturen

Med utgangspunkt i ressursane våre er det naturleg at klimaplanen til Vest-Telemark legg vekt på berekraftig arealforvaltning, å ta vare på naturen, og verdiskaping på lokale ressursar i lokale krinslaup. Så som utviklinga av vasskraft og eit berekraftig landbruk. I ei verd som står overfor alvorlege utfordringar knytt til matsikkerheit grunna global utarming av matjord, meir ekstremvêr og ei aukande verdsbefolkning, må Vest-Telemark med sine naturgjevne arealressursar bidra med å produsere mat på dei ressursane som finst i landskapet vårt. Produkt frå eit berekraftig norsk skogbruk kan mellom anna erstatte olje, kol og betong og såleis vere eit klimaverktøy. Og når naturressursane globalt sett er under press må me, som alle andre samfunn, søke å finne gode og lokale løysingar for ein meir sirkulær og energieffektiv ressursflyt. I tillegg til dette vil klimaplanen vår ta for seg litt om transport, offentlege innkjøp og ENØK.

Klimagassutslepp i Vest-Telemark

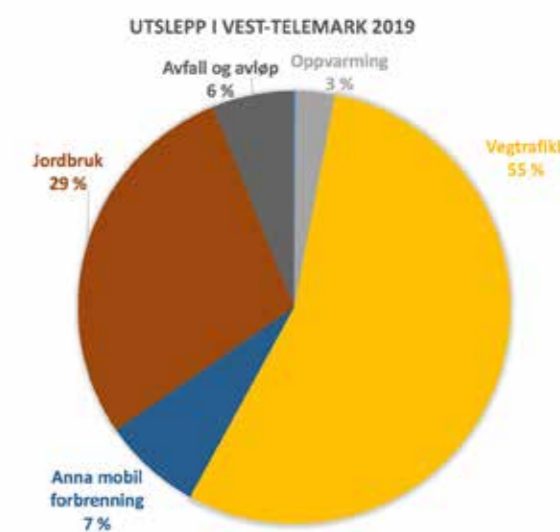
Vest-Telemark har 44% av arealet i Vestfold og Telemark fylke, men berre 3,3% av befolkninga. Det seier seg sjølv at løysingane våre må sjå annleis ut enn løysingane i meir tettbygde strok.

Figuren under til venstre viser tal frå Miljødirektoratets statistikk og syner utslepp etter sektor i Vestfold og Telemark fylke, og Vest-Telemark. Industrien i nedre delar av fylket står for nær 70% av dei direkte klimagassutsleppa i fylket.

Figuren under til høgre viser at vegtrafikk og jordbruk er dei største direkte utsleppsfaktorane i Vest-Telemark. I den store samanhengen er dei direkte utsleppa i Vest-Telemark naturleg nok små, og store delar av dei er knytt til trafikken på E134 som kommunane i regionen har avgrensa moglegheiter til å gjere noko med.

I Vest-Telemark må me kutte direkte klimagassutslepp der det er mogleg, men statistikken tydelegger at me også må finne andre måtar å bidra på for at det skal monne.

Karbonlagring i økosystem

Ifølgje FN's klimapanel er bevaring og forbetring av naturlege karbonfangarar og karbonlager ein av dei sikraste måtane å motarbeide dei mest ekstreme klimaendringane på. Våren 2020 kom Norsk institutt for naturforskning (NINA) med ein rapport om karbonlagring i norske økosystem. Dagens nasjonale karbonrekneskap vurderer berre endringar i arealbruk og korleis desse kan påverke karbonutslepp. Ikkjeforvalta økosystem er såleis sterkt underrepresentert, og deira tyding for naturmangfaldet blir heller ikkje teke høgde for. Tapet av biologisk mangfald er

akselererande og har negative konsekvensar for bestandar, artar, samfunn, økosystem og dermed økosystemtenester.

Å ta vare på natur blir såleis ein vesentleg del av løysinga for å hindre auka utslepp av klimagassar. Ved å bevare til dømes myr, gamal skog og hei, tek ein vare på eksisterande karbonlager som vil halde fram med å fange og lagre karbon. Å bruke eksisterande økosystem, såkalla naturleg karbonfangst gjennom fotosyntese, er for augneblinken det billegaste alternativet me har for uttak av karbon fra atmosfæren (Bartlett m.fl. 2020).

Økosystemtenester er gode, tenester og produkt som naturen gjev oss menneske. Produkt som mat, medisinar, fiber og brensel, og fellesgode som reinsing av vatn, frisk luft, nedbryting av avfall, pollinering av planter, og rekreasjonsverdiar som utsikt og turterreng.

Berekraftige matsystem

Rapporten til FN's klimapanel om klima og landareal som kom i 2019 etterspør heilskaplege løysingar for å redusere utslepp av klimagassar, stogge tap av biologisk mangfald og samstundes produsere mat og andre naturgode (IPCC 2019). Fjellbygdene i Vest-Telemark er eit beiteland (Vinje 2020). Beite på naturbeitemark kan både stimulere karbonlagring, oppretthalde biologisk mangfald, bidra til framtidig matsikkerheit og styrke grunnlaget for andre økosystemtenester. Tilpassing av jordbrukets produksjonssystem til klima- og miljømessige variasjonar, og med mindre bruk av eksterne innsatsfaktorar, kan vere av fundamental tyding for berekraftig matproduksjon og matsikkerheit i Noreg. Det er i dag ikkje grunn til å trekke forhasta konklusjonar om klimatil- tak som svekkar drøvtyggarane sine unike evner til å nytte areal der me ikkje kan dyrke mat (Hillestad 2019).

Berekraftig skogbruk

Globalt står me altså overfor to store problemstillingar: endringar i klima og tap av biologisk mangfald. Den norske skogen er ein del av det største samanhengande skogområdet på jorda, det boreale barskogbeltet. Taigaen som den heiter, er det største karbonlageret og økosystemet som finst på land. Berre her i Noreg bind skogen tre gonger så mykje CO₂ som norsk biltrafikk produserer på eitt år, og skogen er heim for over halvparten av artane på den norske raudlista (Naturvernforbundet). Skogen kan også bidra med miljøvenlege produkt som kan erstatte stål, betong, olje og plast. Å nytte dette potensialet utan å svekke biomangfaldet og skogen som eit livsviktig økosystem blir skogbrukets viktigaste oppgåve i møte med framtida.

Ressursar i krinslaup

Verdas naturressursar er under press. Det er difor avgjerande for klimaet, naturen og miljøet at ressursane blir nytta langt meir effektivt, slik at me reduserer

Artar og naturtypar som står i fare for å døy ut eller alt har døydd ut, eller forsvunne frå landet, hamnar på Raudlista.

Artsdatabanken

Ein sirkulær økonomi byggjer på idéen om ein økonomi som er designa for å unngå avfall. Målet er eit samfunn der alle ressursar blir tekne vare på i eit krinslaup, nett slik naturen sjølv fungerer.

behovet for å ta ut nye ressursar. Noreg har sett seg som mål å vere eit føregangslan i utviklinga av ein sirkulær økonomi som nyttar ressursane betre. Våren 2021 kom regjeringa med sin Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulær økonomi (2021). Eit økosystem i balanse produserer ikkje avfall. I naturen blir avfall frå ein organisme mat for ein annan i ein evig runddans. Slik blir også menneskesamfunna nøyddde til å innrette seg. Eit av dei viktigaste prinsippa i ein sirkulær økonomi er at dess mindre krinslaupet er, dess meir lønnsamt og ressurseffektivt er det. Lokale krinslaup mogleggjer auka lokal verdiskaping og reduserer behovet for ressursar.

Klimautfordringa som kjelde til nyskaping og kvalitet i lokalsamfunnet

I sin rapport *Kortreist kvalitet. Hva betyr omstilling til et lavutslippssamfunn for kommunesektoren?* minner kommunesektorens organisasjon (KS) oss om at omstillinga til lågutsleppssamfunnet gjev nye moglegheiter for å utvikle lokale kvalitetar. Og at prosjekt og verksemder må realisere fleire viktige samfunns mål (næring, bustad, sosial og kulturell utvikling, sysselsetjing, klimatilpassing, m.m.) og såleis vere med på å styrke kommunane si økonomiske berekraft. Lågutsleppssamfunnet er ikkje eit mål i seg sjølv, seier dei, men ein naudsynt føresetnad for ein kommune som ønskjer å utvikle lokale kvalitetar og verdiskaping, og som også tenkjer globalt gjennom å forhalde seg til indirekte utslepp.

Utsleppsreducerande tiltak bør skje uavhengig av om utsleppa skjer lokalt eller om dei er knytte til aktivitet, forbruk eller produksjon som skjer utanfor kommunegrensene.

Kommunesektoren kan bli ein leiande aktør i å realisere omstillinga til lågutsleppssamfunnet. Gjennom å bruke og utvikle sin legitimitet som demokratisk samfunnsaktør kan kommunane stimulere til fleire og djuptgripande innovasjonsprosessar.

Klima- og naturkrisa er ei global utfordring som må løysast i fellesskap. FN's berekraftsmål nummer 17 peikar på det naudsynte med samarbeid for å nå måla. Gjennom samarbeid og dialog mellom personar med ulike kompetanse, perspektiv og roller er det håp om at kommunane i Vest-Telemark kan sjå på klimautfordringa som ei kjelde til nyskaping og kvalitet i lokalsamfunnet og ikkje som eit uoverstigeleg problem.

Arealforvaltning

Samfunnet har behov for å disponere areal til ulike føremål innan transport, industri, energi, landbruk, fritidsføremål og busetnad.

Samstundes har me behov for, og pliktar, å ta vare på, forvalte og restaurere natur. Dette gjev utfordringar og konflikhtar i arealpolitikken, men også moglegheiter for innovasjon og utvikling av kunnskapsbaserte løysingar som grunnlag for økosystembasert forvaltning. Grunnane til arealtap og -øydelegging er komplekse, og utfordringane må løysast på tvers av sektorar og fag.

Naturen er på retur, og vi har ikke «bare» en klimakrise, men også en naturkrise. Hvert år må store arealer med fjell, skog, myr, våtmark, strender og matjord vike plass for nye veier, kjøpesentre, hytter og hus, vindturbiner og annen infrastruktur. Vår intensive arealbruk forsterker de negative effektene av klimaendringene. For klimakrisen og naturkrisen er tett koblet sammen.

Kristin Thorsrud Teien, Dag O. Hessen, Anne Sverdrup-Thygeson, Vigdis Vandvik

FNs naturavtale

Måten me produserer mat og energi, brukar ressursar og kvittar oss med avfall, øydelegg naturens hårfine balanse av rein luft, vatn og liv. Alle artar, inkludert oss menneske, er heilt avhengige av intakt natur for å overleve (Hessen, WWF). Med ei natur- og klimakrise hengande over oss har det aldri vore viktigare å ta vare på det biologiske mangfaldet.

I 2021 skal verdas leiarar forhandle fram ei ny «Parisavtale» for naturen, og 2021 innleier det internasjonale tiåret for naturrestaurering. Naturen rundt oss forsvinn i alarmerande tempo over heile verda. Verdastandardar av ville dyr har hatt ein nedgang på 60 % på 50 år, og pilene peikar framleis nedover. Heile 77 % av landareala på jorda er sterkt endra ifølgje FNs naturpanel – IPBES.

Menneska har endra kloden i nesten ubegripeleg grad – og i løpet av ekstremt kort tid. Når naturområde blir teke i meir aktiv bruk, blir grunnlaget for artsmangfaldet av planter og dyr ofte redusert. I Noreg er minst 125 artar utrydda dei siste 200 åra, og kvar femte art står på raudlista (Sabima).

Difor møtest alle medlemslanda i Konvensjonen for biologisk mangfald for å bli einige om ei avtale som skal skildre løysingar på det som skapar øydeleggingane: auka arealbruk, overforbruk, forureining, framande artar og klimaendringar.

Naturavtala skal i utgangspunktet sette miljømål

(for perioden 2021–2030) for å betre tilstanden til det biologiske mangfaldet i verda, basert på blant anna rapportane frå FNs naturpanel.

Som ei følgje av dette kan ein vente seg ein påfølgjande nasjonal strategi for implementeringa av FNs naturavtale. I ein region med mykje natur og relativt lite folk, er dette enno eit argument for at ein klimaplan for Vest-Telemark bør ha eit tydeleg naturfokus. Dette er eit felt me kan bidra på, og naturkrise og klimakrise er i realiteten ei og same krise, og må løysast med ei heilskapleg tilnærming.

Naturens gratistjenester

Omgrepet økosystemtenester er teke i bruk i eit forsøk på å synleggjere korleis naturen bidreg til velferda vår, og kor fundamentalt avhengige menneska er av natur og friske økosystem. Det handlar om leveransar av mat, medisinar, råvarer og grunnlaget for turisme, og om biokjemiske kringlaup, karbonlagring, vatn- og luftreinsing, pollinering, og mykje anna me vanlegvis ikkje reflekterer over – i tillegg til opplevingane, livskvaliteten, og naturens bidrag til den fysiske og psykiske helsa vår.

Det er med desse godene me får frå naturen, som med så mykje anna: Ein forstår ikkje tydinga av dei, før dei plutselig er borte. På same måte er det med artsmangfaldet. Me fekk for alvor opp augene for biene sine pollineringstenester fyrst då biene byrja å bli borte.

Konvensjonen for biologisk mangfald blei vedteken under miljø- og utviklingskonferansen i Rio de Janeiro i 1992. Konvensjonen har tre hovudmål:

- å bevare klodens biologiske mangfald
- å fremje berekraftig bruk av ressursane
- å dele godene av genetiske ressursar rettferdig

Nesten alle land i verda har slutta seg til konvensjonen, og såleis forplikta seg til å jobbe med å innføre måla i egne lover og reglar.

Den største av alle økosystemtenestene står fotosyntesen for. Ikkje berre dannar den grunnlaget for all matproduksjon, direkte eller indirekte. Den tek også hand om over halvparten av den CO₂-gassen me slepp ut. Om ikkje anna er dette eit avgjerande argument for å bevare intakte økosystem (Hessen 2020).

Professor i biologi ved NMBU, Anne Sverdrup-Thygeson, skriv i si siste bok om artsmangfald at menneska si ufattelege tilpassingsevne sjølvsagt er ein styrke, men – også eit svakt punkt. Vårt kollektive minnetap gjer at me ikkje fattar kor mykje me har endra naturen, fordi me fortløpande venner oss til den nye normalen – anten det er færre insekt på frontruta, mangel på gamle og daude tre i skogen, eller hyppigare ekstremvêr. Difor blir det også vanskelegare for folk å innsjå alvor og å engasjere seg. I ei tid då jordas økosystem blir svekka i eit stadig aukande tempo er vår «endringsblindhet» ei stor utfordring, skriv Sverdrup-Thygeson (Sverdrup-Thygeson 2020).

Naturleg karbonfangst gjennom fotosyntese

Å syte for eit mangfald av økosystem med god tilstand, anten ved å bevare urørt natur eller ved å restaurere øydelagt natur, vil sikre den største verdien av økosystemtenester og tilpassingsevne til klimaendringane (Bartlett m.fl. 2020). Ein mangfaldig natur er ein robust natur, fordi ein artsrik og heil natur kan vere ein viktig buffer mot ekstremvêr (Sabima).

Ikkje-forvalta og tilsynelatande uproduktive økosystem, som alpine naturtypar og våtmarker, har ei stor evne til å binde og lagre karbon. Ved å bevare til dømes myr, gamal skog eller hei, tek ein vare på eksisterande karbonlager som vil halde fram med å fange og lagre karbon.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) sin rapport om karbonlagring i norske økosystem oppsummerer kunnskap om karbonlager og karbonfangst i norske økosystem. Naturleg karbonlagring er eit forskingsfelt i stor utvikling, og dei to figurane til høgre kan stå som eit døme på at det er viktig å vere audmjuk for at det stadig kjem ny kunnskap på feltet. Kunnskap som

kan rokke ved gamle sanningar, og som synleggjer at biletet er komplekst og at ein må klare å ha fleire tankar i hovudet samstundes.

Figurane syner grove utrekningar av karbon lagra i norske økosystem basert på tal frå rapporten.

Den nedste figuren syner at ope lågland i sum bind meir karbon per areal enn skog. Ope lågland inkluderer naturtypar under tregrensa som ikkje har tre. Kulturmarkseng (slåtte- og beitemark) og kystlynghei er døme på naturtypar der etablering av tre blir hindra gjennom skjøtsel som beite eller slått.

Å bruke eksisterande økosystem er som nemnd det billegaste alternativet me har for uttak av karbon fra atmosfæren (Bartlett m.fl. 2020). Og det aller beste er å unngå å øydeleggje natur i utgangspunktet.

Totalt karbon lagra i norske økosystem (illustrasjon: NINA).

Karbon i norske økosystem i Gg C per km² (illustrasjon: NINA).

¹ Sjå infoboks om raudlista i innleiinga.

Bit-for-bit nedbygging av naturen

Massiv utbygging av fritidsbustader er omstridt av fleire årsakar, men naturen har si tolegrense. Pressar me denne grensa for langt øydelegg me det som var utgangspunktet for etableringa og turismen i fyrste omgang. Det er ingen tent med.

Natur som virkar triviell for oss, kan som nemnd vere sjeldan i verdssamanheng, og det gjev oss eit heilt tydeleg ansvar. Fritidsbustader er i dag ein av dei viktigaste årsakane til tap av natur og biologisk mangfald i Noreg. Det er mogleg å bygge færre hytter, bygge tettare og å gjere det vanlegare å dele på hytter. Delingsøkonomi er bra for både lommebok og miljø. Med kunnskap kan utbygging også gjerast meir

skånsam og med langt mindre arealinngrep.

I samband med eventuelle utbyggingsplanar bør det gjerast grundige biologiske registreringar og konsekvensvurderingar. Og dei bør gjerast av uavhengige og erfarne feltbiologar (Håpnes 2020).

Berre 25 % av norsk natur er i dag kartlagd, og kommunane, som bestemmer mykje av arealendringane, har ofte ikkje god nok oversikt over tilstanden på naturtypene. Difor bør utgangspunktet for dei som planlegg vere at naturverdiar ikkje er kjende (Reinertsen 2021). Berre eit fåtall norske kommunar har ein naturmangfaldsplan. Å kartlegge og auke kompetansen på naturmangfald, bør vere ein prioritet i alle kommunar.

Signalartar er ein plante- eller dyreart som kjenneteiknar område og som er særleg viktig for bevaring av det biologiske mangfaldet. Dersom signalartar forsvinn eller blir vesentleg redusert i eit område kan det vere en indikasjon på at den menneskelege påverknaden er for stor.

(Store norske leksikon)

Storaure, her frå Tokkeåi.

Signalartar i Vest-Telemark (storaure og villrein)

I Vest-Telemark har me eit spesielt ansvar for å ta vare på storauren i Bandak. Storaure er ein spesiell genetisk økologisk form for aure som på eit tidleg stadium i livet går over til å ete fisk, og med det veks seg større enn det som er vanleg for aure elles i Noreg. Lokale storaurestammer lever typisk i store innsjøar, og vandrar opp i lokale elver for å gyte, der innsjøane tilsvarar havet hjå anadrom laksefisk. I Vest-Telemark er det i hovudsak Rukkeåi, Tokkeåi, Skarprudstraumen og Dalaåi som er dei viktigaste

gyteelvene til Bandak og Kviteseidvatnet som delar av Telemarksvassdraget, og med Seljordsvatnet, Totak og Møsvatn som sjølvstendige lokalitetar. Våmarvatn, Nisser, og Fyresvatnet er og aktuelle lokalitetar, men her er ikkje dokumentasjonen god nok. Bestanden av storaure er avhengig av eit økosystem med byttefisk, og å kunne vandre mellom nærings- og gyteområde.

Utfordringar og trugslar mot stamma av storaure i vår region er særleg kraftutbygde vassdrag med varierende vassføring, men òg gode vassforvaltingsplanar som sikrar biologisk mangfald, snur den negative

utviklinga, og sikrar ei berekraftig hausting av bestanden. Utslepp av avlaupsvatn er saman med utslepp frå jordbruk den største årsaka til eutrofiering av vassdrag, altså ei unaturleg auke i næringsstoff og planteproduksjon. Nitrogen, fosfor og organisk materiale fører til auka algevekst og dårlegare oksygenforhald på djupare vatn for botndyr og fisk.

Fragmentering av leveområde og blokkering av trekkveggar er eit alvorleg problem, og vanskeleg å reversere.

Villreinen er ein robust art ut frå livsmiljøet, men det skal lite forstyrningar til før det går på bekostning av kondisjon og produksjon. Eit varmare klima gjev mildare vintrar, og meir nedising og kompakt snø gjer det utfordrande for dyra å finne mat. Varmare somrar gjer og at snøområda i fjellet forsvinn, og eit auka stress og press av insektplager og sjukdom.

Infrastruktur, som til dømes hyttebygging, kraftliner og vegar, gjer at meir av leveområda forsvinn eller blir delt opp, og dyra blir pressa saman på mindre område. Arealtap og barrierar gjer at dyra ikkje får veksla beitebelastninga gjennom året, eller kan få øydelagt trekkruiter og kalvingsområde. Dei samla framtidige effektane ein vil kunne vente seg er dårlegare beitegrunnlag og fleire stressande forstyrningar av menneske, insekt og sjukdom, og ein får dyr i dårlegare kondisjon. Sidan mars 2016, då den fyrste simla med CWD blei oppdaga i Nordfjella, har dette vore ein frykta sjukdom, og ein av fleire alvorlege trugslar mot villreinen.

Å stoppe klimaendringane er eit langsiktig prosjekt, men raske og effektive tiltak kan vere ein restriktiv bruk av villreinområda. Dette kan til dømes gjerast ved å avgrense motorisert ferdsel i utmark, avgrense utbygging av hyttefelt og annan infrastruktur, som og vil gje mindre turgåarar i fjellheimen. Allemannsretten står sterkt, men ein kan tenkje nytt om korleis

Fragmentering av leveområde og blokkering av trekkveggar er eit alvorleg problem, og vanskeleg å reversere. ININ-område, område som ligg høvesvis 1, 3 og 5 kilometer frå tyngre tekniske inngrep, er det ikkje mange att av.

ein legg opp aktiviteten, t.d. omlegging og flytting av eksisterande stiar og hytter. I eksisterande planverk er det eit forbod mot nye fritidsbygg og nye vegar innanfor grensene til nasjonalt villreinområde, og bruken av andre leveområde og trekkruiter skal takast særleg omsyn til i den lokale arealpolitikken. Tiltak som kan påverke villreinen bør i alle tilfelle oversendast villreinnemndene, Statsforvaltaren og fylkeskommunen som høyringsinstansar.

Luft og temperatur

Årsmiddeltemperaturen har sidan 1900 fram til 2014 auka med ca. 1 ° C, særleg markant dei siste 40 åra, og ein større auke i minimumstemperaturen enn middel-

temperaturen. Årsnedbøren har i same perioden auka med 18 % på landsbasis. Område med permafrost i Noreg – fyrst og fremst i fjellet og i Finnmark – utgjør ca 6 % av landområdet, mot ca 10 % i perioden frå 1961 - 1990. Permafrostgrensa vil i løpet av dette hundreåret stige med 200 - 300 høgdemeter.

Generelt vil storleiken på regnflaumar auke grunna meir ekstremnedbør, medan smeltevassflaumar vil avta grunna kortare snøsesong og reduksjon i maksimal snømengde. Berekningar etter RCP8.5 vil føre til at vårflaumane i store smelteflaumvassdrag vil avta med 50 %, medan det i vassdrag dominert av regnflaumar vil kunne auke med 60 %. I kontrast til dette vil ein måtte ta høgde for periodar med lågt grunnvassnivå og lengre periodar med låg vassføring sommarstid.

Skredfare er knytt til terrengtilhøve og klima. Bratt terreng og oftare ekstremnedbør aukar fara for jordskred, sørpeskred og flaumskred, likeins vil snøskredfara gå meir over mot våtsnøskred enn tørrsnøskred. Auka erosjon av hyppigare nedbør vil òg auke faren for kvikkleireskred.

Vatn

Såkkalla blågrøne område, der ein har graskledd areal og opne vassvegar, har ein viktig effekt for fordrøying av overvatn, då tette flater kombinert med mykje nedbør på kort tid set store krav til systemet for overvasshandtering. Ved fortetting er det viktig å ta omsyn til grøntområde og ope vatn, då desse vil ha god effekt som ein buffer ved mykje nedbør, men og vere positivt for artsmangfaldet.

ROS-analyser blir nytta for å forutsjå overvatn og eventuelle skader av dette, og slike analyser skal gjennomførast i kommunale arealplanar jf. Pbl. §4-3. Intens nedbør over kort tid er belastande for overvasshandteringa, og i kalkylene bør maksverdiar for dimensjonering nyttast.

Gjennom SMIL-ordningar i landbruket kan ein søke tilskot til tiltak for å hindre mellom anna avrenning til vatn. I 2020 blei 73 % av SMIL-potten i fylket nytta til dette (over ni millionar kroner), det aller meste til utbetring av hydrotekniske anlegg, og det meste i gamle Vestfold fylke.

Vasskraft i Vest-Telemark

Noreg har eit høgt energiforbruk per innbyggjar, og i 2020 blei det produsert 154,2 TWh norsk kraft i form av vatn, vind og varme. Normalårsproduksjonen er 153 TWh, der 136,4 TWh av desse er vasskraft. Noreg har over halvparten av Europas magasinkapasitet, og over 75 % av produksjonskapasiteten er regulerbar (Energifakta Norge).

Vasskraft er rein energi, men skal forvaltast nøysamt for å ikkje forringe natur og levekår oppstrøms og nedstrøms for inngrepet. I Vest-Telemark er svært mange vassdrag utbygd, og vatnet går via damanlegg og rørgater før det blir slusa gjennom turbinar i både offentleg og privat regi. Vasskraft gjev både energi og kapital, men magasinregulering kan og ta av mykje av dei største flaumtoppane, og slik unngå store vassskader lengre ned i vassdraget.

I Vest-Telemark blei mykje av vasskrafta bygd ut på 1960- og -70-talet, med Statkraft og Skagerak Kraft som dei største eigarane. Store vassmengder med stort fall gjev mykje energi, med Tokke kraftverk (2 350 GWh), Vinje kraftverk (1 060 GWh), Songa kraftverk (625 GWh) og Sundsbarm kraftverk (430 GWh) som dei største.

I framtida vil ein ha eit auka behov for tilgang på rein og fornybar energi, i stor grad vasskraft. Nokre mindre anlegg og småkraftverk har kome dei siste åra, mykje i privat regi. Regulering av vassdrag, då særleg store anlegg, påverkar dei fysiske tilhøva i vassdraget, og kan føre til endringar i vassføring, -temperatur, -kvalitet og isforhold – endringar som slår negativt ut for fisk og andre artar knytt til vassdraget. Gjennom revisjon av kraftverka kan ein sjå til at miljømåla blir følgde, og det går særleg på produksjonsavgrensande tiltak, som minstevassføring, magasinrestriksjonar og habitatforbetrande tiltak (NVE 2013).

Klimatilpassing og kommunal arealpolitikk

Kommunane har ei viktig rolle som samfunnsplanleggjar, arealeigar, og pådrivar i det grønne skiftet. Kommunal arealpolitikk legg føringar for korleis kommunens areal skal forvaltast for framtida, både

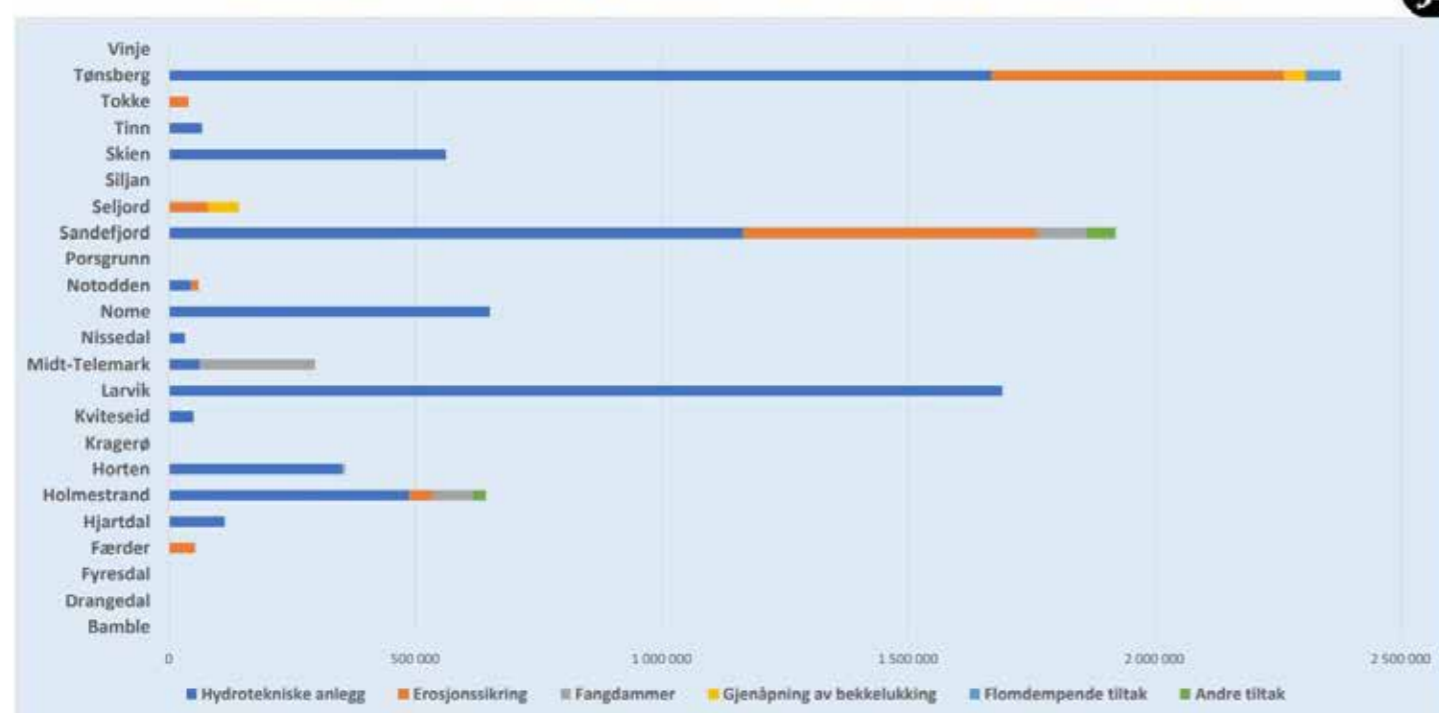
Mange og store vatn og vassdrag er utbygd i Vest-Telemark, merka med blått. Det meste av vatnet i Nissedal og Fyresdal renn ut i Arendalsvassdraget, resten i hovudsak mot Midtre Telemark.

gjennom bruk og vern. Med heimel i lover og forskrifter kan ein legge opp til eit auka fokus på ein meir restriktiv planprosess.

For ein typisk distriktsregion som Vest-Telemark er det nokre lover og forskrifter som oftare er i bruk i arealplanarbeid, som til dømes jordlova, skogbrukslova, naturmangfaldslova og plan- og bygningslova, i tillegg til forskrifter om nydyrking, landbruksvegar og berekraftig skogbruk. I tillegg har ein statlege planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing. Der får ein kartlagt lokale tilhøve og sett på korleis dagens situasjonen er, gjort framskrivingar, sett seg mål, og laga eit handlingsprogram ein skal følgje, etterprøve og oppdatere. Ved vurdering av konsekvensar av klimatilpassing i kommunale arealplanar, skal ein i følgje regjeringa legge dei høge alternativa i framskrivingane til grunn.

Klimaarbeid og klimatilpassing må inn i alt kommunen jobbar med, - særleg arealpolitikken. Kommunen må gjennom arealplanlegginga vurdere konsekvensar

SMIL-tiltak - avrenning til vann - kommunene VT 2020 - kroner

SMIL-midlar for 2020 i Vestfold og Telemark.

av tiltaket, og dimensjonere anlegg deretter. Klimatilpassing må inn i ROS-analyser i kommuneplanar og delplanar ved utbygging, heimla i pbl § 4-3, og klimaarbeid må gå på tvers av sektorar og kommunale nivå. Nokre utdrag frå jordlova §§ 8 og 9 seier at jordbruksareal skal drivast, og dyrka jord må ikkje brukast til føremål som ikkje tek sikte på jordbruksproduksjon, og dyrkbar jord må ikkje disponerast slik at ho ikkje blir eigna til jordbruksproduksjon i framtida.

Med dette som utgangspunkt er lovverket nokså klart, men ein vil både no og i framtida koma i saker der både jordbruks- og skogbruksareal må vike for andre interesser.

Omdisponering

Stortinget har vedteke eit mål om at den årlege omdisponeringa av dyrka jord ikkje skal overskride 4000

dekar innan 2020. Tala for 2019 var at 3 617 dekar dyrka og 4 540 dekar dyrkbar jord blei omdisponert til andre føremål. Talgrunnlaget må takast for det det er, då ein har areal som er godkjend omdisponert, men ikkje gjort noko med, og mykje som er nedbygd som ikkje blir registrert som omdisponert.

Det er eit nasjonalt mål at utbygging skal konsentrerast mot byar og tettstadar, noko som gjerne legg press på høgproduktive landbruksområde. Sjølv om ein del blir nydyrka vil ikkje dette kompensere tapet, då dette ofte kjem i meir marginale område. Nedbygging av jordbruksareal til andre føremål enn landbruk må ha kommunal godkjenning heimla i plan- og bygningslova eller jordlova. Jordbruksarealet i Noreg utgjer 3,7 % av landarealet, og omfattar fulldyrka jord, overflatedyrka jord og

innmarksbeite, vist til som dyrka jord i jordlova og plan- og bygningslova. Dyrkbar jord derimot er areal som har kvalitetane som dyrka jord, men som ikkje er jordbruksareal i dag – vel og merke er mykje av den beste dyrkbare jorda allereie dyrka opp og teke i bruk.

Aktiv bruk av plan- og bygningslova

Lov om planlegging og byggesaksbehandling, eller plan- og bygningslova (pbl), er eit mykje brukt verktøy mellom anna i kommunale planar. Ved aktiv og målretta bruk av denne kan ein legge nokså omfattande krav og føringar for eit vidt lovverk som opnar for lokale tilpassingar. I arbeidet med framtidens klima- og miljøpolitikk kan ein få innarbeidd det grønne skiftet gjennom plan- og bygningslova med fokus på nokre utvalde paragrafar. Pbl §3-1 g) heimlar at ein er lovpålagt å ta omsyn til klimaet i planarbeid ved å redusere klimagassutslepp og tilpasse seg forventede klimaendringar, særleg løysingar for energiforsyning, areal og transport.

I førekant av denne planen blei det med heimel i pbl § 4-1 utarbeidd eit planprogram, som er eit varsel om oppstart. Deretter skal planforslaget på høyring og det skal opnast for medverknad og innspel, jamf. §§ 5-1 og 5-2.

Ofte ligg lovverket i botnen, og så er det opp til kommunane å bruke lover, forskrifter, eigne forskrifter og andre vedtak i utforminga av den lokale politikken. Dette kan vere generelle eller spesifikke krav, og uavhengig av kva arealet skal brukast til.

Konkrete døme på dette kan vere:

- Tilrettelegging for vannboren varme i nye boligar, heimla i §§ 11-9 nr. 3, 12-7 nr. 8 og 27-5.
- Miljøkvalitet, estetikk, natur, landskap og grønstruktur, heimla i § 11-9 nr. 6.
- Oppfølging og overvaking av tilhøve som kan påverke miljøet, heimla i § 11-9 nr. 8.
- Rekkefølgekrav på kva som blir prioritert utbygd, slik at ein sikrar at til dømes grønstruktur, energiforsyning, friområde osb. er etablert før vidare utbygging av området skjer, dette heimla i §§ 11-9 nr. 4 og 12-7 nr. 10.

Ein kan i tillegg med heimel i mellom anna § 12-7 nr. 1, 2 og 4 setje krav om bruk av tre i byggverk, eller sikre ladepunkt for el-bilar jf. § 12-7 nr. 7 – men det kan ikkje gjevast vedtak som er i strid med nasjonale regelverk, til dømes forskrift om tekniske krav til byggverk (TEK). I kommunal regi kan ein til dømes setje krav om miljørekneskap ved nyoppføring av bygg, og kanskje på sikt setje krav om tilrettelegging for til dømes bil-delingsordningar i reguleringsplanvedtak, eventuelt i kombinasjon med incitament til å etablere det der marknaden ikkje løyser det. Ved spørsmål om reguleringsplanar bør kommunane søke råd hjå fylkeskommunen eller statsforvaltaren.

Foto: Colourbox.com

Ein mangfaldig natur er ein robust natur fordi ein artsrik og heil natur kan vere ein viktig buffer mot ekstremvêr.

Jordbruk

Norsk landbrukspolitikk har fire overordna mål: Matsikkerheit og beredskap, landbruk over heile landet, auka verdiskaping og berekraftig landbruk med lågare utslepp av klimagassar

(Meld. St. 11 (2016-2017)).

Regjeringas klimaplan seier at klimaavtalen som landbruket og regjeringa inngjekk i 2019 er berebjelka i det vidare klimaarbeidet i landbruket. Regjeringas klimaplan slår også fast at FNs berekraftsmål utgjør det politiske hovudsporet for å ta tak i både nasjonale og globale utfordringar i tida me lever i

(Meld. St. 13 (2020-2021)).

Natur og klima er tett samanvovne. Det er i stor grad dei same drivarane som fører til klimaendringar og øydelegging av naturen. Kombinasjonen av klimaendringar og tapet av natur og økosystem kan gjere det vanskelegare å skaffe mat til eit veksande folketal på jorda i tida fram mot 2050.

Regjeringas klimaplan. Meld. St. 13 (2020-2021)

Berekraftige matsystem

FNs organisasjon for mat og landbruk (FAO) seier at for å nå dei 17 berekraftsmåla må verdas matsystem gjennom ei radikal omlegging. Systema for produksjon, fordeling og distribusjon av mat påverkar alle berekraftsmåla i større eller mindre grad, og spelar såleis ei avgjerande rolle når me skal snu utviklinga i ei berekraftig retning.

Covid-19 har mint oss om kor sårbare me er, og korleis me alle er knytte saman av komplekse globale nettverk av gjensidige relasjonar – både menneskeskapte og naturgjevne.

Matsikkerheit er at befolkninga til ei kvar tid har fysisk og økonomisk tilgang til nok og trygg mat. Dette sikrar ein gjennom nasjonal produksjon, handel og å ta vare på produksjonsgrunnlaget.

Meld. St. 11 (2016-2017)

Matsikkerheit og solidaritet

Faren for svikt i verdas matproduksjon er ein av dei mest alvorlege konsekvensane av klimaendringane me står overfor. FAO reknar med at verda skal fø 9 milliardar menneske i 2050. Dette kan føre til at verdas matproduksjon ikkje lenger i hovudsak vil handle om fordeling, men også om reell mangel på mat. Om me skal unngå ein omfattande hungersnaud, må matproduksjonen aukast i stort omfang dei komande åra, ifølgje FAO (Hillestad 2019).

Jordbruksareal er ein knapp global ressurs. Å kunne syte for mat til eiga befolkning er viktig ikkje berre med tanke på nasjonal beredskap. Me kan ikkje forvente at andre land skal brødfø oss i kriser, og har såleis eit moralsk og solidarisk ansvar for å nytte dei moglegheitene me har til å produsere mat innanfor eigne landegrensar, for å bidra til verdas totale matproduksjon (Gjengedal 2020).

Matsystem er verdikjeda for mat og alt som skjer rundt av sosiale, økonomiske og miljømessige forhold; frå jorde til næringsliv til middagsbord. Både produksjonssystem og distribusjonssystem inngår.

(Svardal og Haugen 2020)

Sjølvforsyning og beredskap

Auka sjølvforsyning krev at heile landet blir teke i bruk. Sjølvforsyningsgraden i norsk jordbruk var i 2019 på 34 %, dersom ein korrigerer for importen av råvarer til kraftfôr (Budsjettnemnda for jordbruket 2021).

Berre 3 % av landarealet i Noreg er dyrka mark, medan 96 % av landet er utmark. Tal frå prosjektet Arealrekneskap i utmark ved NIBIO, viser at heile 45 % av Noregs areal kan nyttast som beite for husdyr (Rekdal 2019).

Den samla fôrressursen tilgjengeleg for husdyr i utmark i Noreg er om lag 800 millionar fôreiningar. Kring 300 millionar av desse blei nytta i 2018. Utmarka kan brukast i matproduksjon, men haustinga kan berre gjerast av beitedyr (ibid. 2019).

Husdyrhald basert på drøvtyggarar er særleg effektivt for å nytte ressursar som elles ikkje kan brukast til menneskemat. Godt drive beite i utmark kan vere av fundamental tyding for berekraftig matproduksjon og framtidig matsikkerheit i Noreg (Hillestad 2019).

Dersom berekrafta til norsk husdyrhald skal aukast og legitimiteten oppretthaldast, må me bruke våre eigne gras- og beiteressursar langt betre enn i dag. Dette blir ein av mange utfordringar i det grønne skiftet - der utviklinga må skje innan naturens tålegrensar (Bergslid m.fl. 2018).

Regjeringa skriv i sin klimaplan at dei vil legge til rette for auka bruk av norske fôrressursar, irekna utmarksbeite, og at «Meir ekstensiv driftsform, til dømes meir bruk av utmarksbeite, kan vere viktig for andre samfunns mål, mellom anna det å halde kultur-

landskapet i hevd og å bevare det biologiske mangfaldet.» (Meld. St. 13 (2020-2021))

45 % av Noregs areal kan nyttast som beite for husdyr

Beitelandet Vest-Telemark og dagens status

Bygdene i Vest-Telemark er omkransa av store fôrverdiar. Takka vere sola og fotosyntesen får me næringsrikt dyrefôr frå område det er vanskeleg å dyrke menneskemat på. Å nytte dette potensialet til å bidra til auka sjølvforsyning, matsikkerheit og beredskap er både energiøkonomisk, berekraftig og verdiskapande. Dette kan bli ein av regionens viktigaste oppgåver i møte med klimaendringane. Jordbruket, bøndene og beitedyra våre spelar ei avgjerande rolle i det grønne skiftet.

Men beitenæringa og jordbruket står i dag svakt i Vest-Telemark, og store område står i fare for å gro att. Særleg i nordre delar av Vest-Telemark er det store fjellareal som kan bli skogsette sjølv utan klimaendringar. Dersom sommartemperaturen aukar med éin grad vil også store areal på Hardangervidda bli skogsette.

Inntektene i jordbruket kjem frå to kjelder. Den eine er budsjettstønad over jordbruksavtala og den andre er prisar på produkta (mjølk, kjøt osv.). Budsjettstønaden er der for å jamne ut skilnadene mellom store og små bruk, ulike produksjonar, ulike distrikt og ulike produksjonsmåtar. Difor er til dømes tilskotet for å drive med mjølk større i Finnmark enn på Jæren. I ein rapport om budsjettstønad og måloppnåing i jordbruket konkluderer RURALIS - Institutt for rural- og regionalforskning - med at politikken dei siste åra har ført til ei monaleg omfordeling til fordel for dei største bruka. Dei store bruka hentar mest inntekter frå marknaden - fordi dei produserer meir enn før - og har i tillegg vunne på overføringar. Dei små bruka har

relativt sett tapt på båe frontar² (Vik m.fl. 2017).

Når stønadsnivået blir meir og meir likt mellom små og store bruk, og mellom bruk i fjellbygder og bruk på flatbygdene, får det konsekvensar for eit område som Vest-Telemark. Her er andelen mindre bruk større enn i snitt, og dei mindre bruka hentar ein mindre del av inntekta si frå marknaden. Den relative nedgangen blir såleis større i snitt i Vest-Telemark, og me tapar i konkurranse med andre regionar. I Meld. St. 9 (2011-2012) om landbruks- og matpolitikken, står det: *Utviklingen i deler av Agder/Telemark, kyst- og fjordstrøkene på Vestlandet, Nord-Norge og fjellområdene i Sør-Norge er særlig bekymringsfull. Deler av disse områdene har få bruk igjen i drift, økende avstand mellom brukene og nedgang i andelen jordbruksareal i drift. Samtidig bærer noen av områdene preg av en sammensatt næringsstruktur, hvor landbruket i stor grad konkurrerer om arbeidskraften med andre næringer. Fortsatt nedgang i andelen jordbruksarealer i drift vil kunne påvirke områdenes attraktivitet som bosted og lokaliseringssted for næringsvirksomhet* (Meld. St. 9 (2011-2012)).

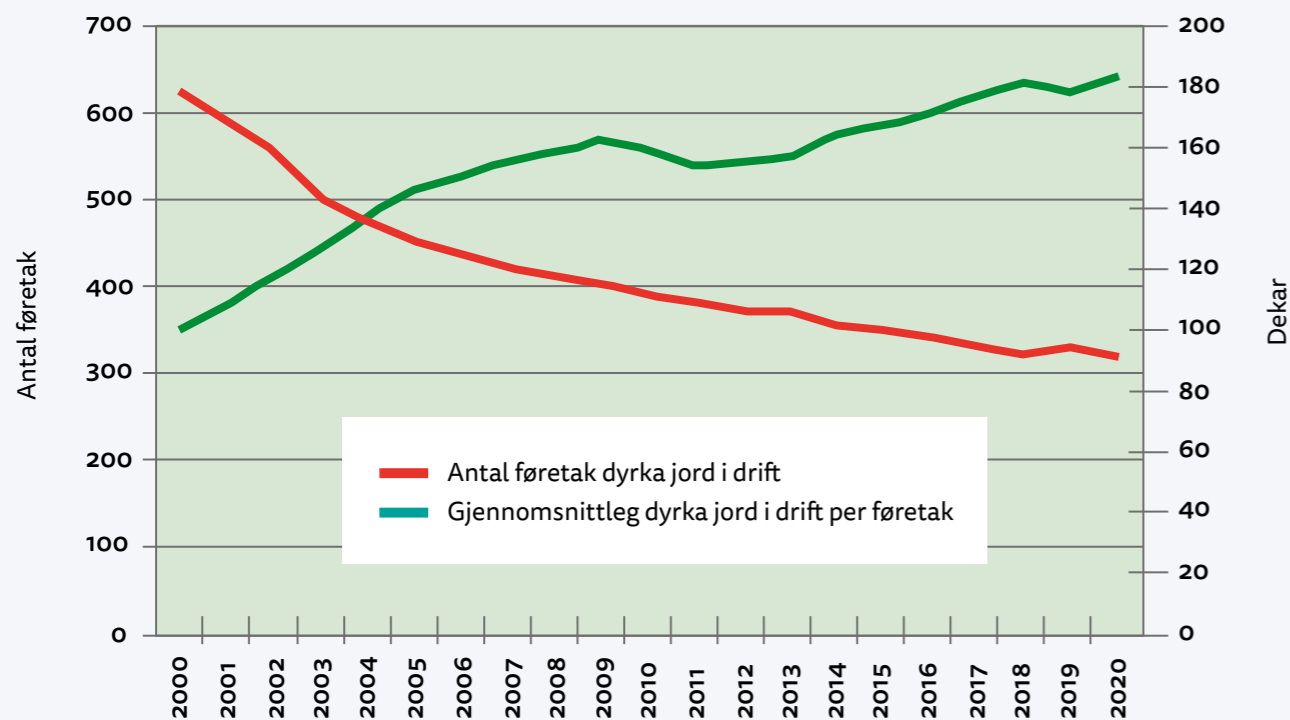
I område som Vest-Telemark, med større innslag av mindre bruk, fjellandbruk og meir krevjande vilkår for matproduksjon, er det naudsynt å bruke budsjettstønaden dersom ein ønskjer å ta vare på jordbruket. Dersom utviklinga held fram som i dag, er det ein reell risiko for at det meste av husdyrproduksjonen i Vest-Telemark er lagt ned om 10-20 år.

Foto: Kristin Person

²Ruralis definerer i rapporten store bruk som dei 20 % største innan kvar produksjon. For korn blir det målt i areal, elles blir det målt i dyretal.

Figuren under syner at talet på jordbruksføretak som søker om produksjonstilskot i Vest-Telemark er halvert frå 2000 til 2020 – frå 625 til 320. Det blir færre, men større føretak.

Kjelde: Landbruksdirektoratet – Søknad produksjonstilskot

Oversikta under syner at talet på bruk med mjølkekyr i Vest-Telemark er redusert med nær 75 % dei siste 20 åra, frå bortimot 100 i år 2000 til 25 i 2020. Me ser også ei halvering av geite- og sauebruka i same periode. Talet på mjølkekyr har gått ned med om lag 32 %, medan talet på ammekyr har meir enn dobla seg.

	Tal føretak 2000	Tal føretak 2020	Tal dyr 2000	Tal dyr 2020
Mjølkekyr	97	25	908	616
Ammekyr	51	65	329	814
Mjølkegeiter	27	15	1395	1542
Søyer	312	141	14986	9478

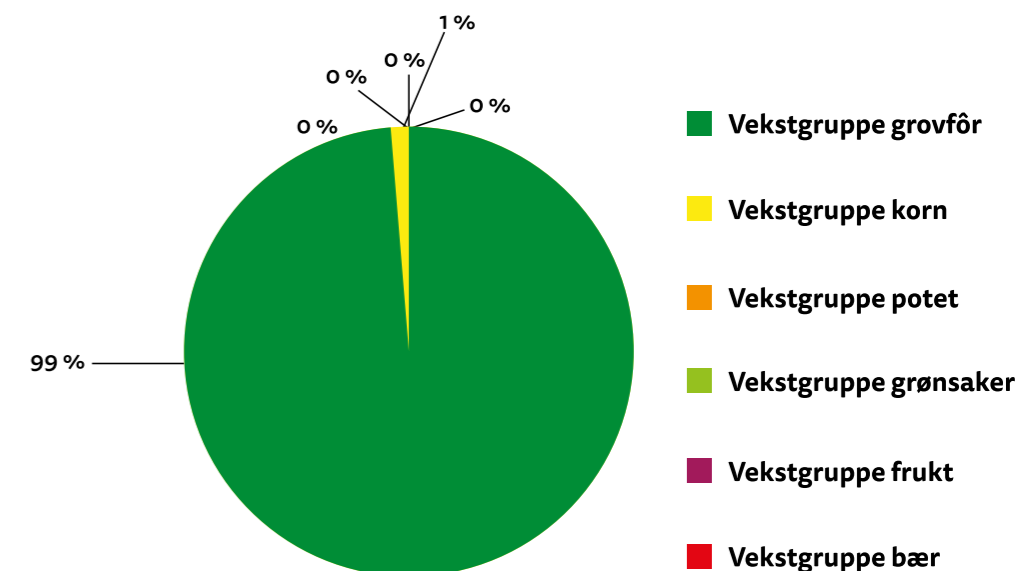
Landskapet i Vest-Telemark er frå naturens side rikt på mangfald og byr på store variasjonar. Her finst enno gardar i drift frå 70 til 970 moh. Dersom me nyttar moglegheitene me har lokalt til også å produsere eit større mangfald av matvarer, vil me vere betre rusta i møte med framtidige utfordringar knytt til klima-

endringar og global matproduksjon. Me kan til dømes produsere meir frukt, bær og grønsaker lokalt. I dag blir jordbruksarealet vårt stort sett nytta til grovfôr, som figuren på neste side syner. Her er marginalt med grønsaker og poteter, men i Kviteseid og Seljord blir det dyrka litt korn.

Maten husdyra våre et kan delast inn i to hovud-kategoriar: kraftfôr og grovfôr. Grovfôret til norske dyr er i all hovudsak gras. Dei fleste husdyr et både kraftfôr og grovfôr.

Ku, sau og geit et mykje grovfôr fordi dei har eit fordøyingsystem som er spesielt tilpassa for å bryte ned gras. Gras som grovfôr kan koma direkte frå beite eller i konserververt form, som rundballar eller silo.

Arealfordeling av vekster i 2020

Kjelde: Landbruksdirektoratet – Søknad produksjonstilskot

Beiting og karbonlagring i jord

Jorda inneheld to til tre gonger så mykje karbon som atmosfæren, noko som inneber at relativt små endringar i innhald av karbon i jord kan ha vesentlege effektar på CO₂-innhaldet i atmosfæren og det globale klimaet (NIBIO).

Samstundes som husdyra og husdyrproduksjonen bidreg til utslepp av klimagassar, bidreg dei gjennom beite også til opptak og lagring av klimagassar (Teague, mfl. i Hillestad 2019).

I Landbrukets klimaplan 2021-2030 står det:

Beiting er blant tiltakene som kan bidra til økt karbonbinding i jord. Det må forskes vidare for å tallfeste potensialet for økt karbonlagring i jord ved beiting, med særlig vekt på beiting i utmarka.

Klimaeffekten av beitedyr kan altså vere meir kompleks enn dagens klimarekneskap tek høgde for. Naturbeitemark blir i dag berre rekna inn i Noregs klimarekneskap på minussida gjennom utslepp av metan og lystgass frå beitedyra, medan potensialet for karbonlagring ikkje er rekna med (Hillestad 2019).

Potensialet for karbonlagring i jord avheng av mange faktorar, som jordsmonn, klima og vegetasjon, i til-

legg til metodar for beitebruk. Internasjonale studiar viser at jord og beitemark har stort potensiale for å lagre karbon. Høgt beitetrykk fører til erosjon og auka utslepp av karbon frå jorda, medan ny forskning syner gode effektar av normalt beitebruk (ibid. 2019). For å vurdere korleis resultat frå desse studia kan brukast for norske tilhøve, er det viktig å sjå nærare på karbonlagring i naturbeitemark og utmarksbeite. Det er stort behov for meir kunnskap om situasjonen i Noreg (ibid. 2019). I eit pågåande forskingsprosjekt som heiter CLIMATE-LAND er det gjort enkelte pilot-målingar på lagring av karbon i naturbeitemark i Noreg. Ein førebels gjennomgang av resultatata indikerer at optimal beiting kan føre til auka lagring av karbon i jorda (Thorhallsdottir & Gudmundsson i Hillestad 2019).

Beitemark blir ofte brukt som eit samleomgrep for mange forskjellige vegetasjonstypar og kulturmarker, frå tilsådd, gjødsla kulturbeite til gamalt, tradisjonelt drive beite, som me kallar naturbeitemark. (Hillestad 2019)

Sauer beitar i utmarka frå mai til september. I denne perioden påverkar dei, oftast positivt, gras, blomar, sopprøter og «metanetande» bakteriar som lever i jorda. (Ibid. 2019)

Foto: Colourbox

Lagring av karbon skjer i biomassa både over og under jorda, og jo større biomasse det er, dess meir blir teke opp og lagra. Beiting stimulerer rotsystemet til plante og med det lagringa av karbon. Gras har største delen av biomassa si under jorda og i grasmark blir karbonet lagra i jordsmonnet, noko som er lite synleg og ofte blir gløymt (Hillestad 2019).

I rapporten «Muligheter og utfordringer for økt karbonbinding i jordbruksjord» evaluerer NIBIO (2019) eit breitt spekter av ulike moglegheter for karbonbinding. Av desse fann dei at forvaltning av utmarksbeite og bruk av planter med djupe røter har eit stort potensial for å auke karbonlagring. Rapporten understrekar også behovet for vidare forskning, då det enno er stor usikkerheit knytt til kvantifisering av effektane.

Albedo

I klimaplanen til regjeringa står det:

Driftsmåtar og dyrehald som nyttar gras og beite bidreg òg til lysopne landskap og difor til høgare bakkealbedo.

Beiting stimulerer rotsystemet til plantene og med det lagringa av karbon

Noreg har slutta seg til det såkalla Fire promille-initiativet som blei lansert under klimatoppmøtet i Paris i 2015. Namnet «Fire promille» viser til at om karboninnhaldet i jordsmonnet globalt aukar med 4 promille per år, vil det utlikne nivået av årlege CO₂-utslepp til atmosfæren. Ei slik auke er ikkje oppnåeleg overalt og er inga erstatning for utsleppskutt, men det er uansett eit felles mål å få jorda til å halde betre på karbonet (Meld. St. 13 (2020–2021)).

Les meir her: www.4p1000.org

do, samanlikna med om areala gror igjen. Albedo er eit uttrykk for kva evne flatar har til å reflektera lys. Auka bakkealbedo motverkar oppvarminga av kloden.

Beitedyra held landskapet ope og bidreg til høg albedo. Skog, særleg barskog, absorberer solinnstråling i mykje større grad enn grasmark og har lågare albedo (Bright mfl. i Hillestad 2019).

Albedo er refleksjon av energi og varme frå jorda tilbake til atmosfæren. Albedo-effekten er ein viktig

prosess for å redusere den globale aukinga i gjennomsnittstemperatur, og her har snødekke stor tyding. Snø reflekterer varme og bidreg såleis til å redusere effekten av klimagassane på den globale gjennomsnittstemperaturen.

Albedo kan vere like viktig som karbonlagring i økosystem, særleg i område med langvarig snødekke (ibid. 2019). I Noreg er albedo-effekten difor høgare i innlandet og fjellet, enn i kystnære område, der det er mindre snødekke om vinteren (R. Bright; CLIMATE-LAND, upubliserte resultat i Hillestad 2019).

Klimarekneskapen tek i dag ikkje omsyn til albedo-effekten, men forskarar tilrår at ein bør undersøke nærare kva rolle den spelar, for å gjere klimarekneskapen meir fullstendig (Hillestad 2019).

Beitelandskapet spelar ikkje berre ei viktig rolle når det gjeld karbonlagring og albedo-effekt, men også når det gjeld å ta vare på verdfullt biologisk mangfald.

Albedo kan vere like viktig som netto utslipp av klimagassar på nordlege breiddegrader med snødekke om vinteren³

Kulturlandskap og biologisk mangfald

Det me kallar kulturlandskap er ei ueinsarta gruppe med landskapstyper, men felles for dei er at dei har blitt skapt gjennom langvarig menneskeleg påverknad, særleg frå landbruket, gjennom hogst, brenning, beiting og slått. Desse opne landskapa er ofte spesielt artsrike, og ein tredel av artane på den nasjonale raudlista⁴ høyrer til i kulturlandskapet. (Hessen 2016)

Dei ville pollinatorane er ein viktig del av naturmangfaldet vårt og spelar ei sentral rolle i matproduksjon.

Det meste av utmarka vår er eit kulturlandskap der vegetasjonen er forma av variasjonen i veksetilhøve og påverknad frå dyr og menneske i fleire tusen år.

Når påverknaden som har skapt eit landskap endrar seg vil også landskapet endre seg (Rekdal 2020). Bruken av utmarka i Noreg har gått sterkt attende etter krigen og fører til at vegetasjonen er i rask endring. Det er ein arv frå tidlegare generasjonars utmarksbruk som no forvitrar. Skal me ta vare på produktiviteten i utmarka for matproduksjon og framtidige generasjonar må ho brukast – beitetrykket må haldast høgt. I dag er beitedyra for få og dei går for spreidd. Dei seinkar attgroinga, men stoppar ho ikkje (ibid.)

«Når beitedyrene blir borte, endrer landskapet seg. Da forsvinner beiteressursene vi har høsta i tusenvis av år. De er nemlig bare fornybare hvis de blir brukt»⁵

Beitelandskapet har eit særeige mangfald av artar som er tilpassa nedgning eller slått. Dette er av dei mest artsrike naturtypane me har i landet – også med mange sjeldne artar. Blir beitedyra borte forsvinn denne naturtypen. Det held på å skje i stort omfang i delar av landet der beitedyra no er på retrett (ibid.) Tradisjonelt, artsrikt kulturlandskap er også viktig for mange pollinerande insekt, som er avhengige av desse områda for å finne mat og ein stad å legge egg (Blix 2018). Både nasjonalt og internasjonalt er mange av dei pollinerande insekta i tilbakegang (Sabima).

For nærare 80% av dei ville plantene i Noreg er pollinering frå insekt viktig (Totland, Ø. m.fl. 2013), og for veldig mange av matplantene våre, er pollinering frå insekt heilt naudsynt.

I verda er over tre fjerdedelar av dei leiande jordbruksvekstene avhengige av pollinering (Miljødirektoratet 2016).

³ Francesco Cherubini, Ryan M. Bright og Anders H. Strømman (2012)

⁴ Sjøå infoboks i innleiinga.

⁵ Blix, Anna (2018).

Naturmangfold, også kalla biologisk mangfold, biomangfold eller biodiversitet er summen av mangfoldet i naturen. Det vil seie variasjonane innanfor ein art, mellom alle artane og mellom økosystema dei lever i. Dette inkluderer artsmangfold og genetisk mangfold (Sabima).

Yngve Rekdal, seniorrådgjevar i NIBIO, skriv i ein kronikk i Nationen 28. mai 2020: «Det er sett i gang mange tiltak for vern av kulturlandskap, men dette er mest små areal med spesielt biologisk mangfold eller andre verneinteresser. Det som foregår er ei flekkforvaltning til høg kostnad. Det er berre ei aktiv beite-næring som kan ta vare på større areal av jordbruket sitt kulturlandskap utanfor det traktoren røktar.»

Tap av husdyrgenetiske ressursar er også ein nasjonal og global trussel mot matsikkerheita. Matproduksjon som er basert på nokre få høgtytande rasar medfører risiko for tap av mangfoldet av rasar og den genetiske tryggleiken som rasemangfoldet representerer.

Alle dei nasjonale husdyrrasane i Noreg utgjør ein viktig del i den globale bevaringa av mangfoldet av husdyrrasar. Noreg har gjennom Konvensjonen for biologisk mangfold forplikta seg til ei berekraftig forvaltning av det biologiske mangfoldet vårt, og dette inkluderer husdyrgenetiske ressursar (NIBIO). I Noreg er 17 av dei nasjonale småfe-, storfe- og hesterasane i landbruket rekna som bevaringsverdige (Sæther og Holene 2021).

Dei gamle husdyrrasane er i tillegg betre landskapsryddarar og sidan dei beiter litt annleis er dei også betre til å skjytte artsmangfoldet i utmarka. Norsk genressurscenter ved NIBIO seier i sin siste rapport om temaet at eit produksjonssystem basert på dei bevaringsverdige storferasane kan bidra til auka bruk av utmarksbeite, halde ved like kulturlandskapet, styrke landbrukets produksjon av økosystemtenester og

lokal næringsutvikling. Drift med bevaringsverdige storferasar kan såleis vere ein viktig faktor i å nå det landbrukspolitiske målet om landbruk over heile landet. Slik drift kan gje grunnlag for omlegging til eit produksjonssystem med auka beitebruk og redusert fare for overproduksjon sjølv om dyretale blir oppretthalde eller auka fordi rasane gjev lågare produksjon av mjølk og kjøtt enn produksjon med dei meir vanlege og høgproduktive rasane (ibid. 2021).

Bakgrunnen for dette er at besetningar med bevaringsverdige storferasar oftare enn andre besetningar brukar utmarksbeite, driv økologisk eller har lokal foredling av mjølk (Sæther m.fl. 2020). Mangfold er generelt eit stikkord når me skal tilpasse oss ei usikker verd i rask endring. Forsking viser at artsmangfold gjer naturen meir robust i møte med endringar, og aukar evna til å hente seg raskare inn att etter forstyrningar. Dette er avgjerande, for slik kan naturen sjølv beskytte oss mot ekstremvêr, flaum og tørkeperiodar som følgje av klimaendringane (Sabima). Og difor er det avgjerande at jordbruk blir drive på ein måte som tek vare

Foto: Henriette Huvik Haugen

Tap av husdyrgenetiske ressursar er ein nasjonal og global trussel mot matsikkerheita.

Alle dei nasjonale husdyrrasane i Noreg utgjør ein viktig del i den globale bevaringa av mangfoldet av husdyrrasar.

på og styrkar det biologiske mangfoldet, heller enn å svekke det.

Undersøkingar viser også at mjølk frå kyr som har beita på utmarksbeite i fjellet i Noreg, har høgare innhald av umetta feittsyrer og antioksidantar og lågare innhald av metta feittsyrer (Sickel, H. m.fl. 2013). Det same gjeld kjøtt (Blix 2018). Jo meir artsrike beiteressursar, jo sunnare blir maten me får frå husdyra våre.

Kulturlandskap er også viktig for trivsel for dei som bur i norske bygder, men òg for ei anna viktig bygdenæring – reiselivet. Dette er råvara til mykje av norsk reiseliv (Rekdal 2020).

Lokale krinslaup og matsuverenitet

«Noreg har eit godt utgangspunkt for å utvikle meir berekraftige matproduksjonssystem, og landbruksnæringa kan sjå på nye etterspurnads- og forbruksmønster som ei ny moglegheit» skriv Telemarksforskning i sin rapport *Korleis vidareutvikle berekrafta i norske matproduksjonssystem? Ei utgreiing til jordbruksoppgeret 2020* (Svardal og Haugen 2020).

Norske forbrukarar er i aukande grad opptekne av verdiar som sunnheit, ferskheit, klima og miljø, dyrevelferd, produksjonsmåte og distribusjonsmåte (ibid.). Dette er ein meirverdi som kan hentast ut frå det utmarksbaserte jordbruket (Rekdal 2019). Dei siste åra har det vakse fram ei stor interesse for modellar for forbrukarinvolvert matproduksjon og direkte

handel. Særleg andelslandbruk og REKO-ringar har blitt populære (Svardal og Haugen 2020). Omsetninga av lokal mat- og drikke i Noreg nådde svimlande 12 milliardar kroner i slutten av november 2020. Ei auke på 12,6 prosent samanlikna med 2019 (Landbruks- og matdepartementet 2020).

Noreg har som nemnd i innleiinga sett seg føre å vere eit føregangslan innan sirkulær økonomi. Og eit av dei viktigaste prinsippa i ein sirkulær økonomi er at jo mindre krinslaupet er, jo meir lønsamt og ressurseffektivt er det. Når me aukar graden av ressursar som flyt i lokale og regionale krinslaup vil me også auke lokal verdiskaping og redusere behovet for ressursar utanfrå. I dag driv dei færraste med lokal foredling av råvarene sine i Vest-Telemark, men at maten blir produsert nærast mogleg der dei som skal ete han bur vil vere det mest framtidssretta, både energiøkonomisk og beredskapsmessig.

I 2009 kom rapporten *Agriculture at a crossroads*, skriven av IAASTD (International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development). Rapporten var initiert av FN og har lagt føringar for FNs berekraftsmål. IAASTD utvida omgrepet matsikkerheit til å handle om matsuverenitet, det vil seie demokratisk eigarskap til maten (Gåsvatn 2021). Matsuverenitet tyder at eit samfunn sjølv har kontroll over maten, og at den ikkje er overlata til

Agroøkologi er ei tverrfagleg, systemorientert tilnærming som tek utgangspunkt i økologi og økologiske prosessar, skalert opp til å inkludere miljømessige, sosiale og økonomiske tilhøve (Svardal og Haugen 2020).

Metoden bygger på to vitenskapar: agronomi og økologi = agroøkologi. I ei agroøkologisk tilnærming nyttar ein lokale ressursar i størst mogleg grad, og aukar produktiviteten ved å bruke naturens eigne metodar for å regulere ugras, plantesjukdommar og skadedyr (Utviklingsfondet 2012).

investorar, daglegvarekjeder eller andre konsern. Det handlar om å ta maten tilbake til dei som dyrkar og produserer han, og dei som et han (Gåsvatn 2019).

Mat skil seg på grunnleggjande måtar frå andre varer ein kan kjøpe på ein marknad. Matproduksjon baserer seg på fotosyntesen og må såleis forhalde seg til geografiske, klimatiske og stadbundne realitetar (Gjengedal 2020). Beite i utmark og på marginale jordbruksareal kan ikkje sentraliserast (Rekdal 2020). Dessutan er mat, i motsetnad til dei fleste andre handelsvarer, heilt uunnværlig for eksistensen vår, i den grad at me døyr eller blir sjuke dersom me ikkje har tilgang på nok og sunn mat. Difor er retten til mat nedfelt i menneskerettane (Gjengedal 2020).

Dersom ein større del av maten blir dyrka lokalt blir me også i større grad deltakarar i eige liv og samfunn. Andelslandbruk, abonnementsordningar, Bondens marked og REKO-ringar er alle måtar å ta maten tilbake på. Ein kan sjå på slike alternative matsystem som eit bidrag til eit meir demokratisk samfunn der

alle kan delta i å skape framtida (ibid.).

Telemarksforskning noterer i sin rapport at småskala generelt er eit nøkkelord om me skal få nytta dei norske arealressursane som ligg spreidd på små lappar i store delar av landet vårt (Svardal og Haugen 2020). Me er ikkje berre avhengige av biologisk mangfald i møte med framtidas utfordringar. Me treng også eit mangfald av gardar, eit mangfald av landskap i drift, og eit mangfald av menneske som produserer mat basert på lokale ressursar.

Eit naturnært jordbruk

Måten me produserer, transporterer og konsumerer mat på i dag er ikkje berekraftig. Det industrialiserte jordbruket med sitt fokus på effektivitet og volum tyner både bønder, dyr og natur - og bidreg til klimaendringar og utarming av naturressursar. Store og industrialiserte produksjonsregime har meir gruvekkande konsekvensar og er meir omfattande i andre delar av verda, både når det gjeld dyrevelferd

og naturøydeleggingar, men jordbruket i Noreg er også underlagt same logikk og er ein del av det globaliserte matsystemet gjennom stor grad av import. Dagens sjølvforsyningsgrad talar eit tydeleg språk. Det same gjer den jamne og årelange nedgangen i det norske distriktslandbruket.

IPES FOOD (International Panel of Experts on sustainable food systems) skriv i ein rapport frå april 2020 at koronakrisa kan bli byrjinga på ei omlegging til meir robuste matsystem. Krisa har vist oss sårbarheita i industrilandbruket. Ekspertpanelet går inn for eit paradigmeskifte bort frå industrilandbruk og over til eit robust, desentralisert, demokratisk og mangfaldig agroøkologisk landbruk (IPES FOOD 2020).

Den tidlegare nemnde IAASTD-rapporten frå 2009 tok også til orde for eit skifte frå industrilandbruk til agroøkologi, for å sikre folk nok mat. Dei tilrår eit jordbruk basert på lokal kunnskap, tilpassa lokale tilhøve, der småbønder og familiebruk har ei nøkkelrolle. FN-rapporten *Wake up Before it is Too Late* frå 2014

følgde opp og tilrådde enno tydelegare mest mogleg lokal matproduksjon av omsyn til matforsyning, miljø og klima (Gåsvatn 2019).

FNs organisasjon for mat og landbruk (FAO) har dei siste åra fremma agroøkologi som ei tilnærming til berekraftige matsystem (Svardal og Haugen 2020), og som ein føresetnad for å kunne nå dei 17 berekraftsmåla. I denne samanhengen er det verd å minne om at klimaplanen til regjeringa innleiingsvis slår fast at FNs berekraftsmål utgjer det politiske hovudsporet for å ta tak i både dei nasjonale og globale utfordringane i tida me lever i.

Trass i dette, og trass dei nasjonale måla om auka sjølvforsyning, matsikkerheit, beredskap og landbruk i heile landet tapar altså distriktslandbruket i Noreg i dag. Og det har lenge tapt til fordel for effektivisering, sentralisering og industrialisering. Dagens landbrukspolitiske verkemiddel synest såleis kontraproduktive når det gjeld å oppnå dei landbrukspolitiske målsettingane.

Vest-Telemark ligg ikkje til rette for eit industrielt og vumbasert jordbruk. Det ligg derimot godt til rette for å drive etter dei linjene som FN, FAO og ekspertpanelet i IPES FOOD teiknar opp. Jordbruket i Vest-Telemark kan bli eit jordbruk for framtida, eit jordbruk som bidreg til matsikkerheit, auka sjølvforsyning og meir robuste økosystem.

Vest-Telemark vil vere ei viktig brikke i det globale mangfaldet av landskap som skal gje oss mat i framtida. Eit naturnært jordbruk som kviler på dei naturressursane som høyrer til garden og landskapet rundt. Eit jordbruk som styrkar mangfaldet, av natur, bønder, husdyr, planter, insekt og jordliv.

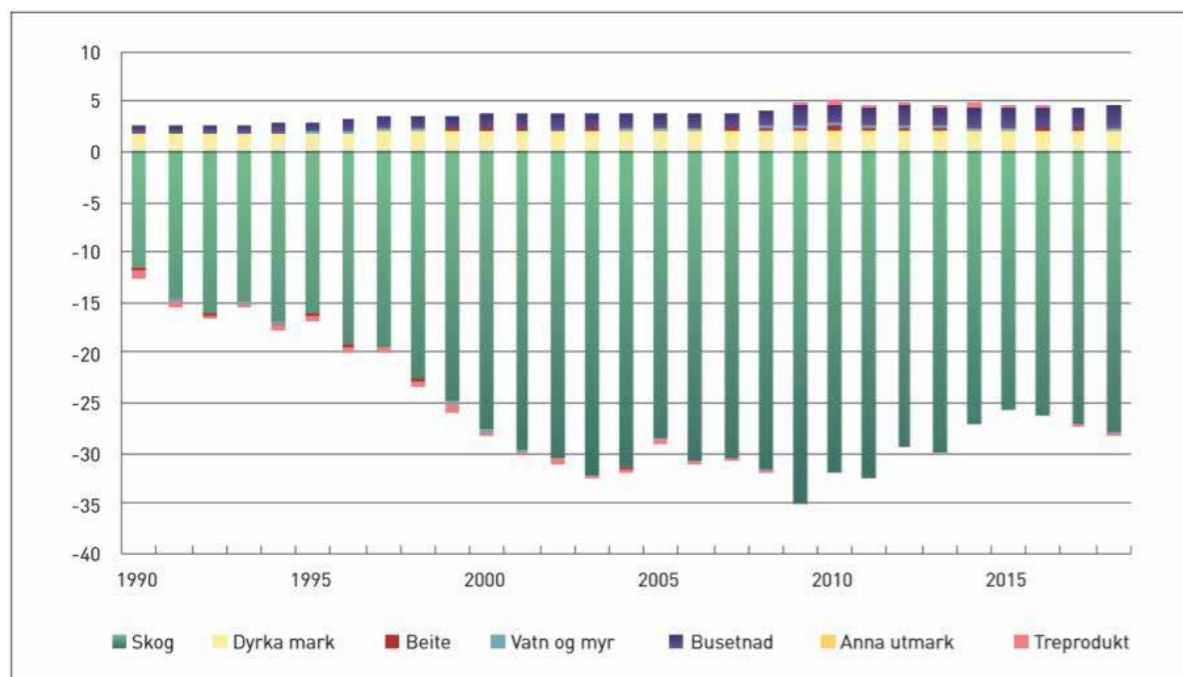
Foto: Trond Neri Flothyl

Skogbruk

Skogen har ei viktig rolle i klimasamanheng, både som ein bindar av karbon, men og som erstatning for miljøbelastande produkt som stål, betong og olje. Fossilt CO₂ som kontinuerleg blir tilført det naturlege kretsløpet må stoppast om ein skal kunne begrense den globale oppvarminga til 1,5 grader.

I ein region som Vest-Telemark, med relativt få folk og store utmarksareal, er det som før nemnd vel så mykje karbonbinding som kutt i utslepp me kan tufte klima- og miljøtiltak på.

Netto utslepp og opptak for skog og arealbruk frå 1990 til 2018 (mill. tonn CO₂-ekvivalentar). Negative tal indikerer opptak, og positive tal indikerer utslepp. ⁱⁱ

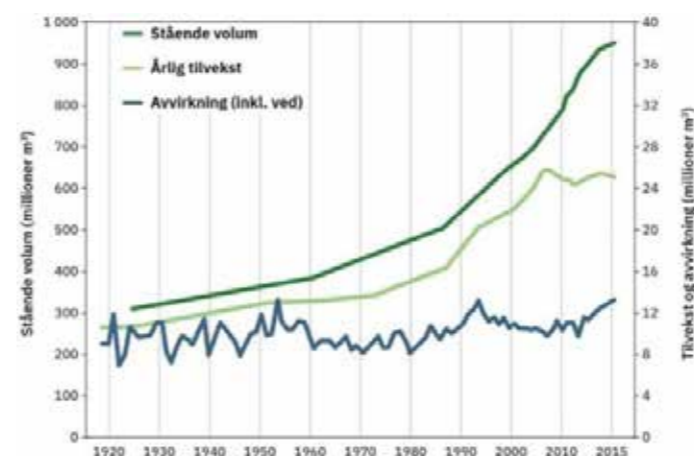
Karbonlager og -sluk

Skogen er eit enormt karbonlager, der CO₂ blir lagra i vegetasjon og jord, og så lenge dette lageret aukar kan ein kalle det eit karbonsluk. Dette sluket veg opp for mykje av våre klimagassutslepp kvart år, særleg grunna høg tilvekst og aktiv forvaltning det siste hundreåret.ⁱ I tropiske skogar blir det meste av karbonet lagra i den levande biomassa, medan det i den boreale skogen her til lands kan bli lagra fire gonger så mykje karbon i jorda som i biomassa. Dette skjer grunna eit relativt kaldt klima som gjer at nedbryting av daudt organisk materiale går seint, og ein får ei opphoping av organisk materiale på skogbotnen. 50 – 70 % av karbonet lagra i boreal skogsjord kjem frå planterøter og mykhorrisasopp, særleg i ung skog i rask vekst med stort behov for næring. Etter kvart som veksten og næringsbehovet går ned, avtek og soppmengdene i bakken, og lite nytt karbon blir bunde. Når skogen blir hogd og solljos og varme slepp til, aukar nedbrytinga, og ein får eit karbontap frå bakken på 7 - 22 % i ein periode på 10 - 30 år etter hogst – deretter vil ein få eit netto opptak av ny vegetasjon.ⁱⁱⁱ Ved forynging vil ein kunne binde meir karbon i jorda ved å ha innblanding av lauvtreslag.

Dette vil òg vere med og motverke rote i bestanden. Etter hogst er myrjord og sandjord mest utsett for CO₂-utslepp ved opne hogstformer. Sandjorda er laus, og det organiske materialet blir lett omdanna når det blir utsett for mykje sol og varme. Myrjord har i motsetjing mykje organisk materiale, og det tjukke humuslaget vil sleppe ut mykje CO₂ når det blir brote ned. Det må presiserast at dette er eit område med mykje uvisse. Me lærer stadig meir, og det må me ta høgde for når me forhold oss til naturen.

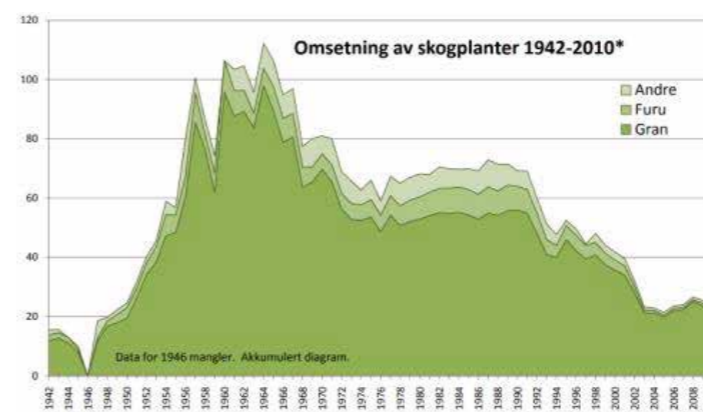
FNs klimapanel har sett opp tre strategiar innan landbrukssektoren for å nå klimamåla:

- 1) Redusere avskoging – dette er eit større problem i global samanheng enn i Noreg, men permanent forringing av arealets evne til å binde karbon reknast som eit utslepp.
- 2) Auke opptak i landbaserte karbonlager – gjennom å plante skog på nye område og auke produksjonen på eksisterande skogareal kan ein binde meir CO₂ frå atmosfæra.
- 3) Erstatte bruk av fossilbaserte produkt med biomassebaserte produkt – det ein i dag brukar fossile råvarer til, til dømes drivstoff, kan ein i framtida bruke skogråstoff til.^{iv}

Stående skogvolum i Noreg i dag er 942 millionar m³ fordelt på alle treslag, dette er 16,2 % opp samanlikna med for ti år sidan, og ei tredobling sidan 1920. Volumtilveksten er 25,5 millionar m³ per år, der ca. halvparten, 12,5 millionar m³, blir teke ut kvart år. I gamle Telemark fylke står det 70 millionar m³, eit volum som bind ca. 125 millionar tonn CO₂. SKOG22 viser til eit berekraftig grunnlag for å kunne ta ut minst 15 millionar m³ tømmer kvart år, ei auke på 35 % samanlikna med det årlege uttaket i perioden 2008 - 2012.

Norske skogar bind om lag halvparten av alle norske klimagassutslepp kvart år. Det årlege opptaket av CO₂ er 25 - 30 millionar tonn, estimert fram i tid vil dette vere på 20,3 millionar tonn CO₂ i 2030, og 19,9 millionar tonn i 2050.^v Det blei planta mykje skog i tiåra etter andre verdskrigen, og når denne no blir hogstmogen og avverka i

Tal frå Skogfrøverket syner ei voldsom planting i tiåra etter krigen, somme år over 100 millionar, mot 43 millionar i 2020.

tida framover, vil opptaket synke frå dagens nivå til 10 - 15 millionar tonn CO₂ mot slutten av dette århundret.^{vi} Det vil difor vere viktig å ha eit auka fokus på produksjon, skjøtsel og bruk av skogen, få opp ny skog på areala som blir avverka, og fremje bruk av trebaserte produkt framover.

Etter at paragrafen om forbod mot hogst av yngre skog forsvann ved førre revisjon av skogbrukslova i 2006, har ikkje forvaltninga heimel til å følgje opp hogst av for ung skog. I åra etter har det vore ei lita auke i hogst av skog i dei lågare hogstklassene, men det er usikkert om auken kan knytast til lovendringa. For tidleg sluttavverking gjer at ein ikkje får utnytta vekstpotensialet fullt ut, men faktorar som insektangrep, råte eller arrondering av bestanden gjer at ein kanskje må hogge tidlegare. For tidleg hogst av skog i sterk vekst gjev eit tap i bindinga av karbon, og ein har eit snevrare bruksområde for tømmeret. Ei forlenging av omløps-tida vil derimot gje ei større mengde daudt trevirke i skogen, som mange artar er avhengige av. Følgjer av dette vil på ei anna side vere redusert volumproduksjon og karbonbinding sett opp mot potensialet, og fare for større hendingar som brann, storm eller insektangrep.^{vii}

Bortfall av massevirkekonsumerande industri gjev lågare lønsemd i skognæringa, og vil ha ein negativ effekt på hogstaktiviteten. I tillegg har dei lokale fagmiljøa blitt mindre, noko som medfører dårlegare oppfølging frå offentlege aktørar. Tilveksten i skogane i gamle Telemark fylke er over ein million m³ per år, og årleg hogstkvantum kan aukast til ca 850 000 m³.^{viii} Vest-Telemarkkommunane har sidan midten av 1990-talet og fram til i dag avverka om lag 160 000 m³ i året.^{ix} Tal for 2020 syner at ein i Vest-Telemark har avverka om lag 185 000 m³ med ein bruttoverdi på i underkant av 65 millionar kroner - samstundes er det planta nesten 280 000 nye planter.^x

Artsmangfald i skog

Ein anslår at om lag 60 % av Noregs 40 000 artar er knytt til skog, deriblant 50 % av artane på raudlista, og

Skogplanting 2020			Supplerings- planting	Ungskogpleie 2020		
Kommune	Planter	Dekar		Dekar	Kostnad	kr/da
Seljord	68 100	717	-	618	356 270	576
Kviteseid	43 900	312	10 400	1 786	742 200	416
Nissedal	3 500	25	3 600	2 247	804 383	358
Fyresdal	29 900	211	-	1 376	606 494	441
Tokke	71 700	603	6 500	426	268 126	629
Vinje	42 100	359	-	183	71 050	388
Vest-Telemark	259 200	2 227	20 500	6 636	2 848 523	

for mange av disse er skogbruk den viktigaste påverkningsfaktoren.^{xi} Levende skog, ei avtale mellom miljøorganisasjonane og skogbruket, starta innføringa av skogsertifisering i Noreg, og i dag er det to sertifiseringsordningar her til lands – PEFC og FSC. Sertifiseringa skal sikre at norsk skogbruk blir drive på ein måte der omsynet til natur og miljø blir ivareteke, i praksis skjer dette til dømes gjennom registrering og bevaring av nøkkelbiotopar.^{xii} Stortinget vedtok i 2016 at 10 % av skogarealet skulle vernast. Ved inngangen til 2020 var 5 % av det totale skogarealet i Noreg verna mot hogst – 3,8 % av den produktive skogen, og 7,9 % av den uproduktive skogen.^{xiii} For 2020 i Vestfold og Telemark er 5,6 % av skogarealet underlagt restriksjonar mot hogst, både etter naturvernlova, naturtypar med A-verdi og utvalde MiS-nøkkelbiotopar.^{xiv} Vestfold og Telemark har og det høgaste antal «fylkesansvarsartar», altså

der ein har minst 75 % av landets funn.^{xv}

Både potensialet og aktiviteten i norsk skogbruk er aukande, i tråd med nasjonale mål om auka fokus på bruk av skog som ein fornybar ressurs. Planting av skog på nye areal vil, avhengig av omfang, kunne påverke det biologiske mangfaldet både i skog og ope lågland, då dette vil stå i stor kontrast til eit naturskoglandskap.^{xvi}

Skogen som produkt og produsent

Etter hogst er skogeigaren lovpålagt å syte for forynging av området att, då gjerne i form av planting. Kvart år blir det planta om lag 40 millionar planter i Noreg, ca. 280 000 av desse i Vest-Telemark (2020-tal).^{xvii} Eit stadi tilpassa plantetal med påfølgjande ungsogpleie og avstandsregulering legg grunnlaget for god tømmerkvalitet og auka tilgang på trematerialar i framtida. Statsforvaltaren har anslått eit behov på 70 000 dekar ungsogpleie i fylket kvart år, eit godt stykke under dei 44 590 dekar som blei rydda

Kommunevis avverknad 2020							
Kommune	Gran	Furu	Lauv	Ved	Sum	Bruttoverdi	Snittpris
Seljord	22 122	2 584	-	497	25 203	9 100 606	361
Kviteseid	27 828	17 467	523	1 727	47 545	16 288 347	343
Nissedal	12 830	14 394	569	1 817	29 610	10 497 851	355
Fyresdal	12 301	14 740	389	902	28 332	9 794 677	346
Tokke	27 201	6 253	207	1 596	35 257	11 878 422	337
Vinje	18 040	829	145	455	19 469	6 577 914	338
Vest-Telemark	120 322	56 267	1 833	6 994	185 416	64 137 817	

i 2020.^{xviii} God tømmerkvalitet gjev god verdiskaping for skogeigaren, og ein større andel av volumet kan bli sagtømmer. Sagtømmer og trelast kan nyttast som byggemateriale, og ein vil lagre det bundne karbonet i bygningskonstruksjonar etter at ein har hausta det frå skogen. Trevirke som ikkje kan nyttast til trelast, til dømes massevirke, flis, energivirke og så bortetter kan vidareforedlast og bli til alt frå papp og papir til klede, sminke, dyrefôr og drivstoff – alt ein i dag nyttar fossile produkt til kan ein lage av tre.

Planting er ei stor investering, og oppfølging og skjøtsel av ungsog er det viktigaste tiltaket for å få ein robust framtidsskog av god kvalitet. Stadtilpassa planteantall og planteslag, og ungsogpleie utført i rett tid er avgjerande for å nytte potensialet skogen kan gje. Til tross for tilskotsordningar og bruk av skogfond er det eit stort etterslep, og resultatet er at ein i mange tilfelle er for sein med å følgje opp plantefelta, noko som gjev kostbare inngrep med varierende vellukka effekt. Med eit varmare og villare klima kjem både ein

Produkt	Vekt produkt per m ³ [kg]	Standardavvik, tørrvekt per m ³ [%]	Tørrvekt per m ³ [kg]	Karbon per m ³ [kg]	CO ₂ per m ³ [kg]
Byggtre, gran, 12% trefuktighet	420	10 %	375	187,5	687,5
Byggtre, furu, 12% trefuktighet	487	15 %	435	217,5	797,5
Sponplate, standard	670	3 %	540	270	990

Bygg i tre!

Trevirke er eit fornybart råstoff som blir produsert i store kvanta. Ved auka fokus og krav til å bygge i tre vil ein senke klimagassutsleppa i byggesektoren, og seinare kunne nytte byggematerialet i energiproduksjon etter endt levetid. Ved å bygge i tre vil ein binde opp karbon i lang tid, men og få mindre produksjon av alternative produkt som stål og betong og utsleppa den produksjonen fører med seg. Tre er eit lett byggemateriale, og veg berre 20 % av armert betong.^{xix} Trevirke frå gran inneheld karbon tilsvarande om lag 700 kilo CO₂ per kubikkmeter, samt 800 og 900 kilo

lengre vekstsesong og auka fokus på skogskader, som storm, brann, snøbrekk, insektskader og rote. Problem med rote gjev store tap både i nyttbart tømmer volum og pengar, og gjer at mykje tømmer som kunne blitt nytta fell bort. Kvart femte grantre har roteangrep, og hjå eksempelvis rotråte er det rotstokken og då sagtømmerandelen dette går ut over. Eit auka fokus på roteproblematikk bør implementerast i alle ledd innan skogbruket, særleg når ein må vente seg meir skogbruksaktivitet på barmark og med plussgrader i lufta.

Skogbrukstiltak blir i større og større grad administrert av skogeigarorganisasjonane, som AT Skog og andre. Færre ressursar til oppfølging og rådgjeving, og tilsvarande dalande interesse grunna låge tømmerprisar og høge driftsprisar, gjer at eit stadtilpassa skogbruk med riktige inngrep til rett tid er alfa og omega.

CO₂ per kubikkmeter for høvesvis furu og bjørk.^{xx xxixxii} Har ein eit hus på 100 m² har det gått med ca 22 m³ trevirke i byggeprosessen. Om dette er gran, som bind 700 kg CO₂/m³, vil det vere lagra over 15 tonn CO₂ så lenge huset står. Til samanlikning består Mjøstårnet, som er verdas høgste trehus, av 3000 m³ trevirke.^{xxiii} Auka fokus på bruk av tre i bygg har nokre uvisse framtidige faktorar, som CO₂-avgifter og korleis betongindustrien vil reagere og svare på konkurransen. Tre som byggemateriale gjev både varig binding av karbon, er eit fullgodt alternativ til miljøbelastande materialar

Halm og biokol før og etter pyrolyseprosessen.^{xxxi}

som stål og betong, og har ei rekke positive material-effektar. Tre er lett å skaffe og jobbe med, har god brannmotstand og forutsigbare branneigenskapar. Der tre er eksponert i innemiljøet gjev det mindre svingingar i temperatur og fukt, det isolerer godt, og er fint å sjå på. Auka etterspurnad etter trevirke vil og kunne føre til høgare tømmerprisar.

Bioenergi

Til tross for stor tilgang på mykje rein energi her til lands er det eit aukande fokus på bioenergi, enten som ved- eller flisfyring, men og som fjernvarme-produksjon. I fjernvarmeanlegg er ca. halvparten av produksjonen basert på skog som eit direkte råstoff, men og som avfall i form av rivningsmaterial, papir og liknande. Billig straum og stor kapasitet gjer at mykje av oppvarminga skjer ved hjelp av elektrisitet, men med eit tilbod av bioenergi vil ein kunne frigje elektrisiteten til andre føremål.^{xxiv} Frå 1. januar 2025 blir oljefyring i landbruksbygg forbode, og ein vil kunne forvente at ein del av dette blir dekt av bioenergi.^{xxv} Trevirke kan brytast ned i tre bestanddelar: cellulose, hemicellulose og lignin. Cellulose og hemicellulose kan brytast ned til sukker, som igjen kan nyttast til produksjon av biodrivstoff, kjemikaliar, fôr og mat, i

tillegg til at cellulose blir nytta til produksjon av papir, viskose, nanocellulose og trefiberkomposittar. Lignin kan nyttast til produksjon av biodrivstoff, aromatar og tilsetjingsstoff i betong.^{xxvi}

Uttak og levering av biovirke til industrien har historisk sett vore ustabil og utfordrande både volum- og prismessig, men fokuset er å utnytte ressursane best mogleg – òg det tømmeret som ikkje er direkte eigna til husbygging. Vel ein å utnytte slike restprodukt vil ein få det same CO₂-utsleppet som om det skulle ha rotta i skogen. Blir det brukt som erstatning for til dømes oljefyring eller elektrisitet basert på fossilt brensel, får me ein reduksjon i CO₂-utsleppa.

Biokol

Gjennom pyrolyse, der ein varmar opp trevirke eller restprodukt frå andre produksjonar under høg temperatur og utan tilgang på oksygen, får ein mellom anna biokol og pyrolyseolje. Restprodukt kan til dømes vere treflis eller halm, men framtidig potensiale kan vere betydeleg. Biokolet kan erstatte vanleg kol, men og nyttast som jordforbetrande tiltak i jordbruket, og karbonet i kolet er svært stabilt og motstandsdyktig mot å bli brote ned i jorda. Både får ein bunde opp karbon, ein får betre

vasslagringsevne i jorda, auka pH i sur eller næringsfattig jord, og mindre utslepp av lystgass.^{xxvii xxviii}

Biokol er eit porøst materiale som ein pløyer ned i jorda, og i motsetnad til andre karbonbindingsmetodar, eksempelvis dekkvekstar, treng ikkje biokol noko vedlikehald eller oppfølging for å unngå tap av bunde karbon.^{xxix}

Karbonlagring i jord i form av humus krev opp til fem gonger så mykje nitrogen og fosfor som biokol, då produksjon av humus skjer av mikrobar som treng nitrogen og fosfor for å leve. Nitrogen- og fosforgjødse er i tillegg dyrt, og både produksjon og bruk fører med seg utslepp av klimagassar.^{xxx}

Uvisse kringkostnader og tilgjengelegheit på råstoff gjer at innfasing av produktet vil gå seint fram mot 2030.

Skogvern og avskoging

Tradisjonelt har skogvern i Noreg hatt som mål å ta vare på eit representativt utval av norske skogar og deira biologiske mangfald. Skogvern blir i store delar av verda sett på som eit klimatiltak, men då må ein skilje mellom avskoging og hogst. Skogvern i Noreg handlar om permanent freding av skog som elles ville blitt hogd, ikkje eit tiltak retta mot avskoging og skogforringing.^{xxxii}

I kommunar der store skogområde er verna eller planlagt verna, blir det desto viktigare å kunne nytte attverande skog på ein så produktiv måte som råd. Når det er sagt skal sjølvstekt skogvern implementerast i den aktive bruken av skogen for å ta vare på artar og naturmangfald. Å fremje aktiv bruk av skogen som ein ressurs skal ikkje stå i motsetjing til at skogen er ei viktig kjelde for biologisk mangfald, eit aktivt friluftsliv og kulturlandskap.

Avskoging er hogst utan etablering av ny skog, altså ei permanent arealendring. Gjennom eit aktivt og berekraftig skogbruk vil ein kunne ivareta eller auke skogens evne til å binde og lagre karbon, som med tettare planting og bruk av foredla plantemateriale, til gjødsling av skog. Det har sidan 1990 blitt avskoga

i snitt 58 km² kvart år i Noreg, av dette går 68 % til veg, infrastruktur, jernbane og bygningsmasse, samt beite (19 %) og nydyrking (13 %).^{xxxiii xxxiv} Samstundes som mykje areal forsvinn til avskoging er det og mykje som gror att, og det er historisk sett mest avskoging på gode bonitetar og attgroing på dårlege bonitetar.^{xxxv} Ved attgroing går innmark over til utmark, men om ein i staden for attgroing av villniss i staden plantar med gran vil ein kunne binde tre gonger så mykje CO₂ per arealeining.^{xxxvi}

Når ein avverkar skog vil ein opne opp landskapet, albedoeffekten aukar med ljose overflater, men vil returnere til nivået det hadde før hogsten i løpet av 20-30 år.^{xxxvii} I eit miljøperspektiv vil ein unngå for store snauflater og monokulturar slik dagens bestandsskogbruk i stor grad er. Alternativet er at ein må ha eit tettare skogsbilvegnett, og rekne med meir terrengskadereparasjonar og forringa tilvekst som følge av hyppigare inngrep i skogen.

Sirkulær økonomi og avfall

Om alle menneska i verda skal ha same forbruket som oss her i Noreg, så treng me 2,7 jordklodar. Me nyttar ressursar me ikkje har, og me nyttar stadig meir. Den lineære økonomiske modellen me lever etter i dag handlar om å utvinne, produsere, bruke og kaste.

Circularity gap report Norway er ei grundig analyse av korleis Noreg forbrukar råvarer – metall, fossile brensel, biomasse og mineral – for å drive sine samfunnsbehov.

Avfall blei tidlegare sett på som eit problem ein måtte ta seg av for at det ikkje skulle kome på avvegar og forsøple naturen. Samstundes var det færre menneske og mykje natur, som var ein konstant trussel for det menneska hadde bygd opp. I dag har situasjonen snudd, og vi har mange menneske og ein natur me må vake over om me skal klare å bevare det me har att. I dag er heller ikkje avfall eit problem me må bli kvitt, men ressursar som bidreg til eit berekraftig samfunn der me ser avfallet som den verdifulle ressursen det faktisk er. Effektiv bruk av ressursar sparar energi, reduserer klimagassutslepp og gjev verdiskaping i form av nye grønne arbeidsplassar og forretningsmodellar.

I tida som kjem må me ta vare på naturressursane våre for dei som kjem etter oss. For å ta vare på naturen må me satse meir på fornybare ressursar og auke bruken av sekundære råvarer i produksjonen av nye produkt. Me må halde ressursane i økonomien så lenge som råd. Det er heilt naudsynt for omstillinga til eit lågutsleppssamfunn, for å redusere tap av biologisk mangfald og for å nå berekraftsmåla til FN.

I følgje Miljødirektoratet har me dei siste 50 åra tredobla verdas uttak av naturressursar. Det er i hovudsak dei asiatiske landa som aukar sine uttak mest, medan høginntektsland som Noreg ikkje lenger tilverkar naturressursar i same grad som tidlegare. Likevel har me store klimafotavtrykk, fordi me importerer store mengder varer frå desse landa,

«The goods of today are the resources of tomorrow, at yesterdays prices» -
Walter R. Stahel- (Ken Webster 2017)

som sit igjen med dei sosiale og miljømessige kostnadane.

Grunnprinsipp

Grunnprinsippa i den sirkulære økonomien byggjer på at jo mindre sirkelen er, både aktivitetmessig og geografisk, desto meir lønsamt og ressurseffektiv er den. Sirkelen har inga byrjing og ingen ende, og bidreg difor til effektiv forvaltning av knappe ressursar.

Produksjon av produkt med lengre levetid og produkt designa for gjenvinning legg grunnlaget for dette. Ved å lage produkt på denne måten sparar me energi og held kvaliteten samstundes som me minimerer avfallet. I tillegg bør me utvikle måtar å redusere avfallsmengda frå produksjon, og nytte oss av avfall og biprodukt på lønsamt vis (Regjeringa, 12.05.2020 og Ken Webster 2017). Den sirkulære økonomien er avhengig av at me har berekraftige straumar. Me treng ein marknad og ein etterspurnad, i tillegg til entreprenørskap som er kostnadseffektivt gjennom reparasjon og gjenbruk.

- Ideen er å få ein økonomi som er designa for å unngå avfall.
- Produkt blir designa for å kunne gjenbrukast.
- Minst mogleg av ressursane skal ende som avfall eller gje forureinande utslepp. I staden skal dei nyttast som råstoff i produksjon av nye varer gjennom ombruk og gjenvinning (KS).

I følgje The Circularity Gap Report Norway 2020, er Noreg i dag berre 2,4% sirkulære. Det tyder at over 97% av det me forbrukar ikkje blir sirkulert tilbake i økonomien. Desse materialane er låst til bygningar og kapitalutstyr (maskiner o.l.), forsvunne (erosjon og avrenning eller utslepp i luft) eller tapt ved til dømes avfallsforbrenning. Rapporten peikar på fire strategiar som vil gjere at me treng mindre material for same behov:

- Lengre levetid – slik at me har produkta lenger i omløp
- Delingsøkonomi – meir utleige av produkt og tenester

- Bytte ut fossilt med fornybart
- Gjenbruk
(Circularity Gap Report Norway 2020)

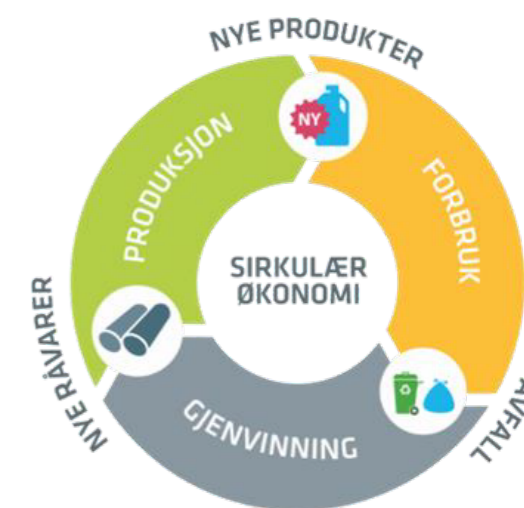
Delingsøkonomi er ein måte å vere ressurseffektive på som baserer seg på kjøp, utleige eller bytte av eigendelar eller tenester. Det kan og vere byttering, kollektiv eller bilflåte der privatpersonar gjer ulike type byttearbeid for kvarandre eller kjøper produkt og tenester saman. Utleige av bil, hengar, verktøy og anna utstyr. Dette er spesielt berekraftig om det er ting ein ikkje treng så ofte. Til dømes om ein bur sentralt med godt kollektivtilbod, så kan ein låne seg ein bil dei gongene ein treng det i staden for å ha ein ståande.

Avfallspyramiden

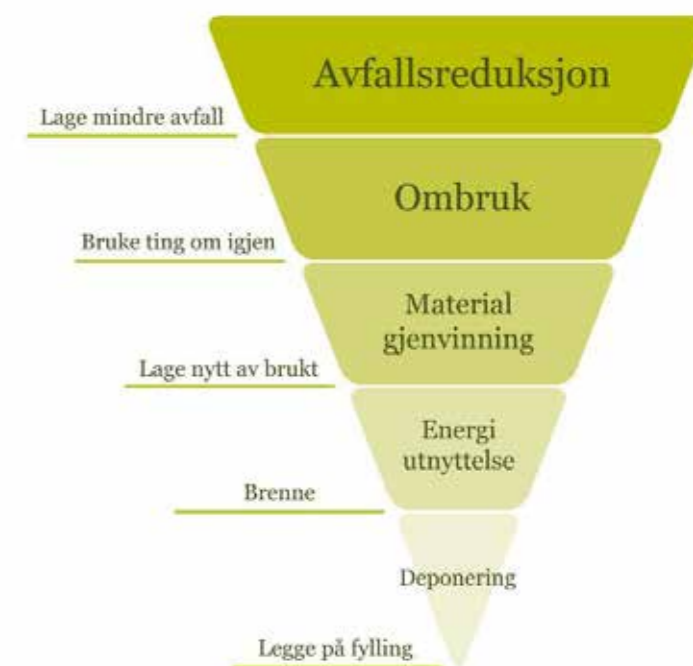
Avfallspyramiden viser prioriteringa i norsk avfallspolitik og EU sitt rammedirektiv for avfall. Ved å følgje denne modellen kan me på sikt gå over i ein sirkulær økonomi i staden for den lineære (bruk og kast), som har ført oss hit me er i dag. Då vil avfallsressursane gå inn i eit krinslaup som gjer at me kan nytte dei fleire gonger i staden for å ta ut stadig nye naturressursar. Undersøkingar frå dei lokale avfallsselskapa i Vest-Telemark viser at me kastar for mykje av avfallsressursane i restavfallet. Avfallet går då direkte til forbrenning og dermed har me hoppa over eit ledd i avfallspyramiden.

Gjenbruksbutikkar som «Om-att bui» og Frivilligsentralen, systoger, sykkelverkstader og andre reparasjonsverkstader er døme på kva me lokalt kan gjere for å nytte eigendelane våre lengre og lage nytt av bruka. Når tida er inne for å kassere bør ein gjenvinne det som kan gjenvinnast.

Innkjøpslova seier at det offentlege skal bidra til å redusere skadeleg miljøpåverknad og fremje klimavenlege løysingar. Mellom anna ved at innkjøpar tek omsyn til livssyklus-kostnadar (Anskaffelsesloven §6). Innkjøpar kan enkelt forhalde seg til avfallspyramiden på lik line med andre samfunnsaktørar. Målet er å halde seg så høgt oppe i pyramiden som råd.

Illustrasjon frå artikkel av Dr. Glenn Hole.

Illustrasjon: Avfallshierarkiet, Retursamarbeidet LOOP

Livssyklus-kostnadar, LCC

Pris, omstillingskostnadar, kostnadar til forvaltning, drift- og vedlikehald, kostnadar til klimatiltak, forbruksutgifter og kostnadar ved kassering.

Dette gjer ein ved å følgje desse retningslinjene:

- Vurdere om innkjøpet er naudsynt eller om ein kan redusere mengda
- Kjøpe produkt med lang levetid og produkt av resirkulert eller fornybart materiale
- Vurdere samarbeid ved felles behov
- Vurdere ombruk og reparasjon

Plukkanalyser

Begge renovasjonsselskapa i Vest-Telemark har i løpet av dei siste åra gjennomført såkalla plukkanalyser av restavfall. Her tek ein ut ei viss mengde restavfallsposar frå hushalda, og sorterer dei for å sjå på feil-sorteringsgraden.

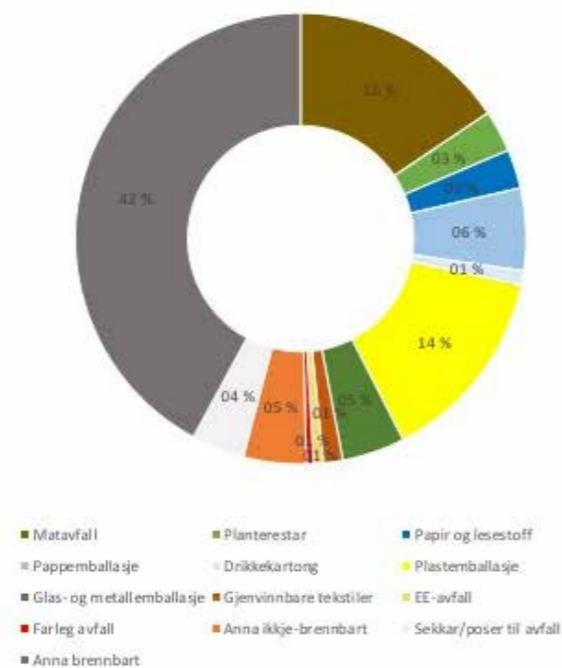
Renovest gjorde desse analysene internt (2017 og 2020). Dei inneheld restavfall frå 28 hushald i tre veker med ei vekt på 340kg, 12kg per hushald. IATA har hatt ei ekstern plukkanalyse frå om lag 200 hushald i tre veker. 2083kg som er ca. 500kg per kommune (Nissedal, Åmli, Nome, Drangedal 2017), 10,5 kg per hushald.

Resultata frå 2017 viser at restavfallsposane inneheld høvesvis 35% og 42% restavfall. Det resterande i posane skulle vore kjeldesortert på anna vis. Mengda plastemballasje er om lag lik i dei to analysene, med 14% og 15%, medan det i Renovest-kommunane blir kasta 33% matavfall i restavfallet. Det er over dobbelt så mykje matavfall som i IATA sine kommunar (15,6 %). Av IATA sitt matavfall på 15,6 % var 10 % mat som kunne vore spist (brød, kaker, fersk frukt/grønt o.l.)

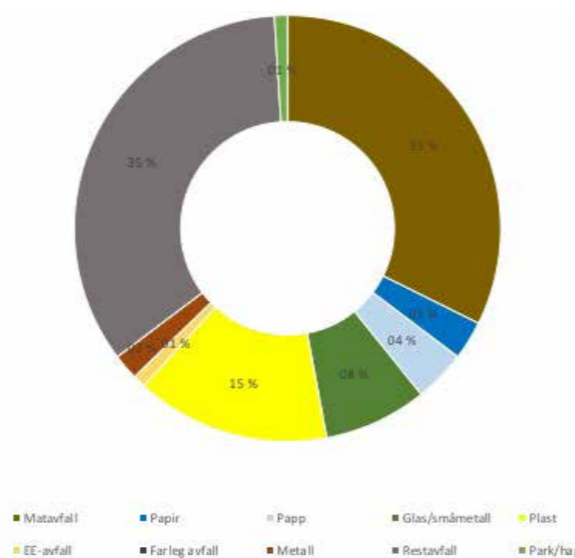
I IATA sine kommunar finn me 4,5 % glas- og metall-emballasje i restavfallet, i Renovest-kommunane ligg det på 8 %.

Tala frå Renovest si plukkanalyse i 2020 viser ei svak betring dei siste åra. Restavfallsprosenten har gått opp og matavfall og plast har gått ned. Mengda papir i restavfallet har auka frå 3% til 6% og glas/småmetall med 1%. Siste tal vil truleg vere endra ved neste analyse, då det i 2020 blei innført egne dunkar for

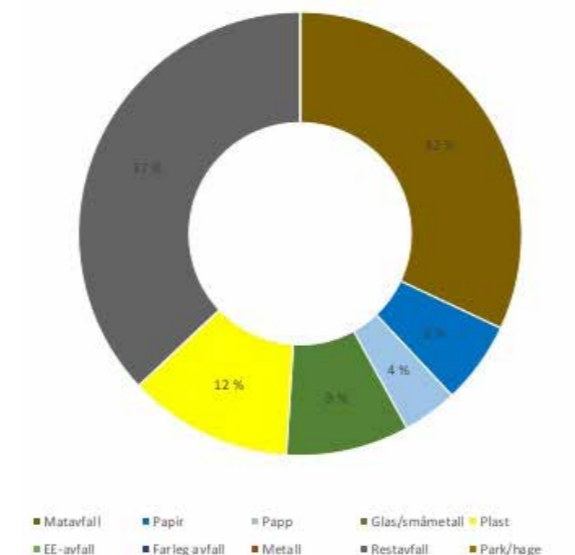
IATA plukkanalyse 2017

Renovest plukkanalyse 2017

Renovest plukkanalyse 2020

glas- og metallemballasje, som eit tiltak for å betre på nettopp dette.

Siste analyse frå Renovest viser 0 % farleg avfall, metall, EE-avfall og park/hage i restavfallet.

Cradle to Cradle, «vogge til vogge»

Me har alle høyrte frasen «frå vogge til grav». Hadde me i dag hatt gamaldagse søppelfyllingar, hadde desse vore fylte med datamaskiner, fjernsynsapparat, telefonar, klede og sko, saman med organisk materiale som matavfall, papir, tre osv. Dei fleste av desse produkta er laga av verdifulle material som krev stor innsats og kapital for å utvinne, men samstundes designa for berre å vare ei kort stund før forbrukar må kjøpe nytt.

Konseptet Cradle-to-Cradle går ut på at alle råvarer som kjem inn i krinslaupet kontinuerleg skal inngå i livssyklusen til nye produkt utan å forureine eller bli til avfall. Slik kan me påverke miljøet vårt på ein positiv måte. T.d. i økodesign er det spesielt fokus på å redusere miljøpåverknaden til eit produkt gjennom heile krinslaupet. Her tek designar omsyn til miljø og ressursbruk på lik line med kvalitet (William McDonough og Michael Braungart 2009). Slik gjev produktet totalt sett ei lågare miljøbelastning. Eit døme på dette er fargeskalaen A+ til G på kvitevarer og ljospærer.

Alt er ein ressurs for noko anna. Naturen opererer etter eit system som ikkje genererer avfall. Blad som fell frå trea blir brotne ned og blir til næring for mikroorganismene i jorda. Slik har naturen styrt jorda i millionar av år, inntil ganske nyleg.

I dag kan materialstraumane på jorda delast inn i to kategoriar: Biologisk masse og industriell masse. Dei biologiske næringsstoffa er nyttige for biosfæren, jordas naturlege økosystem. Dei industrielle er nyttige for teknosfæren, områda som er teknisk påverka av oss for å dekke våre materielle behov. Likevel utvikla me på eit tidspunkt ein industriell infrastruktur som ignorerer næringsstoff frå begge kategoriane (lineær økonomi). Ein integrasjon av design og vitskap gjev

varige fordelar for samfunnet, så som trygge råvarer, vatn og energi, og eliminerer konseptet avfall. Dette er ein berekraftig modell som tek høgde for det livet me lever i dag og vil gje tryggleik for generasjonar framover (William McDonough og Michael Braungart 2009).

Gjenvinning

Gjenvinning er eit samleomgrep for førebuing til ombruk, materialgjenvinning og energigjenvinning. EU's rammedirektiv for avfall meiner at veksten i avfallsmengda skal vere vesentleg lågare enn økonomisk vekst. I 2019 produserte nordmenn 12,2 millionar tonn avfall. 71 % blei gjenvunne, 41 % av dette til materialgjenvinning. Dette er ein nedgang sidan 2011, då gjenvinningsgraden var på 87 %. Målet for neste 10-års periode er 80 % gjenvinning av ordinært avfall.

Å deponere avfall blir rekna for å ha størst innverknad på miljøet, fordi vatn tek med seg helse- og miljøskadelege stoff gjennom deponiet og forureinar. I dag deponerer me lite avfall i Noreg, og nedgangen har vore spesielt stor etter at det i 2009 blei forbode å deponere nedbrytbart avfall (Miljøstatus-Miljødirektoratet).

EU's rammedirektiv for avfall set ambisiøse krav til materialgjenvinning av hushaldsavfall og liknande næringsavfall. Noreg pliktar seg i praksis, gjennom EØS-avtala, til å nå desse måla:

- Hushaldsavfall og liknande næringsavfall: 55 % skal materialgjenvinnast i 2025, 60 % i 2030 og 65 % i 2035.
- Emballasjeavfall: 65 % skal materialgjenvinnast i 2025 og 70 % i 2030. Det er stor variasjon for ulike type emballasje: 30 % materialgjenvinning for tre-emballasje i 2030 til 85 % for emballasje i papir og papp same år. For plastemballasje er det semje om eit mål for 2030 på 55 % (EU's rammedirektiv for avfall).

Materialgjenvinning

Gjennom materialgjenvinning blir avfallet foredla og nytta til produksjon av nye produkt. På denne måten sparar me verda for enorme mengder uttak av natur-

ressursar, som mellom anna olje, vatn, metall og mineral.

I 2019 blei så mykje som 91,1% av all innsamla metallemballasje materialgjenvunne. Og ved å lage nye produkt av gjenvunne metall, brukar ein berre 5 % av den energien ein ville brukt om ein produserte dette frå botn av (Grønt Punkt Norge).

Skal ein til dømes framstille aluminium krevst det store mengder av aluminium-malmet bauksitt, som i hovudsak finst i beltet langs ekvator. Dette er ikkje ein fornybar ressurs. Difor er det fint om ein kan bruke om att det som alt er i omløp, og spare resten til dei som kjem etter oss.

Energigjenvinning

Gjennom energigjenvinning (forbrenning) nyttar me det avfallet som ikkje kan materialgjenvinnast, til produksjon av straum og varme.

Renovasjon i Vest-Telemark

Kommunane har ansvar for å handtere hushaldsavfall på vegne av innbyggjarane. Det er dei to interkommunale renovasjonsselskapa Renovest IKS og Indre Agder og Telemark Avfallsselskap IKS (IATA IKS) som handterer dette på vegne av kommunane.

IATA IKS, er heileigd av kommunane Nissedal, Drangedal, Nome og Åmli (Agder). Renovest IKS er heileigd av dei andre kommunane i Vest-Telemark: Kviteseid, Seljord, Vinje, Tokke og Fyresdal. I dag nyttar både selskapa dunkeordning for innsamling av hushaldsavfall. Ein behaldar pr. avfallsfraksjon. Dette har ført til betre kjeldesortering, men likevel er det mykje å gå på for å få meir avfall som kan materialgjenvinnast ut frå restavfallet.

Både selskapa har og innført kjeldesortering for hytter, som er viktig i Vest-Telemark, som til saman har nærare 13 000 hytter. Renovest IKS har ei returpunktordning med konteinrar med innkastluker for dei ulike fraksjonane. IATA IKS har eigne hyttesorteringsbuer med dunkar i eigna storleikar som elles i hushalda.

Alle kommunar har utsortering av følgjande avfalls-

fraksjonar frå hushald og fritidsbustad:

Glas- og metallemballasje

Brukt glas- og metallemballasje frå hushalda blir til ny glas- og metallemballasje. Noko glas blir også nytta til vegfylling og isolasjon.

Glas av høg kvalitet blir sendt til glasverk i Europa der det blir omdanna til ny glasemballasje. Resten går til Fredrikstad for produksjon av skumglas, som er eit byggemateriale av 20% glas og 80% luft. Dette har mellom anna gode drenerande eigenskapar som gjer seg godt til vegfylling. Gjennom denne produksjonen blir tilnærma 100% av all innsamla glasemballasje nytta.

Metallemballasjen blir delt i to straumar. Det magnetiske metallet blir i dag gjenvunne i Mo i Rana, medan det ikkje-magnetiske metallet (aluminium) blir levert til omsmelting i Europa.

Desse to fraksjonane er som skapt for gjenvinning og kan i prinsippet gjenvinnast uendeleg. I Noreg blir 95 % av all drikkevareemballasje gjenvunne. Ingen andre fraksjonar kan måle seg med dette. Ei grøn glasflaske kan innehalde inntil 80 % resirkulert glas.

Plastemballasje

Ved å resirkulere plastemballasje frå hushalda bidreg me til at plasten kan nyttast fleire gonger. Resirkulert plast erstattar jomfrueleg plast, og minskar difor belastinga plastproduksjon har på verda. Avgrensa moglegheiter for gjenvinning her til lands er årsaka til at det meste framleis blir sendt til Europa. Det blir smelta om til små plastkuler, granulat, som blir seld vidare til produsentar av nye plastprodukt. I 2020 blei hushaldsplast frå Noreg i hovudsak gjenvunne i Tyskland (72,4 %), og 2,3 % blei gjenvunne her heime (Grønt Punkt Norge, Fakta og tall). Noko plast kan gjenvinnast inntil 10 gonger, og for kvar kilo plast som blir gjenvunne sparar me om lag 2,6 kilo CO₂.

Om lag 2/3 av all innsamla plast blir sortert ut til materialgjenvinning. Resten er ureint, har etikettar, eller er plast som ikkje eignar seg for gjenvinning.

Når vi brukar kartong om att nyttar me omlag 1/4 av energien i høve til produksjon frå nytt trevirke.

65,7 % av det som blir samla inn frå hushalda blir gjenvunne (Grønt Punkt Norge, Plastemballasje fra husholdninger).

Papir og kartong

Papir og kartong frå hushalda blir til nytt papir og kartong i ein enkel prosess. Dette kan gjenvinnast 7-8 gonger før det må kasserast. 1000 tonn materialgjenvunne drikkekartong sparar 684 tonn CO₂ ekv., og når me brukar kartong om att nyttar me om lag ¼ av energien i høve til om me skulle produsert frå nytt trevirke. Drikkekartong er laga av jomfrueleg fiber, som betyr at det er fyrste gong desse fibra er i omløp (Grønt Punkt Norge).

Papp, papir og kartong frå Vest-Telemark blir i dag frakta til Tønsberg for ettersortering og pakking. Herifrå går alt av aviser og magasin til Norske skog i Skogn der det blir materialgjenvunne til nytt papir for vidare sal. Bølgepapp blir gjenvunne i to ulike straumar der om lag 1/3 blir verande att i Noreg hjå Ranheim fabrikkar i Trøndelag. Resten av bølgepappen, saman med kartong, blir frakta med båt til Europa (Norsk Gjenvinning).

Matavfall

Matavfall frå alle hushalda i Vest-Telemark, i tillegg til matavfall frå Agder, blir frakta til IATA sitt biogassanlegg på Langmoen i Treungen. Hit kjem om lag 4500 tonn matavfall frå hushald og storhushald årleg. Dette blir lagt til metangassproduksjon i rotnetankar, der metangassen fungerer som drivstoff for straumgeneratorane. Per i dag genererer dette nok straum til om lag 28 hushald med normalt straumforbruk. Dette kan doblast ved full produksjon. Spillvarmen blir nytta til oppvarming av eigne rotnetankar. Her kan det vere stort potensiale for å forsyne eventuelle nabo-bedrifter med spillvarmeoverskot. Til dømes gartneri, sentralvaskeri, badeanlegg eller produksjonsbedrifter med tørkebehov.

Heimekompostering er og ein fin måte å nytte matavfallet sitt på. Med ein godkjend behaldar og ei avtale med renovasjonsselskapet, kan ein drive sitt eige vesle gjenvinningsanlegg. Med litt stell blir gamle middagsrestar og hageavfall til næringsrik jord som ein kan bruke til å plante. Slik blir matavfallet ein ressurs i hagen.

Farleg avfall

Farleg avfall blir sendt til forsvarleg behandling ved godkjende mottaksanlegg. Flytande farleg avfall som målingsrestar kan nyttast som brensel i sementproduksjon. Noko farleg avfall kan og materialgjenvinnast, men det meste av det som er att blir energiutnytta.

Restavfall

Dette er produkt som ikkje kan materialgjenvinnast, til dømes bleier, leiker, isopor, støvsugeposar og andre produkt som er samansett av ulike material som ikkje enkelt kan skiljast. Halvparten av restavfallet frå Renovest-kommunane går til forbrenning på austlandet, som igjen leverer 200GWh energi per år til industribedrifter (Borregaard). Resten går til forbrenning i Sverige der det blir nytta på same vis som her i Noreg (Takniska verken).

Restavfall frå IATA går til forbrenningsanlegg på Sørlandet som nyttar energien til mellom anna fjernvarme. Her kan dei produsere 95GW elektrisk kraft kvart år, eller nok straum til 5000 hushald. Fjernvarme

gjev nok varmt vatn og oppvarming til 12.000 bustader og verksemder. I prosessen blir farlege stoff reinska ut i avanserte anlegg (Returkraft).

Returordning i landbruk og næringsliv

Avfallsforskrifta §7-5 pålegg produsentar som tilfører marknaden minst 1000kg av ein emballasjetype per år å finansiere innsamling, sortering, materialgjenvinning og anna behandling av brukt emballasje (Lovdata). Det finst difor ulike returselskap som står for organisering av denne innsamlinga, samt innsamling av andre typar avfall ein ikkje ønskjer å ha på avveggar.

I landbruket er det GrøntPunkt Norge som står for innsamling av landbruksplast. Når ein kjøper landbruksplast er ein med på å finansiere denne returordninga som sikrar at så mykje av plasten som mogleg går til materialgjenvinning. Bonden leverer plasten gratis medan innsamlar mottok ei godtgjering per tonn som blir levert til materialgjenvinning. Siste rapportering frå GPN viser at 95,3% av innsamla mengde, sett på marknaden av Grønt Punkt sine medlemmar, blei materialgjenvunne i 2020 (Grønt Punkt Norge, Fakta og tall).

Samvirket Felleskjøpet har for tida eit pilotprosjekt gåande der dei testar gratis innsamling av ferdig pres-sa landbruksplast. Dei organiserer transport når dei likevel er i området med gjødsel eller andre driftsmiddel. Pilotprosjektet er i 2021 utvida til å gjelde heile landet, med unntak av Rogaland og Agder (Felleskjøpet).

For bil, båt og campingvogn er det Miljødirektoratet og Skatteetaten som administrerer ordninga. Dei utbetalar òg tilskot. Gjenvinning av dette sparar oss for store mengder farlege miljøgifter og mikroplast. Båt og campingvogn gjev ikkje mykje tilbake i omløp, men kasserte bilar gjev om lag 800kg stål per bilvrak. Bruksverdien for gjenvunne jern og metall er i prinsippet den same som for jomfrueleg materiale (Miljødirektoratet).

Norsk Dekkretur AS har eit landsdekkande system for innsamling, mellomlagring og handsaming av

kasserte dekk. 1/3 av dekk går til materialgjenvinning. Resten blir eksportert eller nytta til sementproduksjon her heime. I samband med sementproduksjon blir 24 % materialgjenvunne og 76 % energigjenvunne (Norsk dekkretur, Årsrapport).

Produsentar og importørar har hatt retursystem for EE-avfall sidan 1999. Dei fleste slike produkt inneheld helse- og miljøskadelege stoff som til dømes PCB, bromerte flammehemmarar og kvikksølv, i varierende mengd. I 1998 slutta bransjen seg til ei avtale med Miljøverndepartementet der dei forplikta seg til å samle inn minst 80% av alt EE-avfall per år. Høg levestandard, kortare levetid på produkt og rask teknologisk utvikling gjer at denne avfallstypen aukar opptil tre gonger så raskt som anna avfall (FHI, Returordningar for avfall og søppel).

Det er i dag strenge krav til kjeldesortering på ein byggeplass. I byggavfall er det ofte snakk om store mengder farleg avfall og ulike avfallstypar som forureina betong, kreosotimpregnert trevirke, EE-avfall, vindauge med PCB eller klorparafinar. Her krevst at det blir utarbeidd ein avfallsplan. Er det snakk om riving og sanering skal det og gjerast ei kartlegging av farleg avfall og ei miljøsanerings-skildring. Avfallsprodusentar og mottakarar er pliktige til å deklare alt farleg avfall. Desse opplysningane er naudsynte for at den vidare handteringa skal skje på forsvarleg vis.

Biobasert økonomi

Ved større utnytting av bioressursane til produksjon av fôrråvarer, mat og biodrivstoff har me stort potensiale for biobasert verdiskaping. Det er ønskeleg å produsere til dømes drivstoff frå kjelder som ikkje kjem i konflikt med matproduksjon (mais, raps,

Biøkonomi er ein økonomi basert på produksjon og foredling av fornybare biologiske ressursar som skog, jord, husdyr og planter til mat, energi, produkt og material.

sukkerrør), men heller nytte seg av biorest frå skog og jordbruk. Skogsbiomasse kan og nyttast til papirproduksjon, byggematerial og emballasjeproduksjon (NBMU 2019).

Biorest er eit tyntflytande organisk gjødsel som oppstår etter biogassproduksjon av matavfall. Dette kan erstatte kunstgjødsel og inneheld fosfor, som er avgjerande for all matproduksjon i verda. Dette er både god bioøkonomi og sirkulærøkonomi.

På Litveit i Seljord tek Renovest i dag imot 1000-1500 tonn råslam frå regionen. Av dette produserer dei ferdig hygenisert slamkompost til mellom anna jordforbetring innan landbruk. Slammet blir her blanda med bark og flisa hageavfall for rett konsistens. Når komposteringa er i gang blir det utvikla høg varme som drep smittestoffa, altså hygeniserer slammet. Dette blir til eit jordliknande produkt med høgt innhald av organisk materiale.

Det er Mattilsynet som avgjer kvalitetsklasse på sluttproduktet då det er maksimumsgrense for lovleg innhald av tungmetall mg/kg tørrstoff. Det er ofte innhaldet av sink som avgjer kor mange tonn ein kan spreie pr. daa.

Miljøfyrtårn

Fleire verksemder i Vest-Telemark er i dag miljøfyrtårn-sertifiserte. Miljøfyrtårn er eit anerkjend og effektivt verktøy, drifta av Stiftelsen Miljøfyrtårn, for sertifisering og miljøleing. Dette hjelper verksemder å lukkast med grøn omstilling.

Gjennom digitale system jobbar verksemda målretta med å forbetre sine miljøprestasjonar innan områda arbeidsmiljø, avfallshandtering, energibruk, innkjøp og transport. Slik er verksemda med på å oppnå fleire av FN's berekraftsmål.

Over 7000 verksemder er sertifisert som Miljøfyrtårn. Både små og mellomstore enkeltverksemder, men og større konsern og kommunar. Her er tilpassa kriterium for over 80 ulike bransjar som gjer berekraft konkret og lønsamt.

Miljøfyrtårn-sertifisering er anerkjend i Europa og av norske styresmakter ved offentlege innkjøp.

Sertifiseringa er godkjent som miljødokumentasjon i

anbuds kontraktar (Stiftelsen Miljøfyrtårn).

Verdas overforbruksdag – Earth Overshoot Day

Verdas overforbruksdag markerer dagen då me har bruka opp økologiske ressursar og tenester berekna på eit heilt år. Me har bruka meir fram til denne dato enn jorda kan generere på eitt år. Ein kan samanlikne det med å bruke opp heile budsjettet, for så å leve «på kreditt» resten av året. I 2020 var denne dato 22. august på verdsbasis, medan Noreg hadde sin overforbruksdag allereie den 18. april. Grunna koronapandemien kom denne dagen tre veker seinare i 2020 enn tidlegare år. Då verda stengde ned gjekk òg klimagassutsleppa ned, samstundes som forbruk av skog på verdsbasis blei redusert (Earth Overshoot Day).

Ver ein bevisst forbrukar ved å:

- kjeldesortere
- låne eller leige ting du ikkje treng så ofte
- søke kortreiste produkt i fyrste rekke
- sjå etter miljømerka varer
- ta vare på tinga dine, kjøp kvalitet eller brukt og reparer framfor å kjøpe nytt
- kjøp berre det du treng, slik at mindre går til spille
- kjøp varer med emballasje du veit kan gjenvinnast
- auk gjenbruket – det er kult med brukt!
- spør etter varer utan unødvendig emballasje (ein fin måte for butikkane å tenke på miljøet dersom nok folk spør etter det)

Global Footprint Network gjer desse utrekningane ved å dele planetens biokapasitet (mengda økologiske ressursar som jorda er i stand til å generere det året) på det økologiske fotavtrykket vårt (menneskeheitas krav for det året), og multiplisere med 365 dagar i året:

Jordas biokapasitet/menneska sitt økologiske fotavtrykk x 365 = Earth Overshoot Day

Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulær økonomi

I juni 2021 la Klima- og miljødepartementet fram regjeringas strategi for sirkulær økonomi. Visjonen lyder: «Eit samfunn der ressursar blir brukte og brukte om att på effektivt vis i giftfrie krinslaup der dei erstattar uttak av, og produksjon med, nye ressursar.»

Å omstille til meir sirkulær økonomi skal bidra til å nå vedtekne klima- og miljømål og FN's berekraftsmål og samstundes bidra til verdiskaping, langsiktig konkurransevne og sosial rettferd i omstillinga. Omstillinga skal bidra til å redusere tap av naturressursar og hindre at naturressursgrunlaget blir ringare, og doble bruken av sekundære råmaterialar i løpet av dei neste ti åra (Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulærøkonomi).

I tråd med FN's berekraftsmål vil regjeringa halde fokus på ombruk og materialgjenvinning. Tidlegare var energigjenvinning og materialgjenvinning likestilt.

Det skal mellom anna bli enklare å gjenbruke byggevarer, samt fraksjonar som betong og tegl på forsvarleg vis, og ein ser på alternativ for å auke gjenvinning av gips. Det vil bli stilt krav om bruk av sekundære råvarer i produksjon av nye produkt, for å få materialar tilbake i sirkulasjon. Dei innfører umiddelbart krav om utsortering av matavfall og plast frå hushald- og næringsavfall.

Økodesign er eit sentralt tema i strategien, der ein mellom anna ønskjer å sjå på LCA, Life Cycle Analysis. Dette er ein vitskapeleg metode for å berekne miljøpåverknaden til eit produkt i heile si levetid. Samstundes er det viktig korleis eit produkt er utforma og eigna for gjenvinning, at det er lett å reparere, oppgradere, rehabiliter og demontere. Kjemikaliar og smittestoff må vere på lågast mogleg nivå slik at det ikkje øydelegg for materialgjenvinninga.

Regjeringa vil jobbe for at det blir stilt krav til berekraft i heile verdikjeda til eit produkt, og at EUs regelverk for økodesign blir utvida til fleire type produkt. Dei ønskjer å styrke kunnskapen om førebygging av matsvinn hjå forbrukar, i tillegg til å auke tilslutning til bransjeavtala om reduksjon av matsvinn frå statleg,

kommunal og fylkeskommunal sektor.

Regjeringa ønskjer å styrke den allereie eksisterande miljømerkinga (Svanemerket og Miljømerking Norge) som verktøy for sirkulær økonomi. Dette gjer det lettare for oss som forbrukarar å gjere berekraftige val på ein trygg og enkel måte.

Det vil bli utarbeida ein handlingsplan for å auke delen klima- og miljøvenlege offentlege innkjøp og grøn innovasjon. Dei vil støtte oppunder offentleg-privat samarbeid om anskaffingar av innovative løysingar som er tilpassa sirkulær økonomi, i tillegg til at dei tek sikte på å innføre krav som sikrar nullutslepp i offentlege kjøp av personbilar og mindre varebilar frå 2022.

Dei vil no sikre at miljøgifter og andre farlege stoff blir tekne ut av krinslaupet ved å få på plass fleire internasjonale forbod mot bruk av miljøgifter og andre farlege stoff i produkt. Samstundes vil dei bidra i utviklinga av berekraftige kjemikaliar og berekraftig utforming av produkt. Slik kan vi fase ut miljøgifter og stoff som kan vere kreftframkallande, endre arvemateriale, gje reproduksjonsskadar, organskadar og andre alvorlege helseeffektar.

Noreg har gode føresetnader for å ta del i utviklinga i batteriverdikjeda. Dei vil no arbeide for at eit nytt EU-regelverk for batteri skal fremje sirkulær produksjon av batteri i Europa med høg miljøstandard, høg grad av materialgjenvinning og lågt klimafotavtrykk, i tillegg til utfasing av helse- og miljøfarlege kjemikaliar. Her vil me og stø opp under EU sitt arbeid for å syte for at europeisk batteriproduksjon blir basert på ein sosialt og miljømessig berekraftig bruk av mineral og råstoff.

Transport

Utslepp av klimagassar frå transport utgjer ein betydeleg del av samla utslepp i verda. Samstundes er transport av varer og personar ein integrert del av verdiskaping og generelle levevilkår for folk.

Både nasjonal og internasjonal politikk på området har så langt vore å arbeide for å få ned utsleppa gjennom effektivisering av transport-systema og bruk av nye energiberarar, heller enn redusert transport. Tiltak som tek sikte på redusert transport gjennom avgiftspolitikken, får lett ei sosial og/eller geografisk slagside.

Nasjonal politikk knytt til energiberarar

Både nasjonal og internasjonal politikk er i utvikling. Mellom anna har EU nyleg sett meir ambisiøse mål for utsleppsreduksjon og eit nyleg strateginotat (09.12.2020) drøftar og utdjupar tema knytt til klimanøytral transport.

Den nasjonale politikken knytt til energiberarar er t.d. at nye personbilar skal vere utsleppsfrie frå 2025 og nye hurtigbåtar og bilferger skal byggjast for å gå på straum eller hydrogen seinast frå 2025. Overgangen til fossilfri kollektivtransport er i gang og blir forsterka framover.

Transport i Vest-Telemark

I denne klimaplanen blir det teke utgangspunkt i internasjonale målsetjingar om reduksjon av klimagassutslepp og i nasjonale føringar og tiltak. Innanfor desse rammene prøvar me å definere det lokale handlingsromet for denne sektoren.

Kommunane i Vest-Telemark har i betydeleg grad spreidd busetjing, noko som til dels er knytt til utnytting av ressursgrunlaget. Sidan det i praksis ikkje finst kollektivtilbod for lokale reiser – utanom skulekøytinga – er folk avhengige av privatbil. Også i tettstadene er det utbreidd bruk av privatbil og her kan det vere eit potensial for meir sykkel og gange gjennom utbygging av GS og fortetting av busetjinga i sentruma.

Verdiskapinga innanfor reiselivet har stor tyding for alle kommunane i Vest-Telemark og reiselivet genererer transport, i all hovudsak gjennom individuelle reiser. Det er ikkje tilgjengeleg statistikk som kvantifiserer dei lokale klimagassutsleppa. Den nasjonale statistikken brote ned på kommunenivå tek med seg all trafikk i ein kommune, også gjennomgangstrafikk (E134) med mykje tungbil. Dei berekna utsleppa blir då ikkje representative for lokalt skapte utslepp.

For eventuelt å få nøyaktig statistikk må drivstoff-forbruk registrerast. Dette kan vere mogleg for kommunar og føretak som regelmessig registrerer dette.

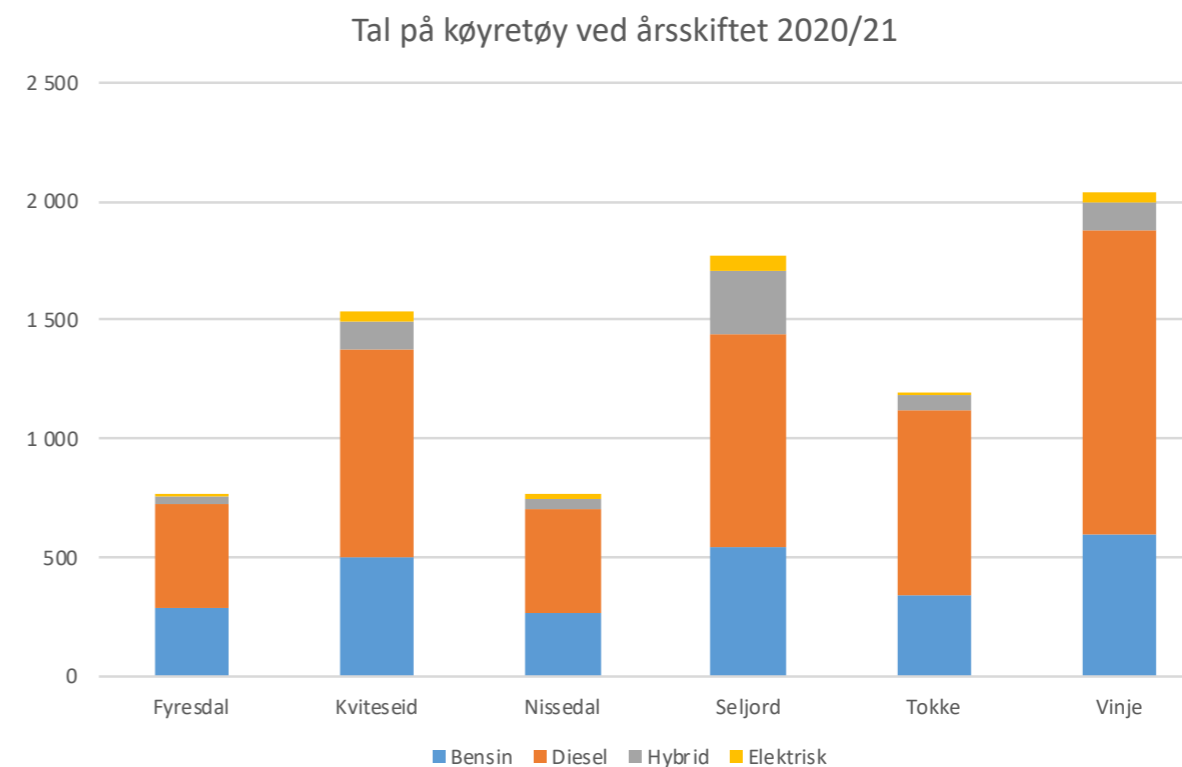
Tilnærminga i denne planen er difor å bruke indirekte indikatorar for status og for å måle utviklinga:

1. Køyretøystatistikk for drivstoff-type/energiberar.
  - a. Status ved årsskiftet 20/21
  - b. Nyregistrert 2020
2. Tilgang på ladeinfrastruktur inkl. kapasitet i straumnettet
3. Tilgang på andre klimanøytrale drivstofftypar

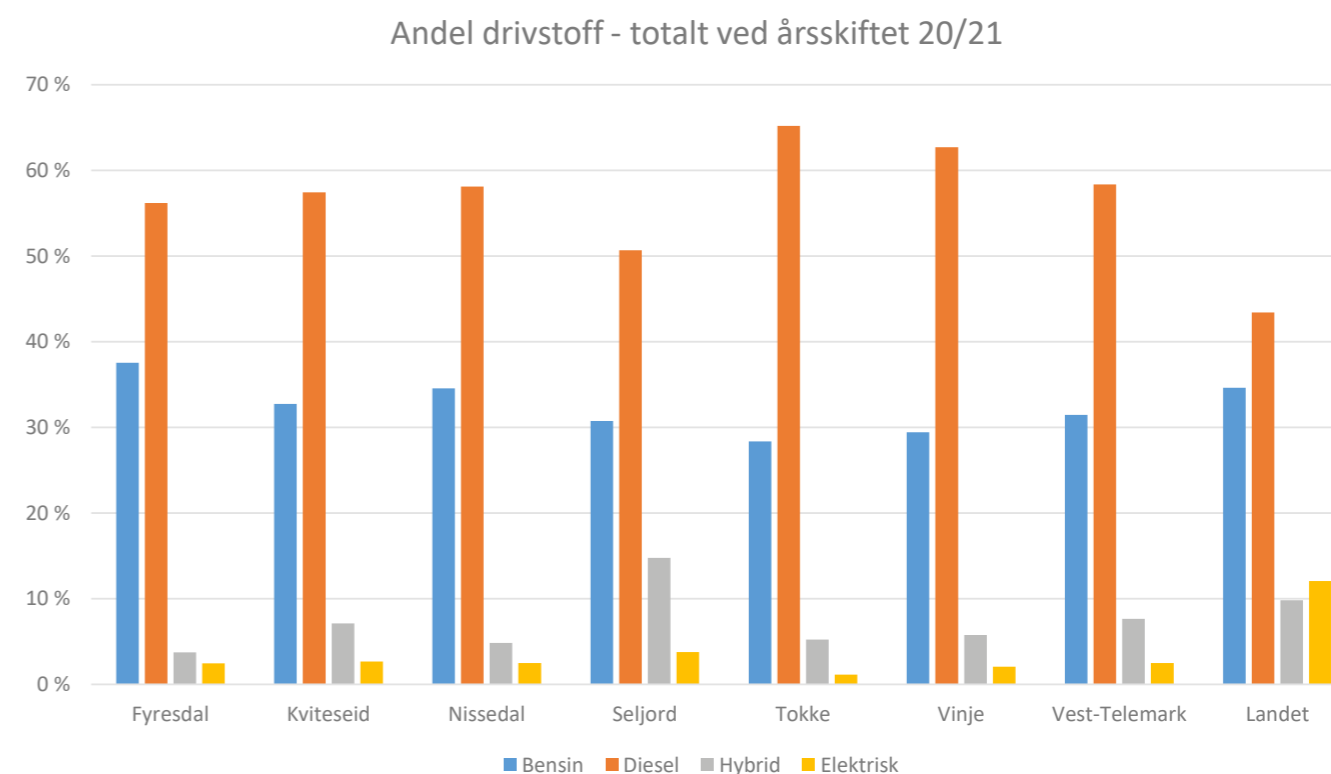
Handlingsromet lokalt, det vil seie lokale tiltak som kan bidra til å få ned utslepp av klimagassar, blir konsentrert om følgjande:

1. Tilrettelegging for og tilgang på ladeinfrastruktur og fylling av hydrogen og biogass (flytande og komprimert)
2. Kommunane sin innkjøpspolitikk for bil (innfasingstempo for utsleppsfrie bilar)
3. Lokale informasjons- og motivasjonstiltak (bedrifter, privatpersonar)

Status for nokre indikatorar per årsskiftet 2020/21

Køyretøypark ved årsskiftet 2020/21

Oversikt ladeinfrastruktur pr. kommune:

Ladeinfrastruktur - offentlig tilgjengelig	Normal (type 2)	Hurtig (over 50KW)		Lyn (over 150KW)	Tesla
		CCS	CHAdeMo		
Fyresdal					
Fyresdal sentrum		1		1	
Nissedal					
Treungen	2	1		1	
Tokke					
Høydalsmo	1	1		1	4
Dalen	5	1		1	
Kviteseid					
Kviteseid sentrum	2	1		1	
Vrådal	x	x		x	x
Seljord					
Nutheim	4				(11KW) 2
Shell	4	2		2	
CircleK	2	2		2	
Vinje					
Haukeliset	4	2		2	
Haukeli/Edland	2	8		4	
Åmot	2	3		3	12
Rauland	x	x		x	x

Dette er det som finst av offentlig tilgjengelig ladeinfrastruktur hausten 2021. Dette er ein marknad i utvikling og vidare utbygging og kapasitetsauke skjer på initiativ frå både kommersielle og offentlege aktørar. Bedrifter og kommunale bygg legg meir og meir til rette for lading. For fastbuande og til dels hyttteeigarar vil lading heime/på hytta oftast vere det mest økonomiske.

Kollektivtrafikk og ekspressbuss

Tilbodet innanfor kollektivtrafikk er svært avgrensa. Det viktigaste tilbodet er ekspressbussrutene og enkelte lokalruter som korresponderer med desse.

For å kunne nytte togtilbodet (Sørlandsbanen) må ein i dei fleste tilfelle bruke privatbil til stasjonen for å ha naudsynt fleksibilitet.

Folketal og busettingsstruktur tilseier at det ikkje er grunnlag for eit omfattande fast rutetilbod og at det mest aktuelle er bruk av fleksiruter for å kome til kommunesentrum og knutepunkt for ekspressrutene.

Etablering av kollektivknutepunkt med moglegheit for parkering (bil og sykkel) på sentrale stader og viktige kryss er avgjerande for å få opp kollektivandelen av personreiser.

Vestfold og Telemark fylkeskommune har vedteke at all kollektivtrafikk skal vere fossilfri innan utgangen av 2026.

Fossilfrie energikjelder for store køyretøy

På dei store trafikkårene gjennom Vest-Telemark er det stor andel tungbil som køyrer lange avstandar.

Me har difor vår del av ansvaret for at det blir teke initiativ til og faktisk bygd ut infrastruktur for klimanøytrale energikjelder.

Elektrisk

Bussar og distribusjonsbilar på batteristraum er no på veg inn i marknaden, men førebels for lokale ruter og lokal køyring. Dette vil likevel kome for fullt i løpet av få år og vil krevje ladeinfrastruktur langs dei nasjonale transportårene. I vårt tilfelle handlar det særleg om E134, RV36, RV41 og RV9.

Infrastruktur for hydrogen og gass

Det er for tida ingen fyllestasjonar for hydrogen eller biogass i vårt område og dette er heller ikkje aktuelt no. Køyretøy med motorar som kan bruke klimanøytralt drivstoff er på veg inn i marknaden og er særleg aktuelle på lengre avstandar og der ladestopp må unngåast (eks. persontransport).

Utvikling av infrastruktur

Det er nå lagt fram stortingsmelding om klima som m.a. omhandlar infrastruktur og utvikling av nye energiløysingar. Det mest sannsynlege scenariet for utvikling av infrastruktur vil også framover vere ei blanding av marknadssdrivne investeringar og offentlig stimuli gjennom Enova. Styrken i den offentlege medverknaden vil sterkt påverke takta i infrastrukturutbygginga i våre kommunar.

Foto: Kristin Person

Oppsummert om utslepp frå transport i Vest-Telemark

Utslepp av klimagassar er ein direkte funksjon av forbruket av fossilt drivstoff. Forbruket av fossilt drivstoff og også annan energibruk, blir påverka av mange faktorar. Viss ein her ser vekk frå energiberar og ser på energibruk generelt, ser me at denne speglar av viktige strukturar i samfunna.

Me kan mellom anna liste opp følgjande faktorar:

- Busettingsmønster
- Lokalisering av bedrifter/arbeidsplassar
- Lokalisering av sosiale/kulturelle arenaer og deltaking i samfunnet
- Veg-infrastrukturen. Kvalitet, utforming og typar

Eit ønskje om å redusere utslepp/energibruk frå transport vil fort kollidere med andre politiske mål om variert (i stor grad spreidd) busetting og mest mogleg aktiv deltaking i samfunns- og næringsliv for befolkninga. Overgang til andre energiformer vil gradvis få ned utsleppa av klimagassar. For mindre bilar er det sannsynleg at elektrisitet vil dominere. For store bilar er biletet meir samansett og det vil trengast lade- og fyllealternativ for alle aktuelle energitypar.

Innkjøp

Miljøkrav i innkjøp er avgjerande for å nå målsetjingar om utsleppsreduksjon, energibehov og andre miljøfaktorar. Det er mange innkjøpssituasjonar og dermed også mange fagområde og organisasjonsnivå som må vere oppdatert på relevante krav og motiverte for å konkretisere krava.

Dette kapitlet har mest fokus på offentleg innkjøp, men innhaldet har i høg grad relevans også for private verksemder sjølv om det temaet ikkje blir dekt med egne tiltak.

Miljøkrav i offentlege kjøp

Det er kjøpar som definerer krava til det som skal kjøpast inn, men krava må vere relevante og ikkje diskriminere på forhold som ikkje er sakleg grunngeve. I offentlege innkjøp kan ein fritt legge vekt på andre kriterium enn til dømes pris. I tillegg kan ein for pris/kostnad til dømes definere ein livsløpskostnad som kan favorisere produkt med lang levetid eller som let seg reparere m.m.

Det er fullt mogleg å legge inn miljøkrav i eit offentlig kjøp. Dette kan vere konkrete minimumskrav for at eit produkt skal vere aktuelt. Det kan også vere eit moment som blir vekta saman med andre moment (pris, kvalitet).

Det er no vanleg/obligatorisk å ta med innslag av miljøelement i offentlege innkjøp, både i rammeavtaler og i meir spesifikke kjøp. VT-kommunane samarbeider med andre både om rammeavtaler og om enkeltkjøp gjennom Telemark innkjøpssamarbeid, lokalisert til Midt-Telemark kommune (Bø). Også mindre kommunar kan bruke innkjøpsmakta meir medvite, spesielt i store avtaler. For rammeavtaler, som ofte varar i fleire år, bør det leggjast inn opsjonar for å tilpasse avtalene til nye løysingar og naturlege miljøkrav.

Eventuelle miljøkrav må difor inn i førebuingarbeidet når rammeavtaler skal fornyast eller nye skal inngåast. Skal miljøkrava ha effekt, må dei sjølvstøtt tilleggjast vekt og ikkje berre stå som «pynt».

Dei største innkjøpsområda i kommunane er bygg og anlegg, både investering og drift. I tillegg er kjøp av bilar eit område med klimaavtrykk. Det er fullt mogleg å vere innovativ i krava, men i praksis vil krav måtte avstemmast mot det som er tilgjengeleg i marknaden. Det er difor viktig at dei som definerer krav og kjøper inn har god kunnskap om teknologi og produkt. I større bygg- og anleggsprosjekt vil kommunane

vanlegvis bruke eksterne rådgjevingsfirma med spesialistar på ulike fag.

Det er lov, og ved vanskelege kjøp ofte svært lurt, å ha dialog med leverandørar for å avklare moglegheiter, meirkostnadar, miljøvinst og anna før innkjøp blir gjort.

Miljøvennlege innkjøp

Kommunane sine innkjøp må ta omsyn til dei generelle krava i lovverk og elles. Praktiseringa av miljøkrav vil kunne ha økonomiske konsekvensar. Det er difor viktig at tematikken er kjend både administrativt og politisk og at vektlegging av klima/miljø har formell godkjenning som retningsgjevande for arbeidet. Spesielt større investeringsprosjekt kan ha langvarige effektar. Generelt må kommunane i aukande grad innrette sin innkjøpspraksis slik at den bidreg til å redusere skadeleg miljøpåverknad og fremjer klimavenlege løysingar. Det er viktig med grundig behovsavklaring og vurdering av alternativ som gjenbruk, kjøp av brukt og/eller reparasjon.

Dette bør konkretiserast i eit eige dokument til hjelp i det praktiske innkjøpsarbeidet og for prosjekt/tiltak med langsiktige konsekvensar. Alle ønskjer å praktisere miljøvennlege innkjøp, og praktisk rettleiing kan hjelpe og effektivisere dei konkrete vurderingane.

Enøk

ENØK er eit av fleire punkt som kan sokne inn under kommunale verkemiddel, og som kan vere god symbolpolitikk for eiga verksemd, og til inspirasjon for andre. Kommunane er ein stor aktør, og eig og driftar mykje bygningsmasse og installasjonar, og ein kan raskt ta grep og innføre synlege tiltak.

ENØK-tiltak handlar om å spare energi der ein kan, og målet er å redusere ressursbruken på både produksjon og forbruk, utan at det går ut over komforten.

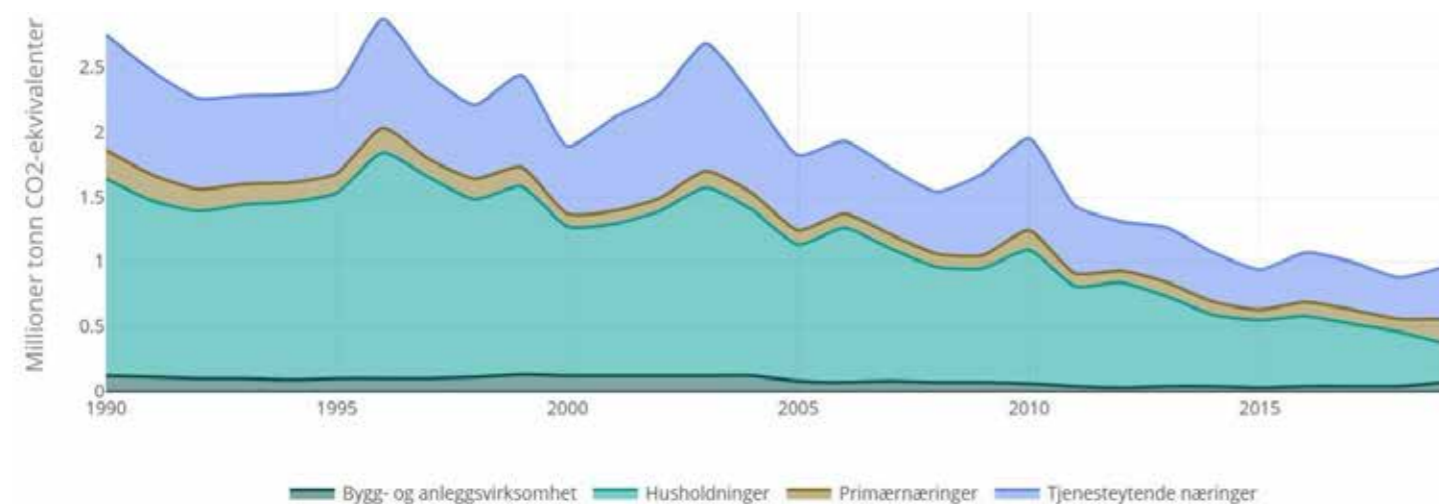
ENØK-tiltak krev oftast ei investering, men det er tiltak det kan vere mykje å spare på og som har ein lett målbar økonomisk effekt.

Fokuset på ENØK-tiltak auka markant etter oljekrisa på 1970-talet, og har fram til i dag fått eit stadig aukande fokus. Sidan 1990 har dei direkte utsleppa frå oppvarming av bygg gått ned med 65 %, og utgjorde i 2019 1,9 % av dei totale utsleppa i Noreg, tilsvarande 0,96 millionar tonn CO₂-ekvivalentar. Energiprising, energikrav i nye bygg og utfasing av oljefyring har hatt mykje å seie, og det er særleg i hushaldningane nedgangen har vore stor.

ENØK-tiltak kan vere energiteknisk og/eller energieffektiviserande, der sistnemnde er det mest effektive. Energitekniske tiltak kan vere reint tekniske og industrielle tiltak, som å utnytte kraft og restenergi betre, utvikle mindre energikrevjande prosessar og produkt, og auke potensialet til eksisterande produkt og så bortetter. Energieffektive tiltak kan vere å utnytte fornybare energikjelder, som sol, vind og bølger. Gode ENØK-tiltak kan vere isolering av bygg, straumsparing med timer, temperaturregulering (nattsinking av temperatur), LED-ljos (særleg i rom som ikkje skal varmast opp), vassbåren varme, installere varmepumpe/solfangar/solceller, energimerking av bygningar og energibrukande gjenstandar og så bortetter. Ved bruk av varmepumpe vil ein få att ein effekt på 3 - 5 gonger så mykje varme som tilført elektrisitet. Ein vil likevel måtte ta høgde for eit noko større ut-

slepp av fluorhaldige gassar, særleg hydrofluorkarbon-gassar til kuldeanlegg, aircondition og varmepumper, 0,93 millionar tonn CO₂-ekvivalentar i 2019. Potensialet for energisparing ved bruk av varmepumpe er estimert til 7,5 TWh innan 2030 – ca 5 TWh i bustadar og 2,5 TWh i yrkesbygg.

I eksisterande bygg har ein ikkje klimavennlege val i byggeprosessen, men ein kan gjere mykje i måten ein brukar husa på. Vedlikehald og materialbruk ved reparasjonar er gode energieffektiviseringstiltak i seg sjølv, og det er mykje ein kan gjere utan store kostnader, samstundes som at utgiftene til oppvarming blir reduserte og komforten aukar. Gamle bygg, både private og offentlege, kan til dømes ha store varmetap frå tak, ytterveggar, golv, glas osv. Etterisolering, utskifting, tetting og temperaturstyring er konkrete tiltak som gjer bygget meir energieffektivt utan at ein mistar husets karakter og historie. Termografering av bygg kan avsløre kuldebruer, trekk og dårleg isolering, og kan og nyttast til å kontrollere effekten av eventuelle tiltak. Eit tjukkare isolasjonslag vil gje større temperaturforskjellar mellom inne og ute – naturleg nok – men ein må og ta høgde for utfordringane kring kondens i bygningsmassa, og syte for at ventilasjon av fukt og forureining ikkje blir forringa.

Utslepp av klimagassar frå oppvarming av bygg 1990 - 2019.

ENØK-fokus ved nybygg

Skal ein setje opp nye bustadhus i dag er det auka etterspurnad etter t.d. passivhus eller plusshus. Passivhus har om lag 25 % av energibehovet til eit vanleg hus, der ein har fokusert på isolering, ventilasjon og varmegjenvinning for å halde energiforbruket så lågt som råd. Plusshus er i tillegg konstruert til å produsere meir energi i husets levetid enn det går med på å produsere, drifte og til slutt rive det. Sjølv om utnyttinga av solenergi har vore lita her til lands, då me har lita solinnstråling og eit noko ugunstig klima, vil det bli ei viktig energikjelde med nye byggt tekniske krav for framtidig husbygging. Som eit apropos er solenergi som treffer jorda 15 000 gonger større enn heile verdas energiforbruk.

Passivhus er eit godt steg på vegen, men plusshus er målet.

Foto: Colourbox.com

Utdjuping av FNs berekraftsmål

Kommunane i Vest-Telemark har vald å fokusere særskild på desse berekraftsmåla, med utvalde delmål:

2 UTRYDDE SVOLT

BEREKRAFTSMÅL 2 - UTRYDDE SVOLT

Utrydde svolt, oppnå matsikkerheit og betre ernæring, og fremje berekraftig landbruk

- 2.3) Innan 2030 doble produktiviteten og inntektene til småskala matprodusentar, særleg kvinner, urfolk, familiebruk, husdyrnomadar og fiskarar, mellom anna gjennom sikker og lik tilgang til jord, andre produksjonsressursar og innsatsmiddel, kunnskap, finansielle tenester, marknader og moglegheiter for verdi-auke og for sysselsetjing utanfor landbruket
- 2.4) Innan 2030 sikre at det finst berekraftige system for matproduksjon, og innføre robuste metodar som gjev auka produktivitet og produksjon, som bidreg til å halde oppe økosystema, som styrkjer evna til å tilpasse seg til klimaendringar, ekstremvêr, tørke, flaumar og andre katastrofar, og som gradvis fører til betre kvalitet på areal og jord
- 2.5) Innan 2020 halde oppe det genetiske mangfaldet av frø, kulturplanter, husdyr og ville artar som er i slekt med dei, mellom anna gjennom veldrivne og rikhaldige frø- og plantesamlingar nasjonalt, regionalt og internasjonalt, og fremje tilgang til og ei rettferdig og likeverdig fordeling av dei goda som følgjer av bruk av genressursar og tilhøyrande tradisjonell kunnskap, i tråd med internasjonal semje

7 REIN ENERGI TIL ALLE

BEREKRAFTSMÅL 7 - REIN ENERGI TIL ALLE

Sikre tilgang til påliteleg, berekraftig og moderne energi til ein overkomeleg pris

- 7.2) Innan 2030 auke prosentdelen fornybar energi i det samla energiforbruket i verda vesentleg

11 BEREKRAFTIGE BYAR OG LOKALSAMFUNN

BEREKRAFTSMÅL 11 - BEREKRAFTIGE BYAR OG LOKALSAMFUNN

Gjere byar og lokalsamfunn inkluderande, trygge, robuste og berekraftige

- 11.4) Styrkje innsatsen for å verne om og sikre kultur- og naturarven i verda
- 11.b) Innan 2020 oppnå ein vesentleg auke i talet på byar og lokalsamfunn som vedtek ein integrert politikk og gjennomfører planar med sikte på inkludering, betre ressursbruk, avgrensing av og tilpassing til klimaendringar og evne til å stå imot og handtere katastrofar, og dessutan utvikle og setje i verk eit heilskapleg system for risikostyring og katastrofehandtering på alle nivå, i tråd med Sendai-rammeverket for katastrofeberedskap for 2015–2030

BEREKRAFTSMÅL 12 – ANSVARLEG FORBRUK OG PRODUKSJON

Sikre berekraftige forbruks- og produksjonsmønster

- 12.2) Innan 2030 oppnå berekraftig forvaltning og effektiv bruk av naturressursar
- 12.3 Innan 2030 halvere matsvinn per innbyggjar på verdsbasis, både i detaljhandelen og blant forbrukarar, og redusere svinn i produksjons- og forsyningskjeda, inkludert svinn etter innhausting
- 12.5 Innan 2030 redusere avfallsmengda vesentleg gjennom førebygging, reduksjon, attvinning av materiale og ombruk
- 12.7) Fremje berekraftige ordningar for offentlege innkjøp, i samsvar med politikk og prioriteringar i dei enkelte landa
- 12.8 Innan 2030 sikre at alle menneske i heile verda har relevant informasjon om og forståing av berekraftig utvikling og eit levesett som er i harmoni med naturen

BEREKRAFTSMÅL 13 – STOPPE KLIMAENDRINGANE

Handle omgåande for å motarbeide klimaendringane og konsekvensane av dei (basert på ei erkjenning av at FN's rammekonvensjon om klimaendring er det viktigaste internasjonale og mellomstatlege forumet for forhandlingar om globale tiltak mot klimaendringar)

- 13.1) Styrkje evna til å stå imot og tilpasse seg til klimarelaterte farar og naturkatastrofar i alle land
- 13.2 Innarbeide tiltak mot klimaendringar i politikk, strategiar og planlegging på nasjonalt nivå
- 13.3 Styrkje evna enkeltpersonar og institusjonar har til å redusere klimagassutslepp, tilpasse seg til og redusere konsekvensane av klimaendringar og varsle tidleg, og dessutan styrkje utdanninga og bevisstgjeringa om dette

BEREKRAFTSMÅL 17 – SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLA

Styrkje gjennomføringsmidla og fornye globale partnerskap for berekraftig utvikling

- 17.14) Oppnå ein meir samstemt og heilskapleg politikk for berekraftig utvikling
- 17.17) Stimulere til og fremje velfungerande partnerskap i det offentlege, mellom det offentlege og det private og i det sivile samfunnet som byggjer på erfaringar med partnerskapa og ressursstrategiar

Vest-Telemark – ein region med berekraftig framtid

Foto: Kristin Person

Arealforvaltning

MÅL: Ta vare på naturen gjennom berekraftig arealforvaltning

TILTAK OG ANSVAR:

- Utarbeide arealrekneskap for å få oversikt over verdifulle og karbonrike areal og sikre desse i arealplanlegginga. Ansvarlege: kommunane
- Tiltak for å auke kunnskapsgrunnlaget om naturmangfaldet i regionen er naudsynt for å sikre god arealforvaltning. Kommunane må følgje opp det nasjonale kartleggingsprosjektet til Miljødirektoratet – Naturtypekartlegging (NiN-kartlegging)¹. Kommunane kan kome med innspel til område med utbyggingspress der ein kan forvente viktige naturtypar og/eller sjeldne artar. Innspel kan sendast til Statsforvaltaren via ein eigen innmeldingsportal. Ansvarlege: kommunane
- Ta vare på viktig natur (våtmark, myr, kantvegetasjon, skog) som kan avgrense effektane av klimaendringane i arealplanlegginga, i tråd med nasjonale planretningslinjer for kommunal og regional planlegging. Ansvarlege: kommunane
- Kommunane skal bidra i det nasjonale myrrestaureringsprosjektet til Miljødirektoratet og Statsforvaltaren. Ansvarlege: kommunane
- Kommunane skal arbeide med å fase ut bruk av torv i tråd med føringar frå Klima- og miljødepartementet om utfasing av torv for private innan 2025 og gartnerindustrien innan 2030. Ansvarlege: kommunane
- Utsette slått av vegkantane på kommunale vegar med biologisk mangfald, spesielt artsrike vegkantear med slåtteengflora, orkidear og/eller sjeldne planteartar. Ansvarlege: kommunane
- Tiltak for å redusere og avgrense spreinga av framande artar oppført på den nasjonale fremmedartslista. Spesielt i høve renovasjon (rett handtering av framande artar og informasjon til innbyggjarane), og drift og vedlikehald av kommunale vegar og eigedom. Ansvarleg: kommunane

Jordbruk

MÅL: Auka verdiskaping og berekraftig jordbruk.

TILTAK OG ANSVAR:

- Etablere eit fleirårig tverrkommunalt prosjekt i regi av Vest-Telemarkrådet og landbruksforvaltinga i Vest-Telemarkkommunane: for å rettleie og bistå gardbrukarar til mellom anna å:
  - forbetre agronomisk praksis som gjev lågare klimagassutslepp (døme: endra jordarbeiding, betre drenering, grøfting, hindre jordpakking).
  - oppnå klimavenleg føring av husdyr, spesielt drøvtyggarar, gjennom kompetansetiltak knytt til tydinga av grovførkvalitet ved bruk av beite og optimal førsamansetting.
  - ta i bruk ny teknologi som gjev lågare klimafotavtrykk (døme: gjødslingsteknologi, presisjonslandbruk, biogassproduksjon, robotar/dronar osv.).
  - satse på klimavenlege driftsformer, oppretthalde og om naudsynt auke avlings- og produksjonsnivået for å redusere import av jordbruksvarer.
  - auke dekar godt drenert jord (også leigejord) ved å oppretthalde og styrke planleggings- og rådgjevings- tilbodet om drenering.
  - ta i bruk utmarksbeite i område med tilgjengelege ressursar.
  - organisere jordleigeforhold som gjev minst mogleg transport.
  - bruke drivstoff med lågt klimafotavtrykk på landbruksmaskiner.
  - gjennomføre energieffektivisering av bygningsmassen i landbruket.
  - arrangere kurs i energieffektiv køyring av landbruksmaskiner.
- Arealbruksplanar som inkluderer beitebruksplanar. Ansvarlege: kommunane
- Utsette slått av vegkantar på kommunale vegar for å ta vare på det biologiske mangfaldet. Ansvarlege: kommunane
- Landbruksforvaltinga og organisasjonane i landbruket skal stimulere og informere om dyrking av frukt og grønt ved samarbeid mellom produsentar, landbruksrådgjevinga og verkemiddelapparatet.
- Landbruksforvaltinga og organisasjonane skal stimulere til auka produksjon og sal av lokalmat i Vest-Telemark.
- Gjennomføre informasjons- og haldningstiltak for å auke gjenvinning av plast frå landbruket. Ansvarlege: kommunane og renovasjonsselskapa.
- Landbruket er sjølv ein stor byggherre, og bør ha som målsetjing å bygge med fornybare materialar.

Skogbruk

MÅL: Minimere avskoging og auke det totale opptaket av klimagassar

TILTAK OG ANSVAR:

- Betre oppfølging av foryngingsplikta, og auka fokus på rådgjeving kring skogskjøtsel. Ansvarlege: kommunane
- Følgje opp etterslepet på manglande utført ungskogpleie. Ansvarlege: kommunane og AT Skog
- Avgrense utbygging på skogareal, med særleg vekt på skog med høg bonitet. Ansvarlege: kommunane
- Rettleie skogeigarar til å drive stadtilpassa skogplanting, mellom anna ved tilpassa treslag til bonitet og bytte treslag på rotemark. Ansvarlege: kommunane
- Ta vare på store samanhengande skog- og utmarksområde i tillegg til jordbruksareal og berekraftig dyrkbar jord i planprosessar. Ansvarlege: kommunane

Sirkulærøkonomi og avfall

MÅL: Frå verdilaust til verdifullt

TILTAK OG ANSVAR:

- Vere rollemodellar ved å minke matsvinn og auke kjeldesorteringsgraden i eiga verksemd. Det skal bli lagt opp til sirkulær bruk av ressursar innanfor alle teneste- og driftsområde for å unngå å skape avfall og for å auke gjenbruket. Ansvarlege: kommunane, næringslivet
- Auke bruk av lokalproduserte matvarer på kommunale einingar. Ansvarlege: kommunane
- Gjennomføre informasjons- og haldningstiltak for å oppnå endra matvanar for å få mindre matsvinn. Oppmode til meir kjøp av lokal mat. Ansvarlege: kommunane, næringslivet, frivillige lag og organisasjonar
- Motivere næringslivet til sirkulær bruk av ressursar innanfor deira område for å unngå å skape avfall og for å auke gjenbruket. Ansvarlege: kommunane og interesseorganisasjonar for næringslivet.
- Støtte oppunder/mobilisere til byttedagar/bruktdagar som blir arrangert av ulike aktørar. Stimulere til reparasjon framfor å kjøpe nytt, legge til rette for dei som ønskjer å satse på dette. Ansvarlege: kommunane, ungdomsråd, næringsliv og frivillige lag og organisasjonar
- Etablere ei betre returordning for landbruksplast for å redusere plastforureining og betre gjenbruket av dette. Ansvarlege: kommunane, renovasjonsselskapa
- Etablere betre returordningar for landbruksmaskiner, traktorar, campingvogner, scooterar, båtar og liknande. Mobilisere til innsamlings- og ryddeaksjonar. Ansvarlege: kommunane, renovasjonsselskapa
- Opprette gjenbruksordning på avfallsstasjonane i kommunane. Til dømes drifte ein container der innbyggjarane kan hente og levere brukbare gjenstandar. Ansvarlege: kommunane og renovasjonsselskapa
- Etablere eit sentralt lager for retur- og gjenbruksordning for brukte skule- og kontormøblar og organisere ei fellesløyse for å digitalisere gjenbruksordninga i og mellom kommunane. Ansvarlege: kommunane
- Gje innbyggjarane kunnskap og praktiske tips for å auke utsorteringsgraden av hushaldningsavfall. Ansvarlege: kommunane og renovasjonsselskapa

Foto: Colourbox

- Sørge for god formidling av avfallsreglane til kommunar, bedrifter og innbyggjarar. Ansvarlege: kommunane og renovasjonsselskapa
- Temadag/grøne veker for gjenbruk og avfall/klima og energi. Ansvarlege: kommunane og renovasjonsselskapa.
- Kommunane må syte for miljøleiving i kommunal verksemd og oppmode/rettleie næringslivet til å innføre miljøleiving. Til dømes ved å miljøsertifisere kommunane og næringslivet i samarbeid med Stiftelsen Miljøfyrtårn eller andre miljøsertifiseringsordningar. Ansvarlege: kommunane og næringsliv
- Kommunane deltek i prosess for Merket for berekraftig reisemål. Ansvarlege: Visit Telemark i samarbeid med Vest-Telemarkrådet, kommunane og reiselivsnæringa.

Transport

MÅL: Reduserte klimagassutslepp frå transport

TILTAK OG ANSVAR:

- Gjere ei nærare vurdering av ladeinfrastruktur/behov inkl. kapasitet på noverande lokasjonar. Ansvarlege: kommunane.
- Nærare vurdering av nettkapasitet brote ned på lokalt (transformator) nivå: offentleg, heimelading og hytteveggen. Ansvarlege: Vest-Telemark Kraftlag og Rauland kraft.
- Kartlegge behov og arbeide for etablering av ladeinfrastruktur for tungbil (buss, lastebil, vogntog) og etablering av fyllestasjonar for hydrogen og biogass. Ansvarlege: kommunane i samarbeid med aktuelle bedrifter.
- Intensivering av arbeidet med infrastrukturinvesteringar, spesielt gjennom å spisse arbeidet med trafikktryggleik og GS-vegar i nærområda for skule og fritidsaktivitetar. Ansvarlege: kommunane
- Redusere køyringa til samlingar og møte for tilsette i kommunane ved å legge tilrette for samkøyring og digitale møte. Ansvarlege: kommunane, bedriftene
- Tilrettelegging og incentivordningar for meir sykling i nærområda, inkludert sykkelparkering og lademoglegheit for elsykkel. Ansvarleg: kommunane

Foto: Kristin Person

Innkjøp

MÅL: Redusert klimaavtrykk frå innkjøp

TILTAK OG ANSVAR:

- Etablere eit fagsamarbeid som skal arbeide for reduksjon av klimagassutslepp (sekundært også redusert energibruk) knytt til bygg og anlegg, basert på tilgjengelege tekniske moglegheiter og økonomi. Ansvarlege: kommunane
- Bruke klimarekneskapan som ein del av kunnskapsgrunnlaget for alle nye kommunale byggeprosjekt og større rehabiliteringsprosjekt. Ansvarlege: kommunane
- Bygg i kommunens regi skal alltid bli vurdert utført i tre (massivtre) eller reisverk av tremateriale, og dette skal gå fram av anbudsgrunnlaget. Ansvarlege: kommunane

Foto: Colourbox

- Etablere prosedyre for behovsvurdering og -avklaring, under dette vurdering av reparasjon eller kjøp av brukte kontormøblar. Ansvarlege: kommunane, bedriftene
- Etablere fagnettverk for kommunar og offentlege og private føretak i Vest-Telemark. Ansvarlege: kommunane.
- Gjennomføre opplæring i bruk av offentleg tilgjengeleg rettleiing (DFØ og liknande) Ansvarleg: Vest-Telemarkrådet
- Leige ekstern fagkompetanse til arbeid med rettleiarar for beste praksis. Opplæring og erfaringsutveksling. Planlagt/regelmessig aktivitet. Ansvarleg: Vest-Telemarkrådet
- Etablere nettverk for innkjøparar i kommunane og offentlege føretak i Vest-Telemark som kan samle erfaring og samarbeide om innkjøp av elbilar som svarar best mogleg til behovet. Ansvarlege: kommunane
- Innarbeide klima- og miljøomsyn i reglar for anskaffingar og kontraktsmalar. Sette krav til miljøsertifiserte leverandørar av varer og tenester, og til lågt klimafotavtrykk. Ansvarlege: kommunane.
- Bruk av energikjelde med lågt klimafotavtrykk skal vurderast i alle kommunale byggeprosjekt og i alle private næringsbygg. Ansvarlege: kommunane, bedriftene
- Sikre forsvarleg kontraktoppfølging av miljøaspekta i avtaler/kontrakter. Ansvarleg: Vest-Telemarkrådet, kommunane og Telemark innkjøpssamarbeid.

Foto: Colourbox

Enøk

MÅL: Redusere energibruk

TILTAK OG ANSVAR:

- Vurdere renovering av eksisterande kommunale bygg framfor nybygg, avgjersle bør takast etter ei heilskapleg vurdering av klimarekneskap og økonomi. Ansvarlege: kommunane
- Vurdere å installere energifleksibel lågtemperatur varmeløysing (vassbåren) basert på fornybare energikjelder med lågt klimafotavtrykk i alle kommunale formålsbygg ved større rehabilitering. Ansvarlege: kommunane, næringslivet og private
- Sørge for informasjon til innbyggjarane om enkle energisparetiltak, oppgraderingar og rehabiliteringstiltak i eigen bustad. Ansvarlege: kommunane
- Tilby rådgjeving om fornybare og energieffektive løysingar, energisparingstiltak og støtteordningar til bustadeigarar og eigarar av private næringsbygg. Ansvarlege: kommunane, Vest-Telemark Kraftlag og Rauland kraft
- Ta i bruk smartstyring av varme og ventilasjon der det er mogleg. Ansvarlege: kommunane, næringslivet og private
- Reparere vasslekkasjar i kommunane for å spare produksjonen av vatn. Ansvarlege: kommunane
- Driftsoptimalisering av drikkevassnett og avløpsnett i kommunane. Ansvarlege: kommunane
- Stimulere til produksjon og bruk av fornybar energi gjennom rådgjeving og tilskot. Ansvarlege: kommunane og ENOVA.
- Bruke sparepærer og skru av ljuset i lokale som ikkje blir nytta. Ansvarlege: kommunane, næringslivet og innbyggjarane
- Auke medvitnet rundt bruken og å spare vassforbruket. Ansvarlege: kommunane, næringslivet og innbyggjarane

Innleiing

Artsdatabanken (26. november 2018). Ordliste. Forklaring på ord brukt i Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge.

Henta ned 3. februar 2021 frå: <https://artsdatabanken.no/Pages/180092/Ordliste>

Bartlett, J., Rusch, G.M., Kyrkjeeide, M.O., Sandvik, H. & Nordén, J. (2020). Carbon storage in Norwegian ecosystems (revised edition). NINA Report 1774b. Norwegian Institute for Nature Research, Trondheim. Henta frå: <https://brage.nina.no/nina-xmloi/handle/11250/2655580>

Departementene (2021). Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulær økonomi. Henta frå: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-ein-gron-sirkular-okonomi/id2861253/>

Hessen, Dag O. (2020). Verden på vippepunktet. Hvor ille kan det bli? Oslo, Res Publica

Hillestad, Margaret E. (2019). Beitemarka - et ukjent karbonlager. Rapport 5–2019. Oslo, AgriAnalyse. Henta frå: Rapport 5 - 2019 Forside. pub (agrianalyse.no)

IPBES (2019). Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services. Henta frå: <https://www.ipbes.net/global-assessment-report-biodiversity-ecosystem-services>

IPCC (2019). Climate Change and Land: An IPCC Special Report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems (Summary for Policymakers). Henta frå: https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2019/08/4.-SPM_Approved_Microsite_FINAL.pdf

Klima- og miljødepartementet (2020). Klima og natur henger sammen. Henta frå: <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/naturmangfold/innsiktsartikler-naturmangfold/klima-og-natur-henger-sammen/id2722684/>

Kommunesektorens organisasjon (2016). Kortreist kvalitet. Hva betyr omstilling til et lavutslippssamfunn for kommunesektoren? KS FoU-prosjekt nr. 154025. Henta frå: <https://www.kortreistkvalitet.no/>

Kyrkjeeide m.fl. (2020). Slik kan vi hjelpe både klima og naturmangfold – samtidig. Henta frå: <https://blogg.forskning.no/plantepressa/slik-kan-vi-hjelpe-bade-klima-og-naturmangfold--samtidig/1777810>

Miljødirektoratet (2021). Sirkulær økonomi. Henta frå: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/avfall/sirkular-okonomi/>

Naturvernforbundet. Skog og skogbruk. Henta frå: <https://naturvernforbundet.no/noa/skog-og-skogbruk/category2154.html>

Vinje, Arne (2020). Store spel. Soga om Vesås i verda. Leikanger, Skald forlag

Arealforvaltning

Bartlett, J., Rusch, G.M., Kyrkjeeide, M.O., Sandvik, H. & Nordén, J. (2020). Carbon storage in Norwegian ecosystems (revised edition). NINA Report 1774b. Trondheim, Norwegian Institute for Nature Research. Henta frå: <https://brage.nina.no/nina-xmloi/handle/11250/2655580>

Bartlett, J., Rusch, G.M., Kyrkjeeide, M.O., Sandvik, H. & Nordén, J. (2020). Karbonlagring i norske økosystemer (revidert utgave). Trondheim, Norsk Institutt for Naturforskning (NINA).

Energifakta Norge. Henta frå: <https://energifaktanorge.no/norsk-energiforsyning/forsyningssikkerhet/>

Hessen, Dag O. (2020). Verden på vippepunktet. Hvor ille kan det bli? Oslo, Res Publica

Håpnes, Arnodd (2020). Nordmenns hyttedrom er naturens mareritt.

Henta frå: <https://www.harvestmagazine.no/pan/hyttebygging-truer-arts-mangfoldet>

IPBES (2019). Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services.

Henta frå: <https://www.ipbes.net/global-assessment-report-biodiversity-ecosystem-services>

NVE (2013). Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022 – Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering. Forenklet utgave – tekstdel og oversiktstabeller. Rapport 72/2013 NVE

Reinertsen, Maria Berg (2021). Med unntak skal landet bygges – og naturen ødelegges. Artikkel i Morgenbladet nr. 25. Oslo, Morgenbladet

Sabima. Naturens drømmekommune. Henta frå: <https://www.sabima.no/naturens-drommekommune/>

Store norske leksikon. Henta frå: <https://snl.no/signalart>

Sverdrup-Thygeson, Anne (2020). På naturens skuldre. Hvordan ti millioner arter redder livet ditt. Oslo, Kagge Forlag

WWF. FNs naturavtale - en ny global avtale for mennesker og natur. Henta frå: <https://www.wwf.no/dyr-og-natur/fns-natur-avtale-en-ny-global-avtale-for-mennesker-og-natur>

Jordbruk

Bergslid, I.K., Flaten, O., Hansen, S., Lyche, A., Ullring, U., Van Oort, B.E.H. (2016) Stofte, driftssystem og klima. NIBIO Rapport, vol. 2, nr. 38. Henta frå: <https://orgprints.org/id/eprint/30193/1/NIBIO%20Rapport%20-%20stofte,%20driftssystem%20og%20klima.pdf>

Blix, Anna. (2018) En hyllest til sauene. Fortellinga om det lille dyret som bygde landet. Oslo, Forlaget Manifest

Cherubini, F., Bright, R.M., Strømman, A.H. (2012). Site-specific global warming potentials of biogenic CO₂ for bioenergy: contributions from carbon fluxes and albedo dynamics. Trondheim, Department of Energy and Process Engineering, Norwegian University of Science and Technology (NTNU). Henta frå: https://www.researchgate.net/publication/258310231_Site-specific_global_warming_potentials_of_biogenic_CO2_for_bioenergy_Contributions_from_carbon_fluxes_and_albedo_dynamics

Gjengedal, Mari (2020). Et jordbrukspolitisk manifest. Ti punkter for jordbruket vi virkelig trenger. Røyst, 2020 (nr. 13) (<https://www.royst.no/post/et-jordbrukspolitisk-manifest>)

Gåsvatn, Kari. (2019). Geriljahagen. Oslo, Flux Forlag

Gåsvatn, Kari. (2021). Kutt i utslipp er ikke nok. Nationen, 23. januar 2021 (Internett). Henta 3. februar 2021 frå: <https://www.nationen.no/motkultur/gasvatn-i-helga/kutt-i-utslipp-er-ikke-nok/>

Budsjettnemnda for jordbruket 16.04.2021. Utredning nr. 3. Resultatkontrollen for gjennomføring av landbrukspolitikken. Oppdatert 18.5. Henta frå: https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/grunnlagsmateriale-til-jordbruksforhandlingene/_attachment/inline/af4e716f-bcc8-4ee5-93f1-a1d6431f2160:46772ce38b176dedf632176f63fa3edba15da7b6/UT-3-2021%20Resultatkontrollen_Oppdatert%2018.5.pdf

Hessen, Dag. (2016). Landskap i endring. Oslo, Pax forlag

Hillestad, Margaret E. (2019). Beitemarka - et ukjent karbonlager. Rapport 5–2019. Oslo, AgriAnalyse Henta frå: Rapport 5 - 2019 Forside. pub (agrianalyse.no)

IPES FOOD. (2020). COVID-19 and the crisis in food systems: Symptoms, causes, and potential solutions. Henta frå: http://www.ipes-food.org/_img/upload/files/COVID-19_CommuniqueEN%283%29.pdf

Landbrukets klimaplan 2021-2030. (2019). Henta frå: <https://www.statsforvalteren.no/contentassets/c55716dd4c014eb0b02be1076ad18a70/landbrukets-klimaplan-2021-2030-1.pdf>

Landbruks- og matdepartementet. (30. november 2020). Omsatte lokalmat og drikke for 12 milliarder. Lasta ned 3. februar 2021 frå: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/omsatte-lokalmat-og-drikke-for-12-milliarder/id2787987/>

Meld. St. 9 (2011–2012). Landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords.

Meld. St. 11 (2016–2017). Endring og utvikling— En fremtidsrettet jordbruksproduksjon.

Meld. St. 13 (2020–2021). Klimaplan for 2021–2030.

Miljødirektoratet. (2016). Mye kan gjøres for å bevare viktige pollinatorer.

Henta frå <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2016/februar-2016/mye-kan-gjores-for-a-bevare-viktige-pollinatorer/>

NIBIO. Husdyr genetiske ressurser. Lasta ned 3. februar 2021 frå: <https://www.nibio.no/tema/mat/husdyr-genetiske-ressurser>

NIBIO. Karbonbinding i jord. Lasta ned 5. februar 2021 frå: <https://www.nibio.no/tema/miljo/tiltaksveileder-for-landbruket/til-tak-mot-klimagassutslipp-fra-landbruket/karbonbinding-i-jord>

Norsk institutt for naturforskning. (2010). Naturbeitemark. Høyt artsmangfold der natur og kultur møtes. Henta frå: <https://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/prosjektark/2010/Bratli%20Naturbeitemark%20ARKO-faktaark2010.pdf>

Rasse, D., Økland, I., Bárcena, T.G., Riley, H., Martinsen, V., Sturite, I., Jøner, E., O'Toole, A., Øpstad, S., Cottis, T., Budai, A. (2019). Muligheter og utfordringer for økt karbonbinding i jordbruksjord. NIBIO Rapport, vol. 5, nr. 36. Henta frå: https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmloi/bitstream/handle/11250/2591077/NIBIO_RAPPORT_2019_5_36.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Rekdal, Yngve. (2019). Utmarka har meir å by på. Seterpolitisk melding 2019. Alliansen Ny Landbrukspolitikk

Rekdal, Yngve. (2020). Utmarksbeite må brukast. Nationen, 28. mai 2020 (Internett).

Henta 5. februar 2021 frå: <https://www.nationen.no/motkultur/kronikk/utmarksbeite-ma-brukast/>

Jordbruk (framhald)

Sabima. Blomster og bier vil ha dyr på beite. Lasta ned 3. februar 2021 frå: <https://www.sabima.no/blomster-og-bier-vil-ha-dyr-pa-beite/>

Sabima. Naturmangfold. Lasta ned 3. februar 2021 frå: <https://www.sabima.no/hva-er-naturmangfold/>

Sickel, H., Abrahamsen, R.K., Lunnan, T. & Ohlson, M. (2013). «Variasjoner i fettsyresammensetning og innhold av sekundære plante-metabolitter i melk fra utmarksbeiter i fjellet». Husdyrforsøksmøtet 2013: 112-114
Henta frå http://www.umb.no/statisk/husdyrforsoksmoter/2013/5_6.pdf

Svardal, S. og Haugen, I. (2020). Korleis vidareutvikle berekrafta i norske matproduksjonssystem? Ei utgreiing til jordbruksoppgjering 2020. TF-rapport nr. 541, 2020. Bø i Telemark, Telemarksforsking

Sæther, N. A. H. og Holene, A. C. (2021). Status for rasene omfattet av «Produksjonstilskudd for bevaringsverdige husdyrraser» 2020. Grunnlagstall og problemstillinger fra Norsk genressurssenter. NIBIO Rapport, vol. 7, nr. 42.
Henta frå: <https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/2660746>

Sæther, N.A.H., Holene, A. C., Fjellstad, K. B., Rasmussen, M., Wallin, H. G. (2020). Nøkkeltall fra Norsk genressurssenter 2019. Status for bevaringsverdige husdyr, skogtrær og nytteplanter. NIBIO Rapport, vol. 6, nr. 107.
Henta frå: <https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/2660746>

Totland, Ø., Hovstad, K.A., Ødegaard, F., Åström, J. (2013). Kunnskapsstatus for insektpollinering i Norge – betydningen av det komplekse samspillet mellom planter og insekter. Trondheim, Artsdatabanken
Henta frå Kunnskapsstatus_for_insektpollinering_i_Norge (artsdatabanken.no)

Utviklingsfondet (2012). Hva skal vi spise i framtiden og hvordan skal vi produsere det? Utviklingsfondets sultrapport 2012.
Henta frå: https://www.utviklingsfondet.no/files/uf/documents/Rapporter/SULT_2012.pdf

Vik, J., Zahl-Thanem, A., Almaas, E.H. (2017) Virksomme virkemidler? En analyse av budsjettstøtte og oppnåelse av politiske mål for jordbruket. Trondheim, RURALIS - Institutt for rural- og regionalforskning

Skogbruk

i Vern eller bruk av skog som klimatiltak. Miljødirektoratet, Landbruksdirektoratet, Norsk institutt for bioøkonomi. M519, 2016.

ii Stortingsmelding 13 og Miljødirektoratet. Klima- og miljødepartementet, 2021.

iii Skog – en viktig del av klimaløsningen. Norges skogeierforbund, Norskog og Statskog, 2018.

iv Skog – en viktig del av klimaløsningen. Norges skogeierforbund, Norskog og Statskog, 2018.

v Klimakur 2030. Miljødirektoratet rapport M-1625, 2020.

vii Skog – en viktig del av klimaløsningen. Norges skogeierforbund, Norskog og Statskog, 2018.

vii Klimatiltak og utslippsbaner mot 2030 – Kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling. Miljødirektoratet rapport M-386, 2015.

viii Bioressursane i Telemark –Eit unytta potensial for verdiskaping. Bioøkonomi Telemark, rapport 001-2016.

ix SSB

x Skogbruket i Vestfold og Telemark – Årsmelding 2020, Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, 2020.

xi Naturindeks for Norge 2020 –Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA-rapport 1886, 2020.

xii Natur for livet – Norsk handlingsprogram for naturmangfold. St. mld. 14, Klima- og miljødepartementet, 2015.

xiii Miljøindikator 1.3.6 - Miljøstatus for Norge (miljødirektoratet.no)

xiv Skogbruket i Vestfold og Telemark – Årsmelding 2020, Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, 2020.

xv Evaluering av norsk skogvern i 2016 –Dekning av mål for skogvernet og behov for supplerende vern. NINA-rapport 1352. 2017

xvi Natur for livet – Norsk handlingsprogram for naturmangfold. St. mld. 14. Klima- og miljødepartementet, 2015.

xvii Skogbruket i Vestfold og Telemark – Årsmelding 2020, Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, 2020.

xviii Skogbruket i Vestfold og Telemark – Årsmelding 2020, Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, 2020.

xix 7 gode grunner til å bruke tre som byggemateriale, Tekna:
<https://www.tekna.no/kurs/innhold/7-gode-grunner-til-a-bruke-tre-som-byggemateriale/>

xx Klima- og energiplan for Kviteseid kommune, 2010.

xxi Skog – en viktig del av klimaløsningen. Norges skogeierforbund, Norskog og Statskog, 2018.

xxii Skogbruket i Vestfold og Telemark – Årsmelding 2019, Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, 2019.

xxiii Skog – en viktig del av klimaløsningen. Norges skogeierforbund, Norskog og Statskog, 2018.

xxiv Skog – en viktig del av klimaløsningen. Norges skogeierforbund, Norskog og Statskog, 2018.

xxv Landbrukets klimaplan 2021 – 2030. Norges bondelag, 2019.

xxvi Skog – en viktig del av klimaløsningen. Norges skogeierforbund, Norskog og Statskog, 2018.

xxvii Skog – en viktig del av klimaløsningen. Norges skogeierforbund, Norskog og Statskog, 2018.

xxviii Biokull er et effektivt tiltak i landbruket, NIBIO POP Vol. 6 No. 43, 2020

xxix Biokull er et effektivt tiltak i landbruket, NIBIO POP Vol. 6 No. 43, 2020

xxx Biokull er et effektivt tiltak i landbruket, NIBIO POP Vol. 6 No. 43, 2020

xxxi Biokull – karbonlagring og jordforbedring - ppt laste ned (slideplayer.no)

xxxii Vern eller bruk av skog som klimatiltak. Miljødirektoratet, Landbruksdirektoratet, Norsk institutt for bioøkonomi. M519, 2016.

xxxiii Klimakur 2030. Miljødirektoratet rapport M-1625, 2020.

xxxiv Skogbruket i Vestfold og Telemark – Årsmelding 2020. Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, 2020.

xxxv Klimatiltak og utslippsbaner mot 2030 – Kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling. Miljødirektoratet rapport M-386, 2015.

xxxvi Klimakur 2030. Miljødirektoratet rapport M-1625, 2020.

xxxvii Vern eller bruk av skog som klimatiltak. Miljødirektoratet, Landbruksdirektoratet, Norsk institutt for bioøkonomi. M519, 2016.

Sirkulærøkonomi og avfall

1. Grunnprinsippa: <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/forurensning/sirkular-okonomi/hva-er-sirkular-okonomi/id2701032/> The circular economy – A wealth of flows, Ken Webster 2017
2. Sirkulærøkonomi definisjon: KS, publisert 24.09.2018
<https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/miljo/sirkular-okonomi-og-avfallspolitikk/hva-er-sirkular-okonomi/>
3. Illustrasjon Sirkulær økonomi
<https://www.dr-glennhole.org/overgang-til-sirkulaer-okonomi-krever-nye-forretningsmodeller-og-incentiver/>
4. Circularity gap report Norway 2020: <https://www.circularity-gap.world/norway> (Lasta ned frå Circularaty-gap.world)
5. Avfallspyramiden illustrasjon: Avfallshierarkiet, Retursamarbeidet LOOP
6. Anskaffelsesloven: <https://lovdata.no/lov/1999-07-16-69/56>
7. Plukkanalyser
8. Cradle to cradle: Cradle to Cradle - Remaking the way we make things, Michael Braungart og William McDonough 2009
<https://mcdonough.com/cradle-to-cradle/>
9. Miljøstatus – Miljødirektoratet. Miljøindikator 4.3.2 Seksjon for avfall og gjenvinning 28.02.2021: <https://miljostatus.miljo-direktoratet.no/miljomal/forurensning/miljomal-4.3/miljoindikator-4.3.2/>
<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/avfall/>
10. EUs rammedirektiv for avfall: Europa har fått nye avfallsdirektiv Publisert 25.mai av Sara Wilsgaard
<https://avfallnorge.no/bransjen/nyheter/europa-har-f%C3%A5tt-nye-avfallsdirektiv>
EUs rammedirektiv for avfall sett ambisiøse krav
Endring av rammedirektivet for avfall (del av pakke sirkulær økonomi)
Directive of the European Parliament and of the Council (EU) 2018/851 amending Directive 2008/98/EC on waste (EØS-notat 08.10.2020)
<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2014/des/endring-av-rammedirektivet-for-avfall-del-av-pakke-sirkular-okonomi/id2502169/>
11. Materialgjenvinning: <https://www.grontpunkt.no/gjenvinning/metalleballasje/>
12. Renovasjon i Vest-Telemark:
SSB kommundefakta 2020 <https://www.ssb.no/kommundefakta>
<https://www.grontpunkt.no/gjenvinning/plastemballasje-fra-husholdninger/>
<https://www.grontpunkt.no/om-oss/fakta-og-tall/>
<https://www.returkraft.no/om-returkraft>
<https://www.borregaard.no/Nyheter/Nytt-energigjenvinningsanlegg-reduserer-oljeforbruket-ved-Borregaard-Fabriker-med-ca-20-000-tonn>

Sirkulærøkonomi og avfall (framhald)

12. <https://www.tekniskaverken.se/miljo/energiatervinning-och-avfallsimport/avfallsimport/>
<https://www.sirkel.no/om-sirkel/>
<https://www.glasopor.no/>
13. Returordninger:
<https://lovdata.no/forskrift/2004-06-01-930/§7-5>
<https://www.grontpunkt.no/gjenvinning/plastemballasje-naeringsliv-landbruk/>
<https://www.felleskjopet.no/pilotprosjekt-innhenting-av-landbruksplast/>
<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/avfall/vrakpant/>
Norsk dekkretur årspapport 2020 <http://tibemag.no/norskdekkretur/2020/8/>
<https://www.fhi.no/ml/avfall-og-soppel/info-kommune-og-naring/returordninger-for-avfall-og-soppel/>
14. Biobasert verdiskaping-framtidsperspektiver, NBMU 2019: <https://www.nmbu.no/download/file/fid/41944>
15. Miljøfyrtårn: <https://www.miljofyrtarn.no/virksomhet/om-oss/dette-er-miljofyrtarn/>
16. Earth overshoot day: <https://www.overshootday.org/about-earth-overshoot-day/>
17. Nasjonal strategi for ein grønn, sirkulær økonomi: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonalt-strategi-for-ein-gron-sirkular-okonomi/id2861253/> (Lasta ned frå regjeringa.no)

Enøk

- i Kraftproduksjon - Energifakta Norge
- ii Forsyningssikkerhet - Energifakta Norge
- iii Tokke vannkraftverk (statkraft.no)
- iv Vinje vannkraftverk (statkraft.no)
- v Songa vannkraftverk (statkraft.no)
- vi Sundsbarm - Skagerak Kraft
- vii NVE Atlas
- viii Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022

Vest-Telemarkrådet
2022

SAKSFRAMLEGG

Trafikktryggleik - høyring om nullvisjonsplan

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	110/22	01.09.2022
Kommunestyre	59/22	15.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Seljord kommune stør utkast til nullvisjonsplan.

Innleiing og fakta:

I februar 2021 vedtok Vest-Telemarkrådet at ein «*startar opp arbeidet med å lage ein plan med visjonen "Null skadde og drepne ved motorisert ferdsel i Vest-Telemark"*». Bakgrunnen var dåverande lensmann Sigrid Dahl si orientering i Vest-Telemarkrådet 17. november 2020.

Ei arbeidsgruppe med deltakarar frå Vest-Telemarkrådet, kommunane og politiet har arbeidd fram planen. Frå Seljord kommune har Sveinung Gåra sitte i arbeidsgruppa.

I møte i Vest-Telemarktinget 19. april 2022 vart det vedteke å sende planen på høyring, med frist 31.8 (Seljord kommune har fått utvida frist for å få saka handsama politisk).

Fakta:

Ei viktig avgrensing i denne planen er at den skal forsterke og målrette innsatsen og samle oss om nokre felles ambisjonar og tiltak. Planen skal ikkje erstatte eller overta for det gode arbeidet som skjer i kommunane og i frivillige lag og organisasjonar i dag.

Planen skildrar korleis arbeidet med nullvisjon og trafikktryggleik er organisert – frå nasjonalt nivå til lokalt nivå. Ei fordeling av ansvar og framlegg til korleis ein følgjer opp denne nullvisjonsplanen er omtala. Politisk og administrativ leiing i kommunane, Vest-Telemarkrådet og fylkeskommunen er viktige aktørar.

Planen legg opp til tre fellestiltak:

1. Bruke og utvikle haldningskampanjar retta mot ungdom og unge vaksne
2. Regional skyssordning på kveld og helg – «Trygt heim»
3. Innføre ordninga «nullvisjon Vest-Telemark», etter modell frå Agder

I Seljord har planen vore på høyring til SU/FAU i barnehagar og skular, Ungdomsråd og andre råd og utval, med høyringsfrist 10. august. Det kom ikkje inn høyringsvar.

Vurdering:

Fellestiltak nr. 1: Bruke og utvikle haldningskampanjar retta mot ungdom og unge vaksne

Tiltaket støttast. Tiltaket er bra og at det gjerast i samarbeid med dei lokale SLT-kontaktane, gjer at ein får lokal forankring og gjennomføringa i kommunane blir lettare. Ikkje minst blir kampanjane målretta mot der ein kjenner «kor skoen trykker» i kommunane.

Fellestiltak nr. 2: Regional skyssordning på kveld og helg – «Trygt heim»

Tiltaket støttast. Både Tokke, Fyresdal og Vinje har ordninga «heim for ein 50-lapp» frå før. Det gjeld berre transport innan eigen kommune. Nullvisjonsplanen i Vest-Telemark legg opp til ei ordning frå «trygt heim» på tvers av kommunane i regionen. Her kan ein tenkje ein kombinasjon av transport over kommunegrensar og kommunevise ordningar («trygt heim for ein 50-lapp»). Ein ser føre seg eit samarbeid med Fylkeskommunen og moglege flexiruter. Ungdom har relasjonar og kontaktar på tvers av kommunegrensar og effekten av tiltak for transport innan eigen kommune er ikkje eit fullgodt tilbod.

Fellestiltak nr. 3: Innføre ordninga «nullvisjon Vest-Telemark», etter modell frå Agder

Tiltaket støttast. Tiltaket inneber å opprette ei regional stilling som skal arbeide i prosjektet «nullvisjon i Vest-Telemark». Bruk av og samarbeid med SLT-koordinatorane vil her vere viktig. Det kan vere eit alternativ å «spleise» på ein av dei lokale SLT-koordinatorane som får delar av stillinga til ei koordinatorrolla i arbeidet på regionnivå.

Det har i dei andre kommunane også vore diskutert andre tiltak i tillegg til desse tre. Blant anna har kommunedirektøren i Tokke foreslått at kommunen arrangerer eit større rusfritt arrangement i året som også opnar for ungdom frå nabokommunane. Om alle kommunane hadde teke ansvar for å arrangere eit slikt arrangement i året eller annakvart år, ville ungdommen i regionen fått mange rusfrie arrangement årleg.

Konklusjon:

Rådmannen anbefaler Seljord kommune å støtte planen slik den ligg føre.

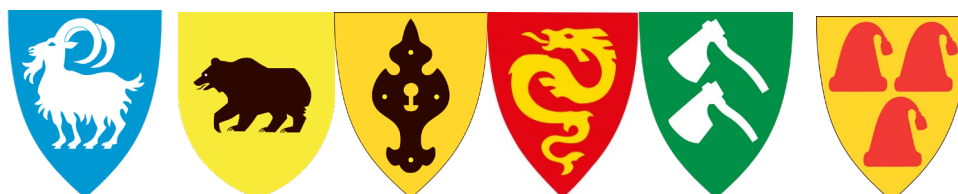
Vedlegg

1 Nullvisjonsplan høyring

Høringsutkast med frist 31. august 2022

Vest-Telemarkrådet

VISJON:

**NULL DREPNE OG SKADDE VED
BRUK AV MOTORISERTE
KØYRETØY I VEST-TELEMARK**

Innhold:

1. Bakgrunn og mål
2. Organisering av det førebyggjande arbeidet i dag
3. Oppfølging av arbeidet
4. Fakta og statistikk
5. Fellestiltak

1. BAKGRUNN OG MÅL**Bakgrunn for arbeidet**

Vest-Telemark har opplevd fleire alvorlege ulykker, både på vatn, på heia og etter vegen.

På eit møte i Vest-Telemarkrådet i november 2020, utfordra politiet politikarane: Lat oss samlast om ein visjon om null drepne og skadde ved bruk av motoriserte køyretøy i Vest-Telemark!

Arbeidsgruppe

Ei arbeidsgruppe med deltakarar frå Vest-Telemarkrådet, kommunane og politiet har arbeidd fram dette dokumentet. Nullvisjonen var tema på regionalt møte mellom ungdomsråda våren 2021. Ein nullvisjonskveld med arbeidsgruppa, kommunane, politiet og representantar frå ungdomsråda og frivilligheten vart arrangert 2. mars 2022, og her kom det mange gode innspel. Kompetansesenter Rus - region sør (KORUS Sør) har kome med nyttige attendemeldingar i prosessen.

Arbeidsgruppa består av:

Silje Hagen, Vinje kommune
 Erlend Takle Nesland, Tokke kommune
 Hilde Martini Momrak, Fyresdal kommune
 Elin Fjalestad Nissedal kommune
 Bjørn Nordskog, Kviteseid kommune
 Sveinung Gåra, Seljord kommune
 Trond Neri Flothyl, Politiet
 Bjørn Håvard Olsen, Politiet
 Espen Mellbye Larsen, Politiet
 Johannes Rindal, Vest-Telemarkrådet

Nissedal kommune høyrer til Vestmar politidistrikt. I det vidare arbeidet er det viktig å involvere begge dei to politidistrikta i arbeidet.

Handsaming og høyring

Arbeidsgruppa tilrår at dokumentet blir handsama i Vest-Telemarktinget 19. april og deretter lagt ut på open høyring. Det er naturleg med lokalpolitisk handsaming i kommunestyre og ungdomsråd som ein del av høyringa. Arbeidsgruppa meiner det er viktig at samarbeidsutval og foreldreutval for skule og barnehage og FFU (Forum for utdanning) i kommunane får uttale seg om planen. Planen blir òg sendt på høyring til relevante frivillige lag og organisasjonar i Vest-Telemark og til dei to vidaregåande skulane i regionen. Nullvisjonsplanen blir lagt fram til endeleg vedtak i Vest-Telemarkrådet 18. oktober.

Målet med nullvisjonsplanen

Målet med nullvisjonsplanen er å samle Vest-Telemark som region kring ein felles visjon og nokre fellestiltak og ambisjonar. Gjennom dette sikrar vi at vi jobbar samordna og målretta med teamet og spelar på lag for å skape gode haldningar og handlingar.

Dette dokumentet er eit bidrag til ei forsterka satsing for å oppnå nullvisjonen i Vest-Telemark.

Avgrensning: Det gjerast mykje godt arbeid i kommunane og i frivillige lag og organisasjonar i dag, knytt til trafikktryggleik og risikoatferd blant innbyggjarar i regionen i dag. Planen omhandlar ikkje dette.

2. Organisering av det førebyggjande arbeidet i dag: *frå nasjonalt til lokalt*

Om den nasjonale nullvisjonen

Stortinget vedtok ein nasjonal nullvisjon i 2002. Dette er ein visjon om ingen drepne eller hardt skadde i vegtrafikken, men er òg førande for trafikktryggleiksarbeidet når det gjeld alle transportformer.

Heilt sidan 1970 har det vore drive eit målretta trafikktryggleiksarbeid, noko som har gjeve gode resultat. Antal drepne er redusert frå 560 i 1970 til under 100 dei to siste åra. Tett samarbeid mellom aktørar på alle nivå er mykje av forklaringa på den positive utviklinga.

Nullvisjonen er både ein etisk vegvisar og ei retningslinje for det vidare trafikktryggleiksarbeidet i Noreg. Det overordna målet er at transportsystemet, transportmidla og regelverket skal utformast på ein måte som fremjar trafikksikker adferd hos trafikantane.

[Ny nasjonal plan for trafikktryggleik](#) 2022-2023 vart lagt fram 11. mars 2022.

Fylkeskommunen si rolle

Fylkeskommunen har ansvar for å samordne alt [trafikktryggleiksarbeidet i fylket](#), i tillegg til sjølve ansvaret for trafikktryggleiken på fylkesvegane. Oppfølginga av arbeidet ligg i fylket sitt trafikktryggleigsutval (FTU)

FTU er eit sjølvstendig utval i fylkeskommunen. Utvalet blir leia av leiar for hovudutval for samferdsel og består av til saman 5 politikarar. I tillegg kjem konsultative medlemar frå Trygg Trafikk, Politiet, Statens Vegvesen, Statsforvaltaren, Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund og administrasjonen i fylkeskommunen.

Fylkeskommunen skal i løpet av 2022/2023 utarbeide ny plan for trafikktryggleik.

Trafikksikker kommune

Ordninga [trafikksikker kommune](#) er eit verktøy for å systematisere arbeidet knytt til trafikktryggleik i kommunane. Ordninga blir administrert av Trygg Trafikk, som (re)sertifiserar kommunane. Det er utarbeidd ein rettleiar til hjelp for kommunane som skal gjennom prosessen med sertifisering, og kriterium for dei ulike einingane i kommunen.

Trafikksikker kommune er eit kvalitetsstempel for kommunen som viser at det blir arbeidd systematisk, heilskapeleg og at gode rutinar er på plass. Det overordna kravet er at kommunen har ein trafikktryggleiksplan.

I vår region er alle 6 kommunane godkjent som trafikksikker kommune.

SLT-arbeidet

SLT står for **S**amordning av **L**okale rus- og kriminalitetsforebyggjande **T**iltak. [Modellen](#) skal vere et hjelpemiddel for å samordne tiltak for barn og unge. Det er mange enkeltpersonar og instansar som bidreg i arbeidet, og modellen gjer det enklare å koordinere informasjon, kunnskap og ressursar.

Sekretariatet for konfliktrådene (Sfk) har det nasjonale ansvaret for fagleg oppfølging og støtte til SLT-samarbeidet i kommunene.

Oversikt over dei kommunale SLT-koordinatorane (pr. 05.04.2022)

Fyresdal	Nina Breivik
Kviteseid	
Nissedal	Elin Fjalestad
Seljord	Sveinung Gåra
Tokke	
Vinje	Silje Hagen

Kommunane organiserer seg litt ulikt, men politirådet er ofte styringsgruppe for arbeidet. I tillegg er det grupper/møtepunkt på koordinerende og utøvande nivå i den enkelte kommune.

3. Oppfølging av arbeidet

Oppfølging av arbeidet

Arbeidet med nullvisjon må vere godt forankra i den ein skilde kommune, både politisk og administrativt. Temaet er sektorovergripande, og må pregast av samarbeid og felles innsats. Det er kommunane i samarbeid med frivillig sektor som må drive dette arbeidet i det daglege. Frivillig sektor gjer ein kjempeinnsats på feltet, og det er viktig at det gode arbeidet blir teke vare på og utvikla.

Politisk og administrativ leiing i kommunen har ansvar for at:

- Temaet skal omtalast i samfunnsdelen av kommuneplanen, og ansvar for oppfølging forankrast tydeleg i handlingsprogrammet.
- Det er innarbeidd opplegg knytt til nullvisjon og trafikktryggleik i årshjul i barnehage og skule
- Planverket knytt til SLT-arbeid og handlingsplan for trafikktryggleik er oppdatert
- Temaet trafikktryggleik og nullvisjon vert særskilt omtalt i kommunen si årsmelding.
- Nullvisjon og trafikktryggleik er årleg eit tema i politiråd
- At det blir innkalt til årlege kontaktmøte mellom frivilligheita og kommunane om korleis ein kan samarbeide om trafikktryggleik og nullvisjon, og vurdere bruk av samarbeidsavtaler for å konkretisere samarbeidet.

Vest-Telemarkrådet kan bidra til å sette temaet på dagsorden i ulike regionale fora:

- Årleg tema på møte i Vest-Telemarktinget
- Tema på regional samling med ungdomsråda
- Regional nullvisjonskveld annakvart år, med frivillig sektor, ungdomsråd, politiet, kommunane og andre samarbeidspartnarar.

Fylkeskommunen er ein viktig aktør i det vidare arbeidet. Dei har eit overordna ansvar for trafikktryggleik, samstundes som dei har ansvar for vidaregåande opplæring og kollektivtrafikk, som er to sentrale område i det vidare arbeidet. Det er ei regional forventning om at fylkeskommunen blir ein aktiv medspelar for å realisere nullvisjonen i Vest-Telemark.

SLT - nav og arbeidsgruppe

Dei lokale SLT-koordinatorane er sentrale i arbeidet, og bør utgjere arbeidsgruppe for å koordinere det vidare arbeidet på regionalt nivå. Arbeidet må vere forankra i dei kommunale styringsgruppene for SLT-arbeidet.

Utvalet som har utarbeidd denne planen og SLT-koordinatorane skal årleg møtast og ta ei vurdering på om dokumentet skal oppdaterast med ny statistikk / nye tiltak. På dette møtet skal oppfølginga av nullvisjonen eigenevaluerast etter mal frå KS sin [retteleiar](#) for folkehelseprogrammet. Referat frå møtet skal leggjast fram som ei referatsak for kommunestyra.

UngDataundersøkinga gjev viktig informasjon om situasjonen for unge i våre kommunar. Fleire av kommunane i Vest-Telemark deltek òg i tilleggsundersøkinga Ungdata+. Fram mot neste Ungdata-undersøking skal SLT-koordinatorane vurdere å leggje inn felles spørsmål som er relevante for nullvisjonsarbeidet.

Eksempel frå Åseral kommune:

Medlemar av kommunestyret oppmodar i korte [Facebook-videoar](#) innbyggjarane om å ikkje kombinere rus og køyring. Ei utfordring til kommunestyra i Vest-Telemark!

Gode rollemodellar og førebilete - foreldregenerasjonen er viktig!

I følge KORUS har føresette sine haldningar, rusvanar og evne til å setje fornuftige grenser mykje å seie for ungdom sin eigen relasjon til rusmidlar. Knytt til transport handler det og mykje om kva oppførsel og handlingar som er akseptable i ruspåverka tilstand. For mange unge er foreldra dei viktigaste støttespelarane når det oppstår problem av ulike slag. Dei trekkjer fram samtalar med ungdom om rus før dei eventuelt får eigne erfaringar, som eit viktig førebyggjande tiltak. Difor er føresette ei viktig målgruppe i arbeidet med nullvisjonen. Kommunikasjon og dialog mellom føresette når det gjeld haldningar og handlingar knytt til rus og køyring kan bidra til å skape gode og varige endringar, og er eit tema som må vere på dagsorden på dei arenaene føresette møtast, til dømes foreldremøte. Regionalt er det ein ambisjon å arrangere eit digitalt storforeldremøte om temaet kvart skuleår. Foreldrenettverk gir trygge rammer og bidreg til samhold og "felles ansvar" for ungdom i nærmiljøet. I slike fora kan ein drøfte haldningar og grenser med andre foreldre.

Media - å nå ut med utfordringar og gode tiltak

Media er ein viktig medspelar for å nå ut med budskapet. Spesielt viktig er det å profilere det positive arbeidet som skjer, samstundes som utfordringane knytt til temaet óg må løftast fram.

Ungdomane var positive til arrangementet på flystripe. Knut Homme (t.v.), Kristian Skomedal, Magnus Momrak-Haugen, Gaute Teksle, Olev Momrak-Haugen. Foto: Knut Magne Momrak

- Ein kan berre tenkje seg kor gale det er viss ein køyrer i 60 km/t

Ferdsel på veg var temaet på flyplassen i Fyresdal laurdagen. Eitt av måla var å fremje kunnskap om naudetatanes og sivile si rolle når bilulukka inntreff.

Knud Magne Momrak
Publisert: 13.05.2019 14:42 Sist oppdatert: 16:49

(Frå VTB 13.5.2019)

4. Fakta og statistikk

Registrerte lovbrøt knytt til motoriserte køyretøy i Vest-Telemark

Antall saker Statistikkgruppe	År			
	2020	2021	2022	Totalsum
8548 Bilansvarsloven	3			3
8901 PÅVIRKET/BERUSET (§ 22,1.LEDD)	38	29	11	78
8902 PÅVIRKET/BERUSET MED PERSONSKADE (§ 22,1.LEDD)	1	1		2
8903 PÅVIRKET/BERUSET MED MATERIELL SKADE (§ 22,1.LEDD)		3	1	4
8904 PERSONSKADE (§ 3)	16	8	6	30
8908 OVERLATELSES MEDVIRKNING (§ 17,2. LEDD)	2	2	1	5
8919 PLIKTER V/TRAFIKKUEHELL (§ 12)	6	2	2	10
Totalsum	66	45	21	132

Antall saker Måned	År			
	2020	2021	2022	Totalsum
Januar	2	4	6	12
Februar	10	1	7	18
Mars	2	2	6	10
April	2	2	2	6
Mai	8	7		15
Juni	9	6		15
Juli	5	3		8
August	9	5		14
September	5	2		7
Oktober	4	1		5
November	3	4		7
Desember	7	8		15
Totalsum	66	45	21	132

Frå Politiet si database 6.april 2022

Tala syner ein betydeleg nedgong i antalet som er teke for lovbrød frå 2020 til 2021, men tala for 2022 ser ut til å bli minst på 2020-nivå.

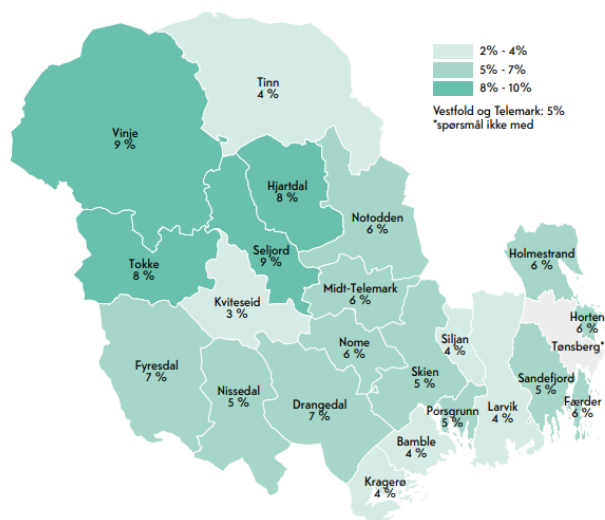
Bil

I ei undersøking frå Norstat på oppdrag frå forsikringsselskapet Frende, som vart publisert i mars 2022, kjem det fram at Vestfold og Telemark er det fylket der flest synest det er greitt å bryte fartsgrensa, med heile 70 % av dei spurte.

I UngData-undersøkinga rapporterer 27% av ungdom ved Vest-Telemark vidaregåande skule (2021) at dei har vore veldig redd på grunn av farleg køyring, som passasjer i ein bil kor andre unge har vore sjåfør. 10 % av ungdomsskuleelevane svarar det same. Samtidig svarar om lag like mange av dei spurde at dei har sagt ifrå om farleg køyring og bedt sjåføren dempe farten. 11,3 % av dei spurde har vore passasjer i ein bil kor andre unge har vore sjåfør, der føraren har vore ruspåverka. 2,1 % rapporterer om det same på ungdomsskulen.

Figur 8.11. Sittet på med ruspåvirket sjåfør

Prosentandel bosatt i den aktuelle kommunen som har sittet på med ruspåvirket sjåfør minst én gang det siste året. Vestfold og Telemark 2021. 8. trinn-Vg3. * = spørsmål ikke med.

Frå UngData – tal samla for uskule og vgs

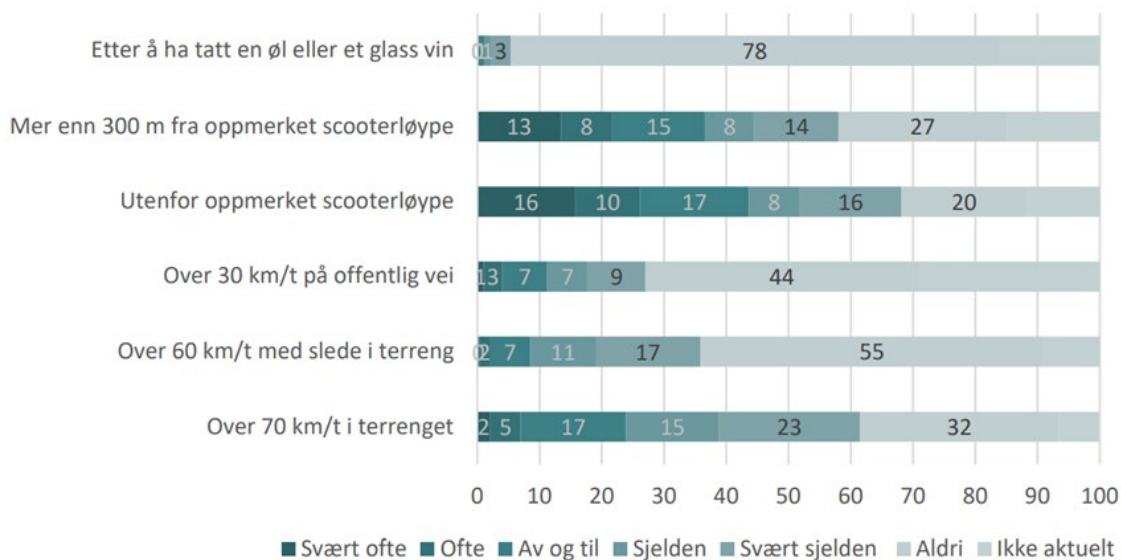
Båt

Kombinasjonen rus, fart, mørke og manglande vest gjer at ulykker med fritidsbåt lett får eit alvorleg utfall. I perioden 2014 til 2020 mista heile 193 personar livet i fritidsbåtulykker i Noreg. Det gjev eit snitt på 27 personar pr. år. Ifølgje tal frå Sjøfartsdirektoratet var minst ti av dei 20 omkomne i ulykkene i 2020 påverka av alkohol/rus. Høg fart blei nemnt i ei av sakene. I 2019 var det åtte personar som omkom i fritidsbåtulykker. Truleg er det mørketal sidan ein del av dei omkomne ikkje blei obdusert og nokre aldri funne. I tillegg er det hendingar som blir feilrapportert eller ikkje rapportert.

Snøscooter

Transportøkonomisk institutt gjennomførte i 2017 undersøkingsa [Bruk av snøscooter i Norge \(toi.no\)](#). Der kjem det fram at om lag kvar fjerde person (24 %) av dei spurde av og til, ofte eller svært ofte køyrer over 70 km/t i terrenget. Det er svært få som seier at dei av og til eller ofte køyrer over 30 km/t på offentlig veg (ca. 10 %). Fire av ti svarar at dei ofte eller svært ofte køyrer utanfor oppmerka løype. Det er få som svarer at dei køyrer etter inntak av alkohol.

Figur 21: Svarfordeling på spørsmål om hvordan og hvor man kjører snøscooter. Prosent, N=4582.

Leik, laussnøkøyring og køyring i bratte fjellsider er populært hos ungdom og unge vaksne. Slik køyring i kombinasjon med høg fart er forbunden med høgare risiko for uhell og personskade. Utdringane ved ei personskade på scooter, til dømes at ulykka skjer ute i terrenget og langt frå veg, gjer at følgene av ulykka kan bli store. AMK møter utfordringar med å få innhenta riktige helseopplysningar i samband med slike hendingar, truleg kan dette sjåast i samanheng ved at politiet då vil bli involvert.

Det er lite forskning og statistikk når det gjeld bruk av snøscooter i Noreg, og behov for meir fakta kring dette temaet.

5. FELLESTILTAK

Fellestiltak og oppfølging av sjølve nullvisjonsplanen blir forankra i Vest-Telemarkrådet.

FELLESTILTAK 1: BRUKE OG UTVIKLE HALDNINGSKAMPANJAR RETTA MOT UNGDOM OG UNGE VAKSNE

Bakgrunn

Den opprinnelege Sei ifrå-kampanja starta i Sogn og Fjordane og Hordaland på slutten av 90-talet. Kampanjen var ein kombinasjon av å arbeide for å få ungdommane sjølve til å ta ansvar og seie frå, samtidig som politiet intensiverte kontrollverksemda si for å luke ut dei såkalla "verstingane". Denne var svært vellukka og er mellom anna [evaluert av Transportøkonomisk Institutt \(TØI\)](#). TØI meinte ein kunne sjå ein nedgang på 25% i talet drepne eller hardt skada unge i bil, i alderen 16-24 år, som ein direkte effekt av kampanjen.

Andre regionar, mellom anna Telemark, har seinare kopierte denne kampanjen, men då nytta meir som ei informasjonskampanje i skulen. TØI er tydeleg på at dette ikkje har hatt samme effekt som den opprinnelege kampanjen, der ein kombinerte haldningsarbeid hjå ungdomane med styrkt kontrollverksemd frå politiet.

I [evalueringa av kampanjen i Telemark](#) (tidleg 2000-talet) er det verdt å merke seg to moment:

1) Kampanjen varte for kort tid til at ein kunne lese klare effektar ut av den. Det som var tydeleg med Sei ifrå-kampanjen i Sogn og Fjordane var effekten over tid.

Side 6 evalueringsrapport Telemark:

"En annen forklaring kan være at kampanjen var virksom i for kort tid i Telemark. En tidligere evaluering av "Sei ifrå!" kampanjen i Sogn og Fjordane viste at effekten av denne kom først etter tre års kampanjedrift, og forsterket seg ytterligere etter 5 års virksomhet. "Sei ifrå!" kampanjen i Telemark var i praksis virksom i 2 ½ år, og dette kan ha vært et for kort tidsrom til at virkningen gav seg utslag i reduserte skadetall for målgruppen".

2) Ungdommane i Vest-Telemark var negative til kampanjen

For oss i Vest-Telemark er det òg sentralt å merke seg at ungdommane knytt til Vest-Telemark vgs gjennomgåande gav ei mer negativ vurdering av kampanjen enn elevar ved dei andre vidaregåande skulane i Telemark som deltok, og dermed dreg ned gjennomsnittsverdiane for dei ulike spørsmåla i undersøkinga blant elevane.

Effekten var så signifikant at TØI har valt å presentere resultatane med og utan Vest-Telemark vgs, sidan svare påverka totalen i stor grad.

Dei vidaregåande skulane vert i dag invitert av fylkeskommunen og Trygg Trafikk til å delta i opplegget "Sett grenser - sei ifrå!", som er bygd på den opprinnelege kampanja frå rundt år 2000. Tiltaket har fokus på å stø opp om at det er ok å seie ifrå og korleis ein kan unngå farlige situasjoner, både som passasjer og sjåfør. I tillegg blir sjåførar konfrontert med konsekvensen av eigen atferd.

Evalueringa av "Sei ifrå"-kampanja viser at det er viktig å ha kampanjar som går over tid og blir opplevd som relevant for ungdom i vår region. Dette er viktig kunnskap og må liggje i botn for korleis ein vel ut og utviklar haldningskampanjar retta mot unge i Vest-Telemark.

TILTAK:

Samarbeid mellom SLT-koordinatorane i fylket for å vurdere kampanjar som finst og bidra til å utvikle nye målretta kampanjar mot unge i fylket.

FELLESTILTAK 2: REGIONAL SKYSSORDNING PÅ KVELD OG HELG - “TRYGT HEIM”

Bakgrunn

Reisevaneundersøkinga 2018 syner at 45 % av landets befolkning har eit dårlig eller svært dårlig kollektivtilbod. Det dårlegaste kollektivtilbodet finn ein i spredtbygde strøk, og busette i slike område er i større grad avhengige av bil. Trygt heim er eit trafikktryggleikstiltak som handlar om å gje unge trygg transport heim frå aktivitetar utanfor ordinære rutetider.

Trygt heim i Røros kommune:

Når ungdommar tar i bruk ordninga, blir dei køyrd heim frå arrangement til bustadsadresse i kommunen. Det gjeld òg viss arrangementet er i Os kommune eller Holtålen kommune (nabokommunar). Uavhengig av strekning betalar ungdommane 50 kroner per person for turen. Røros taxi sender deretter faktura til Røros kommune på den eigentlege kostnaden, med eigenandelen til ungdommane fråtrekt. Røros kommune på si side får refundert 70% av utgiftene frå Trøndelag fylkeskommune.

Kommunale ordningar

Tokke, Fyresdal og Vinje har i dag trygt heim-ordningar finansiert av kommunen. Desse fungerer litt ulikt når det gjeld aldersgruppe, tidspunkt, dagar tilbodet er tilgjengeleg og så vidare, men er tilbod med stadig større oppslutning. Fleire kommunar vurderer innføring av ei kommunal ordning.

Flexiruter på dagtid i regi av Vestfold og Telemark fylkeskommune finst i alle 6 kommunane. Slike ruter kan óg nyttast til transport heim frå regelmessige arrangement for ungdom, slik det blir gjort i Fyresdal og Seljord med transport heim frå ungdomsklubben dei fredagane dette blir arrangert.

TILTAK:

Ei skyssløysing på tvers av kommunegrensene er eit viktig fellestiltak i regionen. Ungdommane i Vest-Telemark er mobile og reiser mykje på tvers av kommunegrensar både i vanlege helger og ved større arrangement. Det er viktig å få på plass eit “Trygt heim”-tilbod på tvers av kommunegrensene, minimum ved arrangement/festar og nokre helger og feriar. Dette er kollektivtrafikk, og fylkeskommunen må vere med og ta eit økonomisk og organisatorisk ansvar for å få etablert dette. Det er naturleg å sjå ei slik ordning i samanheng med flexiruter og lokal “Trygt heim”-ordning, for å sikre at transporten kjem nærast mogleg heimen.

FELLESTILTAK 3: INNFØRE ORDNINGA “NULLVISJON VEST-TELEMARK”, ETTER MODELL FRÅ AGDER

Bakgrunn

Nullvisjon Agder vart etablert i 2003. Ein person vart tilsett med oppgåve å fremje nullvisjonen og trafikantenes rolle for trafikktryggleiken. Frå eit samarbeid mellom fylkeskommunen, Statens vegvesen og to kommunar, overtok Vest-Agder fylkeskommune finansieringsansvaret for 2012. Frå 2016 dekte ordninga alle kommunar i Vest-Agder, med 3 personar tilsett med ansvar for høvesvis Lister, Kristiansandregionen og Lindesnesregionen. Fylkeskommunen dekkjer om lag 1.2 millionar per stilling, som finansierer løn, kontor, bil, drift, materiell, reising, støtte til arrangement, konferansar etc.

TILTAK

Få på plass ein tilsett for “Nullvisjon Vest-Telemark.” Ei slik stilling vil vere ein kjemperessurs med tanke på å samordne arbeidet, utvikle kurs og arrangement og samarbeide med frivilligheita og kommunane.

VISJON:

**NULL DREPNE OG SKADDE VED
BRUK AV MOTORISERTE
KØYRETØY I VEST-TELEMARK**

SAKSFRAMLEGG

Bygdevekstavtale

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	111/22	01.09.2022
Kommunestyre	63/22	15.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Seljord kommune stør arbeidet med bygdevekstavtale for kommunane i Vest-Telemark, og at det blir sendt ein søknad til Kommunal- og distriktsdepartementet i tråd med dette.

Innleiing og fakta:

Regjeringa varsla i Hurdalsplattforma ei satsing på bygdevekstavtaler:

Side 34:

*Regjeringen vil innføre en pilotordning med **bygdevekstavtaler**. Dette skal være et nytt distriktpolitisk virkemiddel for utvikling, vekst og langsiktige rammer som styrker næringsliv og bosetting i Distrikts-Norge. Dette skal være langsiktige avtaler mellom staten og distriktskommuner med særlig behov for støtte til næringsutvikling. Piloten skal bestå av én til to avtaler per fylke.*

I statsbudsjettet for 2022 er det løyvd 10 millionar til bygdevekstavtaler.

I påvente av sjølv utlysinga, vedtok Vest-Telemarkrådet i møte 8. februar å starte arbeidet med ei bygdevekstavtale for Vest-Telemark. Næringskollegiet har kome med innspel, og ei arbeidsgruppe bestående av administrasjonen i Vest-Telemarkrådet, nærings sjefen i Kviteseid og nærings- og samfunnsutviklaren i Tokke har arbeidd med å konkretisere innhaldet i ei mogleg avtale. I denne prosessen har det vore administrativ dialog med Vestfold og Telemark fylkeskommune.

Kommunal- og distriktsdepartementet lyste ut Tilskotsordning for utprøving av bygdevekstavtaler den 23. juni. I denne fase 1 blir det ikkje lyst ut midlar til sjølv avtala, men til prosessen fram mot ei mogleg avtale. Kommunar i sentralitetsklasse 6 (Vinje, Tokke, Fyresdal, Nissedal) kan søke, og det er mogleg for kommunar i sentralitetsklasse 4 og 5 (Kviteseid og Seljord) å delta gjennom eit samarbeid med førstnemnde. Eit sentralt kriterium er at kommunane må vise til dokumenterte utfordringar som demografisk ubalanse, sårbar næringsstruktur med meir. Kommunar i Finnmark vil bli prioritert, men det vil i tillegg bli vald ut pilotar frå eitt anna fylke. Departementet vektlegg samarbeid med Statsforvaltar og fylkeskommunen i prosessen. Dersom det ikkje ligg føre oppdatert samfunnsdel av kommuneplanen, må kommunane forplikte seg til å lage oppdatert samfunnsdel før inngåing av avtale med staten. Det er ikkje krav om kommunal medfinansiering i fase 1. Søknadsfrist etter kommunestyrevedtak er 30. september.

Vurdering:

Vest-Telemark har kommunar som passar godt inn i regjeringa sine ambisjonar og kriterium for bygdevekstavgifter. Som ein ser av vedlagt søknad, har regionen utfordringar både når det gjeld folketal og demografi. Det har vore svak utvikling i antal arbeidsplassar dei siste 20 åra, fleire næringer opplev rekrutteringsutfordringar og behovet for kompetanse er stort.

Vest-Telemark er godt budd for å gå vidare i dette arbeidet. Sjølv om utlysinga ikkje går direkte inn på ei ferdig avtale, er arbeidet som er lagt ned for å førebu ei eventuell avtale nyttig å ha med seg inn i den vidare prosessen, og utkast til søknad byggjer på dette.

Basert på utfordringane, byggjer søknaden på at avtala blir utarbeidd langs desse tema/måla:

- Positiv befolkningsutvikling
- Vekst i antal arbeidsplassar i privat sektor
- Fleire faglærte i offentleg sektor
- Minst 20 fleire statlege arbeidsplassar

I søknaden er det lagt opp til at prosessen med å utvikle ei bygdevekstavgift for kommunane i Vest-Telemark blir organisert gjennom ei styringsgruppe og 4 arbeidspakker med kvar si prosjektgruppe etter tema/måla som er lista opp over. For å sikre framdrift og god prosess er det naudsynt med ein dedikert prosjektleiar, og det blir lagt opp til å få plass denne raskast mogleg i løpet av hausten 2022. Det er føremålstenleg at denne administrativt er tilknytt Vest-Telemarkrådet.

Arbeidet i styringsgruppa og prosjektgruppene vil kreve god samordning, og det vil òg bli behov for møte/innspel med andre aktørar. Det er viktig å orientere kommunestyra undervegs, og det blir i tillegg lagt opp til rapportering i Vest-Telemarkrådet. Det er i søknaden lagt opp til ei eiga regional samling med ungdomsråda, noko vi har god erfaring med frå liknande prosessar.

Å skulle gå inn i dette arbeidet vil forplikte kommunane når det gjeld tidsbruk og deltaking i styrings-/prosjektgruppe. Samstundes vil gevinsten gjennom ei bygdevekstavgift med staten vere betydeleg. Dersom ein ikkje skulle oppnå ei avtale, vil kunnskapen og tiltaka som kjem fram i prosessen vere svært verdifulle i vidare planarbeid og andre kommunale og regionale satsingar. Det er likevel eit heilt sentralt poeng at suksessen til ei bygdevekstavgift vil avhenge av staten si vilje og evne til å forplikte seg til konkrete satsingar på ulike felt, og at statlege etatar samordnar seg for å mogleggjere dette.

Søknaden legg opp til ein kostnad for fase 1 på kr 1 430 000 som er søkt fullfinansiert av staten. Det er lagt opp til møte med Statsforvaltar og Vestfold og Telemark fylkeskommune om søknaden i månadsskiftet aug/sept, så det kan bli små justeringar i etterkant av dette.

Kommunestyra blir invitert til å gjere følgjande likelydande vedtak: *X kommune stør arbeidet med bygdevekstavgift for kommunane i Vest-Telemark, og at det blir sendt ein søknad til Kommunal- og distriktsdepartementet i tråd med dette.*

Konklusjon:

Rådmannen rår kommunestyret å vedta at Seljord kommune stør arbeidet med bygdevekstavgift for kommunane i Vest-Telemark, og at det blir sendt ein søknad til Kommunal- og distriktsdepartementet i tråd med dette.

Vedlegg:

- 1 Vedlegg kommunestyresak - Søknad Bygdeveksttale.pdf

SØKNAD FASE 1: BYGDEVEKSTAVTALE VEST-TELEMARK

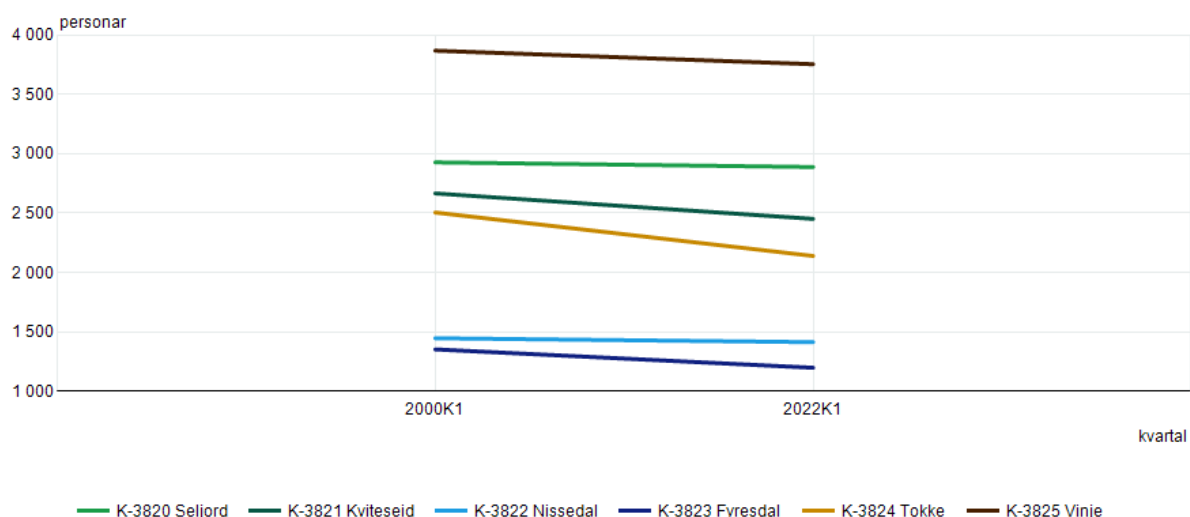
Kommunane Fyresdal, Nissedal, Vinje, Tokke, Seljord og Kviteseid
Koordinator: Vest-Telemarkrådet

Kommunane Fyresdal, Nissedal, Vinje, Tokke, Seljord og Kviteseid søker med dette Kommunal- og Distriktsdepartementet om utvikling av ei bygdevekstavtale for Vest-Telemark-fase 1.

Utfordringsbilete

1. Synkende innbyggartal

01222: Befolkning og kvartalsvise endringar, etter region og kvartal. Befolkning ved inngangen av kvartalet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Innbyggartalet ved inngangen til 2000 var på 14770, ved inngangen til 2020 var det 13848. Det betyr ein nedgang i innbyggjartalet på 922 personar, eller vel 6 %. Telemarksforskning sitt scenario for 2040 viser ein ytterlegare reduksjon på 5,9 % fram mot 2040, eller den 5. dårlegaste prognosa blant norske regionar. (<https://regionalanalyse.no/artikkel/prognose2021>)

2. Demografisk ubalanse

I fyrste kvartal var det 3383 innbyggjarar over 65 år i våre kommunar. Det betyr at kvar fjerde innbyggjar er i denne kategorien, og alle prognosar legg opp til at dette skal auke. Det er stort behov for fleire innbyggjarar i yrkesaktiv alder.

3. Lav vekst i talet på arbeidsplassar

Ser ein offentleg og privat sektor under eitt, har veksten i talet på arbeidsplassar i regionen vore på 2.1 % totalt dei siste 20 åra. Det plasserer Vest-Telemark på ein 60. plass av 73 norske regionar. (Kjelde: <https://regionalanalyse.no/rapport/3824/1/1>)

4. Kompetanse

Nasjonalt har 35 % av befolkninga over 16 år høgare utdanning. Tilsvarande tal for Vest-Telemark er 27,6 %. 44,3 % har vidaregåande opplæring som høgaste utdanningsnivå.

5. Statlege arbeidsplassar

Utviklinga av statlege arbeidsplassar har vore svært negativ. I 2018 var det 202 statlege tilsette i regionen, i 2008 var talet 237 tilsette. Effekten av dette er tilsvarande eit tap av 1500 statlege arbeidsplassar i Oslo.

Basert på dette, ynskjer Vest-Telemark å utvikle ei bygdevekstavtale rundt desse tema/måla:

- I løpet av 2026 skal alle kommunar i Vest-Telemark kunne vise til **positiv befolkningsvekst**, fleire innbyggjarar samanlikna med 2022.
- I løpet av 2026 skal alle kommunar ha **vekst i arbeidsplassar i privat sektor** samanlikna med 2022.
- I løpet av 2025 skal alle kommunar ha **høgare andel faglærte** tilsette i helse/omsorg og oppvekst samanlikna med 2022.
- I løpet av 2026 skal det vere minst 20 fleire **statlege årsverk** lokalisert i regionen, samanlikna med 2022.

I prosessen med å utvikle avtala kan det bli aktuelt å talfeste desse måla nærare.

Berekraftsmål som vil liggje til grunn for utviklinga av ei bygdevekstavtale:

- 8 - Anstendig arbeid og økonomisk vekst**
- 9 - Industri, innovasjon og infrastruktur**
- 11- Berekraftige byar og lokalsamfunn**
- 12 - Ansvarleg forbruk og produksjon**
- 17 - Samarbeid for å nå måla**

Prosjektskildring

Å utvikle ei bygdevekstavtale for kommunane i Vest-Telemark må organiserast på ein måte som byggjer på eksisterande samarbeid og strukturar. Det er viktig å finne ein balanse mellom å involvere breitt og samtidig ha tydeleg retning og framdrift på arbeidet. Utvikling av avtala vil kreve innsats frå Vest-Telemarkrådet, kommunane, Statsforvaltaren, Vestfold og Telemark fylkeskommune og andre aktørar, men eit viktig premiss for å lykkast er at statleg nivå koordinerer seg, bidreg i prosessen og er viljuge til å bidra til konkrete satsingar på ulike område gjennom ei avtaleperiode.

Det blir lagt opp til ei styringsgruppe med representasjon frå rådet, kommunane, fylkeskommunen, Statsforvaltaren og eventuelt departementet. I tillegg blir lagt opp til tematiske arbeidspakker med prosjektgrupper som jobbar fram konkrete tiltak som er tilpassa situasjonen i våre kommunar.

Avtala skal utformast på relativt kort tid, og det er viktig å ha ein dedikert administrativ ressurs for å koordinere og drive arbeidet framover. Denne kan vere anten frikjøpt, innleigd eller tilsett. Hovudoppgava til prosjektleiari blir å koordinere arbeidet i styringsgruppa og arbeidsgruppa, og informasjonsflyten mellom desse.

Det er i tillegg viktig at Vest-Telemarkrådet og formannskap/kommunestyre jamnleg blir orientert om arbeidet.

Arbeidspakke 1: Fleire innbyggjarar

Prosjektgruppa har ansvar for å kome opp med tiltak og ordningar for korleis det kan leggjast til rette for fleire innbyggjarar. Fokus på bustader (både leige og eige) for ulike grupper er heilt avgjerande. I tillegg er arbeidet med bygdelos/bygdevert, som fleire kommunar er i gong med, viktig å trekke inn i dette arbeidet. Auka bustadsattraktivitet med innbyggjarar som trivst og har møteplassar er avgjerande for å lykkast.

Aktuelle aktørar: Kommunalt tilsette på bustad/plan, Husbanken, Distriktssenteret

Arbeidspakke 2: Vekst i privat sektor

Prosjektgruppa har ansvar for å kome opp med tiltak og ordningar som skapar fleire private arbeidsplassar i Vest-Telemark. Dette kan til dømes vere forsterka gründersatsing, målretta oppfølging av eksisterande bedrifter, etablering av avdelingskontor for større bedrifter med hovudkontor i større byar, rekruttering, utprøving av nye verkemiddel og vidareføring av eksisterande satsingar i eigenregi.

Aktuelle aktører: Næringssejefane, Telemark Næringshage, næringsforeningar, VTFK næring, SIVA, Innovasjon Norge

Arbeidspakke 3: Høgare andel faglærte

Prosjektgruppa har ansvar for å kome opp med tiltak og ordningar som gjev kommunane tilgong på meir faglært arbeidskraft. Dette gjeld både å leggje til rette for at tilsette kan oppnå formalkompetanse, etter- og vidareutdanning for tilsette som sikrar relevant og oppdatert kompetanse på prioriterte felt, tiltak for å bruke kommunen som opplæringsarena for unge og fokus på rekruttering. Det er viktig å byggje vidare på kartleggingar og ordningar som har vore/er gjort.

Aktuelle aktører: Kommunalsjefar helse og oppvekst, USN, UDIR, NAV, NHO, fagforeningar, andre aktører innan arbeid og inkludering i regionen

Arbeidspakke 4: Statlege arbeidsplassar

Prosjektgruppa har ansvar for å finne ut korleis ein kan sikre fleire statlege arbeidsplassar i regionen. Det er viktig å identifisere kva område som kan vere aktuelle, og det er naturleg å sjå føre seg ein kombinasjon av styrking av eksisterande fagmiljø, utflytting av arbeidsplassar, utlysing av stillingar i embetsverket der ein kan jobbe frå Vest-Telemark, hospiteringsordningar med meir.

Aktuelle aktører: Politisk og administrativ leiing i kommunane, VTFK, Vest-Telemark Næringsbygg, næringshagane i regionen, KDD, andre statlege aktører

Framdrift, organisering, milepælar, ansvar og budsjett			
Når	Kva	Kven/ansvar	Budsjett
H22	Rekruttering av prosjektleiar	Vest-Telemarkrådet	1,2 millionar (dekker lønn, sosiale kostnader, kontor, utstyr, reiseutgifter, mm)
H22	Oppnemning av styringsgruppe	Deltakarar: <ul style="list-style-type: none"> - Vest-Telemarkrådet/prosjektleiar - Kommunane - Vestfold og Telemark fylkeskommun	40 000,- Det blir lagt opp til 8 fysiske arbeidsmøte, i tillegg til kortare statusmøte på Teams.

		<ul style="list-style-type: none"> e - Statsforvaltaren - Kommunal- og distriktsdepartementet 	
H22	Organisering av arbeidsgrupper	(Sjå over)	100 000,- Det blir lagt opp til 5 arbeidsmøte i kvar gruppe, i tillegg til kortare statusmøte på Teams.

Det blir lagt opp at det fyrste møtet i styringsgruppa og arbeidsgruppene blir eit felles oppstartsseminar der ein går gjennom rammene og måla for prosjektet.

V23	<p>Januar - Mai</p> <p><i>Moglegheitsfase</i></p> <p>Styringsgruppa og arbeidsgruppene i arbeid. Viktig fokus i denne fasa er å få fram alle moglege idear og tiltak. Her vil det bli behov for at (delar av) gruppene har temamøte med eksterne for å få innspel.</p>		40 000,- til eksterne møte
V23	<p>Regional ungdomsrådssamling</p> <p>Vest-Telemarkrådet har god erfaring med å samle ungdomsråda til møte for å diskutere felles utfordringar, og det er naturleg å leggje opp ei samling med bygdevekstavtale som tema. Dette må leggjast opp slik at dei får eit skriftleg utgangspunkt som skal diskuterast på kommunale ungdomsrådsmøte, og at dei tek med seg sine forslag og meiningar inn i fellesmøtet.</p>	<p>Prosjektleiar</p> <p>Ungdomsråda</p> <p>Representasjon frå styringsgruppe og arbeidsgrupper.</p>	50 000,-
Mai23	Status i Vest-Telemarkrådet	Prosjektleiar,	

		representant frå styringsgruppa	
Mai/juni 2023	<i>Oppsummeringsfase</i> Gruppene konkretiserer og sorterar innspela, vurderer kva som må sjekkast ut og avklarast og lagar ei oversikt over prioriterte tiltak på kvart område. Eit viktig fokus her er forventningar til statleg nivå på deira bidrag.	Styringsgruppa og arbeidsgruppene	
Aug.23	Status i Vest-Telemarkrådet	Prosjektleder, representant frå styringsgruppa	
Aug/sept 2023	<i>Avtalefase</i> Tiltaka blir konkretisert og avtaleutkast utarbeidd. Ved behov må politisk leing i KDD og i kommunane koplast på.	Prosjektleder, styringsgruppe, arbeidsgrupper	
1.okt 23	<i>Siste frist avtaleutkast</i>		
Okt/nov 23	<i>Vedtaksfase</i> Avtala går til vedtak i kommunestyra i dei 6 kommunane.	Prosjektleder	
15. nov 23	<i>Frist for lokalpolitisk handsaming og innsending av avtale til KDD</i>		
SUM			1 430 000

SAKSFRAMLEGG

Samarbeidsavtale Seljord idrettslag og Seljord kommune 2022

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	112/22	01.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Seljord kommune og Seljord idrettslag inngår samarbeidsavtale om bruk av idrettsanlegga og friluftsområda på Eventyrøy og i Raudkleiv for perioden 2022 – 2026. Avtala er som vedlagt og er innanfor ein ramme på om lag kr 235.000,-. Det er i avtala innarbeidd kommunal støtte for etterfylling av kork så lenge kommunen krev kork som granulat. Meirkostnaden ved avtala for 2022 om lag kr 95.000,- som blir trekt av disposisjonsfondet. For åra framover må kostnaden innarbeidast i driftsbudsjettet.

Innleiing:

Seljord IL bad i skriv av 7. oktober 2021 om ei ny avtale med Seljord kommune om den frie bruken av idrettsanlegget i Raudkleiv og kommunen sin bruk (m.a. skulen). Anlegget på Raudkleiv og Eventyrøy er viktige for folkehelse og fritidsaktivitetar for born, unge og vaksne i Seljord og er m.a. brukt av skulen, institusjonar og sommarskulen.

Formannskapet handsama forslag til avtale på sitt møte 27.01.22 og gjorde følgjande vedtak:
Administrasjonen vert beden om å gjennomgå avtalane som føreligg mellom Seljord kommune og Seljord idrettslag, og legge fram forslag til ei samla avtale for samarbeidet mellom Seljord kommune og Seljord idrettslag, inkludert økonomisk omfang.

Administrasjonen har, saman med idrettslaget, utarbeidd eit avtaleutkast som samlar idrettslaget sine ynskje og kommunen sitt engasjement overfor idrettsanlegg og friluftsområda på Eventyrøy og i Raudkleiv.

Partane er ikkje heilt samde om nivå på summene, men dei er eit uttrykk for det nivået som administrasjonen meiner bør vere akseptabelt.

Raudkleiv

Raudleiv idrettsanlegg er definert som offentleg friluftsområde og er ope og fritt tilgjengeleg for allmenta heile året. Anlegget som består av langrennsarena med lysløype, skiskyttararena med 6 blinkar, gapahuk, alpinbakke, stadionbygg, hoppbakkar og garasje til trakkemaskin og ATV.

Idrettslaget har ansvar for nesten 3 km vegen opp til parkeringsplassen på Raudkleiv. Denne vegen er svært ressurskrevjande for eit idrettslag med dugnadsinntekter. Vegen må vere vinteropen, godt brøyta/ strødd og godt vedlikehald.

Seljord kommune har tidlegare sett utfordringa med å drifte vegen på dugnad og inngjekk i mai 2016 ei avtale med idrettslaget om eit årleg tilskot til vedlikehald av vegen til Raudkleiv på kr 84.000,-.

Denne avtala vart sagt opp av Seljord kommune i samband med budsjetthandsaminga i kommunestyret 12.12.2019 på grunn av den økonomiske situasjonen til kommunen då.

Seljord kommune vedtok i desember 2020 å gje SIL eit årleg tilskot til drift og vedlikehald av vegen til Raudkleiv på kr 20.000,-.

Eventyrøy idretts- og friluftsområde

Eventyrøy er eigd av Seljord kommune, og Seljord idrettslag har disposisjonsrett til området (på nokre vilkår) gjennom eigen avtale.

Idrettslaget eig og driftar idrettsanlegga på Eventyrøy. Idrettslaget og kommunen gjekk i 2017 inn ei avtale om kommunen (m.a. skulen) sin bruk av idrettsanlegga. Avtala var då på kr 60.000,- pr. år.

Seljord idrettslag har ansvar for området Eventyrøy, dei følger opp utviklinga av friluftsområdet, ryddar søppel og tømmer søppeldunkar; også i friluftsområdet langs turvegen. Kompensasjon for dette er innarbeidd i denne avtala.

Det gamle vassverket

Det gamle vassverket på Eventyrøy bør bli frigjort frå å vere reserveanlegg og inngå i rekreasjon- og friluftsområdet. Kommunen, som forureinar, er ansvarleg for å rydde området, fjerne gjerdet og gjere området representativt. Dette bør gjerast så fort som mogleg og i løpet av 2023. Det gamle pumpehuset kan stillast til disposisjon for idrettslaget eller ein av deira samarbeidspartnarar i område.

Kork som granulat

Kommunen løyvde i 2016 kr 200.000,- som støtte for at idrettslaget skulle velje kork som granulat då kunstgrasbanen blei bygd. Kork som granulat var nok ikkje langtidstesta for kork som smuldrar opp etter nokre få år og fører til store meirkostnader og meirarbeid for dei som driftar kunstgrasbaner med kork som granulat.

Fagansvarleg for SIL har sendt følgjande oversikt vedr. etterfylling av kork:

Banen blei bygd og klar til bruk haust 2016.

I 2018 blei det etterfylt 30 kbm kork. Til ein kostnad på kr 131.500,- inkl.0 mva ferdig utlagt. I 2020 blei det etterfylt 48 kbm . Her blei det gitt ein «spesialpris» av Unisport da me klagde på korken. Kostnaden blei 187.625 inkl. mva ferdig utlagt.

Nå i 2022 har me lagt ut 40 kbm kork. Pris 203.395,- inkl mva. Kostnad med utlegging (kr 25.000) kjem her i tillegg.

Det manglar nå mellom 30 og 40 kbm for at banen nå er heilt fylt opp. Dette må etterfylles til våren (2023) før sesongstart.

På dei 6 driftsåra er det fylt på ca 150 kbm med kork. Dette blir ca 25 kbm pr år med etterfylling.

Med dagens pris på kork som er kr 3.350,- pr. kbm + frakt så blir det ca. kr 112. 000.- pr år inkl. mva. Kostnader med utlegging kjem i tillegg. Dette tar dei ca 25.000 for.

Årlige meirutgifter med å bruke kork som innfylling blir da ca. 137.000.- inkl. mva med dagens priser.

Formannskapet handsama søknad om støtte til påfylling av kork i sak 89/21 den 23.9 2021 og gjorde dette vedtaket:

Formannskapet løyver kr. 50 000 frå formannskapetets disposisjonskonto.

Desse midlane blei ikkje nytta av idrettslaget til føremålet i 2021, men inngår i finansieringa av påfylling av kork i år.

Framlegget er at kommunen støttar idrettslaget med 50 % (om lag kr 60.000,-) av kostnaden med å etterfylle med kork, så lenge kork blir sett som vilkår som granulat på kunstgrasbanen.

<u>Oppsummering</u>	<u>Årleg</u>	<u>Endring</u>
Bruk av Eventyrøy	kr 70.000,-	ingen
Ansvar for området Eventyrøy	kr 15.000,-	+ kr 15.000,- nytt ansvar
Bruk av Raudkleiv inkl. veg	kr 90.000,-	+ kr 70.000,-
Støtte for bruk av kork	kr 60.000,-	+ kr 60.000,- (kr 10.000 i 2022)
Sum	kr 235.000,-	

Seljord idrettslag kan i tillegg få løyvd årleg støtte av kulturmidlar slik:

1. Drift og adm. p.t. kr 35.000,-
2. Løypekjøring p.t. kr 7.000,-
3. Barneidrettskule kr 15.000,-

Vurdering:

Seljord idrettslag bygger, utviklar, driftar og held ved like store idrettsanlegg med dugnadsarbeid. Grunnfinansiert av ein enorm dugnadsinnsats m.a. under Dyrsku'n.

Dei store, flotte og moderne idrettsanlegga legg tilhøva svært godt til rette for at unge satsar på idrett. Ungdom frå Seljord hevdar seg godt på nasjonalt nivå, m.a. innan friidrett, fotball og ski.

I dei fleste kommunane i landet er idrettsanlegg og tilrettelegging for friluftsliv ei kommunal oppgåve. Det er ikkje tvil om at Seljord kommune slepper gunstig til når det gjeld bygging og drift av anlegg.

Det er mange innbuarar som meiner at kommunen må ta eit større ansvar for idretts- og friluftsanlegga i kommunen, og ein del argumenterer nå med at dei er leie av å jobbe mykje dugnad for kommunen.

Konklusjon:

Seljord kommune bør støtte idrettslaget for bruk og drift av dei flotte idrettsanlegga som er på Eventyrøy og i Raudkleiv.

Vedlegg

- 1 Avtale SIL - SK august 2022
- 2 Ynskjer ny avtale om bruk av Idrettsanlegget i Raudkleiv
- 3 Vedtak - Auka årleg tilskot til vedlikehald av vegen til Raudkleiv - Seljord idrettslag

- 4 Signert avtale mellom Seljord Idrettslag og Seljord kommune om tilskot til vedlikehald av vegen til Raukleiv
- 5 Signert bruksavtale Eventyrøy idrettsanlegg mellom Seljord idrettslag og Seljord kommune

Samarbeidsavtale mellom Seljord idrettslag og Seljord kommune

Utkast 18. august 22

Seljord kommune og Seljord IL er blitt samde om følgjande avtale om drift og bruk av idrettsanlegg og friluftsområda på Eventyrøy og Raudkleiv (inkl. veggen).

Områda på Eventyrøy og Raudkleiv, skal reknast som offentleg friluftsområde og vere opne og fritt tilgjengeleg heile året.

Seljord idrettslag eig og driv idrettsanlegga på Eventyrøy og Raudkleiv. Kommunens skular, institusjonar og sommarskule kan fritt bruke anlegga, jamfør vilkåra under.

Eventyrøy

Området Eventyrøy er eigd av kommunen og idrettslaget disponerer Eventyrøy idretts og friluftsområde kostnadsfritt, dette er regulert gjennom ein eigen Disposisjonsavtale.

Idrettslaget kan utvikle friluftsområdet i samarbeid med andre samarbeidspartar/kommunen. Kommunen må haldast orientert om tiltaka.

Seljord idrettslag har ansvar for idrettsanlegga og friluftsområdet Eventyrøy, dei følger opp utviklinga av friluftsområde, ryddar søppel og tømmer søppeldunkar, også langs turstigen. Kompensasjon for dette er innarbeida i denne avtala.

Det gamle vassverket

Det gamle vassverket på Eventyrøy bør bli frigjort frå å vere reserveanlegg og inngå i rekreasjon- og friluftsområdet. Kommunen, som forureinar, er ansvarleg for rydde område, fjerne gjerdet og gjere området representativt. Dette bør gjerast så fort som mogleg og i løpet av 2023. Det gamle pumpehuset stillast til disposisjon for idrettslaget eller ein av deira samarbeidspartnarar i område.

Ved kommunens bruk av;

- Idrettsanlegget (uteområdet) til organiserte aktivitetar fram til kl. 15.30 på kvardagar.
- Garderobebygget, det må vere ein ansvarleg person som låser opp anlegget og ser til at bygget blir brukt innanfor ordensreglane til bygget og at bygget blir låst og forlat i same stand som når dei kom til anlegget.

Kork som granulat

Kommune støtter idrettslaget med 50% (om lag kr 60.000,-) av kostnaden med å etterfylle kork, så lenge kork forlangas brukt som granulat på kunstgrasbanen.

Raudkleiv

Seljord idrettslag har avtaler med grunneigarane og eig anlegga på Raudkleiv.

Vegen til Raudkleiv inngår begrepet Raudkleiv.

Området definerast som offentleg friluftsområde og er ope og fritt tilgjengeleg for allmenta heile året.

Brukarane av anlegga må følgje dei gjeldande reglane for bruken.

Seljord kommune har gjennom denne avtala fri rett til bruk av vegen til Raudkleiv med parkering, løypeanlegg, skitrekke med skileikområde, gapahuk og stadionbygg med toalett med følgende vilkår for avtalepartane:

- Organisert aktivitet til Seljord kommune skal avtalast med skigruppa/ SIL minst ei veke føre for at SIL skal sjå til at vegen er brøyta/strødd og at løypeanlegget er oppkøyrd og klart til bruk.
- Nøklar til stadionbygg og toalett kan lånast ut til ansvarleg for aktiviteten.
- Gapahuken er til fri bruk med medbrakt ved og forlatast ryddig og fri for søppel.
- For at skitrekke og skileikområdet skal vere oppkøyrd og klar til bruk, må det avtalast minst ei veke føre bruken. Dersom kommunen har godkjent driftsansvarleg som tek på seg dette ansvaret under kommunens bruk.

Generelt

Dersom kommunen ynskjer å bruke idrettsutstyret til idrettslaget skal dette avtales med idrettslagets ansvarleg. Det skal alltid vere med ein ansvarleg person som låser opp og hentar fram utstyret og ser til at utstyret blir låst inn i same stand som då det vart tatt i bruk.

Anlegga skal alltid forlatas i same stand som då det vart tatt i bruk og reglane for bruk av anlegget skal følgjas.

Dersom anlegg eller utstyr blir skada, øydelagt eller forsvinn etter hærverk eller unormal bruk når skulen bruker idrettsanlegga, skal dette erstattas av skulen/ brukar.

Denne avtala erstattar alle tidlegare avtaler mellom kommunen og idrettslaget om bruk av områda Eventyrøy og Raudkleiv.

Tidsrom

Denne avtala gjeld frå 2022 og til og med 2026. Oppseiingstida er eit år, ynskje om å endre/ justere avtala kan gjerast løypande om partane er omforent om endringane evt. kompensasjonen.

Oppgjersform

Seljord kommune betalar Seljord IL kr 235.000 eks. mva. per år (for 2022 kr 95.000,-) for kommunens bruk/ tilgang til idrettslagets anlegg på Eventyrøy og Raudkleiv.

Raudkleiv skal definerast som offentleg friluftsområde.

Beløpet skal indeksregulerast kvart 2. år i høve til konsumprisindeksen med utgangspunkt i indeksen per 15. mai 2022, fyrste gong for 2024 per 15. mai 2025. Beløpet utbetalast omlag 1. juli. kvart år etter oppmoding av idrettslaget.

Seljord   2022

Rikke Raknes
Rådmann
Seljord kommune

Tellef Solås
Leiar
Seljord IL

Til

Seljord kommune

Att. Asbjørn Storrusten

Seljord 7.10.2021

Seljord Idrettslag ber om avtala med Seljord kommune om fri bruk av idrettsanlegget i Raudkleiv

Seljord IL viser til vedlagt avtale mellom Seljord IL og Seljord kommune om tilskot til vedlikehald av vegen til Raudkleiv av 12. mai 2016. Denne avtale vart sagt opp av Seljord kommune (sjå vedlegg) i samband med budsjetthandsaminga i kommunestyre 12.12.2019 på grunn av kommunens noko vanskelege økonomiske situasjon, utan noko form for reforhandling. Avtala av 2016 innebar at Raudkleiv idrettsanlegg vart definert som offentleg friluftsområde og skulle vere ope og fritt tilgjengeleg for publikum heile året.

Anlegget som består av langrennsarena med lysløype, skiskyttararena med 6 blinkar, gapahuk, alpinbakke, stadionbygg, hoppbakkar og garasje til tråkkemaskin og ATV.

Kven er det av bygdas innbyggjarar som nyttar Raudkleiv i løpet av året?

- Pensjonistar går turar i skiløypene på sommarstid. Mange kommentarar på at det er så fint og godt område å gå i for dei som ikkje er så gode til beins også.
- Brukarar på ulike institusjonar i Seljord kommune bruker området som et rekreasjonsområde. På grunn av lett tilgjengeleg og nærleik til natur og flott utsikt.
- Skuleklasser. Alle skuleklassene har vore i Raudkleiv i vinter. Kvar gong har skigruppa blitt spurt om vegen er brøytta og strøydd slik at dei kjem opp om morgon ved skulestart. I tillegg har tråkkemannskapet køyrd opp løypene slik at alle skal få eit godt inntrykk av anlegget, og ha ønske om å komme tilbake.
- Skigruppa med skikarusell, treningar og konkurransar kvar kveld i vekene, samt ofte treningar/samlingar i helgene. Dette er ei gruppe med rundt 50 aktive medlemmer. Både langrenn, skiskyting og alpint.
- Fleire bedrifter bruker gapahuken som samlingsplass for juleavslutning/sommaravslutning osv. Skigruppa får førespurnad om vegen då er ok.
- Besøkande til Seljord kommune. Familie, venner, osv. bruker området både sommar og vinter. Vi får mange spørsmål om vegen og løypene frå besøkande i kommunen.
- Røff (Røde kors) bruker området til sine samlinger og/eller bruker vegen for å komme seg vidare til fiskevatn i området.
- Dei som skal på turar til Kroktjønn, Havretjønn, Årnotra, osv. køyrer vegen til Raudkleiv og har det som startplass for sine turar. Før vegen til Raudkleiv kom bruka folk stien frå Langvenda i Nordbygd i som start, men denne stien er nå nesten gjengrodd på grunn av at alle gjeng frå Raudkleiv.
- Skiheis open for alle i vinterhalvåret. Stort besøk kvar helg, både kommunens befolkning, men også tilreisande frå nabokommunar og familie/venner som er på besøk.

Seljord IL har alle kostnadane til vegen til Raudkleiv i tillegg til drift av anlegget. Skigruppa gjer ein utruleg stor dugnadsinnsats gjennom året med oppkøying av løyper og skileikområdet i vinterhalvåret, slådding/salting av vegen og vedlikhald/klypping/rydding av anlegget i sommarhalvåret. Vi har eit kostnadsanslag på rundt kr. 450.000 til drift av anlegget i 2021 og i 2020 brukte vi totalt kr.533.465 til drift av anlegget (sjå vedlegg).

Seljord IL ber difor om ny avtale med Seljord kommune om fri bruk av idrettsanlegget i Raudkleiv og legge dette inn i budsjettet for 2022, då anlegget har ein kritisk infrastruktur for folkehelse og fritidsaktivitetar for born, unge og vaksne i Seljord og avventar svar frå kommunen.

Med helsing

Tellef Solås

Leiar Seljord IL

Seljord kommune

Kultur og næring

SELJORD IDRETTSLAG
Postboks 86
3835 SELJORD

MELDING OM VEDTAK

Dykkar ref: Vår ref: Saksbehandlar: Arkivkode: Dato:
2021/3070-4 Asbjørn Storrusten, tlf. 35 06 51 65 D11 13.02.2022

Vedtak - Auka årleg tilskot til vedlikehald av vegen til Raudkleiv - Seljord idrettslag

Seljord kommune syner til SIL, 7.10.21 – Seljord idrettslag ber om avtale med Seljord kommune om fri bruk av idrettsanlegget i Raudkleiv.

Vedtak i Formannskap - 27.01.2022

Administrasjonen vert beden om å gjennomgå avtalane som føreligg mellom Seljord kommune og Seljord idrettslag, og legge fram forslag til ei samla avtale for samarbeidet mellom Seljord kommune og Seljord idrettslag, inkludert økonomisk omfang.

Kommunen inviterer med dette Seljord idrettslag til samtale om å etablere ein avtale for alt samarbeidet mellom idrettslaget og kommunen.

Det vil vere underteikna som er kommunens kontaktperson for ein slik avtale.

For Seljord kommune

Asbjørn Storrusten
kultur- og næringssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift

Mottakarar av dette brevet:
SELJORD IDRETTSLAG

Seljord kommune
Kultur og næring

Arkiv: D11
Saksnr.: 2021/3070-2
Saksbeh.: Asbjørn Storrusten
Dato: 19.01.2022

SAKSFRAMLEGG

Auka årleg tilskot til vedlikehald av vegen til Raudkleiv - Seljord idrettslag

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	16/22	27.01.2022

Handsaming i Formannskap - 27.01.2022

Forslag frå Beate Marie Dahl Eide (SP) og Halvdan Haugan (AP) på vegne av SP, AP, H, FRP, MDG:

Administrasjonen vert beden om å gjennomgå avtalane som føreligg mellom Seljord kommune og Seljord idrettslag, og legge fram forslag til ei samla avtale for samarbeidet mellom Seljord kommune og Seljord idrettslag, inkludert økonomisk omfang.

Forslaget frå Beate Marie Dahl Eide (SP) og Halvdan Haugan (AP) vart samrøystes vedteke, og rådmannen si tilråding fall.

Vedtak i Formannskap - 27.01.2022

Administrasjonen vert beden om å gjennomgå avtalane som føreligg mellom Seljord kommune og Seljord idrettslag, og legge fram forslag til ei samla avtale for samarbeidet mellom Seljord kommune og Seljord idrettslag, inkludert økonomisk omfang.

Rådmannen si tilråding:

Seljord kommune aukar ikkje det årlege tilskotet på kr 20.000 for vedlikehald av vegen til Raudkleiv i år. Auka av dette årlege tilskotet til SIL blei ikkje prioritert i budsjettframlegg/forhandlingane i desember 2021.

Innleiing:

Seljord IL ber om ny avtale med Seljord kommune om fri bruk av idrettsanlegget i Raudkleiv, då anlegget har ein kritisk infrastruktur. Anlegget er viktig for folkehelse og fritidsaktivitetar for born, unge og vaksne i Seljord.

Seljord kommune inngjekk avtale om eit årleg tilskot til vedlikehald av vegen til Raudkleiv av 12. mai 2016 på kr 84.000,- .

Denne avtala vart sagt opp av Seljord kommune i samband med budsjetthandsaminga i kommunestyre 12.12.2019 på grunn av kommunens noko vanskelege økonomiske situasjon; utan noko form for reforhandling.

Avtala av 2016 innebar at Raudleiv idrettsanlegg vart definert som offentleg friluftsområde og skulle vere ope og fritt tilgjengeleg for publikum heile året. Anlegget som består av langrennsarena med lysløype, skiskyttararena med 6 blinkar, gapahuk, alpinbakke, stadionbygg, hoppbakkar og garasje til tråkkemaskin og ATV.

Seljord kommune vedtok i desember 2020 å gje SIL eit årleg tilskot til drift og vedlikehald av vegen til Raudkleiv på kr 20.000,-.

Vurdering:

Raudkleiv vinteranlegg med lysløype, skiskyttaranlegg, skileikanlegg m/heis, hoppbakkar, klubbhus og gapahuk m.m. er eit viktig friluftsanlegg for Seljord. Anlegget er svært mykje bruka, og det er populært og viktig for at barn og unge skal får utøve vintersport.

SIL har i søknaden følgjande analyse av bygdas innbyggjarar for bruken av Raudkleiv i løpet av året:

- *Pensjonistar går turar i skiløypene på sommartid. Mange kommentarar på at det er så fint og godt område å gå i for dei som ikkje er så gode til beins også.*
- *Brukarar på ulike institusjonar i Seljord kommune bruker området som et rekreasjonsområde. På grunn av lett tilgjengeleg og nærleik til natur og flott utsikt.*
- *Skuleklasser. Alle skuleklassene har vore i Raudkleiv i vinter. Kvar gong har skigruppa blitt spurt om vegen er brøyta og strøydd slik at dei kjem opp om morgon ved skulestart. I tillegg har tråkkemannskapet køyrd opp løypene slik at alle skal få eit godt inntrykk av anlegget, og ha ønske om å komme tilbake.*
- *Skigruppa med skikarusell, treningar og konkurransar kvar kveld i vekene, samt ofte treningar/samlingar i helgene. Dette er ei gruppe med rundt 50 aktive medlemmer. Både langrenn, skiskyting og alpint.*
- *Fleire bedrifter bruker gapahuken som samlingsplass for juleavslutning/sommaravslutning osv. Skigruppa får førespurnad om vegen då er ok.*
- *Besøkande til Seljord kommune. Familie, venner, osv. bruker området både sommar og vinter. Vi får mange spørsmål om vegen og løypene frå besøkande i kommunen.*
- *Røff (Røde kors) bruker området til sine samlingar og/eller bruker vegen for å komme seg vidare til fiskevatn i området.*
- *Dei som skal på turar til Kroktjønn, Havretjønn, Årnotra, osv. køyrer vegen til Raudkleiv og har det som startplass for sine turar. Før vegen til Raudkleiv kom bruka folk stien frå Langvenda i Nordbygdi som start, men denne stien er nå nesten gjengrodd på grunn av at alle gjeng frå Raudkleiv.*

- *Skiheis open for alle i vinterhalvåret. Stort besøk kvar helg, både kommunens befolkning, men også tilreisande frå nabokommunar og familie/venner som er på besøk.*

Seljord IL har alle kostnadane til vegen til Raudkleiv i tillegg til drift av anlegget. Skigruppa gjer ein utruleg stor dugnadsinnsats gjennom året med oppkøying av løyper og skileikområdet i vinterhalvåret, slådding/salting av vegen og vedlikehald /klypping/rydding av anlegget i sommarhalvåret. Vi har eit kostnadsanslag på rundt kr. 450.000 til drift av anlegget i 2021 og i 2020 brukte vi totalt kr.533.465 til drift av anlegget (sjå vedlegg).

Konklusjon:

Raudkleiv er eit mykje bruka og viktig anlegg for mange av dei som er interessert i vintersport i Seljord. SIL har bygd eit fantastisk anlegg, og vi veit dei har planar om å utvide anlegget ytterlegare. Mykje på grunn av den auka interessa som anlegget har gitt unge og motiverer dei for å utøve vintersport.

Vedlegg

- 1 Ynskjer ny avtale om bruk av Idrettsanlegget i Raudkleiv
- 2 Raudkleiv vedlegg

Avtale Seljord idrettslag - Seljord kommune

Tilskot til vedlikehald av vegen til Raudkleiv

Pr 12.5.2016

Seljord idrettslag (SIL) har bygd og drifter skianlegg Raudkleiv, inkludert vegen til skianlegget og parkeringsområdet.

Seljord kommune vil, jf. Kommunestyret den 17.12.2015 sak nr 142/15, støtte SIL med brøyting/vedlikehald av vegen til Raudkleiv.

Med denne avtala mellom Seljord kommune og SIL skal området Raudkleiv definerast som offentlig friluftsområde og vera ope og fritt tilgjengeleg for publikum gjennom heile året. Brukarane av Raudkleiv må halde seg til dei generelle reglande som gjel for bruk av anlegget.

Organiserte aktivitetar skal alltid avtalast med Seljord IL.

SIL må sjølve ha ansvar for vegen til Raudkleiv jfr. bruksordninga og vedtekter i veglaget.

Seljord kommune gjev SIL tilskot på kr 84.000 per år til brøyting og vedlikehald av vegen.

Tilskotet skal indeksregulerast kvart år i høve til konsumprisindeksen med utgangspunkt i indeksen pr. 15.april 2016, fyrste gong per 15. april 2017.

Tilskotet utbetalast omlag 1.juli. kvart år.

Dersom ein får betydeleg trafikkauke og dermed meir vedlikehald enn i dag, vil dette danne grunnlag for reforhandling av avtala.

Denne avtala gjeld frå og med året 2016, og varar fram til ein av partane krev nye tingingar.

Seljord 12. mai 2016

Halfdan Haugan
Ordfører Seljord kommune

Tellef Solås
Leiar Seljord idrettslag

**Bruksavtale Eventyrøy Idrettsanlegg
mellom
Seljord idrettslag og Seljord kommune**

Seljord kommune har rett til å bruke idrettsanlegget til Seljord IL på Eventyrøy på følgende vilkår:

Friidretts- og fotballanlegget

Anlegget (uteområdet) kan brukas til organiserte aktivitetar i regi av Seljord kommune fram til kl 15:30 på kvardagar. Anlegget skal alltid forlatas i same stand som då det vart tatt i bruk og reglane for bruk av anlegget skal følgas.

Bruk av garderobebygget

Dersom kommunen ønsker å bruke garderobebygget, skal det alltid vere med ein ansvarleg vaksen person frå skulen som låser opp anlegget og ser til at garderobebygget blir brukt innanfor ordensreglane til bygget og at garderobebygget blir låst og forlatt i same stand som når dei kom til anlegget.

Bruk av idrettsutstyr

Dersom kommunen ønsker å bruke idrettsutstyret til fotballgruppa eller friidrettsgruppa skal dette avtales med leiar i fotballgruppa eller leiar i friidrettsgruppa. Det skal alltid vere med ein ansvarleg vaksen person frå skulen som låser opp og hentar fram utstyret og ser til at utstyret blir låst inn i same stand som då det vart tatt i bruk.

Skade på anlegg og utstyr

Dersom anlegg eller utstyr blir skada, øydelagt eller forsvinn etter hærverk eller unormal bruk skal dette erstattas av kommunen.

Tidsrom

Denne avtala gjeld frå og med året 2017, og varar fram til ein av partane krev nye tingingar. Ein tek atterhald om politisk godkjenning av avtalen.

Oppgjersform

Seljord kommune betalar Seljord IL kr 60.000 per år for kommunens bruk. Beløpet skal indeksregulerast kvart år i høve til konsumprisindeksen med utgangspunkt i indeksen per 15. april 2017, fyrste gong per 15. april 2018. Beløpet utbetalast omlag 1. juli. kvart år.

Halfdan Haugan
Seljord kommune
Ordfører

Seljord 3.4.2017

Tellef Solås
Seljord IL
Leiar

SAKSFRAMLEGG

Støtte til beredskap for Dyrsku'n 2022

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	113/22	01.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Seljord kommune støttar Dyrsku'n Arrangement AS med kr 100.000,- for politi og vaktkostnadar i Seljord under Dyrsku'n 2022. Tillegsløyvinga på kr 25.000,- vert trekt av disposisjonsfond.

Innleiing:

Utgiftene til politi og vektarar i Seljord under Dyrsku'n er blitt svært høge dei siste 10 -20 åra. For å få arrangementsløyve av politiet, må Dyrsku'n Arrangement AS, som arrangør av Dyrsku'n, godta å vere ansvarleg for kostnadane til politi og vakthald på og rundt Dyrskuplassen og i Seljord generelt under Dyrsku'n si opningstid og på kveld/natt.

Politiet har i år pålagt Dyrsku'n Arrangement AS å dekke delar av politiet sine kostnadar med kr 215.000,-, dette under føresetnad av at det vert engasjert godkjende ordensvakter i ein storleik som er kostnadsberekna til kr 348.000,- (900 tv). Det vil gje dyrskuarrangøren kostandar på om lag kr 563.000,- til politi og godkjende vakter. Dette kjem i tillegg til dei vanleg dugnadsvaktene.

Fakta:

Politiet bestemmer sjølv storleiken på sin innsats for å halde ro og orden i Seljord og kan krevje dette refundert etter politiloven § 25.

Politiloven § 25. Særlig politioppsyn ved allment tilgjengelige arrangement

Når det av ordensmessige grunner er påkrevd med særlig polititilsyn ved allment tilgjengelige sammenkomster eller tilstelninger, for eksempel offentlig dans, fester, konserter, festivaler, forestillinger, idrettsstevner og lignende, kan arrangøren pålegges helt eller delvis å dekke utgiftene til dette oppsynet. Det kan kun kreves dekning for utgifter til særskilt politioppsyn som utføres i umiddelbar tilknytning til arrangementet og som tidsmessig står i direkte forbindelse med avviklingen av arrangementet.

Vurdering:

Kommunen, næringslaget og lensmannen i Seljord har i mange år sett det som rett at kostnadene til politi og orden i Seljord under Dyrsku'n, har blitt delt mellom Dyrskuarrangøren og kommunen/næringslivet; og då spesielt kostnadene for kveld og natt.

Avtala som gjaldt for åra 2014 -2016, syner ei fordeling av politikostnadene på kr 281.000,-, der Dyrsku'n Arr. AS betaler kr 173.000,-, Seljord kommune kr 65.000,-, Seljord Næringslag kr 43.000,-, og lensmannen vil yte minimum 100 timer i ordinær teneste eller overtid.

Frå Dyrsku'n 2017 har det ikkje vore nokon felles avtale. Seljord kommune betalte i 2018 kr 70.000,- og i 2019 kr 89.000,-. Seljord Næringslag forplikta seg til å betale kr 20.000,- årleg til og med 2019. For 2019 var samla politiutgifter i samband med Dyrsku'n estimert til kr 340.000,- ved sidan av kostnaden med godkjende vektarar på vel kr 200.000,-.

Dyrsku-arrangementet er veldig stort og komplekst i eit lokalsamfunn som Seljord. Det er viktig at det blir halde ro og orden i bygda, også når kjem så mange besøkande. Lokale politistyrker har ingen moglegheit til syte for tryggleik, ro og orden for den store auken i befolkninga i Seljord for Dyrsku-helga.

Kommunen må òg auke si bemanning mykje innan helse og tekniske tenester under Dyrskuhelga sjølv om arrangøren har eit stort tryggleiksapparat med eigen ambulanse, brannfolk/ utstyr og vektarar.

Rådmannen er av den oppfatninga at det er politiet sjølv som bør dekke sine ekstra kostnader i samband med å halde ro og orden under arrangement også i distrikta. Men politilova heimlar refusjon der politiet ikkje har tilstrekkelege ressursar, og det har dei ikkje i vår region.

Det er Dyrsku'n Arrangement AS som arrangerer Dyrsku'n og inviterer til folkefest. Som vertskommune for arrangementet har vi tidlegare vurdert det som riktig å hjelpe arrangøren med kostnadane til ekstra politi på kveldstid og nattetid i sentrum, på campingplassar og rundt skjenkeområda i kommunen.

Administrasjonen ynskjer å utvikle ein partnerskap/ samarbeidsavtale med Dyrsku'n Arr. AS om kommunale tenester og eventuell kostnadsdeling i samband med Dyrsku'n. Den var tenkt lagt fram til politisk handsaming i år, men det er framleis ein del uavklarte forhold om ansvar og løysingar m.a. innan vegar og på reinseanlegget som gjer at dokumentet må vente til dette er endeleg avklara.

Denne avtala vil m.a. ta inn alle utgifter og engasjement som kommunen yter i samband med Dyrskuarrangementet.

Det er budsjettert med kr 75.000,- i støtte til å dekke kostnader til politi og ordensvakter i 2022.

Konklusjon:

Seljord kommune bør halde fram å koste ein del av politi og ordensvakter i Seljord under Dyrsku'n. På grunn av dei store kostnadane som Dyrsku'n Arrangement AS er pålagt, bør kommunen auke sitt bidrag.

SAKSFRAMLEGG

Klage på kompensasjon for tapt omsetnad, grunna Covid-19 , som grunneigar rundt Dyrskuplassen- Wenche Skogheim

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	114/22	01.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Seljord kommune avviser Wenche Skogheim si klage på kompensasjon for tapt omsetnad grunna Covid-19. Kommunen er fri til å gje tilskot og eventuelt storleiken på dette.

Innleiing:

Wenche Skogheim er eigar av eit svært sentralt område rundt Dyrskuplassen, og ho klagar på kompensasjonen på kr 24.000,- som blei gitt av kommunestyret 5. mai 2022.

Kommunestyret gjorde følgjande vedtak den 5.5.22:

Seljord kommune gjev Wenche Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden ho ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen.

Wenche Skogheim oppgav i sin søknad om kompensasjon, dagsett 9.11. 21, at ho har hatt eit tap på omlag kr 800.000 på normal omsetnad grunna koronaavlyste arrangement på Dyrskuplassen i koronaåra 2020 og 2021.

Søknaden frå W. Skogheim kom til kommunen lenge etter søknadsfristen fordi ho ikkje var kjent med at det var mogleg til å søke på denne kompensasjonsordninga. Denne informasjonen vart m.a. sendt på e-post til henne på hennar kommunale (arbeidsgjevar) adresse, men det viste seg at ho ikkje brukar og les si kommunale e-postadresse.

W. Skogheim klagar den 25.4.2022 på formannskapet si innstilling. Men denne klagar blei ikkje teke til følgje då kommunestyret handsamma saka og gjorde sitt vedtak.

W. Skogheim gjentok klagar den 29.5.22, som var innanfor klagefristen for vedtaket i kommunestyret.

I klaga skriv W. Skogheim:

Eg har mottatt kr 24 000,- som delbetaling i denne saken. Dette er ca 25% av heile beløpet. Eg aksepterar ikkje at dette er løysinga, og ber om å få utbetalt fullt beløp. I denne saken er det Seljord kommune sin feil.

Kommunen prøvde å skjule denne informasjon for meg.

Eg søkte om kompensasjon for seint, dette grunna manglande informasjon om ordninga.

Då eg las om kompensasjonsordninga i avisa Vest- Telemark Blad var eg ikkje klar over det.

Søknaden skal ha vore sendt til en e-post adresse som ikkje er i bruk.

Kommunen valte i dette tilfellet å sette saman ei e-postadresse utan å kvalitetssikre at adressene faktisk var riktige.

Min kontakt med kommunen i 25 år har vore:

- 1. Brev i postkassa.*
- 2. E-post: we-skogh@online.no (på denne adressa har eg mottatt brev frå Seljord kommune i 25 år til dags dato)*
- 3. Digipost.*
- 4. Telefon: 99321925 og mottatt SMS frå Seljord kommune (same telefon nr. i 20 år)*

Inntekta på Dyrskucampingen, har vore mi hovedinntekt. Vedlikehold på campingen er forfalt, og må nå utførast.

Dersom kommunen ikkje betalar meg det fulle beløp for vedlikehold på campingen, vil eg klage til Sivilombudet ,og ta saken eventuelt gjennom rettsvesenet.

Fakta:

Seljord kommune blei den 25.juni 2021 tildelt kr 740.000,- av Kommunal og moderniseringsdepartementet i brev «Statsbudsjettet 2021 – tilskuddsbrev kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter».

I juli 2021 blei kommunen kjent med ein ny definisjon av kva som kan reknast som bedrifter/ verksemder:

Denne definisjonen gjer at vi nå må inkludere dei som driv med utleige til parkering av bilar og campingvogner t.d. rundt Dyrskuplassen som verksemder som kan søkje på denne kompensasjonsordninga. Formannskapet slutta seg i møtet 19.august til prinsippa om at kompensasjon i storleiken 550.000-600.000 kr kunne prioriterast til gruppa grunneigarar rundt Dyrskuplassen. Resterande midlar skulle prioriterast til reiselivsverksemder som ikkje har fått tildelt midlar i mai-runden.

Ordninga blei offentleggjort m.a. med at alle kjente aktørar i målgruppa fekk tilsendte melding på e-post med info om å søke på ordninga. Ordninga blei lagt ut på kommunens nettsider og på søknadsportalen *Regionalforvaltning*.

Det var 11 aktørar i kategorien grunneigarar rundt Dyrskuplassen som søkte innanfor tidsfristen og dei avsette midlane blei fordelt på desse søknadane, noko som gav ei tildeling på om lag 10 % kompensasjon av omsetningstap for åra 2020 og 2021.

Wenche Skogheim har som grunneigar rundt Dyrskuplassen tapt mykje sidan det ikkje er blitt gjennomført Dyrsku eller festivalar på Dyrskuplassen på 2 år.

Ved vurderinga under handsaming av W. Skogheim basera kommunen seg på den opphævelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim fekk då 30 % av den stønaden ho ville ha motteke, som ein del av den ordninga dersom søknaden var komen innanfor fristen.

Vurdering:

Om Wenche Skogheim skulle ha kome inn under ordninga i august/september, vil ho kunne ha fått mellom kr. 70 - 80.000,- i kompensasjon for tapt omsetnad.

Når søknaden ikkje kom til handsaming då statstilskotet blei fordelt, har kommunen berre oppsparte midlar (disposisjonsfondet) der kommunen er fri til å gi støtte til slike føremål.

Vilkåra for det kommunale næringsfond/ kraftfond opnar ikkje for å kompensere verksemder for tapt omsetnad.

Kommunestyret valde å gje ein mindre kompensasjon for tapet frå disposisjonsfondet til Wenche Skogheim.

Konklusjon:

Administrasjonen er av den oppfatning av at ingen har rett til tilskot av Seljord kommune. Det er difor det nokon gonger blir opna for å søke om tilskot.

Administrasjonen meiner sjølv sagt det var svært kjedeleg at Wenche Skogheim ikkje såg e-post-meldinga eller utlysinga på kommunens heimesider om moglegheit til å søke kompensasjon, som grunneigar rundt Dyrskuplassen.

Vedlegg

- 1 Klage til Seljord kommune frå Wenche Skogheim
- 2 Klage på kompensasjon for tapt omsetnad, grunna Covid-19 , som grunneigar rundt Dyrskuplassen- Wenche Skogheim
- 3 Søknad kommunal kompensasjon 09.11.2021
- 4 Wenche Skogheim 2

Wenche Skogheim
Nordbygdivegen 51.
3840 Seljord
Tlf. 99321925
E-post: we-skogh@online.no

Dato 29.05.2022

Klage til Seljord Kommune

Vedrørende søknad om kompensasjon for tapt omsetnad grunna Covid-19- Midtbøen
Dyrskucamping.

Seljord Kommune ref : Wenche Skogheim - referanse 2021/3352-5

Vedlegg:

- 1, Søknad kommunal kompensasjon dato: 09.11.2021
- 2, Klage brev : Wenche Skogheim dato 25.04.2022

Eg sendte klage til kommunen den 25.04.2022.

Eg har motatt kr 24 000,- som delbetaling i denne saken. Dette er ca 25% av heile beløpet.

Eg aksepterar ikkje at dette er løysinga, og ber om å få utbetalt fullt beløp.

I denne saken er det Seljord kommune sin feil.

Kommunen prøvde å skjule denne informasjon for meg.

Eg søkte om kompensasjon for seint, dette grunna manglande informasjon om ordninga.

Då eg las om kompensasjonsordninga i avisa Vest- Telemark Blad var eg ikkje klar over det.

Søknaden skal ha vore sendt til en e-post adresse som ikkje er i bruk.

Kommunen valte i dette tilfellet å sette saman ei e-postadresse utan å kvalitetssikre at adressene faktisk var riktige.

Min kontakt med kommunen i 25 år har vore:

- 1 Brev i postkassa.
- 2 E-post: we-skogh@online.no (på denne adressa har eg mottatt brev frå Seljord kommune i 25 år til dags dato)
- 3 Digipost.

4 Telefon: 99321925 og mottatt SMS frå Seljord kommune (same telefon nr. i 20 år)

Inntekta på Dyrskucampingen, har vore mi hovedinntekt.

Vedlikehold på campingen er forfalt, og må nå utførast.

Dersom kommunen ikkje betalar meg det fulle beløp for vedlikehold på campingen, vil eg klage til Sivilombudet ,og ta saken eventuelt gjennom rettsvesenet.

Med venleg helsing

Wenche Skogheim

BRINGSVÆR REKNESKAPSTENESTER AS
Skålebygdi 315
3890 VINJE

Att. Tone Skræi

MELDING OM VEDTAK

Dykkar ref:	Vår ref	Saksbehandlar:	Arkivkode:	Dato:
	2021/3352-5	Asbjørn Storrusten, tlf. 35 06 51 65	223	09.05.2022

Vedtak - Søknad om kompensasjon for tapt omsetning grunna Covid-19 - Wenche Skogheim

Seljord kommune syner til søknad om kompensasjon for tapt omsetnad av inntekter for parkering og camping grunna pandemien.

Søknaden er nå handsama og Kommunestyret gjorde følgjande vedtak den 5.5.22; Seljord kommune gjev Wenche Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden ho ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen.

Tilskotet kan utbetalast ved ein kort oppmoding om utbetaling sendt til as@seljord.kommune.no. Denne oppmodinga må vere påført kontonummer.

Klage på vedtak skal sendast til **Seljord kommune**. Klagefristen er 3 veker frå den dagen brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkeleg at klaga er postlagt innan fristen sitt utløp.

Klaga skal sendast skriftleg til den som har fatta vedtaket, vi ber deg å opplyse om vedtaket det vert klaga over, den eller dei endringar du ønskjer, og dei grunnar du vil vise til for klaga. Dersom du klager så seint at det kan vere uklart for oss om du har klaga i rett tid, må du også opplyse om når denne meldinga kom fram.

For Seljord kommune

Asbjørn Storrusten
kultur- og nærings sjef
Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift

Mottakarar av dette brevet:
BRINGSVÆR REKNESKAPSTENESTER AS

Seljord kommune
Kultur og næring

Arkiv: 223
Saksnr.: 2021/3352-2
Saksbeh.: Asbjørn Storrusten
Dato: 23.03.2022

SAKSFRAMLEGG

Søknad om kompensasjon for tapt omsetning grunna Covid-19 - Wenche Skogheim

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	63/22	07.04.2022
Kommunestyre	37/22	05.05.2022

Handsaming i Kommunestyre - 05.05.2022

Formannskapet si tilråding vart samrøystes vedteke.

Vedtak i Kommunestyre - 05.05.2022

Seljord kommune gjev Wenche Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrsakuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden ho ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen.

Løyvinga vert teke frå disposisjonsfondet.

Handsaming i Formannskap - 07.04.2022

Fellesforslag:

Formannskapet rår kommunestyret å gjere følgande vedtak:

Seljord kommune gjev Wenche Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrsakuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden ho ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen.

Løyvinga vert teke frå disposisjonsfondet.

Fellesforslaget fekk vart samrøystes vedteke med 6 stemmer.

Vedtak i Formannskap - 07.04.2022

Formannskapet rår kommunestyret å gjere følgande vedtak:

Seljord kommune gjev Wenche Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden ho ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen.

Løyvinga vert teke frå disposisjonsfondet.

Rådmannen si tilråding:

Seljord kommune gjev ikkje Wenche Skogheim kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen. Dette fordi søknaden blei motteke for seint til å bli handsama saman med søknadsgruppa innafor den ramma som vart stilt til disposisjon. Det er ikkje frie midlar i driftsbudsjettet som kan prioriterast til slik støtte/kompensasjon.

Innleiing:

Wenche Skogheim er grunneigar ved Dyrskuplassen og søkte den 9.november 2021 Seljord kommune om kompensasjon for tapt omsetning med utleige av plassar for parkering, camping og bodar i samanheng med at Dyrsku'n og festivalane på Dyrskuplassen har blitt avlyst i to år.

Wenche Skogheim oppfatta ikkje utlysinga om kompensasjon for tapt omsetnad for grunneigarar rundt Dyrskuplassen. Dette bl.a. fordi infoen blei sendt til ei e-postadressa som ho ikkje brukar ofte. Ordninga blei også lyst ut på kommunens nettsider og på søknadsportalen *Regionalforvaltning*.

Då ho blei klar over moglegheita/ ordninga, var dette langt etter søknadsfristen.

Bringsvær Rekneskapstenester skriv for W. Skogheim at ho har tapt omsetnad på over kr 800.000,- for åra 2020 og 2021. Ho har i 2020 fått kr 5.124,- i kompensasjon frå staten.

Fakta:

Seljord kommune blei den 25.juni 2021 tildelt kr 740.000,- av Kommunal og moderniseringsdepartementet i brev «*Statsbudsjettet 2021 – tilskuddsbrev kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter*».

I juli 2021 blei kommunen kjent med ein ny definisjon av kva som kan reknast som bedrifter/ verksemder;

Denne definisjonen gjer at vi nå må inkludere dei som driv med utleige til parkering av bilar og campingvogner t.d. rundt Dyrskuplassen som verksemder som kan søkje på denne kompensasjonsordninga. Formannskapet slutta seg i møtet 19.august, til prinsippa om at kompensasjon i storleiken 550.000-600.000 kr kunne prioriterast til gruppa grunneigarar rundt Dyrskuplassen. Resterande midlar skulle prioriterast til reiselivsverksemder som ikkje har fått tildelt midlar i mai-runden.

Ordninga blei offentleggjort m.a. med at alle kjente i målgruppa fekk tilsendte melding på e-post med info om å søke på ordninga. Ordninga blei lagt ut på kommunens nettsider og på søknadsportalen *Regionalforvaltning*.

Det var 11 søkarar i kategorien grunneigarar rundt Dyrskuplassen og dei avsette midlane blei fordelt til desse med om lag 10 % kompensasjon av omsetningstap for åra 2020 og 2021.

Wenche Skogheim har som grunneigar rundt Dyrskuplassen tapt mykje sidan det ikkje er blitt gjennomført Dyrsku eller festivalar på Dyrskuplassen på 2 år.

Vurdering:

Om Wenche Skogheim skulle ha kome under ordninga i august/september, vil ho kunne ha fått om lag kr 80.000,- i kompensasjon for tapt omsetnad.

Vilkåra for det kommunale næringsfond/ kraftfond opnar ikkje for å kompensere verksemder for tapt omsetnad.

Konklusjon:

Rådmannen disponerer ikkje frie midlar på budsjettet som kan prioriterast til slik støtte/ kompensasjon.

Vedlegg

- 1 Søknad om kommunal kompensasjonsordning 2021 - Wenche Skogheim
- 2 Vedtak - Kompensasjon for omsetningstap for lokale verksemder september 2021 - regionale utviklingsmidlar.

Seljord Kommune
v/Asbjørn Storrusten
Brøløsvegen 13A
3840 Seljord

Dykkar ref:
Asbjørn

Vår ref:
Wenche

Arkiv:

Stad/dato:
Fyresdal 09.11.2021

Kommunal kompensasjonsordning for Wenche Skogheim 991 378 103

Søker kompensasjon for tapt omsetning knytt til parkering og camping i forbindelse med avlyste arrangement på Dyrsakuplassen to år på rad på grunn av covid-19.

Søker på samme grunnlag som grunneigerane rundt Dyrsakuplassen.

Tapt omsetning i 2020 er på over kr 400.000, det samme gjeld for 2021 sjå ifølge vedlagt resultat i frå 2018-2020.

Wenche Skogheim har fått 5.124 i kompensasjon frå staten som gjeld for 2020.

Regnskapet er ikkje ført for 2021, det er 0 i omsetning pr.09.11.2021.

Fristen for søknaden er ute, Wenche var ikkje klar over dette. Eposten med info skulle ha komme inn på jobbmailen. Den kan Wenche ikkje sjå at ho har motteke.

På bakgrunn av ovanforståande opplysningar vonar vi herved at søknaden kan imøtekomast.

På forhånd takk for velvillig handsaming.

Med venleg helsing

Tone Skræi

Tone Skræi

Rekneskapsfører

Bringsvær RekneskapstenesterAS
Skålebygdi 315
3890 Vinje
Tlf 35 07 77 07

Org.nr 997 655 737 MVA

Hovudkontor i Skålebygdi
signe@brtas.no
Mobil: 916 94 783
signebjorg@brtas.no
Mobil: 900 10 867
jannunnar@brtas.no
Mobil: 994 82 795
silje@brtas.no
Mobil: 908 78 429

Avd. Fyresdal
Haugen
Fyresdalsvegen 1690
3870 Fyresdal

tone@brtas.no
Mobil 992 69 569

Dato fra-til: -

Resultat pr. virksomhet

Regnskapsår 2020

for

Periode 01 - 01

Wenche Skogheim

Side: 4

2020 2019

6 Annet (annen næring)		Denne periode			Hittil		
Nr.	Kontonavn	Regnskap i år	Regnskap i fjor	Budsjett	Regnskap i år	Regnskap i fjor	Budsjett
Salgs- og driftsinntekt							
3000.6	Campinginntekter 12% (6%)		406 169,64 cr			406 169,64 cr	
3010.6	Salg anna 25%		136,00 cr			136,00 cr	
	Salgsinntekt, avgiftspliktig	0,00	406 305,64 cr	0	0,00	406 305,64 cr	0
	Salgs- og driftsinntekt	0,00	406 305,64 cr	0	0,00	406 305,64 cr	0
Lønnskostnad							
5000.6	Lønn til ansatte		10 000,00			10 000,00	
	Lønn til ansatte	0,00	10 000,00	0	0,00	10 000,00	0
5400.6	Arbeidsgiveravgift		1 060,00			1 060,00	
	Arbeidsgiveravgift og pensjonskostnad	0,00	1 060,00	0	0,00	1 060,00	0
	Lønnskostnad	0,00	11 060,00	0	0,00	11 060,00	0
Driftskostn. og av- og nedskrivninger							
6000.6	Avskrivning på bygn./annen fast eiendom	0,00	12 623,00		0,00	12 623,00	
6010.6	Avskr. transportm., maskiner og inventar		18 384,00			18 384,00	
6013.6	Avskrivning traktorer	0,00			0,00		
6015.6	Avskrivning på maskiner		13 929,00			13 929,00	
6017.6	Avskrivning på inventar	0,00			0,00		
	Avskrivninger	0,00	44 936,00	0	0,00	44 936,00	0
6300.6	Leie av lokaler/bygninger	1 850,00			1 850,00		
6320.6	Renovasjon, renhold	8 710,40	8 044,80		8 710,40	8 044,80	
6340.6	Lys, varme	7 688,80	1 881,60		7 688,80	1 881,60	
	Kostnad lokaler	18 249,20	9 926,40	0	18 249,20	9 926,40	0
6510.6	Verktøy, utstyr	4 543,04			4 543,04		
6550.6	Driftsmateriale	1 440,00	6 205,13		1 440,00	6 205,13	
	Verktøy, inventar, mv som ikke aktiveres	5 983,04	6 205,13	0	5 983,04	6 205,13	0
6600.6	Vedlikehold av driftsbygninger	56 032,06	26 754,99		56 032,06	26 754,99	
6620.6	Vedlikehold av utstyr	4 652,86			4 652,86		
	Reparasjon og vedlikehold	60 684,92	26 754,99	0	60 684,92	26 754,99	0
6705.6	Regnskapshonorar	10 080,00	10 500,00		10 080,00	10 500,00	
	Fremmed tjeneste	10 080,00	10 500,00	0	10 080,00	10 500,00	0
6800.6	Data, kontorrekvisita	901,60	735,20		901,60	735,20	
	Kontorkostnad, trykksak og lignende	901,60	735,20	0	901,60	735,20	0
6900.6	Telefon, internett	8 297,08	5 553,19		8 297,08	5 553,19	
6999.6	Privat bruk av el. kommunikasjon	4 392,00 cr			4 392,00 cr		
	Telefon, porto o. l.	3 905,08	5 553,19	0	3 905,08	5 553,19	0
	Driftskostn. og av- og nedskrivninger	99 803,84	104 610,91	0	99 803,84	104 610,91	0
	Annen driftskostnad						
7080.6	Bruk av privatbil i næring	3 500,00			3 500,00		
	Kostnad til egne transportmidler	3 500,00	0,00	0	3 500,00	0,00	0
7500.6	Forsikringspremie	11 693,00			11 693,00		

Resultat avd. 70 Annen næring2019
Regnskap i år2018
Regnskap i fjor

Konto

DRIFTSINNETEKTER

3000	Campinginntekter	406 169,64	435 000,00
3001	Diverse inntekter	136,00	34 137,00
	Salgsinntekter varer/tjenester	406 305,64	469 137,00

Sum driftsinntekter**406 305,64****469 137,00****DRIFTSKOSTNADER**

5000	Lønn til ansatte	10 000,00	6 000,00
	Lønninger, ferielønn og honorarer	10 000,00	6 000,00

5400	Arbeidsgiveravgift	1 060,00	636,00
	Arb.giveravgift, pensjonskostn etc.	1 060,00	636,00

6000	Avskr.på bygninger og annen fast eiendom	12 623,00	13 149,00
6010	Avskr. maskiner og redskap	18 384,00	0,00
6015	Avskr. inventar	5 285,00	6 606,00
6030	Avskr. fast teknisk install. bygninger	8 644,00	9 605,00
	Ordinære avskrivninger	44 936,00	29 360,00

6320	Renovasjon, vann, avløp o.l.	3 844,80	0,00
6340	Lys, varme	1 881,60	4 064,80
6360	Renhold	4 200,00	3 201,60
6400	Leie maskiner	0,00	120,00
6520	Redskaper under aktiveringsgrensen	0,00	9 015,52
6560	Rekvisita	6 205,13	6 281,24
6600	Rep. og vedlikehold bygninger	26 754,99	16 992,74
6705	Regnskapshonorar	10 500,00	13 524,80
6800	Kontorrekvisita	735,20	39,92
6900	Telefon	0,00	844,80
6910	Mobiltelefon	2 780,39	-4 763,65
6920	Internett	2 772,80	10 923,47
7790	Annen kostnad	217,42	70,76
	Andre innkjøps-,tilvirkn. kostn. etc	59 892,33	60 316,00

Sum driftskostnader**115 888,33****96 312,00****Driftsresultat****290 417,31****372 825,00****Avdelingsresultat****290 417,31****372 825,00**

Wenche Skogheim
Nordbygdivegen 51.
3840 Seljord
Tlf. 99321925
E-post: we-skogh@online.no

Dato 25.04.2022

Til Seljord Kommune

Ved rørande søknad om kompensasjon for tapt omsetnad - Midtbøen Dyrskucamping

Eg søkte om kompensasjon for seint, dette grunna manglande informasjon om ordninga. Då eg las om kompensasjonsordninga i avisa Vest- Telemark Blad var eg ikkje klar over det. Søknaden skal ha vore sendt til en e-post adresse som ikkje er i bruk.

Kommunen valte i dette tilfellet å sette saman ei e-postadresse utan å kvalitetssikre at adressene faktisk var riktige.

Min kontakt med kommunen i 25 år har vore:

- Brev i postkassa.
- E-post: we-skogh@online.no (på denne adressa har eg mottatt brev frå Seljord kommune i 25 år til dags dato)
- Digipost.
- Telefon: 99321925 og mottatt SMS frå Seljord kommune (same telefon nr. i 20 år)

Det er ikkje min feil at søknaden kom inn for seint, og kommunen må betale full kompensasjon til meg så fort som mulig.

Dersom kommunen ikkje betalar meg det fulle beløp, vil saka bli ført vidare gjennom offentlege klageinstansar (t.d. Sivilombudet, Statsforvaltaren, departement) og eventuelt gjennom rettsvesenet.

Med venleg helsing

Wenche Skogheim

SAKSFRAMLEGG

Klage på vedtak om Kompensasjon for tapt inntekt grunna Covid-19 - Alf Skogheim

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	115/22	01.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Seljord kommune avviser Alf Skogheim si klage på kompensasjonen gitt for tapt inntekt grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen. Kommunen er fri til å gje tilskot og eventuelt storleiken på slike tilskot.

Innleiing:

Alf Skogheim har i fleire skriv til kommunen bedt om at kommunen skal rette opp den feilen som er gjort den 5.mai 2022 der kommunestyret løyvde kr 24.000,- i kompensasjon for tapte inntekter grunna Koronaavlyste arrangement på Dyrskuplassen i 2020 og 2021. Han meiner han har rett til kompensasjon på det nivået som grunneigarane rundt Dyrskuplassen har fått ved søknadsrunden i september.

Alf Skogheim skreiv den 8.august;

Koronakompensasjon

Eg viser til mange brev om denne saka, og seinast purring datert 3. juli. Eg reknar med at Forvaltingslova gjeld for Seljord, og då er det vel på tide å rydde opp i dette?

Dersom kommunen ikkje svarar innan 29. august, sender eg saka til Sivilombudet med kopi til Statsforvaltaren.

Den 3. juli skreiv han

Koronakompensasjon

Eg viser til mange brev om denne saka, og seinast brevet frå kommunen datert 9. mai 2022 om vedtaket 5. mai der kommunen bevilgar kr. 24000. Dette er ei nedbetaling på det beløpet eg har krav ifølgje kommunens egne opplysingar (som stemmer med mine). Etter denne utbetalinga har eg ikkje motteke informasjon frå kommunen. Nå er det på tide å rette opp heile feilen administrasjonen har gjort, og eg ventar eit raskt svar.

Vedtak i Kommunestyre - 05.05.2022

Seljord kommune gjev Alf Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden han ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen. Løyvinga vert teke frå disposisjonsfondet.

Administrasjonen sende vedtaket og fullstendig partskriv den 9. mai 2022.

Administrasjonen har ingen heimel til å endre kommunestyret sitt vedtak og ser dette som klage på vedtaket gjort av kommunestyret.

Fakta:

Alf Skogheim har langtidsavtaler med Dyrsku'n Arrangement AS, Seljordfestivalen AS og Countryfestivalen Seljord AS om utstillings- og campingområde under arrangementa på eit område inntil Dyrskuplassen; eit område som er nå er eigd av dottera Wenche Skogheim.

Seljord kommune blei den 25.juni 2021 tildelt kr 740.000,- av Kommunal og moderniseringsdepartementet i brev «*Statsbudsjettet 2021 – tilskuddsbrev kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter*».

I juli 2021 blei kommunen kjent med ein ny definisjon av kva som kan blir rekna som bedrifter/ verksemder:

Denne definisjonen gjer at vi nå må inkludere dei som driv med utleige til parkering av bilar og campingvogner t.d. rundt Dyrskuplassen som verksemder som kan søkje på denne kompensasjonsordninga. Formannskapet slutta seg i møtet 19.august til prinsippa om at kompensasjon i storleiken 550.000-600.000 kr kunne prioriterast til gruppa grunneigarar rundt Dyrskuplassen. Resterande midlar skulle prioriterast til reiselivsverksemder som ikkje har fått tildelt midlar i mai-runden.

Ordninga blei offentleggjort m.a. med at alle kjende aktørar i målgruppa fekk tilsendte melding på e-post med info om å søke på ordninga. Ordninga blei lagt ut på kommunen sine nettsider og på søknadsportalen *Regionalforvaltning*.

I kommunens register er ikkje Alf Skogheim registrert som grunneigar av området rundt Dyrskuplassen, og han fekk difor ikkje personleg varsel på e-post om ordninga.

Det var 11 aktørar i kategorien grunneigarar rundt Dyrskuplassen som søkte innanfor tidsfristen, og dei avsette midlane blei fordelt til desse med om lag 10 % kompensasjon av omsetningstap for åra 2020 og 2021.

Alf Skogheim har synleggjort at han har tapt store midlar på grunn av at det ikkje var arrangement på Dyrskuplassen i 2020 og 2021. Det viser seg at han har avtale med arrangørane på Dyrskuplassen om at dei kan disponere eit område som nå er eigd av dottera, Wenche Skogheim.

Alf Skogheim opplyser at han etter avtalane skulle ha mottatt kr 1.009.661,- for 2020 og 2021. Han opplyser og at Dyrsku'n Arr. AS har kompensert 50 % av sitt leigebeløp for 2020 kr. 186.413,-. Dette gir at hans samla tap på utleige av området er på kr 823.247,- .

Ved vurderinga under handsaming av søknaden til Alf Skogheim baserte kommunen seg på den opphavelige statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim fekk då 30 % av den stønaden han ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden var komen innanfor fristen. Dette på same nivå som dei andre som søkte etter fristen.

Vurdering:

Om Alf Skogheim skulle ha kome inn under ordninga i september, og akseptert som grunneigar, ville han sannsynlegvis kunne ha fått mellom kr 70.-80.000,- i kompensasjon for tapt omsetnad.

Når søknaden ikkje kom til handsaming då statstilskotet blei fordelt, har kommunen berre oppsparte midlar (disposisjonsfondet) som er fri og som kommunen kan til å bruke til å støtte slike føremål.

Vilkåra for det kommunale næringsfond/ kraftfond opnar ikkje for å kompensere verksemder for tapt omsetnad.

Kommunestyret valde likevel å gje Alf Skogheim ein kompensasjon, frå disposisjonsfondet, på kr 24.000,- for det økonomiske tapet han har hatt på grunn av dei korona-avlyste arrangementa på Dyrskuplassen.

Konklusjon:

Administrasjonen er av den oppfatning at ingen har rett til tilskot frå Seljord kommune, om det ikkje er i særskilde tilfelle der det er øyremerka midlar.

Alf Skogheim fekk ingen direkte informasjon om kompensasjonsordninga fordi han ikkje er registrert som grunneigar av området rundt Dyrskuplassen.

Det at han har ein avtale med Dyrsku'n Arrangement AS, Seljordfestivalen Seljord AS og Countryfestivalen As om eit område, som nå er eigd av dottera Wenche, var ukjent for kommunen.

Kommunen lyste ut ordninga om moglegheit til å søke kompensasjon, som grunneigar rundt Dyrskuplassen, på kommunen sine heimesider og gjennom søknadsportalen Regionalforvaltning.

Vedlegg

- 1 Søknad om kommunal kompensasjonsordning 2021 - Alf Skogheim
- 2 Kommunal kompensasjonsordning for tap av inntekter/omsetnad Covid-19
- 3 Seljord kommune.pdf
- 4 Vedtak - Søknad om kompensasjon for tapte inntekter grunna Covid-19- Alf Skogheim
- 5 Koronakompensasjon - Manglar informasjon

Alf Skogheim

Posthusbakken 10

3840 Seljord

Foretaksregisteret : NO 969 492 278 MVA

Seljord 25. november 2021

Seljord kommune - Søknad til Kommunal kompensasjonsordning for tap av inntekter/omsetnad Covid-19

Eg les i Vest-Telemark Blad at kommunen har tildelt midlar frå denne ordninga til verksemdar i Seljord. Eg har ikkje fått informasjon om denne utlysinga, men etter kontakt med Asbjørn Storrusten kjem det fram at kommunen ikkje har sendt informasjon om denne ordninga til meg. Eg har rett til å søkje denne ordninga og ber difor om at denne søknaden blir handsama på same vilkår som andre søkjarar.

Tapt inntekt/søknadsbeløp

I tabellen er vist inntekter for 2018 og 2019, og tapte inntekter for 2020 og 2021.

	2018	2019	2020	2021	Sum 2020-2021
Dyrsku'n	355 074	355 074	372 827	372 827	745 654
Seljordfestivalen	61 140	63 040	64 994	67 009	132 003
Countryfestivalen	61 140	63 040	64 994	67 009	132 003
Sum	477 354	481 154	502 815	506 845	1 009 661

Tapte inntekter frå Dyrsku'n 2020 og 2021 er estimert til 372827 per år. Dette beløpet er indeksregulert basert på inntektene for 2018 og 2019. Dokumentasjon for denne inntekta er vist i vedlagte næringsoppgåve for utleige av fast eigdom 2019 (vedlegg 1). For 2020 har Dyrsku'n kompensert 50% av leigebeløpet, kr. 186 413. Søknadsbeløpet knytta til leigeinntekter frå Dyrsku'n er etter dette redusert til kr. 559 241.

Inntektene frå Seljordfestivalen og Countryfestivalen for 2018 og 2019 er dokumentert i vedlagte næringsoppgåve 1 for 2019 (vedlegg 2) samt kontospesifikasjon (vedlegg 3). Tapte inntekter for 2020 og 2021 er basert på indeksregulerte inntekter for 2018 og 2019.

Søknadsbeløp: Tapte inntekter for 2020 og 2021 justert for kompensasjon frå Dyrsku'n for 2020.

	Tapte inntekter 2020-2021
Dyrsku'n	559 241
Seljordfestivalen	132 003
Countryfestivalen	132 003
Sum	823 247

Helsing Alf Skogheim

A handwritten signature in black ink, reading "Alf Skogheim". The signature is written in a cursive style with a large initial 'A'.

Vedlegg 1: Næringsoppgåve for utleige av fast eigedom 2019

Vedlegg 2: Næringsoppgåve 1, 2019

Vedlegg 3: Kontospesifikasjon

From: Alf Skogheim[alf-skog@online.no]

Sent: 18.12.2021 12.45.50

To: Post Seljord Kommune[post@seljord.kommune.no]

Cc: Asbjørn Storrusten[asbjorn.storrusten@seljord.kommune.no]

Subject: Kommunal kompensasjonsordning for tap av inntekter/omsetnad Covid-19
Eg viser til søknaden min med dato 25. november 2021. Eg har fått beskjed om at den er sendt vidare til "rette vedkomande."

Som nemnt i søknaden har kommunen ikkje sendt utlysinga til meg, dvs. eg sto ikkje oppført på epost-lista som Asbjørn Storrusten sendte til eit utvalg av interessentar (det var fleire som ikkje sto på den). Eg finn heller ikkje at desse midlane er utlyst offentleg. Hvis det er rett, betyr det at kommunen ikkje har gjeve meg anledning til å søke støtte frå denne ordninga. Med atterhald om at dette er rett, ber eg om forslag til å løyse dette problemet.

Helsing Alf Skogheim

Seljord kommune
3840 Seljord

Koronakompensasjon

Eg viser til oppslag i VTB om administrasjonens framlegg til formannskapet, og omtale på VTBs nettside om at formannskapet vedtok å yte 30% av "støttebeløpet". Eg viser også til dei mange e-postane til Storrusten med spørsmål om korleis kommunen har tenkt å rette opp i den feilen som er gjort.

Eg stiller framleis dette spørsmålet. Kommunen har gjort feil, administrasjonen tilrår formannskapet ikkje å rette opp i feilen, men formannskapet vedtek likevel å kompensere feilen med 30%.

Spørsmålet er framleis om korleis kommunen har tenkt å rette opp den feilen administrasjonen har gjort.

Seljord, 11. april 2022

Alf Skogheim

Alf Skogheim
Posthusbakken 10
3840 Seljord

MELDING OM VEDTAK

Dykkar ref: Vår ref: Saksbehandlar: Arkivkode: Dato:
2021/3501-9 2021/3501-9 Asbjørn Storrusten, tlf. 35 06 51 65 223 09.05.2022

Vedtak - Søknad om kompensasjon for tapte inntekter grunna Covid-19- Alf Skogheim

Seljord kommune syner til din søknad om kompensasjon for tapte inntekter grunna pandemien. Søknaden har nå vært handsamma av formannskapet og av kommunestyret. Kommunestyret gjorde følgjande vedtak i sitt møte 5.5.22;

Vedtak i Kommunestyre - 05.05.2022

Seljord kommune gjev Alf Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkerane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden han ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen.

Løyvinga vert teke frå disposisjonsfondet.

Støtta kan bli utbetalt ved ein kort oppmoding om utbetaling sendt til as@seljord.kommune.no. Denne oppmodinga må innehalde kontonummer.

*Klage på vedtak skal sendast til **Seljord kommune**. Klagefristen er 3 veker frå den dagen brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkeleg at klaga er postlagt innan fristen sitt utløp.*

Klaga skal sendast skriftleg til den som har fatta vedtaket, vi ber deg å opplyse om vedtaket det vert klaga over, den eller dei endringar du ønskjer, og dei grunnar du vil vise til for klaga. Dersom du klager så seint at det kan vere uklart for oss om du har klaga i rett tid, må du også opplyse om når denne meldinga kom fram.

For Seljord kommune

Asbjørn Storrusten
kultur- og nærings sjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift

Mottakarar av dette brevet:
Alf Skogheim

Seljord kommune
Kultur og næring

Arkiv: 223
Saksnr.: 2021/3501-5
Saksbeh.: Asbjørn Storrusten
Dato: 23.03.2022

SAKSFRAMLEGG

Søknad om kompensasjon for tapte inntekter grunna Covid-19- Alf Skogheim

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	65/22	07.04.2022
Kommunestyre	38/22	05.05.2022

Handsaming i Kommunestyre - 05.05.2022

Formannskapet si tilråding vart samrøystes vedteke.

Vedtak i Kommunestyre - 05.05.2022

Seljord kommune gjev Alf Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden han ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen.

Løyvinga vert teke frå disposisjonsfondet.

Handsaming i Formannskap - 07.04.2022

Fellesforslag:
Formannskapet rår kommunestyret å gjere følgande vedtak:

Seljord kommune gjev Alf Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden han ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen.

Løyvinga vert teke frå disposisjonsfondet.

Fellesforslaget vart samrøystes vedteke.

Vedtak i Formannskap - 07.04.2022

Formannskapet rår kommunestyret å gjere følgande vedtak:

Seljord kommune gjev Alf Skogheim 24 000,- i kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen.

Seljord kommune har basera seg på den opprinnelege statlege kompensasjonsordninga der søkarane fekk i gjennomsnitt 10 % av berekna omsetningstap. Skogheim får 30 % av den stønaden han ville ha motteke som ein del av den ordninga dersom søknaden vart kome innanfor fristen.

Løyvinga vert teke frå disposisjonsfondet.

Rådmannen si tilråding:

Seljord kommune gjev ikkje Alf Skogheim kompensasjon for tapte inntekter/ omsetnad grunna Covid-19-avlyste arrangement på Dyrskuplassen. Dette fordi søknaden ikkje blei motteke av kommunen for å bli handsama saman med søknadsgruppa. Det er heller ikkje frie midlar i driftsbudsjettet som kan prioriterast til slik støtte/kompensasjon.

Innleiing:

Alf Skogheim har langtidsavtaler med Dyrsku'n Arrangement AS, Seljordfestivalen AS og Countryfestivalen Seljord AS om utstillings- og campingområde under arrangementa på eit område inntil Dyrskuplassen; eit område som er nå er eigd av dottera Wenche Skogheim.

Dei tre avtalane er summert til vel 1 mill kr. for åra 2020 og 2021. Dyrsku'n Arr. kompenserte tapt leige med kr 186.413,- i 2020.

Med bakgrunn i at arrangementa på Dyrskuplassen ikkje blei gjennomført i 2020 og 2021 har Alf Skogheim oppgitt ein omsetnadssvikt på omkring kr 825.000,-.

Fakta:

Seljord kommune blei den 25.juni 2021 tildelt kr 740.000,- av Kommunal og moderniseringsdepartementet i brev «*Statsbudsjettet 2021 – tilskuddsbrev kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter*».

I juli 2021 blei kommunen kjent med ein ny definisjon av kva som kan reknast som bedrifter/ verksemder:

Denne definisjonen gjer at vi nå må inkludere dei som driv med utleige til parkering av bilar og campingvogner t.d. rundt Dyrskuplassen som verksemder som kan søkje på denne kompensasjonsordninga. Formannskapet slutta seg i møtet 19.august, til prinsippa om at kompensasjon i storleiken 550.000-600.000 kr kunne prioriterast til gruppa grunneigarar rundt Dyrskuplassen. Resterande midlar skulle prioriterast til reiselivsverksemder som ikkje har fått tildelt midlar i mai-runden.

Ordninga blei offentleggjort m.a. med at alle kjente i målgruppa fekk tilsendte melding på e-post med info om å søke på ordninga. Ordninga blei lyst ut på kommunens nettsider og på søknadsportalen Regionalforvaltning.

Det var 11 søkarar i kategorien grunneigarar rundt Dyrskuplassen og dei avsette midlane blei fordelt til desse med om lag 10 % kompensasjon av omsetningstap for åra 2020 og 2021.

Alf Skogheim er ikkje registrert som grunneigar i området og driv ikkje med utleige til parkering eller camping til publikum, men han har ein avtale om bruk av området inntil Dyrskuplassen ved arrangement.

Alf Skogheim var difor ikkje på oversiktar over grunneigarar som driv med parkering og camping rundt Dyrskuplassen, og han fekk ikkje tilsendt e-posten om informasjon om kompensasjons- ordninga. Han blei fyrst kjent med ordninga då han leste i avisa kven som hadde fått kompensasjon.

Vurdering:

Om søknaden til Alf Skogheim ville ha kome inn under ordninga i august/september, ville han kunne fått tildelt om lag kr 80.000,- i kompensasjon for tapt omsetnad.

Vilkåra for det kommunale næringsfond/ kraftfond opnar ikkje for å kompensere verksemder for tapt omsetnad.

Konklusjon:

Rådmannen disponerer ikkje frie midlar på budsjettet som kan prioriterast til slik støtte/ kompensasjon.

Vedlegg

- 1 Søknad om kommunal kompensasjonsordning 2021 - Alf Skogheim

Seljord kommune
3840 Seljord

Ref.: 2021/3501-9

Koronakompensasjon

Eg viser til mange brev om denne saka, og seinast brevet frå kommunen datert 9. mai 2022 om vedtaket 5. mai der kommunen bevilgar kr. 24000. Dette er ei nedbetaling på det beløpet eg har krav ifølgje kommunens egne opplysingar (som stemmer med mine).

Etter denne utbetalinga har eg ikkje mottekje informasjon frå kommunen. Nå er det på tide å rette opp heile feilen administrasjonen har gjort, og eg ventar eit raskt svar.

Seljord, 3. juli 2022

Alf Skogheim

SAKSFRAMLEGG

Lien Fjellgard AS - Endring av skjenkeløyve

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	116/22	01.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Med heimel i alkoholova § 1-7, Delegasjonsreglement for Seljord kommune og Alkoholpolitiske retningsliner for Seljord kommune får Lien Fjellgard AS, org.nr. 998 547 091, alminneleg skjenkeløyve for alkoholhaldig drikke gruppe 1, 2 og 3 (øl, vin og brennevin) på fylgjande vilkår:

- Skjenkeløyvet gjeld inne i Kvilarstogo, Buret, Fjostrevet, Låven, Fjoset og ute på tunet, svalegang utanfor Fjostrevet, Myra, Grømmaroe, Krakset, gapahuken og eit område utanfor denne. Sjå kart.
- Skjenking av alkoholhaldig drikke med alkoholinnhald lågare enn 22 volumprosent alkohol kan skje i tidsrommet:
  - o kl. 10:00 – kl. 02:00 i skjenkelokale.
  - o kl. 10:00 – kl. 03:00 i skjenkelokale ved slutta selskap.
  - o kl. 10:00 – kl. 24:00 ved uteskjenking kvardag, sundag og høgtidsdag.
  - o kl. 10:00 – kl. 02:00 ved uteskjenking fredag/laurdag og dag før høgtidsdag samt alle dagar ved slutta selskap.
- Skjenking av alkoholhaldig drikke med 22 volumprosent alkohol eller meir kan skje i tidsrommet:
  - o kl. 13:00 – kl. 02:00 i skjenkelokale.
  - o kl. 13:00 – kl. 03:00 i skjenkelokale ved slutta selskap
  - o kl. 13:00 – kl. 24:00 ved uteskjenking kvardag, sundag og høgtidsdag
  - o kl. 13:00 – kl. 02:00 ved uteskjenking fredag/laurdag og dag før høgtidsdag samt alle dagar ved slutta selskap.
- Styrar for løyvet er Tov-Eirik Lien med Merete Lien som stedfortredar.
- Det skal til ei kvar tid vera godkjent styrar og stedfortredar.
- Løyvet gjeld inntil vidare.
- Bevillingsgebyr ved skjenking av alkoholhaldig drikke skal betalast etter "Forskrift om omsetning alkoholhaldig drikk mv.", forskrift av 08.06.2005 nr. 538.
- Løyvehavar skal uoppfordra for kvart år sende inn oppgåve over omsetjing innan 15.februar året etter.
- Manglande innsending av oppgåve eller manglande innbetaling kan føre til tildeling av prikkar . Jf. pkt. 7.3 i "Alkoholpolitiske retningsliner for Seljord kommune"
- Løyveinnehavar skal til ein kvar tid fylgje Alkoholova med forskrifter og Alkoholpolitiske retningsliner for Seljord kommune.

Innleiing:

Lien Fjellgard v/ Merethe og Tov-Eirik Lien søker om utviding av skjenkeløyvet til også å gjelde skjenking i ein gapahuk, som er under oppføring.

Fakta:

Lien Fjellgard driv berre med lukka arrangement som kurs, konferansar og selskap og tek ikkje imot «dropp inn» gjestar. Verksemda har løyve til skjenking av gruppe 1, 2 og 3 på garden (på tunet og i lokalar og fasilitetar som nyttast til arrangement), Myra og på staulen Bjønnbu/Krakkset. Fasilitetane utanom garden tilbydast ved arrangement der det er ynskje om ein tur, lunsj i det fri m.v.

Vurdering:

Skjenkeløyvet på Lien Fjellgard har ved kontrollar og besøk ikkje synt anna enn at, løyvet vert forvalta i tråd med intensjonane i Alkoholova og i alkoholpolitiske retningsliner for Seljord kommune.

Det er ingen merknadar til søknaden.

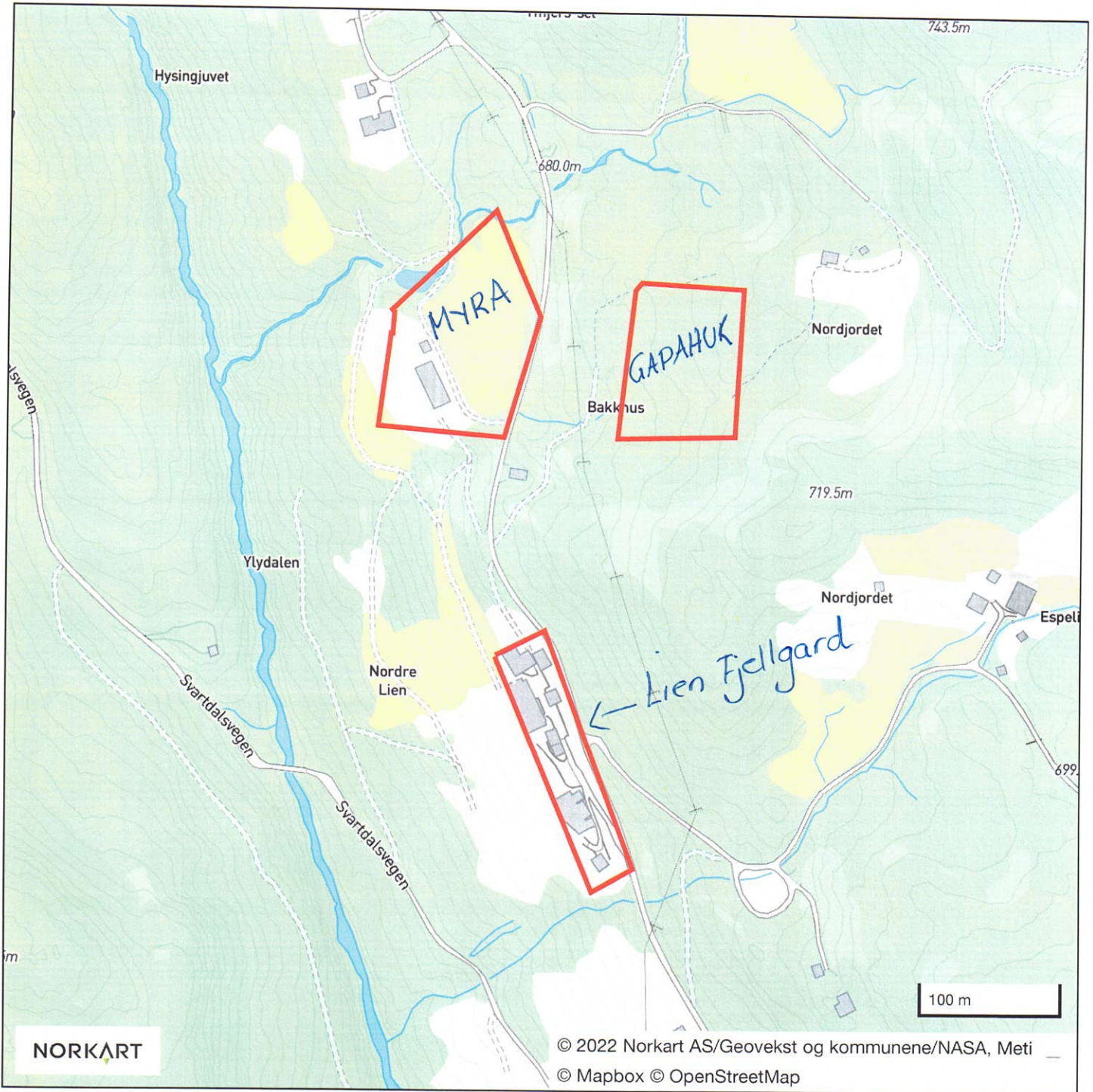
Konklusjon:

Seljord kommune godkjenner søknaden frå Lien Fjellgard v/ Merethe og Tov-Eirik Lien om utviding av skjenkeløyvet til også å gjelde skjenking i ein gapahuk og området rundt denne.

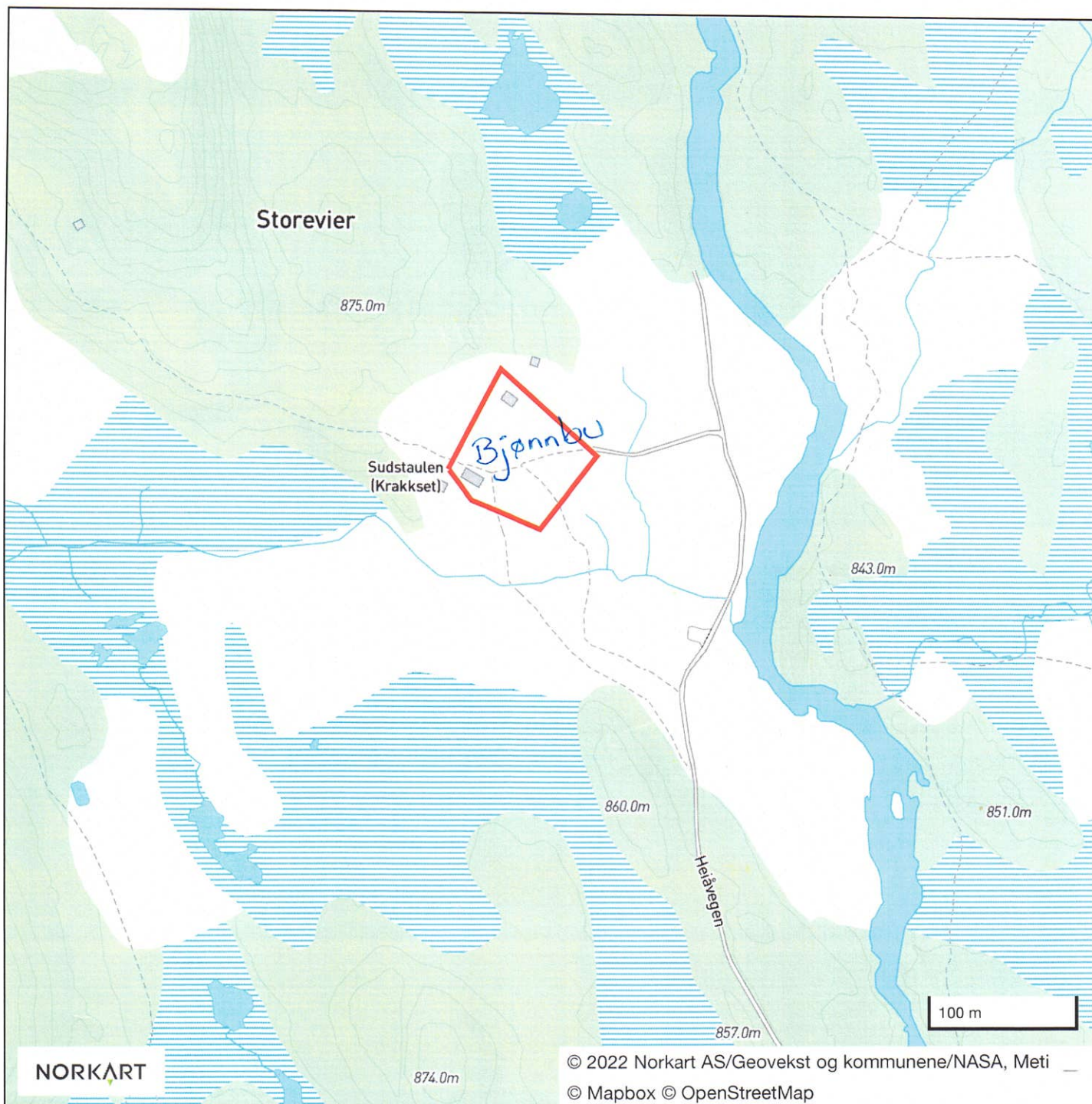
Vedlegg

1 Kart

Seljord kommune

Seljord kommune

SAKSFRAMLEGG

Forskrift om folkevalde sin rett til godtgjersle og permisjon 2023 - 2027

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	117/22	01.09.2022
Kommunestyre	62/22	15.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Det nedsettast ei politisk arbeidsgruppe bestående av 5 medlemmar med mandat å lage eit utkast til ny forskrift om folkevalde sin rett til godtgjersle og permisjon.

Rådmann er gruppas sekretær.

Utkast til ny forskrift leggst fram for politisk handsaming i Formannskapet den 27. oktober og i Kommunestyret den 17. november, og den nye forskrifta skal gjelde frå og med det konstituerande møte for kommunestyreperioden 2023 – 2027.

Innleiing:

Kommuneloven kapittel 8 omhandlar rettigheter og plikter for folkevalde. Reglane for møtegodtgjersle, dekking av tapt arbeidsforteneste og utgifter som vervet fører med seg, samt rett til permisjon, gjeld for alle medlemmer av kommunale utval, styre og råd. Det gjeld og eventuelle andre som vert valde til å utføre eit politisk verv eller funksjon for kommunen.

Rettane som dei folkevalda har i høve til dette er heimla i kommuneloven, kapittel 8 – rettigheter og plikter for folkevalde.

Kommunestyret skal vedta forskrift om dette året før kommuneval, og det leggst difor her fram sak om dette.

Fakta:

Dei aktuelle paragrafane i kommuelovens kapittel 8 gjengis her:

§ 8-2. Rett til fri fra arbeid

Arbeidstakere har krav på fri fra sitt arbeid når det er nødvendig på grunn av møteplikt i kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer.

Arbeidstakere som har et kommunalt eller fylkeskommunalt verv på heltid eller deltid, har også rett til permisjon fra sitt arbeid i fire år eller for resten av valgperioden.

Første og andre ledd gjelder på tilsvarende måte for folkevalgte bosatt i et annet nordisk land.

§ 8-3. Dekning av utgifter og økonomisk tap

Den som har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på skyss-, kost- og overnattingsgodtgjøring for reiser i forbindelse med vervet. Kommunestyret eller fylkestinget gir selv forskrift om slik godtgjøring.

Den som blir påført utgifter som følge av et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på å få dekket utgiftene opp til et visst beløp per dag. Kommunestyret eller fylkestinget gir selv forskrift om dekning av slike utgifter.

Den som taper inntekt fordi han eller hun har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på erstatning opp til et visst beløp per dag. Kommunestyret eller fylkestinget gir selv forskrift om slik erstatning. Det skal fastsettes ulike satser for dokumenterte og ikke-dokumenterte tap.

§ 8-4. Arbeidsgodtgjøring

Den som har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på godtgjøring for sitt arbeid. Kommunestyret eller fylkestinget gir selv forskrift for slik godtgjøring.

§ 8-5. Godtgjøring ved frikjøp

Kommunestyret eller fylkestinget kan selv bestemme at folkevalgte som frikjøpes, skal motta én fast godtgjøring i stedet for dekning av tapt inntekt etter [§ 8-3](#) tredje ledd og arbeidsgodtgjøring etter [§ 8-4](#).

§ 8-6. Ettergodtgjøring

Folkevalgte som har vervet som sin hovedbeskjeftigelse, kan søke om ettergodtgjøring når de fratrer vervet. Kommunestyret eller fylkestinget skal selv gi forskrift om lengden slik ettergodtgjøring kan ha, men ikke utover alminnelig oppsigelsestid for fast ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.

Retten til ettergodtgjøring skal avkortes krone for krone mot annen inntekt. Det samme gjelder for ordinær inntekt som den folkevalgte frivillig avstår fra.

Pensjonsinntekter etter [folketrygdloven kapittel 19](#) og [kapittel 20](#) skal ikke anses som inntekt etter andre ledd.

§ 8-7. Pensjonsordning

Kommunestyret og fylkestinget kan selv vedta å opprette eller slutte seg til en pensjonsordning for folkevalgte i kommunen eller fylkeskommunen.

Kongen kan gi forskrift om slike pensjonsordninger.

§ 8-8. Rett til sykepenger

Kommunene og fylkeskommunene skal sørge for at folkevalgte som har vervet som sin hovedbeskjeftigelse, har samme rett til sykepenger som ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.

§ 8-9. Rettigheter ved yrkesskade

Kommunene og fylkeskommunene skal sørge for at folkevalgte som har vervet som sin hovedbeskjeftigelse, har samme rett til ytelser ved yrkesskade som ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.

§ 8-10. Permisjoner

Kommunestyret og fylkestinget skal selv gi forskrift om permisjon for folkevalgte som har vervet som sin hovedbeskjeftigelse. Permisjon kan bare gis i samsvar med [arbeidsmiljøloven §§ 12-1](#) til [12-10](#), [12-12](#) og [12-15](#).

Under permisjonen beholder de folkevalgte godtgjøringen i inntil to uker, med mindre de gir avkall på den. Under svangerskapspermisjon, omsorgspermisjon, fødselspermisjon, foreldrepermisjon og permisjon ved barns og barnepassers sykdom skal kommunen og fylkeskommunen sørge for at de folkevalgte får rett til å beholde godtgjøringen etter de samme reglene som gjelder for ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.

Seljord kommune har i dag ei forskrift vedteke 5. september 2019, med verknad frå det konstituerande møtet for kommunestyreperioden 2019 – 2023. Denne ble revidert 17. oktober, og gjeld ut kommunestyreperioden. Forskrifta ligg ved saka. Ny forskrift vil gjelde for kommunestyreperioden 2023 – 2027.

Vurdering:

Rådmannen tilrår at det nedsettast ei politisk arbeidsgruppe med mandat å lage eit utkast til ny forskrift om folkevalde sin rett til godtgjersle og permisjon. Det anbefalast gruppe består av 5 medlemmar og at alle 5 parti er representert. Rådmann bør vere gruppas sekretær.

Utkast til ny forskrift bør leggst fram for politisk handsaming i Formannskapet den 27. oktober og i Kommunestyret den 17. november, og den nye forskrifta skal gjelde frå og med det konstituerande møte for kommunestyreperioden 2023 – 2027.

Rådmannen viser også til tilrådinga i sak 2022/1847 om politisk organisering i neste kommunestyreperiode, og tilrår at same arbeidsgruppe jobbar med dei to sakene parallelt.

Konklusjon:

Det nedsettast ei politisk arbeidsgruppe bestående av 5 medlemmar med mandat å lage eit utkast til ny forskrift om folkevalde sin rett til godtgjersle og permisjon. Rådmann er gruppas sekretær. Utkast til ny forskrift leggst fram for politisk handsaming i Formannskapet den 27. oktober og i Kommunestyret den 17. november, og den nye forskrifta skal gjelde frå og med det konstituerande møte for kommunestyreperioden 2023 – 2027.

Vedlegg

- 1 Forskrift om godtgjersle folkevalde 2019-2023

FORSKRIFT OM FOLKEVALDE SIN RETT TIL GODTGJERSLE OG PERMISJON

Seljord kommune

Vedteken av Seljord kommunestyre 5.september 2019, med verknad frå og med det konstituerande møtet for kommunestyreperioden 2019-2023, 17.oktober 2019.

Revidert i kommunestyret 17. oktober i sak PS 62/19

Innhold

1. Generelt.....	3
2. Skyss- og kostgodtgjersle	3
3. EKOM-tenester – telefonordning	3
4. Ordfører/varaordfører	4
5. Leiar av samfunnsutvalet.....	4
7. Leiar av kontrollutval.....	5
8. Leiar av eldreråd	5
9. Leiar av råd for menneskje med nedsett funksjonsevne.....	5
10. Godtgjersle kommunestyre	5
11. Godtgjersle medlemmer / vara formannskap	5
12. Godtgjersle medlemmer/vara, samfunnsutval og velferdsutval.....	5
13. Godtgjersle administrasjonsutval	5
14. Godtgjersle politisk oppnemnte ad-hoc arbeidsgrupper	5
15. Godtgjersle ungdomsråd	5
16. Møtegodtgjersle andre politisk oppnemnde utval	5
17. Dekning av tapt arbeidsforteneste.....	6
18. Dekning av andre utgifter i samband med kommunalt verv	6
19. Folkevalde sin rett til permisjon – kommuneloven § 8-10.	7

1. Generelt

Reglane for møtegodtgjersle, dekning av tapt arbeidsforteneste og av utgifter som vervet fører med seg, samt rett til permisjon, gjeld for alle medlemmer av kommunale utval, styre og råd, samt eventuelt andre som vert valde til å utføre eit politisk verv eller funksjon for kommunen.

Rettane som dei folkevalde har i høve til dette er heimla i lov av 22.juni 2018, nr 83 – kommuneloven, kapittel 8.

Dekning av tapt arbeidsforteneste samt kost- og reiseutgifter, gjeld også for kurs, konferansar og andre gjeremål pålagt den enkelte av eit kommunalt organ eller godkjend av ordførar.

Møtegodtgjersle gjeld berre for fysiske møte der organet er lovleg kalla inn og er samla, men tap av arbeidsforteneste kan krevjast også ved fjernmøte (telefon/video).

Det er den folkevalde sjølv som har ansvar for å krevje sin rett etter reglane i dette reglementet, samt skaffe den naudsynte dokumentasjon for krava sine. Krava skal setjast fram utan opphald, slik at utbetaling kan skje innanfor dei rutinar som gjeld for Seljord kommune.

Møtegodtgjersla, telefongodtgjersla og dekning for tapt arbeidsforteneste er skatte- og rapporteringspliktig.

Er kommunen i tvil om ein folkevald har krav på ei godtgjersle blir spørsmålet lagt fram for formannskapet.

2. Skyss- og kostgodtgjersle

Medlemer av folkevalde organ får dekt reise- og kostutgifter i samband med møte og oppdrag for kommunen etter staten sitt reiseregulativ. Dette gjeld ikkje ordførar sitt daglege oppmøte på kommunehuset.

3. EKOM-tenester – telefonordning

Faste medlemmer av kommunestyret, hovudutval og kontrollutvalet får kommunalt nettbrett som skal nyttast i tråd med: 'Avtale om bruk av IPAD til politiske møte'. Folkevalde med kommunal mobiltelefon (ordførar), fylgjer reglement for arbeidsgjevarfinansiert elektronisk kommunikasjon.

4. Ordfører/varaordfører

a. Ordførargodtgjersla.

1. Ordførarvervet svarar til 100 % stilling, med ei årleg godtgjersle lik 80 % av stortingsrepresentantane si godtgjersle.
2. Godtgjersla blir justert if. haustens lønnsoppgjer og med verknad frå det tidspunkt Stortinget vedtek sine godtgjersler.
3. Godtgjersla inkluderer godtgjersle for andre kommunale verv.
4. Ordførar vert meldt inn i pensjonsordninga for kommunalt tilsette og AFP – jf. KS-sak 14/017.
Ordførar på heiltid har dei same rettane som andre tilsette i kommunen, og dette gjeld ut ein ev. etterlønnsperiode.
5. Ordførar får etterløn i 1,5 månad om vedkomande går over i nytt lønna arbeid, og i 3 månader om vedkomande ikkje går over i anna lønna arbeid. Etterløn skal avkortast krone for krone mot annan inntekt. Etterløn kompenserer også for tap av feriepengar.
Vert ordførar pensjonist blir ikkje etterløn gitt.
6. Reglane i hovudtariffavtala for kommunal sektor kap. 1, § 10 - Ytingar etter dødsfall/gruppelivsforsikring gjeld òg for ordførar. Kommunen teiknar forsikring for dette.

b. Varaordførargodtgjersle.

Varaordføraren si godtgjersle er lik 20 % av ordføraren si godtgjersle. Dette dekker også møtegodtgjersla i kommunestyret, formannskapet og andre politiske råd, nemnder eller utval varaordføraren er medlem av.

c. Sjukepengar

Ved sjukdom har ordførar same rett til sjukepengar som tilsette i kommunen. Varaordførar har rett til si fulle godtgjersle i 3 månader. Etter 3 månader betalar kommunen ut godtgjersle tilsvarande det beløpet kommunen får refundert frå NAV.

5. Leiar av samfunnsutvalet

	Leiar får ei årleg godtgjersle lik 33 300 kr som kjem i tillegg til møtegodtgjersle i utvalet

6. Leiar av velferdsutvalet	
	Leiar får ei årleg godtgjersle lik 33 300 kr som kjem i tillegg til møtegodtgjersle i utvalet
7. Leiar av kontrollutval	
	Leiar får ei årleg godtgjersle på 13 320 kr som kjem i tillegg til møtegodtgjersle i utvalet.
8. Leiar av eldreråd	
	Leiar får ei årleg godtgjersle på 5 000 kr som kjem i tillegg til møtegodtgjersle i utvalet.
9. Leiar av råd for menneskjer med nedsett funksjonsevne	
	Leiar får ei årleg godtgjersle på 5 000 kr som kjem i tillegg til møtegodtgjersle i utvalet.
10. Godtgjersle kommunestyre	
	Medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret får ei godtgjersle lik 1 110 kr pr. møte
11. Godtgjersle medlemmer / vara formannskap	
	Medlemmer og varamedlemmer av formannskap får ei godtgjersle lik 2 200 kr pr. møte.
12. Godtgjersle medlemmer/vara, samfunnsutval og velferdsutval	
	Medlemmer og varamedlemmer av plan-, teknisk- og miljø utval får ei godtgjersle lik 1 870 kr pr. møte.
13. Godtgjersle administrasjonsutval	
	Medlemmer og varamedlemmer av politiske utval får ei godtgjersle lik 540 kr pr. møte.
14. Godtgjersle politisk oppnemnte ad-hoc arbeidsgrupper	
	Medlemer og varamedlemmer av politisk oppnemnde ad-hoc arbeidsgrupper, får ei godtgjersle lik 780 kr pr. møte.
15. Godtgjersle ungdomsråd	
	Medlemmer og varamedlemmer av ungdomsrådet får ei godtgjersle lik 780 kr pr. møte.
16. Møtegodtgjersle andre politisk oppnemnde utval	
	Andre medlemmer enn dei som er nemnde ovanfor av styre, utval, nemnder m.v. får ei møtegodtgjersle på 780 kr pr. møte.

17. Dekning av tapt arbeidsforteneste.

Det vert etter søknad gitt erstatning for tap av inntekt for møte og andre oppdrag på vegne av politiske organ for inntil 7,5 time pr. dag.

Tida er inkludert reise til og frå møtestaden.

Hovudregelen er at det må ha funne stad eit faktisk tap av inntekt – dvs. trekk i løn/inntekt. På line med faktisk tap av inntekt blir også rekna når heimearbeidande, studentar, pensjonistar og frilansarar må forsøme sine vanlege gjeremål for å utføre vervet. Pensjonistar må dokumentere faktisk tap av inntekt.

Folkevalde som er lønsmottakarar må legitimere ev. tap med stadfesting frå arbeidsgjevar. Folkevalde med ytingar frå NAV vert rekna på line med lønsmottakarar.

Sjølvstendig næringsdrivande får dekkja tap i arbeidsinntekt etter eiga fråsegn. Skatteoppgjer blir krevd ein gong pr. år - gjeld for etterfylgjande år, og årsinntekta blir dela på 230 dagar, og timegodtgjersla vert rekna etter 7,5 timar pr. dag (1 725 årstimar). Årsinntekta blir rekna ut frå punkt 2.7, summen av næringsinntekter i skatteoppgjeret.

Folkevalde i ulønna arbeid (heimearbeidande, studentar, og frilansarar) får ulegitimert sats når dei forsømmer sine vanlege gjeremål for å utføre vervet. Dette gjeld også deltidsarbeidande lønsmottakarar og deltidsarbeidande sjølvstendige næringsdrivande på deira heimearbeidsdagar. Ein må sannsynleggjere å ha forsømt sine vanlege gjeremål ved å erklære dette i søknaden.

Det vert som hovudregel ikkje gjeve dekning for tapt arbeidsforteneste mellom kl 16.00 og 08.00 samt for helg og høgtider. Det er den som har tapet som pliktar å dokumentere sitt faktiske tap, t.d. tapt inntekt gjennom trekk i løn.

a. Legitimert tap av inntekt, inntil 350 kr pr. time eller maksimalt 2 625 kr pr. dag

b. Ulegitimert tap i arbeidsinntekt: inntil 264 kr pr. time, avgrensa til maksimum 1 980 kr pr. dag.

18. Dekning av andre utgifter i samband med kommunalt verv

Til dømes barnepass, vikar, omsorgsarbeid o.l.

Til dekning av naudsynte legitimerede utgifter som fylgje av vervet vert det gitt erstatning inntil sats for omsorgsteneste på inntil 170 kr pr. time, maksimalt 840 kr pr. dag.

Dette gjeld normalt ikkje når nære familiemedlemmer tek over omsorgsansvaret (t.d. når den andre forelderen eller andre nære familiemedlemmer ser etter eit barn i staden for den folkevalde).

Der det blir leigd inn vikar eller avløysar kan arbeidsgjevar eller sjølvstendig

	næringsdrivande krevje dekning for utgifter til dette i samsvar med reglane for legitimerede krav.
19. Folkevalde sin rett til permisjon – kommuneloven § 8-10.	
	Folkevalde som har vervet som hovudinntekt – det vil seie ordførar, kan berre få permisjon i samsvar med arbeidsmiljølova §§ 12-1 til 12-10 (svangerskap, fødsel, omsorg for born og nærstående i livets slutfase), 12-12 (militærtjeneste) og 12-15 (høgtider i andre religionar). I samband med slik permisjon har den folkevalde same rett til godtgjersle i vervet som for tilsette i kommunen.

Vedlegg 1 – Tabellvis framstilling av godtgjersler og satsar for kommunestyreperioden 2019-2023

Verv	Gjeldande satsar	%-vis i kr	Avrunda
Ordførar 80% av stortingsrepresentantar si godtgjersle ¹	987 997 kr	790 397,60 kr	790 400 kr
Varaordførar 20% av ordførar si godtgjersle		167 959,49 kr	168 00 kr

Verv	Sats 2019-2023	+11%	Sats 2019-2023 ²
Leiar av samfunnsutvalet	30 000 kr	33 300 kr	33 300 kr
Leiar av velferdsutvalet	30 000 kr	33 330 kr	33 300 kr
Leiar kontrollutvalet	12 000 kr	13 320 kr	13 320 kr
Leiar eldreråd			5 000 kr
Leiar råd for menneske med nedsett funksjonsevne			5 000 kr
Møtegodtgjersle kommunestyret	1 000 kr	1 110 kr	1 110 kr
Møtegodtgjersle formannskap	2 000 kr	2 220 kr	2 220 kr
Møtegodtgjersle samfunnsutval	1 680 kr	1 864,80 kr	1 870 kr
Møtegodtgjersle velferdsutval	1 680 kr	1 864,80 kr	1 870 kr
Møtegodtgjersle administrasjonsutval	750 kr	780 kr	780 kr
Møtegodtgjersle andre kommunale nemnder og ad hoc utval	700 kr	777 kr	780 kr
Møtegodtgjersle medlemmer av ungdomsråd	700 kr	777 kr	780 kr
Møtegodtgjersle andre politiske oppnemnde utval			780 kr

Tapt arbeidsforteneste	Satsar 2019-2023
-------------------------------	-------------------------

¹ for 2019, 987 997 kr, <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Representantene/Okonomiske-rettigheter/Lonnsutvikling/>

² Avrunda til nærmaste heile 10 kr

Legitimerte krav	Inntil 350 kr pr. time, maksimalt 2 630 kr/ 7,5 timar pr. dag
Ulegitimerte krav	Inntil 264 kr pr. time, maksimalt 1 980 kr/ 7,5 timar kr pr. dag
Omsorgsorgsgodtgjersle	Inntil 170 kr pr. time og maksimalt 840 kr pr. dag

SAKSFRAMLEGG

Politisk organisering 2023 - 2027

Utval	Utvalssak	Møtedato
Formannskap	118/22	01.09.2022
Kommunestyre	61/22	15.09.2022

Rådmannen si tilråding:

Det nedsettast ei politisk arbeidsgruppe bestående av 5 medlemmar med mandat å lage eit forslag til politisk organisering for neste kommunestyreperiode.

Rådmann er gruppas sekretær.

Forslaget leggst fram for politisk handsaming i Formannskapet den 27. oktober og i Kommunestyret den 17. november, og den nye organiseringa skal gjelde for kommunestyreperioden 2023 – 2027.

Innleiing:

Kommunelovens kapittel 5 omhandlar kommunal organisering, folkevalde organ. I følge denne er det kommunestyret sjølv som fastsett medlem og organisering.

Dersom det skal gjerast endringar i organisering, må dette vedtas innan utgangen av desember i nest siste år av valperioden. Endringa gjeld da frå neste valperiode. Det leggst difor her fram sak om dette.

Fakta:

Dei aktuelle paragrafane i kommuneloven seier fylgjande:

§ 5-1.Folkevalgte organer

Folkevalgte organer skal opprettes etter bestemmelsene i denne loven eller etter bestemmelser om slike organer i andre lover.

Folkevalgte organer etter denne loven er

- a. kommunestyre og fylkesting*
- b. formannskap og fylkesutvalg*
- c. kommuneråd og fylkesråd*
- d. utvalg, inkludert kommunedelsutvalg og kontrollutvalg*
- e. arbeidsutvalg*

- f. felles, folkevalgt nemnd i vertskommunesamarbeid
- g. kommunestyre- og fylkestingskomiteer
- h. styret for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomheten i parlamentarisk styrte kommuner eller fylkeskommuner
- i. representantskap og andre styringsorganer for et interkommunalt politisk råd
- j. representantskap for et kommunalt oppgavefelleskap
- k. et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ hjemlet i særlov.

Folkevalgte organer som er nevnt i andre ledd bokstav a til d og g, skal ha navn som inkluderer den betegnelsen som er brukt om organet der. I navnet kan betegnelsen by eller herad brukes i stedet for betegnelsen kommune.

Med folkevalgte menes i denne loven

- a. medlemmer av kommunestyret og fylkestinget
- b. personer som et folkevalgt organ har valgt inn i et folkevalgt organ eller et annet kommunalt organ etter [§ 5-2](#)
- c. medlemmer til kommunedelsutvalg valgt ved direkte valg etter [§ 5-8](#)
- d. kommunerådsleder og fylkesrådsleder utpekt av ordføreren etter [§ 10-5](#) første ledd
- e. medlemmer av kommunerådet eller fylkesrådet som er utnevnt av kommunerådslederen eller fylkesrådslederen etter [§ 10-5](#) andre ledd.

Personer nevnt i [§ 7-3](#) første ledd bokstav b og c og som er valgt inn i underordnet styringsorgan i kommunalt oppgavefelleskap, er likevel ikke å anse som folkevalgte.

§ 5-2. Andre kommunale organer

Andre kommunale organer skal opprettes etter bestemmelsene i denne loven.

Andre kommunale organer etter denne loven er

- a. partssammensatte utvalg
- b. styret for en institusjon
- c. underordnede styringsorganer for et kommunalt oppgavefelleskap
- d. styret for et kommunalt eller fylkeskommunalt foretak
- e. eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom.

For øvrig gjelder de samme bestemmelsene som for folkevalgte organer etter [§ 5-1](#).

§ 5-5. Kommunestyrets og fylkestingets sammensetning

Kommunestyrets og fylkestingets medlemmer velges etter regler som er fastsatt i lov.

Kommunestyret fastsetter selv medlemstallet sitt. Medlemstallet skal være et oddetall, og det skal oppfylle følgende krav til minste antall medlemmer:

- a. Kommunestyret skal ha minst 11 medlemmer i kommuner som ikke har over 5 000 innbyggere.
- b. Kommunestyret skal ha minst 19 medlemmer i kommuner med over 5 000, men ikke over 10 000 innbyggere.
- c. Kommunestyret skal ha minst 27 medlemmer i kommuner med over 10 000, men ikke over 50 000 innbyggere.
- d. Kommunestyret skal ha minst 35 medlemmer i kommuner med over 50 000 innbyggere, men ikke over 100 000 innbyggere.
- e. Kommunestyret skal ha minst 43 medlemmer i kommuner med over 100 000 innbyggere.

Hvis kommunestyret eller fylkestinget vil endre medlemstallet, må de selv vedta dette innen utgangen av desember i nest siste år av valgperioden. Endringen gjelder fra neste valgperiode.

Det er innbyggertallet i kommunen eller fylkeskommunen ved nest siste årsskifte før valget som avgjør hva som er det minste lovlige medlemstallet. Viser det seg at medlemstallet på dette tidspunktet er for lite i forhold til antall innbyggere, uten at det er truffet noe vedtak om å utvide medlemstallet, økes medlemstallet til lovens minstetall ved neste valg.

§ 5-6. Formannskap og fylkesutvalg

Kommunestyret og fylkestinget velger selv formannskap og fylkesutvalg med minimum fem medlemmer. Kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styreform, skal ikke ha formannskap eller fylkesutvalg.

Medlemmer og varamedlemmer til formannskapet og fylkesutvalget velges for fire år av og blant medlemmene av kommunestyret eller fylkestinget. Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

Formannskapet og fylkesutvalget kan opprette et arbeidsutvalg som består av medlemmer fra formannskapet eller fylkesutvalget.

Formannskapet og fylkesutvalget kan gi arbeidsutvalget myndighet til å treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet.

Formannskapet og fylkesutvalget innstiller til kommunestyrets eller fylkestingets vedtak i økonomisaker som nevnt i [§ 14-3](#) tredje ledd og til skattevedtak. Formannskapet og fylkesutvalget kan få tildelt vedtaksmyndighet i alle saker hvis ikke noe annet følger av lov.

§ 5-7. Utvalg

Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette utvalg for kommunale og fylkeskommunale formål og for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomheten. Kommunestyret kan selv også opprette utvalg med ansvar for en geografisk del av kommunen (kommunedelsutvalg). Utvalg etter denne paragrafen skal ha minst tre medlemmer.

Kommunestyret og fylkestinget velger selv en leder, en nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til utvalget. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv hva slags saker utvalget skal behandle. Utvalget kan få tildelt vedtaksmyndighet hvis ikke noe annet følger av lov.

Utvalget kan opprette et arbeidsutvalg med medlemmer som er valgt blant medlemmene av utvalget. Dette kravet gjelder ikke når kommunedelsutvalget velger arbeidsutvalg.

Utvalget kan gi lederen eller arbeidsutvalget myndighet til å treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet. Kommunedelsutvalg kan i tillegg gi lederen av administrasjonen i kommunedelen tilsvarende myndighet.

Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge utvalg.

§ 5-8. Direkte valg til kommunedelsutvalg

Kommunestyret kan selv bestemme at medlemmene til ett eller flere kommunedelsutvalg skal velges av innbyggerne i kommunedelen (direkte valg). Der medlemmene til kommunedelsutvalget er valgt ved direkte valg, velger utvalget selv en leder og en nestleder. Ved direkte valg til kommunedelsutvalg gjelder bestemmelsene i valgloven så langt de passer.

Kommunedelsutvalg som er valgt ved direkte valg, kan ikke omorganiseres eller nedlegges i perioden.

Departementet kan gi forskrift om direkte valg til kommunedelsutvalg.

§ 5-9. Kommunestyre- og fylkestingskomiteer

Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer som saksforberedende organer for kommunestyret og fylkestinget. Slike komiteer skal ha minst tre medlemmer. Komiteene kan ikke gis vedtaksmyndighet.

Kommunestyret og fylkestinget deler selv alle kommunestyrets og fylkestingets medlemmer inn i kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer og velger leder og nestleder til komiteene. Ordføreren kan fritas fra valg til komiteene hvis kommunestyret eller fylkestinget bestemmer det. Varamedlemmer til komiteene velges blant kommunestyrets og fylkestingets varamedlemmer.

Valget gjennomføres på grunnlag av en innstilling som inneholder forslag til medlemmer og varamedlemmer til komiteene. Innstillingen skal inneholde like mange navn som antall medlemmer i hver komite, og den skal angi gruppen hvert medlem representerer. Innstillingen kan også inneholde navn på varamedlemmer. Antallet varamedlemmer kan være inntil to flere enn de faste medlemmene. Innstillingen vedtas med alminnelig flertall.

Komiteene skal settes sammen forholdsmessig etter kjønnsfordelingen i kommunestyret eller fylkestinget. Varamedlemmer til komiteene velges på samme måte.

Hvis et medlem trer ut av kommunestyret eller fylkestinget, skal det nye medlemmet i kommunestyret eller fylkestinget overta komitevervet til det forrige medlemmet.

Komiteen kan opprette arbeidsutvalg med medlemmer fra komiteen hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet.

Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer.

§ 5-11. Partssammensatte utvalg (administrasjonsutvalg)

I alle kommuner og fylkeskommuner skal det opprettes ett eller flere partssammensatte utvalg (administrasjonsutvalg) for behandling av saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen eller fylkeskommunen som arbeidsgiver. Hvis minst 3/4 av de ansatte ønsker det, kan slike utvalg erstattes med andre ordninger.

Partssammensatte utvalg settes sammen av representanter for kommunen eller fylkeskommunen og for de ansatte. De ansattes representanter velges av og blant de ansatte for to år av gangen. Flertallet i utvalget skal bestå av representanter for kommunen eller fylkeskommunen. Kommunestyret og fylkestinget velger selv kommunens eller fylkeskommunens representanter og utvalgets leder og nestleder blant disse.

For de ansattes representanter gjelder valgbarhetsreglene i §§ 7-2 og 7-3, bortsett fra bostedskravet.

For øvrig gjelder de samme bestemmelsene som for andre utvalg etter § 5-7.

§ 5-12. Eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom

Kommunestyret og fylkestinget skal selv velge et eldreråd, et råd for personer med funksjonsnedsettelse og et ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom.

Flertallet av medlemmene i eldrerådet skal på valgtidspunktet ha fylt 60 år.

Ungdomsrådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom skal ha en valgperiode på inntil to år. Medlemmene i ungdomsrådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom skal på valgtidspunktet ikke ha fylt 19 år.

Rådene eller annet medvirkningsorgan for ungdom er rådgivende organer for kommunen eller fylkeskommunen og har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom.

Departementet gir forskrift om oppgaver, organisering og saksbehandling for rådene eller annet medvirkningsorgan for ungdom.

§ 5-13. Reglement for folkevalgte organer

Folkevalgte organer skal ha et reglement som fastsetter

- a. organets virkeområde og eventuelle vedtaksmyndighet*
- b. tidsperioden som organet er opprettet for*
- c. eventuelle andre sentrale bestemmelser om organets virksomhet.*

Plikten etter første ledd gjelder ikke representantskap og andre styringsorganer for interkommunalt politisk råd, representantskap og andre styringsorganer for kommunalt oppgavefelleskap og styre for kommunalt eller fylkeskommunalt foretak.

I Seljord kommune er det per i dag 17 representantar og 31 vararepresentantar i Kommunestyret.

Kommunen er vidare organisert med fylgjande råd og utval:

- Formannskap med 7 representantar
- Samfunnsutval med 7 representantar
- Administrasjonsutval med 7 representantar
- Eldreråd med 5 representantar
- Råd for menneske med nedsett funksjonsevne med 5 representantar

Fram til og med 2021 var det også eit Velferdsutval, men dette ble lagt ned etter budsjettvedtak i desember 2021.

Vi har også eit Ungdomsråd og eit Politiråd. Det arbeidast i desse dagar med å avklare korleis vi skal arbeide med ungdomsrådet framover. I Politirådet er det laga ei eiga samarbeidsavtale med politiet som styrer representasjon og som difor ikkje er ein del av dette.

Sjå elles informasjon her om kven som er representert i ulike råd og utval:

[Politikk og organisasjon - SELJORD KOMMUNE](#)

Vurdering:

Rådmannen tilrår at det nedsettast ei politisk arbeidsgruppe med mandat å lage eit forslag til politisk organisering for neste kommunestyreperiode. Det anbefalast gruppe består av 5 medlemmar og at alle 5 parti er representert. Rådmann bør vere gruppas sekretær.

Forslaget bør leggest fram for politisk handsaming i Formannskapet den 27. oktober og i Kommunestyret den 17. november, og den nye forskrifta skal gjelde for kommunestyreperioden 2023 – 2027.

Rådmannen viser også til tilrådinga i sak 2022/1847 om forskrift om folkavalde sin godtgjersle og permisjon for neste kommunestyreperiode, og tilrår at same arbeidsgruppe jobbar med dei to sakene parallelt.

Konklusjon:

Det nedsettast ei politisk arbeidsgruppe bestående av 5 medlemmar med mandat å lage forslag til politisk organisering for neste kommunestyreperiode. Rådmann er gruppas sekretær. Forslaget bør leggst fram for politisk handsaming i Formannskapet den 27. oktober og i Kommunestyret den 17. november, og skal gjelde for kommunestyreperioden 2023 – 2027.